

การจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ

โดย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
ว่าที่ร้อยตรีเจษฎา จิระพรพัฒน์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ

โดย

ว่าที่ร้อยตรีเจษฎา จิระพรพัฒน์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**THE EMPLOYMENT OF PHYSICALLY DISABLED PERSONS IN SAMUT PRAKAN
DISABLED PERSONS ASSOCIATION.**

By

Jassada Jirapornpat

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF ARTS

Program of Public and Private Management

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2009

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเรื่อง “การจ้างงาน
กลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการ จังหวัดสมุทรปราการ” เสนอโดย
ว่าที่ร้อยตรีเจษฎา จิระพรพัฒน์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

อาจารย์ ดร.ธีรพงษ์ บัวหล้า

คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.สรวรรยา ชื้อล้อม)

..... / ..... / .....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประสพชัย พสุนนท์)

..... / ..... / .....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ธีรพงษ์ บัวหล้า)

..... / ..... / .....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

51601767 : สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน

คำสำคัญ : ผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว / การฟื้นฟูสมรรถภาพ / การปรับตัว / การจ้างงาน

เจษฎา จิระพรพัฒน์ : การจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ. อาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ : อ.ดร.ธีรพงษ์ บัวหล้า. 158 หน้า.

การศึกษาในหัวข้อเรื่อง การจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว เพื่อวิเคราะห์การปรับตัวในการทำงานของผู้พิการ และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการ

ผลการวิจัยครั้งนี้มาจากวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ สมาชิกผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 15 คน พบว่าโอกาสทางการจ้างงานของผู้พิการมีข้อจำกัด เนื่องมาจากการขาดระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการพื้นฐานที่สำคัญ 4 ด้าน อันได้แก่ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพ ด้านการแพทย์ ด้านการศึกษา และด้านสังคม การศึกษายังพบว่า รูปแบบการพัฒนาศักยภาพที่นำไปสู่กระบวนการจ้างงานของผู้พิการนั้นเกิดมาจากการก่อตั้งรวมตัวจากสมาคมและจากกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ตามผลการสัมภาษณ์เชิงลึก อย่างไรก็ตาม ชี้ชัดว่า การสร้างสภาพแวดล้อมในที่ทำงานก็มีไม่เพียงพอที่จะอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนอีกด้วยว่า สภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นมิตรเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้การทำงานและการปรับตัวของผู้พิการน้อยลง

ผู้ปฏิบัติงานที่พิการทางการเคลื่อนไหวพยายามแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ในสมาคมคนพิการ ผู้พิการเหล่านี้มีการปรับตัวค่อนข้างดี ในขณะที่ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวบางคนต้องประสบกับปัญหาในการทำงานร่วมกับคนปกติ สำหรับเรื่องของการปรับตัวด้านสภาพแวดล้อม ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวมีปัญหาเมื่อเทียบกับคนปกติ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประสบการณ์ส่วนบุคคลของตัวผู้พิการเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาและอุปสรรคในการจ้างงานของผู้พิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของ “เพศ” “การยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเอง” “ทัศนคติของครอบครัวผู้พิการ” “ทัศนคติของนายจ้าง” ตลอดจน “กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการ”

ผลการศึกษานี้จะนำไปสู่การพัฒนาการจ้างงาน สิทธิต่าง ๆ และการปรับตัวของผู้พิการ และเพื่อแก้ไขปัญหาและขจัดอุปสรรคที่ผู้พิการได้รับ เป้าหมายสูงสุดของการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อขยายโอกาสในการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการ และเพื่อเป็นการสร้างสิทธิให้ผู้พิการในฐานะที่ผู้พิการเป็นพลเมืองคนหนึ่ง

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน   บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร   ปีการศึกษา 2552

ลายมือชื่อนักศึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ .....

51601767 : MAJOR : PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT.

KEY WORDS : PHYSICALLY DISABLED/ REHABILITATION / ADJUSTMENT / EMPLOYMENT

JASSADA JIRAPRONPAT : THE EMPLOYMENT OF PHYSICALLY DISABLED PERSONS IN SAMUT PRAKAN DISABLED PERSONS ASSOCIATION. INDEPENDENT STUDY ADVISORS : THEERAPHONG BUALAR, Ph.D. 158 pp.

The objectives of this study titled ‘The Employment of physically disabled persons in Samutprakarn Disabled Persons Association’ were (i) to study the employment access of persons with physical disabilities, (ii) to analyze the self-adaptation of these people at work and (iii) to investigate problems and obstacles in employment access faced by these people.

Findings drawn from the in-depth interviews of 15 physically disabled interviewees obviously show that their employment opportunity is narrow because they lack four basic important rehabilitation programs – medical rehabilitation, vocational rehabilitation, education rehabilitation and social rehabilitation. The findings also indicate that the Disabled Persons Association and Self-help groups are the key actors in physically disabled workers’ employment opportunity. According to the in-depth interview, however, the built environment is barely enough to facilitate these people at work. Obviously, unfriendly built environment has seriously diminished them in employment and self adjustment.

Employees with physical disabilities have shown their ability through public activities. At work at the Association, these people are well self-adjustable but some physically disabled employees, however, face some difficulties when dealing with non-disabled colleagues. In terms of built environment, physically disabled employees find it harder when compared with non-disabled employees. It is found that their ‘personal experiences’ are the root causes of the problems especially their ‘gender’, ‘their self perception’, ‘their family’s attitudes’, ‘their employers’ attitudes’, and ‘laws and discriminative policies’.

Findings from this study will be applied to improve these disabled employees’ employment entitlement and their self-adjustment and to solve problems and deal eliminate obstacles faced by these employees. The ultimate goal of this is to ensure wider employment opportunity for people with disabilities and to promote human rights among these people.

Program of Public and Private Management Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2009

Student’s signature .....

Independent Study Advisor’s signature .....

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของการศึกษาครั้งนี้เกิดขึ้นได้ด้วยความอนุเคราะห์ ความกรุณา และความเอาใจใส่ในตัวลูกศิษย์ที่ทำให้การศึกษาครั้งนี้ประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี ตลอดจนคำแนะนำ คำปรึกษา แนวคิด ข้อคิดเห็นต่างๆ และคำสอนที่มีคุณค่าอย่างยิ่งในการศึกษาครั้งนี้ของท่านอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์ ดร.ธีรพงษ์ บัวหล้า ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สรวรรยา ช่อเลื่อม และ ผศ.ประสพชัย พสุนนท์ ที่ได้ให้ความคิดเห็นที่แตกต่างในแง่มุมที่ผู้ศึกษาได้มองข้ามไป จนทำให้เกิดแง่มุมที่สามารถช่วยเติมเต็มความรู้ในการศึกษาครั้งนี้ และขอขอบพระคุณที่ช่วยตรวจทานความถูกต้องของการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้สารนิพนธ์เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ คุณสิงห์คำ มณีจันสุข และสมาชิกสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือ ในการชักทอให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ รวมถึงหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งทำให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ กัง ยาย แม่ ลุง ป้า น้า พี่ น้อง ทุกคน ท่านในครอบครัววิริยะพรพัฒน์ และ คุณณัฐนิช สมศรี ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในสิ่งต่างๆ ให้การดูแล ให้กำลังใจ ตลอดจนคำอบรมสั่งสอน จนทำให้ผู้ศึกษาได้สำเร็จการศึกษา (สำเร็จการศึกษาแล้วจะทดแทนบุญคุณทุกท่าน)

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะวิทยาการจัดการทุกท่านที่ได้มอบวิทยากรความรู้แก่ผู้ศึกษา ตลอดการศึกษาที่มหาวิทยาลัยศิลปากร และขอขอบคุณ พี่ๆ เพื่อนๆ สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยศิลปากร (ตลิ่งชัน) รุ่นที่ 2 ทุกท่านที่คอยดูแล ช่วยเหลือในสิ่งต่างๆ ตลอดการศึกษาที่อยู่ด้วยกัน และสิ่งที่สำคัญมากไปกว่านั้นประสบการณ์ต่างๆ ของพี่ๆ เพื่อนๆ ที่ได้มอบให้ ซึ่งหาอ่านจากตำรา หนังสือ หรือการเรียนรู้จากในห้องเรียนไม่ได้ ผู้ศึกษาจะจดจำและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด ขอขอบพระคุณทุกท่านด้วยความจริงใจ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	6
ขอบเขตของการศึกษา.....	7
ขั้นตอนของการศึกษา	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา	8
กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย	9
ข้อจำกัดในการศึกษา.....	11
ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	11
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	12
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคนพิการและความพิการ	13
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ	28
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพคนพิการ	36
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวในการทำงานของคนพิการ	45
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย และสิทธิในการประกอบอาชีพของ คนพิการ.....	50
ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดสมุทรปราการและสมาคมคนพิการจังหวัด สมุทรปราการ	61
ผลงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	63

บทที่	หน้า	
3	ระเบียบวิธีวิจัย	69
	การออกแบบงานวิจัย	69
	หลักเกณฑ์การเลือกพื้นที่ในการศึกษา.....	69
	หลักเกณฑ์ในการกำหนดลักษณะประชากรที่ใช้ในการศึกษา.....	71
	การสุ่มตัวอย่างและจำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา.....	71
	ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก	73
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	73
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	73
	การออกแบบสัมภาษณ์.....	74
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
	ตอนที่ 1 กระบวนการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกายและ	
	การเคลื่อนไหว	76
	ตอนที่ 2 การปรับตัวในการทำงานของผู้พิการทางกายและ	
	การเคลื่อนไหว	87
	ตอนที่ 3 ปัญหา และอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการ	
	ทางกายและการเคลื่อนไหว.....	92
	ตอนที่ 4 เสี่ยงสะท้อนในเรื่อง โอกาสการจ้างงานของผู้พิการทางกายและ	
	การเคลื่อนไหว	101
5	สรุปผลการศึกษา อภิปราย และข้อเสนอแนะ	106
	สรุปผลการศึกษา.....	106
	อภิปรายผลการศึกษา.....	114
	ข้อเสนอแนะ	125
บรรณานุกรม.....	131	

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	137
ภาคผนวก ก ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์	138
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์การจ้างงานในกลุ่มผู้พิการทางกายและ การเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ	140
ภาคผนวก ค พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการ พ.ศ. 2550	143
ประวัติผู้วิจัย	158

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนประชากรที่พิการ จำแนกตามเพศ และภาค พ.ศ. 2552.....	5
2	แสดงจำนวนตำบล หมู่บ้าน เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลใน แต่ละอำเภอ	62
3	แสดงจำนวนผู้พิการที่มาจดทะเบียนคนพิการ จำแนกตามเพศ และประเภท ของความพิการ จังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. 2552	72
4	ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างเพื่อเลือกประชากรในการศึกษา	72
5	ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์.....	139

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญภาพประกอบ

แผนภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย.....	10
2	ภาพแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ.....	44
3	แผนที่สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ.....	63
4	พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	70
5	พื้นที่และจังหวัดที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	70
6	แสดงจำนวนผู้พิการจำแนกตามระดับการศึกษาที่กำลังเรียน พ.ศ. 2550	116
7	แผนผังสรุปประเด็นการศึกษา เรื่องการจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ	124

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ที่จะสามารถนำไปสู่ความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของประเทศนั้นๆ ได้ การที่จะพัฒนาบุคลากรถือเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากกว่าทรัพยากรใดๆ และเป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ประเทศใดที่มีทรัพยากรบุคคลที่พร้อมด้วยศักยภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาแล้ว ประเทศนั้นก็ถือได้ว่าเป็นสังคมของประเทศที่พัฒนาแล้ว ส่งผลให้ประชากรในประเทศได้รับความสุขความสำเร็จในชีวิตโดยทั่วหน้ากัน แต่เนื่องจากความเป็นจริงไม่ว่าประเทศใดจะเจริญหรือมีการพัฒนาไปสู่ความเจริญก้าวหน้าไปมากน้อยเพียงใด

ประเทศนั้นก็ย่อมมีบุคลากรที่มีความบกพร่องรวมอยู่ด้วย ซึ่งเขาเหล่านั้นถูกสังคมเรียกว่า คนพิการ

แม้ว่าโดยทั่วไปบุคคลปกติส่วนใหญ่ที่ยังคงมองคนพิการเป็นคนไร้สมรรถภาพไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือจากบุคคลอื่นเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วความเจริญทางการแพทย์และวิทยาการสมัยใหม่ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า คนพิการเหล่านั้นหากได้รับการดูแล บำบัดรักษา ปรับสภาพด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ถูกต้องและเหมาะสมแล้ว คนพิการส่วนใหญ่จะสามารถกลับมาประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง และครอบครัว หรืออย่างน้อยที่สุดก็สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งครอบครัวของผู้พิการเองก็เป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แทนที่จะปล่อยให้คนพิการตกเป็นภาระของสังคมและประเทศชาติไปอย่างน่าเสียดาย (ขนิษฐา เทวินทรภักดี 2540 : 2)

ปัจจุบันมีประชากรซึ่งมีความพิการทางกาย ประสาทสัมผัส สติปัญญา หรือจิตใจในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจำนวนกว่า 600 ล้านคนทั่วโลก จำนวนนี้คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 10 ของประชากรโลก คนพิการมีอยู่ในทุกประเทศ และมากกว่าสองในสามอาศัยอยู่ในประเทศที่กำลังพัฒนา (องค์การแรงงานระหว่างประเทศ 2549 : 1) ความพิการมีความเชื่อมโยงกับความยากจนและการถูกกีดกัน แท้จริงแล้วการกีดกัน โอกาสของคนพิการจากการได้งานทำ เป็นสาเหตุรากเหง้าของความยากจน และการถูกกีดกันต่างๆ สามารถจะเกิดขึ้นได้ใน 3 ลักษณะ ดังนี้คือ (กิตติพงษ์ สุทธิ 2543 : 10)

1. การกีดกันในทางตรง โดยการปฏิบัติต่อผู้หนึ่งผู้ใดอย่างด้อยคุณค่า หรือด้อยความสำคัญกว่าผู้อื่น อันเนื่องมาจากสภาพความพิการของเขา

2. การกีดกันโดยทางอ้อม โดยการกำหนดคุณสมบัติที่ต้องการเงื่อนไขในการทำงาน ลักษณะของสถานที่ หรือรูปแบบบริการที่มีลักษณะเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงหรือการที่คนพิการจะเข้าไปมีส่วนร่วม

3. การกีดกันอันเนื่องมาจากการไม่ตระหนักถึงความเสมอภาค โดยความล้มเหลวในการดำเนินการอย่างเหมาะสมเพื่อขจัดอุปสรรคต่างๆ ของสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งปิดกั้นมิให้คนพิการได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาค

คนพิการเป็นผู้ที่เสียเปรียบ ถูกกีดกันและถูกเลือกปฏิบัติในตลาดแรงงาน และในอื่นๆ มากกว่าบุคคลทั่วไป ด้วยเหตุนี้คนพิการจึงได้รับผลกระทบจากการไม่มีงานทำมากกว่าประชากรกลุ่มอื่นๆ เมื่อคนพิการได้ทำงานก็จะกลายเป็นงานที่อยู่นอกระบบตลาดแรงงาน และเป็นงานที่ไม่น่าสนใจ ใช้ทักษะน้อย ได้ค่าตอบแทนต่ำ มีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพน้อยกว่า หรือแทบไม่มีเลย ที่สำคัญคนพิการส่วนใหญ่ทำงานต่ำกว่าระดับความสามารถ อีกทั้งสังคมไทยยังมีเจตคติในทางลบต่อผู้พิการ โดยบอกว่าความพิการเกิดขึ้นจากบาปกรรมของผู้พิการ เจตคติดังกล่าวมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของคนพิการและมักจะถูกตีตราจนสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ปฏิกริยาที่มีต่อผู้พิการ มีทั้งการรังเกียจเหยียดหยัน และความเมตตาสงสาร ในความเป็นจริงคนพิการมีความต้องการพื้นฐานเหมือนกับบุคคลปกติทั่วไป คนพิการต้องการอิสระเสรีภาพ การแสดงความคิดเห็นและมีความรู้สึกนึกคิด ต้องการการมีส่วนร่วมในสังคม คนพิการต้องการโอกาสด้านการพัฒนาตนเอง โอกาสด้านการทำงานเพื่อพึ่งพาตนเอง เพื่อคนพิการต้องการมีชีวิตครอบครัวที่มีความสุขเหมือนบุคคลปกติทั่วไป และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (ผจงลักษณ์ โสตศิริ 2542 : 1)

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8 เป็นต้นมา ทางรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพ “คน” เป็นสำคัญ โดยกำหนดทิศทางในการพัฒนาประเทศชาติและปรับกระบวนทัศน์ใหม่ในแผนเศรษฐกิจและสังคมให้กับประชาชน ได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมกำหนดแผนร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและติดตามผล เพื่อให้สังคมไทยในอนาคตเป็นสังคมที่มีเศรษฐกิจที่ดี และมีการพัฒนาที่ยั่งยืน จากการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ทำให้เกิดแผนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2540 - 2544 ขึ้น นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการกำหนดแผนระดับชาติด้านคนพิการ ซึ่งกำหนดให้คนพิการเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ เพื่อให้มีขีดความสามารถที่พร้อมในการปรับตัวอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่า และมีความสุข มีจุดเน้นด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการแพทย์ ด้านอาชีพ การจ้างงาน ด้านการศึกษา และด้านสังคม

ในการจัดทำแผนฉบับที่ 2 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545 - 2549 ได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการทศวรรษในการจัดทำแผน ตามบริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 - 2549 ครอบคลุมมิติของคุณภาพชีวิตของคนพิการ โดยบูรณาการหลักพื้นฐาน แนวคิด และการดำเนินงานคนพิการ จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย พ.ศ. 2541 การปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูประบบสุขภาพ ตลอดจนพันธกรณีและข้อตกลงระดับนานาชาติ ทั้งนี้ ได้ปรับให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมในการส่งเสริมความก้าวหน้า สิทธิ ความยุติธรรม และความเสมอภาคสำหรับคนพิการในกระบวนการพัฒนา

ส่วนแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550 - 2554 เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพจากทุกภาคส่วนในการจัดทำแผน โดยพิจารณาจากสถานการณ์และแนวโน้มด้านคนพิการ และความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2545 - 2549 รวมทั้งการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการดำเนินงานด้านคนพิการ ซึ่งได้บูรณาการกรอบแนวคิดและทิศทางการจัดทำแผน ให้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554 ตลอดจนพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับนี้ได้เน้นการประสานงานด้านคนพิการระดับชาติ การส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายเพื่อให้มีส่วนร่วมและมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อคนพิการทั้งทางด้านกายภาพและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกำหนดแผนงานเพื่อใช้เป็นแนวในการดำเนินงานไปสู่ภาคปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น (คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ 2550 : 2 - 3)

ในปัจจุบันประเทศไทยเราได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกทำให้ประเทศไทยประสบภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวนี้มีผลต่อสถานะความพิการ เนื่องมาจากสภาพของความพิการของบุคคลนั้นๆ จะทำให้บุคคลต่างๆ ไปหรือบุคคลรอบข้างมองว่าผู้พิการจะพึ่งพาตนเองได้อย่างไร การมีอาชีพจึงเป็นภาระหน้าที่สำคัญประการหนึ่งในการดำรงชีวิตระดับบุคคลและสังคม สำหรับผู้พิการเองก็ต้องการประกอบอาชีพเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิต การมีรายได้ และความอยู่รอดในสังคมอย่างมีความสุข ปัจจุบันผู้พิการมีการประกอบอาชีพต่างๆ แบ่งได้ 3 ลักษณะ ดังนี้ (ณรงค์ ปฏิบัติธุรกิจ ม.ป.ป. : 104)

1. การเข้าทำงานในตลาดแรงงานทั่วไป (Open Labor Market) สำหรับผู้พิการที่ได้การฟื้นฟูและพัฒนาจนสามารถทำงานได้ไม่แพ้คนปกติภายใต้เงื่อนไขบางประการ เช่น การจัดตำแหน่งงานให้เหมาะสมกับความสามารถและลักษณะความพิการ และดัดแปลงเครื่องมือ เครื่องใช้ให้เหมาะสม การปรับอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมเข้าถึงได้

2. การทำงานในโรงงานอารักขา (Sheltered Employment) เหมาะสำหรับผู้พิการที่ไม่สามารถเคลื่อนที่เดินทางไปข้างนอกได้สะดวก ไม่เป็นที่นิยมเนื่องจากเป็นการแยกคนพิการออกจากสังคม ซึ่งระบบขนส่งมวลชนในประเทศไทยยังไม่เอื้ออำนวยต่อความพิการ ปัจจุบันประเทศไทยมีโรงงานอารักขาของหน่วยงานภาครัฐบาลสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการเพียงแห่งเดียวคือ ตั้งอยู่ที่โรงงานปิดคนพิการสากล อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ผู้พิการที่อยู่ในโรงงานประเภทนี้ไม่ค่อยพอใจในสายงานนักเนื่องจากรายได้น้อยและผู้จัดการไม่ใช้มืออาชีพ

3. การทำธุรกิจส่วนตัว (Self Employment) ได้แก่ ประกอบอาชีพที่เป็นกิจการของตนเอง เช่น การรับตัดเย็บเสื้อผ้า ทำเกษตรกรรมในที่ของตนเอง เป็นหมอดู หมอนวดแผนโบราณ ขายสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นต้น ซึ่งงานประเภทนี้เป็นกลุ่มใหญ่ของผู้พิการ เพราะไม่มีโอกาสทางอื่น ผู้พิการจะทำงานแบบนี้ต้องแข่งขันและต่อสู้ดิ้นรนอย่างมาก และต้องมีความสามารถเฉพาะตัวสูง งานลักษณะนี้เหมาะสำหรับผู้พิการที่ยังเคลื่อนไหวได้ เดินทางได้ เช่น ผู้พิการทางการมองเห็น และผู้พิการทางการเคลื่อนไหว

การประกอบอาชีพส่วนตัว หรือการทำธุรกิจส่วนตัวของคนพิการไม่ใช่สิ่งที่คนพิการหรือคนพิการส่วนใหญ่ทุกคนจะสามารถใช้ในการเลี้ยงดูตนเอง แต่เพื่อหลีกเลี่ยงความจำเป็นในการขอความช่วยเหลือจากสังคม การที่คนพิการประกอบอาชีพนั้น สิ่งที่สำคัญที่ต้องพิจารณาคือ ลักษณะความพิการของร่างกายเป็นอุปสรรคทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ หรือปฏิกิริยาต่างๆ จากครอบครัว ชุมชน และสังคมที่มีต่อคนพิการ อาจส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองของคนพิการลดลงทำให้ขาดกำลังใจในการประกอบอาชีพ (ฮาร์เปอร์ และ มอมม์ 2537 : 11 - 13)

จากการสำรวจข้อมูลของผู้พิการทั้งประเทศไทยที่ดำเนินการโดยสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2552 พบว่า จำนวนผู้พิการในประเทศไทยมีจำนวนถึง 840,279 คน ซึ่งผู้พิการส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตชุมชนชนบท ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรที่พิการ จำแนกตามเพศ และภาค พ.ศ. 2552

ที่	ภาค	จำนวน (ราย)		
		รวม	ชาย	หญิง
1	กรุงเทพมหานคร	39,882	24,440	15,442
2	ภูมิภาค	800,397	468,211	332,186
รวมทั้งสิ้น		840,279	492,651	347,628
ภูมิภาค ประกอบด้วย				
2.1	ภาคกลางและภาคตะวันออก	191,792	112,347	79,445
2.2	ภาคเหนือ	192,250	111,075	81,175
2.3	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	319,870	187,367	132,503
2.4	ภาคใต้	96,485	54,422	39,063
รวม		800,397	468,211	332,186

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, “สถิติคนพิการที่จดทะเบียนคนพิการ พ.ศ. 2552,” ข้อมูลวันที่ 31 กรกฎาคม 2552. (อัคราเนนา)

จากตารางที่ 1 พบว่า จำนวนคนพิการมีทั้งสิ้น 840,279 คน ซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรในประเทศทั้งสิ้นประมาณ 63 ล้านคน ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่ายังมีประชากรผู้พิการอีกจำนวนมาก ที่ไม่ได้จดทะเบียนคนพิการกับสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ เนื่องจากคนพิการส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนชนบท และขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิของคนพิการเอง

คนพิการเหล่านี้จำเป็นต้องพึ่งพาตนเองโดยการประกอบอาชีพ งานเป็นเป้าหมายอันจำเป็นของคนพิการ เพราะคนพิการมีความกดดันหรือความต้องการทางเศรษฐกิจและจิตวิทยาสังคม ซึ่งความเชื่อในศักยภาพในด้านการทำงานของคนพิการปรากฏในข้อแนะที่ 99 และข้อแนะที่ 168 (Recommendation 99 and Recommendation 168) และอนุสัญญาที่ 159 (Convention 159) ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization หรือ ILO) ซึ่งมีสาระสำคัญคือ คนพิการทุกคนควรได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกัน ตลอดจนการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพด้วยการฝึกอาชีพบนพื้นฐานเดียวกับบุคคลปกติทั่วไป ทั้งนี้ ในการประกอบอาชีพและการจ้างงานคนพิการจะต้องอยู่บนหลักแห่งความเสมอภาคเหมือนกับบุคคลปกติ (อาร์เธอร์ โอเรลลี 2547 : 2)

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษา เรื่อง การจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งจังหวัดสมุทรปราการนั้นมีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับ 2 ของภาคกลาง รองจากกรุงเทพมหานคร และเมื่อตั้งแต่แผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 เป็นต้นมา ที่ทำให้จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่รองรับการขยายตัวจากกรุงเทพมหานครทั้งในด้านการผลิต คือ อุตสาหกรรมต่างๆ ตลอดจนการกระจายตัวของประชากร ทำให้จังหวัดสมุทรปราการมีประชากรย้ายถิ่นฐานจากที่อื่นเข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดเป็นจำนวนมาก ประชากร ณ เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2551 รวมทั้งสิ้น 1,121,322 คน โดยมีจำนวนประชากรที่พิการจำนวน 11,144 คน และมีจำนวนผู้พิการทางการเคลื่อนไหวมากที่สุดจาก 6 อำเภอในจังหวัดสมุทรปราการ (คณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. 2552 - 2554 2552 : 2) จากจำนวนคนพิการที่กล่าวมาข้างต้น คนพิการในจังหวัดสมุทรปราการเองยังขาดโอกาสในการเข้าถึงการจ้างงานในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนต่างๆ ทั้งที่จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดแรกในประเทศไทยที่มีศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ และเป็นแหล่งอุตสาหกรรมมากมายที่นักลงทุน หรือผู้ประกอบการต่างๆ ไปเปิดกิจการ เช่น นิคมอุตสาหกรรมบางปู นิคมอุตสาหกรรมบางพลี และสนามบินสุวรรณภูมิ เป็นต้น

การศึกษาเรื่อง การจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้คนพิการสามารถปรับตัว ทำงานได้อย่างเต็มความสามารถ มีความสุขในการทำงาน และการแนะนำวิธีการส่งเสริมให้ผู้พิการได้เข้าสู่ตลาดแรงงาน ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการในการเข้าถึงการจ้างงาน การปรับตัวของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของผู้พิการเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผน แนะนำ และส่งเสริมผู้พิการในจังหวัดสมุทรปราการเข้าสู่ตลาดแรงงาน รวมถึงการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้คนพิการสามารถเข้าร่วมอยู่ในสังคมได้ โดยเฉพาะในสังคมการทำงาน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษากระบวนการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษากระบวนการปรับตัวในการทำงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงานที่มีต่อผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตของการศึกษา

งานชิ้นนี้มุ่งเน้นการศึกษาวิจัยในกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในจังหวัดสมุทรปราการเท่านั้น ซึ่งผู้พิการทางการเคลื่อนไหวเป็นประเภทความพิการที่มากที่สุดในจังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรปราการเป็นพื้นที่ในการศึกษา เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีระดับเศรษฐกิจที่สูง เพราะมีผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมากเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ และมีสนามบิสิเนสรวมภูมิซึ่งเป็นสนามบิสิเนสระดับประเทศ เป็นต้น

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นงานที่ใช้การศึกษาเชิงคุณภาพที่เน้นการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก ดังนั้น ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้ คือ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาเกี่ยวกับการเข้าถึงกระบวนการจ้างงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว การปรับตัวเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการประกอบอาชีพ การได้รับความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนช่วยหาแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวได้มีโอกาสในการเข้าถึงการจ้างงานมากขึ้น
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาเฉพาะสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการเท่านั้น
3. ขอบเขตด้านประชากร ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาเฉพาะผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการเท่านั้น
4. ขอบเขตด้านเวลา ผู้ศึกษาจะใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้ารวมทั้งสิ้น 10 เดือน ตั้งแต่เดือนกันยายน 2552 ถึงเดือนมิถุนายน 2553

ขั้นตอนของการศึกษา

การศึกษาการจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ มีขั้นตอนในการศึกษาวิจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ วารสาร ผลงานการศึกษาค้นคว้าต่างๆ ทั้งที่เป็นแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับคนพิการและความพิการ ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้า
2. การศึกษา และการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยผู้ศึกษาได้แบ่งการศึกษาดังนี้
  - 2.1 การสำรวจข้อมูลในพื้นที่เบื้องต้น (Reconnaissance survey) ผู้ศึกษาได้เข้าไปหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวกับการจ้างงานในจังหวัดสมุทรปราการ และสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มากำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวต่อไป

2.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งจะมีการตั้งคำถามไว้ล่วงหน้าในประเด็นเรื่องกระบวนการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการ การปรับตัวของผู้พิการ ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของผู้พิการ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้แบ่งประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ คือ

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์ และการบันทึกข้อมูลในแต่ละวัน แล้วทำการศึกษาวิเคราะห์ไปพร้อมๆ กับการเก็บข้อมูล โดยมีการจัดแบ่งแยกเป็นหมวดหมู่ในประเด็นต่างๆ แล้วพิจารณาข้อมูลที่ได้มาว่าตรงตามวัตถุประสงค์ครั้งนี้หรือไม่ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลรวม เมื่อได้ข้อมูลเบื้องต้นแล้ว ผู้ศึกษาจะทำการวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดจากการสัมภาษณ์ผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ จนสามารถได้ข้อสรุปที่ชัดเจนเป็นภาพรวมตามประเด็นที่ต้องการเพื่อนำไปสรุปผลการศึกษาต่อไป

4. การสรุปผลการศึกษา ผู้ศึกษาจะนำผลที่วิเคราะห์ข้อมูลแล้วสรุปผลการศึกษาค้นคว้าด้วยการบรรยายในประเด็นกระบวนการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการ การปรับตัวของผู้พิการ ปัญหาและอุปสรรคของผู้พิการ เพื่อนำมาสรุปเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้พิการนี้

5. การเสนอแนะ การเสนอความคิดเห็นถึงประเด็นที่ยังไม่ได้ศึกษาวิจัย หรือในการศึกษาเรื่องต่อไปควรมีการศึกษาเรื่องอะไรบ้าง และผลการศึกษาเรื่องการจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ ได้อย่างไร

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

1. คนพิการ หมายถึง ผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ และจดทะเบียนคนพิการกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรปราการ

2. การฟื้นฟูสมรรถภาพ หมายถึง การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือความสามารถด้านต่างๆ ของคนพิการ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ การศึกษา อาชีพ ตลอดจนปรับตัวด้านสังคมให้กลับคืนสู่สภาพที่ดีขึ้น

3. กระบวนการในการเข้าถึงการจ้างงาน หมายถึง วิธีการที่ทำให้คนพิการได้รับการจ้างงาน ซึ่งมีสิ่งสนับสนุน ได้แก่ การฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

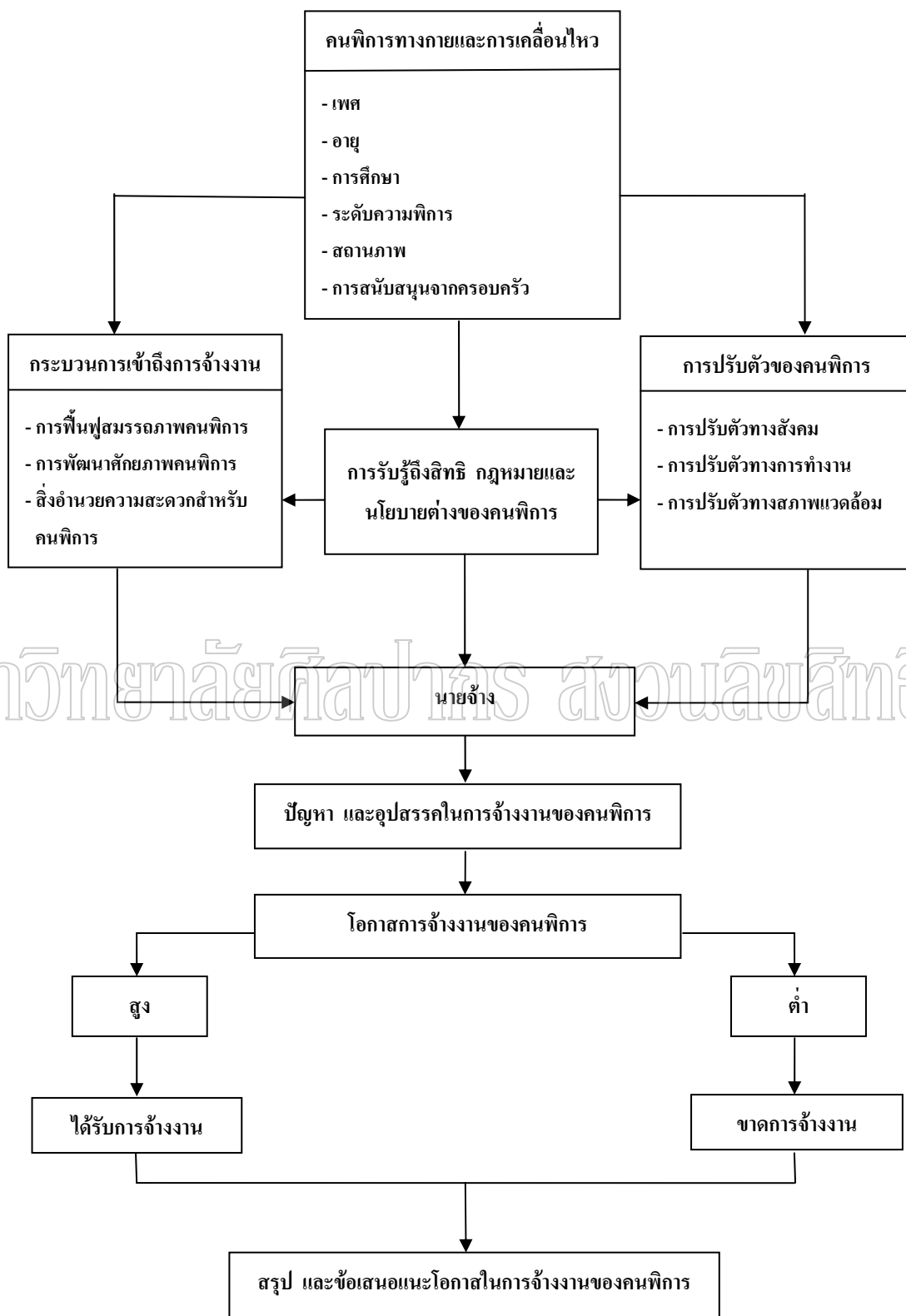
4. การปรับตัวของคนพิการ หมายถึง การที่คนพิการสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นจริง สามารถแบ่งการปรับตัวออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1. การปรับตัวด้านสังคม 2. การปรับตัวด้านการทำงาน และ 3. การปรับตัวด้านสภาพแวดล้อม

5. สิทธิในการทำงาน หมายถึง สิทธิที่คนพิการทางการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการได้รับการส่งเสริม สนับสนุน หรือได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย อนุสัญญา และกฎระเบียบต่างๆ เพื่อให้เกิดความเสมอภาค และโอกาสในการทำงาน

6. โอกาสในการจ้างงานผู้พิการ หมายถึง ความเป็นไปได้ที่คนพิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการที่จะได้ทำงานตามสิทธิและตามศักยภาพ

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้มุ่งศึกษาถึงการจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากองค์ประกอบ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคนพิการและความพิการ กระบวนการเข้าถึงการจ้างงาน การปรับตัวของคนพิการ ตลอดจนการรับรู้สิทธิ กฎหมาย และนโยบายของคนพิการ จะสังเกตได้ว่าอิทธิพลที่สำคัญที่มีผลต่อการได้รับโอกาสในการจ้างงานหรือไม่ของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว คือ อิทธิพลที่มาจากตัวผู้พิการเอง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ระดับความพิการ สถานภาพ ตลอดจนการสนับสนุนจากครอบครัว และอิทธิพลที่มาจากนายจ้าง ส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการจ้างงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว ทำให้เกิดโอกาสในการจ้างงานผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว ซึ่งมีระดับการจ้างงานที่สูง ผู้พิการจะได้รับการจ้างงาน และการมีระดับการจ้างงานที่ต่ำ ผู้พิการจะไม่ได้รับการจ้างงาน ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จะทำให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมทางสังคม และการถูกกีดกันทางสังคมในเรื่องของการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว เพื่อนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป และเพื่อทำให้กระบวนการศึกษาครั้งนี้มีเนื้อหาที่เข้าใจง่ายขึ้น ผู้ศึกษาจึงได้สร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยประกอบการเก็บข้อมูล และใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์เพื่อนำเสนอข้อมูลในบทต่อไป โดยมีรายละเอียดตามแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

ข้อจำกัดในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ต้องอาศัยข้อมูลจากพื้นฐานข้อมูลการขึ้นทะเบียนเป็นผู้พิการของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งต้องยอมรับว่า ข้อมูลของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวที่ได้จดทะเบียนขึ้นเป็นผู้พิการตามระเบียบราชการของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อาจจะมีจำนวนสูงกว่าจำนวนผู้พิการที่มาจดทะเบียนผู้พิการเอาไว้ ซึ่งผู้ศึกษาไม่สามารถคำนวณจำนวนได้ถูกต้องได้อย่างครบถ้วน เนื่องจากผู้พิการส่วนใหญ่กระจายตัวอยู่ทั่วไป ดังนั้น จึงมีเหตุผลในระดับที่สามารถพอรับได้ในการศึกษาที่จะต้องอาศัยข้อมูลจากหน่วยงานราชการเท่านั้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. พัฒนา ปรับปรุงกระบวนการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว เพื่อประยุกต์ใช้ให้กับผู้พิการในการเคลื่อนไหวสามารถได้รับการจ้างงานมากขึ้น และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับศักยภาพของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว
2. นำไปสู่วิธีการปรับตัวของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว เพื่อให้ผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวสามารถดำรงชีวิตการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนให้ได้รับการจ้างงานมากขึ้น
3. นำไปสู่การขจัดปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงานที่มีต่อผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว เพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว ตลอดจนวิธีการปฏิบัติในการส่งเสริมให้ผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวได้เข้าสู่ระบบการจ้างงาน
4. เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวได้เข้าสู่ตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น ทั้งในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนองค์กรหรือสมาคมที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้พิการ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “การจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวกในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ” ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสาร รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้คือ

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคนพิการ และความพิการ
2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
3. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพคนพิการ
4. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวในการทำงานของคนพิการ
5. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย และสิทธิในการประกอบอาชีพของคนพิการ
6. ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดสมุทรปราการ และสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ
7. ผลงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาประเด็นเรื่องผู้พิการเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐบาลเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้พิการมักถูกกีดกัน และถูกเลือกปฏิบัติด้วยเจตคติต่างๆ ของบุคคลในสังคม แต่ในทางกลับกันคนพิการก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสามารถในการพัฒนาประเทศชาติ เช่น บุคคลปกติ ดังนั้น หากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังเพิกเฉยต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการ จะทำให้ผู้พิการเหล่านี้ตกกลายเป็นภาระของสังคมและประเทศชาติในที่สุด

ด้วยเหตุดังกล่าวในการศึกษาเรื่องการจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวก จำเป็นต้องอาศัยความรู้เพื่อเป็นกรอบในการสร้างคำอธิบาย เนื่องจากสภาพความพิการที่แตกต่างกันต้องการแนวคิดหรือทฤษฎีที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในการศึกษารั้้งนี้ ผู้ศึกษาจึงเลือกกลุ่มผู้ที่มีสภาพความพิการทางกายและการเคลื่อนไหวก เนื่องจากเป็นสภาพความพิการที่พบเห็นมากที่สุดเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสภาพความพิการประเภทอื่น ฉะนั้น ผู้ศึกษาจึงต้องศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคนพิการ และความพิการ

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคนพิการ และความพิการ

1.1 นิยามความหมายคนพิการ

ในส่วนของนิยามความหมายคนพิการ ได้มีนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้ให้ความหมายคนพิการเอาไว้ ตลอดจนข้อกำหนดคกกฎหมาย และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศก็ได้ให้นิยามความหมายไว้เช่นกัน จากการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า นิยามความหมายของคนพิการมีความหลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าผู้ใดหรือหน่วยงานใดเป็นผู้กำหนดนิยามความหมายนั้นขึ้น ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดความหมายของคนพิการไว้ในมาตรา 4 ว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่น ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความจำเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป

พูนพิศ อมาตยกุล และคณะ (2550 : 14) ได้สรุปความหมายคนพิการไว้ว่า คนที่มีร่างกาย อวัยวะ และการทำงานของอวัยวะหรือร่างกายผิดปกติไปจากคนทั่วไป คือ รูปร่างผิด (Malformation) หรือหน้าที่ผิดปกติไป (Functional Disorders) โดยผิดปกติที่อย่างใดอย่างหนึ่งใน 2 อย่าง หรือเป็นทั้งสองอย่างรวมกัน

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ให้ความหมายของคนพิการเพื่อประโยชน์แก่กระทรวงต่างๆ ที่จัดบริการแก่คนพิการ หมายถึง บุคคลซึ่งความสามารถถูกจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันและการมีส่วนร่วมทางสังคมได้โดยวิธีการทั่วไป เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา หรือการเรียนรู้ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษด้านต่างๆ เพื่อสามารถดำเนินชีวิตและมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างปกติ (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธ์ 2545 : 21)

องค์การสหประชาชาติ (UN) ระบุในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ โดยนิยามคำว่า “คนพิการ” คือ บุคคลใดก็ตามซึ่งไม่สามารถประกันการจัดหาได้ซึ่งสิ่งอันจำเป็นต่อการดำรงชีพตามปกติของตนเองหรือต่อสังคม อันเป็นผลมาจากความบกพร่องไม่ว่าจะเป็น โดยกำเนิดหรือไม่ก็ตามของสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ (ช่อทิพย์ นิยมพันธ์ 2543 : 9)

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ให้ความหมายความพิการไว้ว่า เป็นความเสียหายเปรียบของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เกิดจากความชำรุดหรือความสามารถบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา

เป็นผลทำให้บุคคลนั้นไม่อาจแสดงบทบาทหรือกระทำอะไรที่เหมาะสมสอดคล้องได้ตามวัย เพศ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งโดยทั่วไปแล้วสังคมมักจะเรียกบุคคลเหล่านั้นว่า “คนพิการ” (ขนิษฐา เทวินทรภักดี 2540 : 4)

กิตติยา (นรามาศ) รัตนากร (2531 : 2 - 3) ได้รวบรวมความหมาย “คนพิการ” ในแง่ของทางด้านวิชาการนั้นจะครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม รวมเข้าด้วยกันโดยไม่เน้นพิจารณาเฉพาะลักษณะทางกายนอกเพียงเท่านั้น ดังความหมายต่อไปนี้ ผู้ซึ่งมีความบกพร่องหรือสูญเสียสมรรถภาพทางร่างกายหรือจิตใจทำให้ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ในการกระทำกิจวัตรประจำวัน การเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และมีความสัมพันธ์ทางสังคมได้เหมือนอย่างปกติ

เคน เดวิท. (Ken Davis 1990) นิยามความหมายระหว่าง “ความพิการ” “ความบกพร่อง” และ “ความทุพพลภาพ” ตามรูปแบบทางการแพทย์ ซึ่งให้คำนิยามไว้ว่า

“ความบกพร่อง” คือ การสูญเสียหรือความผิดปกติทางด้านจิตใจ และทางด้านสรีระ

“ความพิการ” คือ ข้อจำกัด หรือความยากลำบากใดๆ ที่เกิดจากความบกพร่องไม่ทำให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมใดๆ ในการดำรงชีวิตอย่างบุคคลปกติ

“ความทุพพลภาพ” คือ ความเสียเปรียบ หรืออุปสรรคของแต่ละบุคคล ที่เกิดจากผลของความพิการ ซึ่งทำให้ไม่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติเหมือนบุคคลทั่วไป อันเกิดจากความพิการทางด้านร่างกาย ทางสายตา ทางการได้ยิน ทางการสื่อสาร และทางสติปัญญา

แคทเทอรี เอ็ม. (Kettle M 1984) นิยามความหมายระหว่าง “ความพิการ” และ “ความบกพร่อง” เพื่อให้แยกความหมายที่แตกต่างของสองคำนี้ ดังต่อไปนี้

“ความพิการ” คือ ข้อจำกัดในการสูญเสียความสามารถในการกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งลดลง อันเกิดจากความบกพร่องของทางด้านร่างกาย เช่น ปัญหาการทำงาน เกิดจากแขนขาด ขาขาด ทำให้ความสามารถในการทำงานทำได้อย่างไม่เต็มที่

“ความบกพร่อง” เป็นผลที่เกิดจาก “ความพิการ” กล่าวคือ ความเสียเปรียบที่เป็นอุปสรรคทำให้เกิดความยากลำบากในการกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งบุคคลทั่วไปสามารถทำได้โดยไม่มีปัญหา

จากความหมายของคนพิการที่กล่าวมานั้น ผู้ศึกษาสามารถนำมาสรุปถึงความหมายของคนพิการ หมายถึง บุคคลที่มีความผิดปกติหรือมีความบกพร่องทั้งทางด้านร่างกาย การเรียนรู้ สติปัญญา หรือจิตใจแตกต่างกันไป จนทำให้ขาดสมรรถภาพ และเกิดการเสียเปรียบ ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองและปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้เท่าเทียมกับบุคคลปกติ

1.2 ประเภทของคนพิการ

การจำแนกประเภทคนพิการเป็นเรื่องสำคัญประเด็นหนึ่ง เนื่องจากจะเป็นเครื่องชี้บ่งว่าเป็นผู้พิการประเภทใด และมีระดับความพิการมากน้อยเพียงใด เพื่อให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพตามประเภทความพิการของตน และได้รับการรักษา บำบัดความพิการอย่างถูกวิธี ดังนั้น จึงมีหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศได้จำแนกประเภทความพิการไว้ สรุปได้ดังนี้

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้แบ่งประเภทความพิการออกเป็น 6 กลุ่มอย่างละเอียด ดังนี้

1. ความพิการทางการเคลื่อนไหว ได้แก่ ผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อาจเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนหรือทั่วร่างกาย ทำให้การเคลื่อนไหวไม่ปกติ ได้แก่

- 1.1 แขนขาขาด อาจเป็นแต่กำเนิดหรืออุบัติเหตุ
- 1.2 อวัยวะโตหรือเล็กผิดปกติ
- 1.3 กระดูกหักและข้อเคลื่อน ซึ่งได้รับการรักษาไม่ถูกต้องทำให้คนพิการผิดรูป
- 1.4 ผิวหนังหรือกล้ามเนื้อเน่าตาย เกิดการหดตัวของเยื่อเป็นพังผืด คิงรั้ง
- 1.5 ข้อต่างๆ ติดยึดจากโรคต่างๆ ทั้งที่ติดเชื้อและไม่ติดเชื้อ
- 1.6 เส้นประสาทหรือเส้นเอ็นขาด
- 1.7 กล้ามเนื้อลีบเล็กอ่อนแรง เช่น โรคโปลิโอ เป็นต้น
- 1.8 อัมพาตจากโรคติดเชื้อของสมอง หรือไขสันหลังเส้น

2. ความพิการเกี่ยวกับการได้ยินและพูด

2.1 หูตึง หมายถึง การสูญเสียความสามารถในการได้ยิน ไม่ถึงการสูญเสียทั้งหมด หากใช้เครื่องช่วยฟังแล้วจะสามารถได้ยินเสียงอย่างถูกต้อง แบ่งออกเป็น 4 ระดับ

- 2.1.1 หูตึงอย่างอ่อนสามารถได้ยินเสียงที่มีความดังตั้งแต่ 26 - 54 เดซิเบลล์
- 2.1.2 หูตึงอย่างกลางสามารถได้ยินเสียงที่มีความดังตั้งแต่ 55 - 69 เดซิเบลล์
- 2.1.3 หูตึงอย่างหนักสามารถได้ยินเสียงที่มีความดังตั้งแต่ 70 - 89 เดซิเบลล์
- 2.1.4 หูตึงมากที่สุดสามารถได้ยินเสียงที่มีความดังตั้งแต่ 90 เดซิเบลล์

2.2 หูหนวก ไม่สามารถได้ยินเสียงได้เลยถึงแม้จะใช้เครื่องช่วยฟังแล้วก็ตาม ซึ่งหูหนวกสามารถแบ่งเป็น

- 2.2.1 หูหนวกตั้งแต่กำเนิด
- 2.2.2 หูหนวกหลังเกิด
- 2.2.3 ลักษณะพัฒนาการทางภาษาของความพิการประเภทนี้ ได้แก่

2.2.3.1 เด็กไม่ยอมส่งเสียง

2.2.3.2 เด็กไม่ได้ยินเสียงที่ผู้อื่นพูดและไม่เข้าใจสิ่งที่พูดด้วย

2.2.3.3 เด็กพูดไม่ได้ หรือพูดไม่เป็นภาษา

3. ความพิการเกี่ยวกับการมองเห็น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 ตาบอดเลือนลาง ตามัว (Partially Blind) สามารถมองเห็นได้บ้างระหว่าง 20/70 ถึง 20/200 เมื่อได้รับการแก้ไขหรืออุปกรณ์ช่วย

3.2 ตาบอดไม่สามารถมองเห็นได้เลย

4. ความพิการเกี่ยวกับการเรียนรู้และปัญญาอ่อน ได้แก่ ผู้ที่มีสติปัญญาดำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย และมีปัญหาในการปรับตัว ขาดความสามารถทางสังคม ไม่มีวุฒิภาวะ มีการหยุดพัฒนาการและไม่สามารถหยายขาด

จากมาตรฐานการจำแนกระดับปัญญาอ่อนของ American Association Mental Deficiency (AAMD) แบ่งระดับความเป็นปัญญาอ่อนเป็น 4 ระดับ ได้แก่

4.1 ปัญญาอ่อนขนาดน้อย (Mild Grade) ไอคิวระหว่าง 55 - 70 มีความสามารถสูงสุดพอๆ กับเด็กอายุไม่เกิน 10 ปี

4.2 ปัญญาอ่อนขนาดปานกลาง (Moderate Grade) ไอคิวระหว่าง 40 - 54 มีความสามารถสูงสุดพอๆ กับเด็กอายุไม่เกิน 3 - 7 ปี

4.3 ปัญญาอ่อนขนาดหนัก (Severe Grade) ไอคิวระหว่าง 25 - 39 มีความสามารถสูงสุดพอๆ กับเด็กอายุไม่เกิน 2 ปี ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ต้องมีคนช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา

4.4 ปัญญาอ่อนขนาดหนักสุด (Profound Grade) ไอคิวต่ำกว่า 25 ลงมา ไม่สามารถฝึกฝนอบรมให้สามารถกระทำการใดๆ ได้เลย ไม่ว่าจะเป็นการฝึกให้ช่วยเหลือตัวเองหรืออะไรก็ตาม

5. ความพิการเกี่ยวกับจิตและพฤติกรรมที่ผิดปกติ กลุ่มนี้หมายถึงผู้ที่มีพฤติกรรมผิดปกติเนื่องจากปัญหาทางด้านจิตใจ อารมณ์ จนไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเอง

6. ความพิการซ้ำซ้อนหรือหลายอย่างรวมกัน หมายถึง ความพิการตั้งแต่ 2 อย่างร่วมกัน เช่น เคลื่อนไหวไม่ได้ มีสติปัญญาบกพร่องและมีปัญหาการพูดด้วย หรือเคลื่อนไหวไม่ได้ร่วมกับตาบอด เป็นต้น (จิราวัลย์ คงถาวร 2547 : 13 - 15)

ประเภทคนพิการที่ถูกระหวางได้กำหนดหลักเกณฑ์ของแต่ละประเภทความพิการโดยสรุปได้ดังต่อไปนี้ (ขนิษฐา เทวินทรภักดี 2540 : 5 - 6)

1. คนพิการทางการมองเห็น ได้แก่ คนที่มีสายตาสั้นที่ต่ำกว่าเมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดา แล้วมองเห็นน้อยกว่า 6/18 หรือ 20/70 ลงไป จนมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่างหรือคนที่มีสายตาแคบกว่า 30 องศา

2. คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ได้แก่ คนที่ได้ยินเสียงที่ความถี่ 500 เฮิรตซ์ 1000 เฮิรตซ์ หรือ 2000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ต่ำกว่ามีค่าเฉลี่ยดังต่อไปนี้

2.1 สำหรับเด็กอายุไม่เกิน 7 ปี เกิน 40 เดซิเบลขึ้นไปจนไม่ได้ยินเสียง

2.2 สำหรับคนทั่วไป เกิน 55 เดซิเบลขึ้นไป จนไม่ได้ยินเสียง หรือคนที่มีความผิดปกติ หรือความบกพร่องในการเข้าใจ หรือการใช้ภาษาพูดจนไม่สามารถสื่อความหมายกับคนอื่นได้

3. คนพิการทางการกายหรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกายที่เห็นได้ชัดเจน และไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักประจำวันได้ หรือคนที่มีการสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวมือ แขน ขา หรือลำตัว อันเนื่องมาจากแขนขาด หรือขาขาด อัมพาต หรืออ่อนแรง โรคข้อหรืออาการปวดเรื้อรัง รวมทั้งโรคระบบเรื้อรังของระบบการทำงานของร่างกายอื่นๆ ที่ทำให้ไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักประจำวันหรือดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติได้

4. คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางจิตใจหรือสมองในส่วนของการเรียนรู้ อารมณ์ ความคิด จนไม่สามารถควบคุมความประพฤติที่จำเป็นในการดูแลตนเอง หรืออยู่ร่วมกับผู้อื่น

5. คนพิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติ หรือ ความบกพร่องทางสติปัญญาหรือสมองจนไม่สามารถเรียนรู้ด้วยวิธีศึกษาปกติได้

สรุปจากที่กล่าวมาเบื้องต้น ในการศึกษาวิจัยเรื่องการจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางการกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการครั้งนี้เป็นการศึกษาผู้พิการที่มีสภาพพิการทางการกายและการเคลื่อนไหว ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้จำแนกประเภทความรุนแรงออกเป็น 5 ระดับ ตามศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ พ.ศ. 2538 ดังต่อไปนี้ (สมาลีสว่างสุขสกุล 2550 : 11)

ระดับที่ 1 ความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกายที่ปรากฏให้เห็นชัดเจน แต่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันได้

ระดับที่ 2 ความผิดปกติหรือความบกพร่องในการเคลื่อนไหวลำตัว มือ แขน หรือขา แต่ยังสามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันได้

ระดับที่ 3 การสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวมือ แขน ลำตัว ซึ่งจำเป็นในการประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันน้อยกว่าครึ่งตัว หรือ 2 รยางค์ (แขนหรือขาน้อยกว่า 2 ข้าง)

ระดับที่ 4 การสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวมือ แขน ลำตัว ซึ่งจำเป็นในการประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันครึ่งตัว หรือ 2 รยางค์ (แขนหรือขา เพียง 2 ข้าง)

ระดับที่ 5 การสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวมือ แขน ลำตัว ซึ่งจำเป็นในการประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันมากกว่าครึ่งตัว หรือ 2 รยางค์ (แขนหรือขามากกว่า 2 ข้าง)

กลุ่มคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ผู้ศึกษาให้ความสนใจ เพราะความพิการที่เกิดขึ้นนั้นเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการเข้าถึงสิทธิต่างๆ ทำให้ผู้พิการขาดโอกาสในการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านต่างๆ ทั้งเรื่องการประกอบอาชีพ การแพทย์ การศึกษา และสังคม ทั้งที่ผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวส่วนใหญ่ยังมีศักยภาพมากพอที่จะสามารถทำเรื่องต่างๆ ได้ เป็นต้น

1.3 สาเหตุของความพิการ

สาเหตุของความพิการในทางการแพทย์ มักถือว่าความพิการนั้นเป็น โรคชนิดหนึ่ง สาเหตุที่ทำให้เกิดโรคหรือเกิดความพิการนั้นมีสาเหตุอยู่ 5 ประการด้วยกัน คือ (พูนพิศ อมาตยกุล และคณะ 2550 : 28)

1. สาเหตุเป็นมาตั้งแต่กำเนิด (Congenital Disorders)
2. การติดเชื้อ (Infection)
3. อุบัติเหตุ (Trauma)
4. เนื้องอก เนื้อร้าย (Tumor)
5. ไม่ทราบสาเหตุ (Unknown Cause)

ขนิษฐา เทวินทรภักดี (2540 : 8 - 9) กล่าวว่า จากการศึกษาของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญองค์การอนามัยโลก (WHO Expert Committee) ได้จำแนกสาเหตุและลักษณะของความพิการในทางการแพทย์ไว้ ดังนี้

1. ความพิการแต่กำเนิด มีสาเหตุมาจาก
  - 1.1 กรรมพันธุ์ เช่น ปัญญาอ่อน ประสาทหูพิการ ตาบอด สมองซ้ำ ฯลฯ
  - 1.2 สาเหตุที่ไม่ใช่กรรมพันธุ์ เช่น กินยาผิด และความผิดปกติจากการติดเชื้อระหว่างการตั้งครรภ์ และระหว่างคลอด ทำให้เด็กเกิดมามีความผิดปกติทั้งทางร่างกาย จิตใจ พฤติกรรม สติปัญญา สมองพิการ ฯลฯ
2. โรคติดต่อ ทำให้เกิดความพิการได้หลายทาง เช่น โรคไขสันหลังอักเสบ (Polio) ทำให้กล้ามเนื้อแขนขาลีบ ฯลฯ

3. โรคที่ไม่ติดต่อ อาทิ โรคที่เกิดจากระบบการเคลื่อนไหว เช่น ปวดหลัง ปวดข้อ ความพิการจากกระดูก กล้ามเนื้อ อัมพาต โรคหัวใจ โรคปอด เบาหวาน หูตึง หูหนวก ตาบอด ลมชัก เป็นต้น

4. โรคจิตประเภทต่างๆ เช่น ซึมเศร้า ย้ำคิดย้ำทำ ฯลฯ

5. โรคพิษสุราเรื้อรัง และการติดยาเสพติดต่างๆ

6. เกิดจากมลภาวะสิ่งแวดล้อมและอุบัติเหตุต่างๆ ทั้งจากการสัญจรทางน้ำ ทางบก และทางอากาศ อุบัติเหตุจากการทำงาน การต่อสู้จากภัยสงคราม ฯลฯ

7. ภาวะทุพโภชนาการ การขาดสารอาหารทั้งระหว่างตั้งครรภ์และการเลี้ยงดู ทำให้เกิดความพิการได้ทั้งทางสติปัญญาและทางร่างกาย

8. สาเหตุอื่นๆ เช่น การได้รับสารพิษ สารปรอท สารตะกั่ว การได้ยินเสียงดัง หรือเสียงอึกทึกเป็นประจำทำให้ประสาทหูพิการ การรักษาพยาบาลไม่ถูกวิธี เช่น การกินยาผิด ฉีดยาผิด ใช้อายุผิด เช่น การหยอดตาด้วยสมุนไพรที่เป็นอันตรายทำให้ตาบอด เป็นต้น

จากที่กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความพิการประเภทต่างๆ ที่กล่าวมาเบื้องต้นนั้น จะพบว่ามีสาเหตุที่ทำให้เกิดความพิการนั้น สามารถบ่งบอกได้อย่างชัดเจนในทางการแพทย์ เช่น สาเหตุที่พิการเป็นมาตั้งแต่กำเนิด โดยที่มารดาที่ตั้งครรภ์และทำงานหน้าจอคอมพิวเตอร์เป็นเวลานาน จะทำให้บุตรในครรภ์มีความเสี่ยงที่จะพิการได้ เนื่องจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้ปกครองทำให้เกิดเป็นสาเหตุแห่งความพิการ ตลอดจนผู้พิการส่วนใหญ่ที่อยู่ในชุมชนชนบท และมีความเชื่อเรื่องการรักษาโรคแบบผิดๆ จึงทำให้เกิดการรักษาโรคอย่างผิดวิธี เช่น การใช้น้ำมันตักยาตาทำให้ตาติดเชื้อขึ้นจนทำให้ตาบอด เป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าวผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่าการป้องกันสาเหตุแห่งความพิการนั้น หน่วยงานที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรจะทำให้ความสำคัญกับการป้องกันสาเหตุที่ทำให้เกิดความพิการเบื้องต้น เนื่องจากสาเหตุที่ทำให้เกิดความพิการบางสาเหตุสามารถป้องกันได้ และป้องกันไม่ได้ ก็ควรยึดหลักวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดผลเสียหรือทำให้เกิดความพิการภายหลังควบคู่กับการแก้ไขและการฟื้นฟูสมรรถภาพในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับความพิการ

1.4 ผลกระทบจากความพิการ

ความพิการไม่ว่าจะเกิดในลักษณะใดก็ตาม พิกัดตั้งแต่กำเนิด พิกัดที่เกิดขึ้น ภายหลัง พิกัดเพียงเล็กน้อย ฯลฯ ผลที่เกิดจากความพิการนั้น ไม่เพียงแต่จะส่งผลให้เฉพาะคนพิการเท่านั้น แต่จะส่งผลกระทบต่อตั้งแต่ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ย่อมได้รับผลกระทบเหล่านั้นด้วย ความพิการที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านร่างกาย

ความพิการทางกายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะความพิการทางกายที่ปรากฏชัดเจนภายนอก เช่น แขนขาลีบเล็ก ตาบอด ปากแหว่ง แขนขาด้วน จะทำให้เสียบุคลิกภาพ ความสมบูรณ์ ความสมประกอบของอวัยวะต่างๆ ที่ควรจะมีทำให้ลักษณะที่ผิดปกติไปจากคนทั่วไป หรืออาจจะเป็นข้อจำกัดทางร่างกายเป็นอุปสรรคในการทำกิจกรรมต่างๆ การทำงาน การทำกิจวัตรประจำวันเกิดความไม่คล่องตัว ไม่สามารถทำกิจกรรมได้อย่างปกติ หรือความสามารถลดลง เกิดความเสียเปรียบในการทำงาน รวมทั้งเป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในสังคม

2. ด้านจิตใจ

ผลทางด้านจิตใจดูเหมือนจะปรากฏให้เห็นได้หลายประการ ทั้งที่เกี่ยวข้องจากสภาพความพิการทางกาย หรือเนื่องจากทัศนคติของสังคมที่มีต่อคนพิการ เช่น ผลเนื่องจากร่างกายซึ่งร่างกายและจิตใจเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังคำที่กล่าวว่า จิตใจที่สมบูรณ์ย่อมอยู่ในร่างกายที่สมบูรณ์ (A sound mind in a sound body.) ผลของความพิการที่ส่งผลต่อจิตใจให้เกิดความรู้สึกต่างๆ เช่น ท้อแท้ หมดหวัง เบื่อหน่าย อับอาย เครียด มองโลกในแง่ร้าย ฯลฯ เป็นต้น ขณะเดียวกันผลเกี่ยวเนื่องจากทัศนคติของสังคมที่มีต่อคนพิการซึ่งมีผลอย่างมาก ทั้งนี้ จากการศึกษาทัศนคติของสังคมที่มีต่อคนพิการนั้น พบว่ามีผลต่อการปรับตัวของคนพิการ ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกหรือท่าทีที่คนปกติแสดงต่อคนพิการเหมือนคนพิการเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีศักยภาพน้อย หรือแตกต่างจากคนปกติ

3. ด้านสังคม

คนพิการนอกจากจะต้องปรับตัวให้ยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงความสูญเสียของร่างกายของความพิการที่เกิดขึ้นแล้ว ยังต้องพยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคม แต่จากข้อจำกัดทางด้านร่างกาย ทัศนคติที่คนพิการมีต่อตนเอง ทัศนคติที่สังคมมีต่อคนพิการ ย่อมมีผลทำให้คนพิการแยกตัวออกจากสังคม แยกตัวไปดำเนินชีวิตอีกแบบหนึ่ง มีฐานะทางสังคมที่แปลกออกไป เหมือนเป็นชนกลุ่มน้อย

4. ด้านเศรษฐกิจ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจย่อมเกิดขึ้นเมื่อเกิดความพิการ เช่น การเพิ่มรายจ่ายเพื่อใช้ในการรักษาพยาบาลขณะเจ็บป่วย ก่อนที่จะปรากฏความพิการตามมาภายหลังจากการสิ้นสุดการรักษาแล้วหรือการใช้จ่ายเพื่อแก้ไขความพิการที่ปรากฏ เช่น การผ่าตัดตกแต่งเพื่อลดความพิการ การเสริมด้วยอวัยวะช่วยเหลือต่างๆ เพื่อความสะดวกของคนพิการ เป็นต้น

5. ด้านครอบครัว

ผลต่อด้านครอบครัวสามารถพิจารณาได้ในเรื่องของภาระหน้าที่ และความสัมพันธภาพในครอบครัว เช่น

5.1 ภาระหน้าที่ ครอบครัวใดมีคนพิการยอมเป็นเรื่องของการเพิ่มภาระหน้าที่ของครอบครัวที่จะต้องช่วยกันดูแลช่วยเหลือ ให้การรักษาพยาบาล ความใกล้ชิด ความเข้าใจ และขณะเดียวกันกับภาระทางด้านเศรษฐกิจต้องเพิ่มขึ้นด้วย

5.2 ความสัมพันธ์ในครอบครัว คนที่พิการตั้งแต่กำเนิดหากอยู่ในสังคมที่มีความเชื่อว่า ความพิการเป็นเรื่องของบาปกรรม เป็นเรื่องอัปมงคลที่เกิดขึ้นในครอบครัว ความสัมพันธ์ในสมาชิกในครอบครัวคงไม่ราบรื่น เพราะต่างคนต่างเชื่อว่าเป็นเรื่องของบาปกรรม เช่นเคยทรมานสัตว์ ฆ่าสัตว์ ทำให้ผลกรรมนั้นตกอยู่กับผู้พิการ เป็นต้น หรือความพิการที่เกิดขึ้นมีผลต่ออุปนิสัยภายนอกทำให้เกิดความไม่น่าดู มีผลให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความรู้สึกต่างๆ เช่น ความสงสาร เห็นใจ บ้างก็รังเกียจ ฯลฯ เป็นต้น (กิตติยา (นรามาศ) รัตนกร 2531 : 39 - 44)

ความพิการส่งผลกระทบต่อคนพิการ ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ดังนี้ (สุกัญญา วิบูลย์พานิช , อ้างถึงใน ชลลดา ชนะศรีรัตนกุล 2548 : 15 - 16)

1. ผลกระทบต่อคนพิการ

ทำให้อวัยวะบางส่วนในร่างกายมีความบกพร่องไม่สามารถทำงานได้ตามปกติสมองซึ่งมีผลต่อการควบคุมระบบประสาท การเรียนรู้ ฯลฯ ทำให้ระบบต่างๆ ต้องหยุดชะงักหรือช้าลง ส่งผลให้อารมณ์และจิตใจมีความหวาดกลัว วิตกกังวล ซึมเศร้า ขาดความเชื่อมั่นในตนเองไม่ยอมรับความพิการ มีผลต่อการบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อเรื่องทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ เนื่องจากความบกพร่องทางด้านร่างกาย ต้องออกจากงาน เปลี่ยนงาน รายได้ลดลง เป็นต้น

2. ผลกระทบต่อครอบครัว

สมาชิกในครอบครัวคนพิการจะมีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และจิตใจ ความเครียดอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสถานภาพ บทบาทหน้าที่ โครงสร้าง และกิจกรรมต่างๆ ภายในครอบครัว ก็จะมี ความกังวลในเรื่องภาระเลี้ยงดู อายุบุคคลอื่นหรือสังคมรอบข้าง สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในครอบครัวบกพร่อง ครอบครัวแตกแยก ฐานะทางเศรษฐกิจครอบครัวมีรายได้อาจลดลงหรือไม่มีรายได้ ในที่สุดครอบครัวก็จะตกอยู่ในภาวะหนี้สิน ยากแก่การฟื้นฟูครอบครัวให้ดีขึ้นได้

3. ผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติ

รัฐสูญเสียภาษีในบางส่วนจากคนพิการ และผู้อุปการะเลี้ยงดูคนพิการ รัฐต้องสูญเสียงบประมาณเพื่อเลี้ยงดูคนพิการในกรณีที่คนพิการถูกทอดทิ้งไว้ที่พึ่งไม่สามารถดูแลตัวเองได้ รวมทั้งสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน

ผลกระทบจากความพิการพอสรุปได้ คือ ความพิการส่งผลให้ตัวผู้พิการเอง ครอบครัว ตลอดจนสังคมเกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น คนพิการถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าเป็นพลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม หากคนพิการมีปมด้อย ขาดประสิทธิภาพและความสามารถในการทำงานลดลง จะส่งผลทำให้ประเทศชาติขาดกำลังในการพัฒนาประเทศ ตลอดจนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจอันจะมีส่วนอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศ เป็นต้น

ผู้พิการต้องใช้ความอดทนสูงมากต่อผลกระทบในความพิการที่ตนได้รับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้พิการที่เป็นเพศหญิงต้องทนจากการถูกแบ่งแยกในการทำงานเป็น 2 เท่า นอกจากนี้ผลกระทบจากความพิการทำให้ผู้พิการต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ เช่น การขนส่งสาธารณะ การเข้าถึงข้อมูลทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในเรื่องของตลาดแรงงาน ตลอดจนสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชากรควรจะได้รับ เป็นต้น (Mondejar – Jimenez et al. 2009)

1.5 ปัญหาของคนพิการ

บุคคลที่มีร่างกายพิการไม่สมประกอบ ส่วนใหญ่มักมีปัญหาทางอารมณ์ และจิตใจติดตามมาอันเนื่องมาจากความคับข้องใจ ความวิตกกังวล และความผิดหวังในสภาพความพิการของตน คนพิการส่วนใหญ่มักจะคิดว่าคนทั่วไปรังเกียจในความพิการของตน ความคิดเช่นนี้ หากเกิดมากขึ้น จะทำให้คนพิการแยกตนเองไปอยู่โดดเดี่ยว และไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ในที่สุด ผลของสภาพความพิการของร่างกายที่มีต่อจิตใจ หรือสุขภาพจิตที่สำคัญ ได้แก่ (สิทธิเดช บุญเกียรติ 2535 : 15 - 16)

1. คนพิการมักจะมี การปรับตัวเองเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ยากกว่าบุคคลธรรมดา มักจะแสดงความประหลาดใจผิดแปลกไปเมื่ออยู่ในหมู่คนธรรมดา แต่มีอยู่มากที่มีความสามารถในการปรับตัวเองให้ดีกว่าบุคคลธรรมดา

2. การแสดงความประหลาดที่ผิดแปลกออกไปนี้ มักจะไม่เกิดขึ้นเมื่ออยู่ในหมู่คนพิการด้วยกัน คนพิการมักจะแสดงอาการต่างๆ ที่เห็นได้ชัดเจน คือ ขี้อาย ไม่ชอบการสังสรรค์ เป็นต้น

3. คนพิการมักจะใช้ชีวิตของพวกตนไปอีกแบบหนึ่ง ซึ่งจำเป็นจะต้องใช้เวลาดูแลและรักษาในระยะยาว เพื่อให้คนพิการเหล่านั้นปรับตัวเองให้ถูกวิธี

4. คนพิการที่มีประวัติว่ามีความพิการมานานๆ ย่อมปรับตัวเองเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ยากกว่าผู้ที่มีความพิการในระยะสั้น

จากที่กล่าวมาเบื้องต้น จึงนำพาไปสู่ทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาคนพิการ ซึ่งทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เป็นรากฐานของความเข้าใจปัญหาและความต้องการต่างๆ มี 3 ทฤษฎี ได้แก่

1. ทฤษฎีรูปลักษณ์ของตนเอง (Body - Image) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับมโนภาพเกี่ยวกับร่างกายของบุคคล แล้วสรุปว่ารูปลักษณ์ของบุคคลมีผลต่อมโนภาพเกี่ยวกับร่างกายของบุคคล และมโนภาพนี้เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการเกิดพฤติกรรมของบุคคลนั้นๆ โดยใช้หลักการดังกล่าวอธิบายสภาพจิตที่แปรปรวนของคนพิการว่า ความบกพร่องหรือความผิดปกติทางสรีระสามารถก่อให้เกิดความรู้สึกแปรปรวน ทั้งนี้เพราะรูปลักษณ์ที่เสียไปและสมรรถภาพทางกายที่ลดลง ความรู้สึกแปรปรวนนี้จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติและประสบการณ์ของบุคคลนั้นๆ

2. ทฤษฎีปมด้อย (Inferiority Complex) เชื่อว่า มนุษย์ทุกคนมีปมด้อย (Inferiority Complex) มนุษย์จึงพยายามดิ้นรนเพื่อไปสู่สิ่งที่ดีกว่า (Striving for Superiority) โดยเขาจะตั้งเป้าหมายที่เป็นรูปแบบหรือวิถีชีวิต (Style of Life) ไว้ในใจ และพยายามนำพาชีวิตตนเองไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ให้จงได้ ปรากฏการณ์เช่นนี้มีใช้สิ่งผิดปกติ แต่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคนและเป็นสาเหตุที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองขึ้นมาได้ ในกรณีของคนพิการนั้น ปมด้อยของคนพิการเกิดจากสภาพความบกพร่องทางด้านร่างกาย อันทำให้คนพิการรู้สึกทรมานเพราะรู้สึกถึงความไม่มั่นคงในชีวิตและการต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น หากคนพิการมีความรู้สึกเช่นนี้มากก็จะตั้งเป้าหมายนั้นๆ อย่างไม่รู้ที่ตาม สภาพความพิการทางกายและทางจิตอาจเป็นสาเหตุสำคัญของการตั้งความปรารถนาในรูปแบบชีวิตที่ผิดๆ ได้

3. ทฤษฎีจิต - สรีระ (Somatopsychology) เป็นทฤษฎีร่วมสมัยซึ่งนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาผู้ที่มีความเจ็บป่วยทางร่างกายหรือมีความพิการ สาระสำคัญของทฤษฎีนี้ คือ สภาพะทางกายและจิตมีความเกี่ยวเนื่องและไม่เป็นอิสระแก่กัน สภาพะทางกายสามารถส่งผลกระทบต่อสภาวะจิตใจตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลได้ เพราะสภาพะทางกายเป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพต่างๆ ของร่างกาย อันเป็นเครื่องมือในการแสดงพฤติกรรมและสภาพะทางกายของบุคคลยังเป็นสิ่งเร้าให้บุคคลนั้นและผู้อื่นรอบข้างเขาแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของเขา กล่าวคือ สภาพะความบกพร่องทางกายทำให้ตัวคนพิการเองและบุคคลอื่นๆ ประเมินคุณค่าของเขาต่ำลง นอกจากนี้ สภาพะความพิการยังทำให้บุคคลรอบข้างมองคนพิการอย่างมีอคติ ทำให้แสดงพฤติกรรมที่เป็นการปฏิบัติคนพิการหรือการให้ความปกป้องคุ้มครองคนพิการจนเกินความจำเป็น ทำให้คนพิการยิ่งเห็นคุณค่าของตนเองน้อยลงและพลอยทำให้เขาารู้สึกว่าเขาไร้ความสามารถในเรื่องอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับความพิการทางกายของเขาอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ , สำนักงานคณะกรรมการ 2543 : 11 - 12)

จากทฤษฎีทั้ง 3 ทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า สภาพความบกพร่องทางร่างกายของคนพิการนอกจากจะทำให้เขาเสียเปรียบทางด้านสมรรถภาพทางกายแล้ว ยังอาจนำมาสู่ปัญหาทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคมของคนพิการได้

1.6 ความต้องการของคนพิการ

ในฐานะที่คนพิการซึ่งถือว่าเป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดาคนหนึ่ง ย่อมมีความต้องการตามลำดับขั้นต่างๆ เช่นเดียวกับมนุษย์ทั่วไป นั่นคือ นอกจากจะได้รับการสนองตอบความต้องการทางด้านปัจจัย 4 แล้ว คนพิการยังต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มคนนับตั้งแต่กลุ่มแรก คือ ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ความต้องการที่สำคัญ คือ ความรู้สึกว่าเป็นคนมีค่า มีความหมาย และสำหรับคนพิการที่มีความบกพร่อง ถือเป็นผู้ที่เสียเปรียบในสังคมควรจะได้รับการแก้ไขปัญหามากมาย ที่เป็นอุปสรรคที่ทำให้คนพิการไม่สามารถพัฒนาตนเองให้ไปสู่ความต้องการตามลำดับขั้น จากอุปสรรคที่ทำให้เกิดปัญหาในประเทศไทยมี ดังต่อไปนี้ (ขนิษฐา เทวินทรภักดี 2540 : 38 - 44)

1. ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ถึงแม้ว่าปัญหาด้านการแพทย์สำหรับคนพิการเป็นความจำเป็นอันดับหนึ่งในการแก้ไขหรือปรับสภาพความพิการและการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการก็ตาม และถึงแม้ว่าในปัจจุบันสถาบันทุกสถาบัน โรงพยาบาลต่างๆ ได้ขยายขอบเขตการให้บริการในด้านเวชศาสตร์ฟื้นฟูอย่างกว้างขวาง แต่โดยสภาพความเป็นจริงแล้วยังประสบปัญหาด้านนี้อยู่

2. ด้านการศึกษา ประมาณ 1 ใน 3 ของคนพิการทั้งหมดได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา และจำนวนผู้ที่ไม่ได้เรียนเลยค่อนข้างสูง ปัจจุบันการศึกษาพิเศษที่ประเทศไทยจัดให้แก่เด็กพิการประเภทต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 7 ของเด็กพิการในวัยเรียน ขาดบุคลากร ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับคนพิการประเภทต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์หนังสือเรียนและวัสดุฝึกที่ใช้เป็นสื่อการเรียนของเด็กพิการ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาอื่นๆ ได้แก่ บิดา มารดา และผู้ปกครองของเด็กพิการไม่เข้าใจหรือขาดความรู้เกี่ยวกับความพิการ สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับการศึกษาและข้อสำคัญคือ ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาได้กำหนดข้อยกเว้นว่า ถ้าเป็นเด็กพิการแล้ว จะได้ยกเว้นการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งมีสาเหตุจากการขาดประชาสัมพันธ์ ขาดความร่วมมือประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ เอกชน มูลนิธิและสื่อมวลชน

3. ความต้องการด้านสังคม คนพิการไม่ได้รับความสะดวกในการคมนาคม อาทิ ขาดความสะดวกในการขึ้นรถประจำทาง ไม่มีทางลาด (Ramp) ไม่มีที่จอดรถเฉพาะคนพิการ ตลอดจนขาดบริการสาธารณะต่างๆ เช่น โทรศัพท์สาธารณะ ห้องน้ำสำหรับคนพิการ สโมสร ศูนย์กีฬา และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีปัญหาเรื่องอุบัติเหตุซึ่งเกิดจากผู้ไร้รถใช้ถนน ขาดความ

ระมัดระวัง ไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของคนพิการ เช่น สัญญาณการข้ามถนนที่ปลอดภัย การเปิดท่อน้ำทิ้งไว้โดยไม่มีฝาปิดครอบตามทางเดิน ฯลฯ ทำให้คนพิการประสบความยากลำบากในการใช้ชีวิตร่วมกับคนในสังคมด้วยการพึ่งพาตนเองได้

นอกจากนี้ ยังเป็นที่ปรากฏโดยทั่วไปว่า บุคคลในสังคมทั้งที่เป็นประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน ยังมีเจตคติที่ไม่ถูกต้องต่อคนพิการ เช่น ให้ความสงสารจนขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง การให้ความช่วยเหลือที่ไม่ถูกแนวทาง เช่น การให้ทาน ทั่วๆ ที่บุคคลเหล่านั้นมีความต้องการที่จะพึ่งพาตนเองได้ด้วยความช่วยเหลือที่ถูกต้องจากสังคมมากกว่าความสงสารด้วยการให้เปล่า ซึ่งอาจจะสามารถสรุปปัญหาต่างๆ ได้ดังนี้

3.1 คนพิการส่วนใหญ่ขาดการรับรู้ในเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐาน ประกอบกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมายต่างๆ ยังไม่เข้าใจในสิทธิของคนพิการ ทำให้คนพิการไม่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย เช่น ไม่มีบัตรประชาชน ทำให้ขาดสิทธิและขาดโอกาสต่างๆ เช่น การเข้าเรียน การทำงาน การทำนิติกรรมต่างๆ ฯลฯ เป็นต้น

3.2 คนพิการมีปัญหาในการใช้บริการสาธารณะ เช่น ในการคมนาคมไม่มีเครื่องหมายพิเศษในที่สาธารณะ ไม่มีเครื่องหมายสัญญาณข้ามถนนสำหรับคนพิการตาบอดประเภทต่างๆ ไม่มีทางลาด ลานจอดรถและบริการสาธารณะต่างๆ เป็นต้น

3.3 สังคมยังมีเจตคติต่อบุคคลพิการ ไม่ถูกต้อง ทำให้คนพิการมีปัญหาในการใช้ชีวิตในสังคม เช่น หูหนวกมีปัญหาในการติดต่อสื่อสาร ขาดล่ามภาษามือ ครอบครัวของคนพิการปกป้องไม่ให้ บุคคลพิการออกสู่สังคม คนทั่วไปไม่ยอมรับและไม่เปิดโอกาสให้บุคคลพิการได้รับโอกาสในการแสดง ความสามารถ เป็นต้น

3.4 คนพิการจำนวนมากไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน และเลขทะเบียนบ้าน เนื่องจากมีข้อบกพร่องตามกฎหมายระเบียบของทะเบียนราษฎร ให้การยกเว้นการขอมีบัตรประชาชนแก่ผู้มีร่างกายพิการ เดินไม่ได้หรือเป็นใบ้ หรือตาบอดทั้งสองข้าง หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ทำให้เจ้าหน้าที่ปฏิเสธการทำบัตรประชาชนให้คนพิการ

4. ความต้องการทางด้านอาชีพ คนพิการส่วนใหญ่ยังไม่มีอาชีพและมีงานทำที่เป็นหลักและมั่นคง คนพิการส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาจะเข้าสู่การจ้างงานในสถานประกอบการได้ตามอัตราส่วนดังกล่าว หรือยังมีการกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพอิสระมีไม่มากเท่าที่ควร เมื่อเทียบกับอัตราส่วนของคนพิการที่อยู่ในวัยทำงาน ซึ่งสามารถสรุปปัญหาได้ ดังนี้

4.1 สังคมส่วนใหญ่ยังมีเจตคติทางลบต่อการจ้างงานคนพิการ มีความสับสนหรือไม่แน่ใจในความสามารถของคนพิการ

4.2 คนพิการส่วนใหญ่ถูกละเลยด้านการศึกษามาเป็นเวลานาน ทำให้เป็นอุปสรรคปัญหาต่อการจ้างงานในสถานประกอบการ เนื่องจากตำแหน่งทุกตำแหน่งจะต้องระบุคุณสมบัติสายสามัญ ตั้งแต่ประถมศึกษา จนถึงมัธยมและอุดมศึกษา ซึ่งคนพิการส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการศึกษาตามระดับต่างๆ จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่การจ้างงานต่างๆ ที่ส่วนใหญ่มีความสามารถในด้านฝีมือ

4.3 สถาบันการฝึกอาชีพให้กับคนพิการยังขาดความพร้อมด้านอาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือที่ทันสมัยและสอดคล้องกับตลาดแรงงานและอุตสาหกรรมใหม่ โดยเฉพาะครูฝึกวิชาชีพในสาขาต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพและจำนวนที่พอเพียง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติงานตามกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ

4.4 คนพิการที่ประกอบอาชีพอิสระมีปัญหาในด้านตลาดรับซื้อผลผลิตและขาดผู้แนะนำอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพความพิการและการผลิตให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน

4.5 ปัญหาด้านกายภาพแวดล้อมของคนพิการที่จะนำคนพิการไปสู่การจ้างงาน เช่น คนพิการแม่ได้รับการจ้างงานแต่สถานประกอบการไม่มีที่พักในโรงงาน ทำให้คนพิการไม่สามารถเดินทางด้วยตนเองไปยังสถานที่ทำงาน สภาพแวดล้อมในที่ทำงานไม่เอื้ออำนวยต่อสภาพคนพิการ คนพิการทางการได้ยินและการสื่อสารความหมายขาดล่ามภาษามือที่จะสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานและการสื่อสารระหว่างเพื่อนร่วมงาน

จूरिटัน ผ่องแผ้ว (สุภาพร พุ่มพวง 2546 : 18 - 19) ได้แบ่งปัญหา และความ ต้องการของคนพิการหลักๆ ในการดำรงชีวิตออกเป็น 4 ประการ ดังนี้

1. ปัญหาและความต้องการด้านการแพทย์ คนพิการจำนวนมากเกือบร้อยละ 80 อาศัยอยู่ในชุมชนชนบท คนพิการเหล่านี้จึงมักจะไม่ค่อยได้รับการดูแลรักษาของแพทย์ หรือแพทย์เฉพาะด้านเลย ดังนั้น อาการหรือโรคที่ควรจะรักษาให้หายหรือป้องกันได้ ก็กลับกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้พิการ เนื่องจากขาดความรู้ ขาดการศึกษา และสภาพทางเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวย จึงทำให้คนพิการเหล่านี้ ขาดโอกาสในการเข้ารับการรักษาพยาบาล ตลอดจนไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์และการรักษาพยาบาล รวมทั้งเครื่องช่วยคนพิการชนิดต่างๆ ได้

2. ปัญหาและความต้องการด้านการศึกษา ด้วยเหตุที่คนพิการส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนชนบทที่มีฐานะยากจน และรัฐไม่สามารถกระจายการบริการด้านการศึกษาพิเศษไปสู่ชนบทได้อย่างเพียงพอกับความต้องการด้านการศึกษาของเด็กที่มีความพิการ ผู้ปกครองของเด็กที่มีความพิการจึงต้องพาเด็กไปเข้ารับการศึกษาพิเศษซึ่งมีอยู่ในจังหวัดใหญ่ๆ ไม่กี่แห่งเท่านั้น ส่วนเด็กพิการที่เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติก็ต้องเผชิญกับปัญหาทัศนคติของครูและเพื่อนๆ ที่มีต่อเด็กพิการ บางคนถูกรังแก รังเกียจ ล้อเลียนหรือแสดงตามแบบเด็กที่มีความพิการ และบางครั้งก็ถูกแสดงด้วยความ

สงสารอย่างผิดๆ อีกทั้งเด็กที่พิการยังมีอุปสรรคในเรื่องของอาคารเรียนสถานที่สำหรับกรณีเด็กที่มีความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางกาย หรือเด็กที่มีความพิการทางสายตาคืออุปสรรคในการเดินทางไปโรงเรียนของเด็ก และยังขาดอุปกรณ์ในการช่วยในการศึกษา เช่น หนังสืออักษรเบรลล์ เทป เป็นต้น คนพิการจึงเรียกร้องให้รัฐบาลจัดโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาสำหรับคนพิการทุกประเภทให้เพียงพอตามภูมิภาคต่างๆ และรัฐบาลควรจัดให้มีครูการศึกษาพิเศษส่งไปช่วยดูแลในการเรียนการสอนของโรงเรียนปกติที่มีเด็กพิการเข้าเรียนร่วมอยู่ด้วย

3. ปัญหาและความต้องการด้านอาชีพ คนพิการที่มีความพิการไม่มากส่วนใหญ่ต้องการประกอบอาชีพเพื่อจะได้มีรายได้ในการเลี้ยงดูตนเอง ไม่ต้องการเป็นภาระของครอบครัวและสังคม แต่เนื่องจากทัศนคติของสังคมที่มีต่อคนพิการไม่เอื้ออำนวยและไม่เปิดโอกาสให้คนพิการได้แสดงความสามารถประกอบกับคนพิการบางส่วนเองยังขาดความรู้ ความชำนาญ จึงเป็นการยากที่คนพิการจะได้งานทำ แต่ถ้ามีการพัฒนาขีดความสามารถและคุณภาพของคนพิการในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ คนพิการก็จะสามารถประกอบอาชีพได้เช่นบุคคลปกติ ดังนั้น รัฐและเอกชนควรให้การสนับสนุนในการดำเนินการในเรื่องการฝึกอาชีพแก่คนพิการ โดยจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของคนพิการทุกประเภทได้ และควรจัดการฝึกอาชีพให้กับคนพิการให้เหมาะสมกับสภาพความพิการ โดยมีหลักสูตรการฝึกอาชีพที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน แม้เมื่อคนพิการได้รับการฝึกอาชีพแล้ว รัฐบาลควรต้องมีมาตรการช่วยเหลือในคนพิการในการออกกฏข้อบังคับกำหนดให้สถานประกอบการรับคนพิการเข้าทำงานตามสัดส่วนที่เหมาะสมและมีบทลงโทษตามสมควร เท่านั้นคนพิการก็จะมีสิทธิในการประกอบอาชีพสามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้

4. ปัญหาและความต้องการทางด้านสังคม เมื่อคนพิการมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจแล้ว ตลอดจนความรู้และทักษะต่างๆ ในการประกอบอาชีพ เพื่อที่คนพิการจะเข้าไปมีส่วนร่วมและมีบทบาทความรับผิดชอบในสังคม แต่ในขณะเดียวกันถ้าสังคมเองยังไม่พร้อมที่จะเปิดโอกาสให้คนพิการได้แสดงความสามารถ โดยยึดติดกับทัศนคติที่คับแคบ และความไม่เข้าใจ คนพิการก็ย่อมจะแสดงอาการไม่ยอมรับ ประกอบกับสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการยังไม่พร้อม เช่น อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมสาธารณะ และการบริการอื่นๆ ด้วยแล้ว ผลก็คือ คนพิการไม่สามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับคนในสังคมได้อย่างเต็มที่เช่นเดียวกับบุคคลปกติ ดังนั้น คนพิการจึงเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่บริการด้านสาธารณะสุขต่างๆ กำเนียงถึงการเข้าใช้ร่วมของผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายประเภทต่างๆ ด้วย เช่น มีทางลาด รวบบันไดสำหรับคน

พิการที่ใช้รถเข็นพิเศษ หรือเครื่องช่วยเดิน ตลอดจนทุกภาคส่วนให้ความสำคัญกับคนพิการ เช่น รถไฟฟ้าหรือโครงการขนส่งมวลชนใหม่ๆ ก็ควรคำนึงถึงการร่วมใช้บริการของคนพิการด้วย

สรุปปัญหาต่างๆ ของคนพิการเหล่านี้ ทำให้คนพิการขาดโอกาสในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของตนเองที่ประชาชนทั่วไปในสังคมควรจะได้ และยังเป็นอุปสรรคในการพัฒนาตนเองให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ แต่ถ้ายังมีการพัฒนาขีดความสามารถ และคุณภาพคนพิการให้มีประสิทธิภาพ คนพิการก็จะสามารถดำรงชีวิตได้ในสังคมอย่างบุคคลปกติทั่วไป

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

การให้ความช่วยเหลือคนพิการในสมัยก่อนนั้น จะให้การสงเคราะห์มากกว่าการฟื้นฟูสมรรถภาพ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความช่วยเหลือในต่างประเทศหรือในประเทศก็ตาม การให้ความช่วยเหลือเริ่มต้นจากการที่มีเมตตาจิต การให้ความช่วยเหลือก็ถือเป็นในลักษณะการทำการกุศล แม้ว่าทัศนคติของคนโดยทั่วไปที่มีต่อคนพิการตอนนั้นจะมีลักษณะในทางลบ เช่น การรังเกียจ เยาะเย้ย ดูถูก เป็นต้น แต่ยังมีทัศนคติของความสมเพช สงสาร เห็นใจ ฯลฯ ประกอบกับอิทธิพลทางด้านศาสนาซึ่งทำให้ผู้ที่มีความศรัทธาในหลักคำสอนค่อนข้างจะเป็นไปในลักษณะการให้ เช่น ให้เสื้อผ้า อาหาร ยารักษาโรค ที่פקพิง เป็นต้น แต่ในปัจจุบันองค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญกับคนพิการ โดยประกาศให้มีทศวรรษการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ (Decade of Rehabilitation for The Disabled) ระหว่างปี พ.ศ. 2513 - 2522 และได้กำหนดปี พ.ศ. 2524 เป็นปีคนพิการสากล โดยให้คำขวัญให้คนพิการเข้าร่วมในสังคมอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน หลังจากนั้นได้ประกาศให้ พ.ศ. 2526 - 2535 เป็นทศวรรษของสหประชาชาติเพื่อคนพิการ (UN Decade of Disabled Persons) โดยมีการกำหนดแผนปฏิบัติการ (World Programme of Action Concerning Disabled Persons) เพื่อเป็นแนวทางให้สมาชิกปฏิบัติตาม เป็นต้น

2.1 ความหมายของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

จากที่กล่าวมาเบื้องต้น ผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่าทุกองค์กรทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญกับคนพิการมากขึ้น และให้ความสำคัญของการฟื้นฟูสมรรถภาพมากกว่าการสงเคราะห์คนพิการ เนื่องจากการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นพื้นฐานที่ทำให้คนพิการสามารถเป็นกำลังที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาสรุปความหมายการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ ดังต่อไปนี้

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพ หมายถึง วิธีการที่มีเป้าหมายแน่นอน มีการจำกัดเวลาในการช่วยเหลือคนพิการให้บรรลุสภาพดีที่สุดในท่าที่จะทำได้ทั้งทางด้านจิตใจ ทางกาย และการอยู่ในสังคมอันหมายถึงการให้เครื่องมือ

เครื่องใช้แก่คนพิการในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเขา เช่น การช่วยเหลือด้านอุปกรณ์ทดแทนอวัยวะที่เสียหาย หรือวิธีการใดๆ ที่ช่วยปรับความเป็นอยู่ (แผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยเรื่องคนพิการ, เอกสารประกอบการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 5 : 7 - 8)

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดความหมายของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการไว้ในมาตรา 4 ว่า การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือความสามารถของคนพิการให้มีสภาพที่ดีมากขึ้น หรือดำรงสมรรถภาพหรือความสามารถของคนพิการที่มีอยู่เดิมไว้ โดยอาศัยกระบวนการทางการแพทย์ การศาสนา การศึกษา สังคม อาชีพ หรือกระบวนการอื่นใด เพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมอย่างเต็มศักยภาพ

กิตติยา (นรามาศ) รัตนกร (2531 : 46 - 47) ได้ให้ความหมาย การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการไว้ว่า การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือความสามารถด้านต่างๆ ของคนพิการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ การศึกษา อาชีพ ตลอดจนปรับตัวด้านสังคมให้กลับคืนสู่สภาพที่ดีขึ้น เพื่อสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข เช่น คนพิการที่สูญเสียอวัยวะไป การฟื้นฟูสมรรถภาพนั้นคือจะต้องหาวิธีให้คนพิการใช้ความสามารถอื่นมาปฏิบัติแทนความสามารถเดิมที่หายไป เช่น มือขวาถูกตัดขาดไม่สามารถใช้ทำกิจวัตรประจำวันได้ ก็ฝึกฝนตนให้สามารถทำแทนอวัยวะที่พิการ หรือจัดหาอุปกรณ์เทียมสวมใส่และฝึกฝนให้สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้อย่างปกติ

ทั้งหมดนี้เป็นความหมายของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ซึ่งสามารถสรุปความหมาย คือ การปรับสภาพความพิการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจด้วยวิธีทางการแพทย์ ทั้งหมดนี้จะนำไปสู่การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษาและอาชีพ เพื่อให้คนพิการกลับคืนสู่สภาพที่สามารถดำเนินกิจวัตรประจำวันในสังคมได้อย่างปกติ ทำให้คนพิการมีความสามารถในการปรับตัวในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ซึ่งจะทำให้คนพิการสามารถพึ่งพาตนเองได้

2.2 ความเป็นมาของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเกิดขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่ได้รับบาดเจ็บและความพิการเป็นจำนวนมาก จึงได้เปลี่ยนรูปแบบจากการสงเคราะห์ให้มาเป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ สภาพที่ขาดแคลนมาเป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ในระยะแรกที่เน้นการบำบัดรักษาอวัยวะที่สูญเสีย ต่อมาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 คนพิการเริ่มมีจำนวนมากขึ้น ทำให้ประเทศยุโรปหลายประเทศเริ่มตระหนักว่าผู้ที่มีร่างกายไม่แข็งแรงสมบูรณ์นั้น ไม่เหมาะสมกับอาชีพบางอย่างโดยเฉพาะในสังคมอุตสาหกรรม ดังนั้น ความเชื่อเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ก็ได้เป็นที่ยอมรับและปฏิบัติกันทั่วไป มีการออกกฎหมายนโยบายในการรับคนพิการเข้าทำงานเต็มเวลาเช่นเดียวกับบุคคลปกติ ประกอบกับความเจริญ

ทางการแพทย์ที่มีมากขึ้น ทำให้การรักษามีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการรักษา ความพิการมาเป็นการรักษาควบคู่กับการฟื้นฟูสมรรถภาพ เป็นต้น

ทั้งนี้ องค์การสหประชาชาติได้ให้แนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพบุคคลพิการไว้ว่า (ขนิษฐา เทวินทรภักดี , อ้างถึงใน ชลลดา ชนะศรีรัตนกุล 2548 : 18 - 19)

1. บุคคลพิการมีสิทธิมนุษยชนเช่นเดียวกับคนปกติ ดังนั้น จึงควรมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองและการช่วยเหลือรวมทั้งโอกาสในการฟื้นฟูสมรรถภาพ

2. บุคคลพิการโดยทั่วไปมักจะได้รับความกระทบกระเทือนทางอารมณ์และจิตใจ อันเนื่องมาจากปัญหาของตนในด้านต่างๆ บุคคลพิการจึงควรมีสิทธิเรียกร้องความเห็นอกเห็นใจ และการสร้างสรรค์จากสังคมเป็นพิเศษ

3. ถ้าได้รับโอกาสที่เหมาะสม บุคคลพิการก็สามารถพัฒนาสมรรถภาพของตนเองให้ดีขึ้นได้ และจะกลายเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ของประเทศแทนการเป็นภาระของสังคม

4. บุคคลพิการย่อมมีความรับผิดชอบต่อชุมชนในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อชาติเท่าที่กระทำได้ภายหลังการฟื้นฟูสมรรถภาพแล้ว

5. บุคคลพิการต้องการมีชีวิตอยู่อย่างอิสระในชุมชนคนปกติ แทนที่จะไปอยู่ในที่พิเศษต่างหากที่ถูกแบ่งไว้สำหรับบุคคลพิการโดยเฉพาะ

6. การฟื้นฟูสมรรถภาพบุคคลพิการจะสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลในวงการต่างๆ ในสังคม

ในประเทศไทย การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการมีหน่วยงานและสถานที่ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทั้งของภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพที่เหมาะสม ได้รับการรักษาพยาบาล ได้รับการศึกษา และฝึกฝนการฝึกอาชีพ เพื่อที่จะให้คนพิการสามารถพึ่งพาตนเองได้ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดหลายๆ ประการที่ทำให้คนพิการไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านต่างๆ เนื่องจากเจ้าหน้าที่งบประมาณ และสถานที่ที่มีจำกัด ตลอดจนคนพิการส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทที่ห่างไกล การเดินทางเป็นอุปสรรคที่ทำให้คนพิการไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ

2.3 ประเภทของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

สุวิมล วิมลกาญจนา ได้แบ่งประเภทของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในประเทศไทยนั้น ประกอบด้วยบริการด้านต่างๆ ได้แก่ (จักรินทร์ กริยานนท์ 2545 : 10 - 16)

1. การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการแพทย์ (Medical Rehabilitation) จัดบริการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์แก่คนพิการตามกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพความพิการให้ดีขึ้นด้วยวิธีการต่างๆ ได้แก่ การตรวจ

วินิจฉัย การให้คำแนะนำปรึกษา การบำบัดรักษาโรคโดยการให้ยา หรือศัลยกรรม การพยาบาล เวชกรรมฟื้นฟู การฟื้นฟูสภาพด้วยวิธีการต่างๆ

2. การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการศึกษา (Educational Rehabilitation) จัดบริการทางการศึกษาแก่คนพิการในวัยเรียนในระบบการศึกษาในโรงเรียน ตั้งแต่การศึกษาภาคบังคับ การศึกษาสายสามัญหรืออุดมศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ การเรียนในโรงเรียนพิเศษ เฉพาะทาง การเรียนร่วมการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความเหมาะสมและตามความสามารถของคนพิการ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อเสริมสร้างสติปัญญาและพัฒนาคนพิการ สามารถนำความรู้ที่ได้รับนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมและพัฒนาตนเองได้ในรูปแบบของการศึกษาต่อไปนี้

- 2.1 จัดการศึกษาในระบบเรียนร่วมกับเด็กปกติ
- 2.2 จัดการศึกษาในโรงเรียนเด็กพิการเฉพาะทาง
- 2.3 จัดการศึกษาร่วมกับโรงพยาบาล
- 2.4 จัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญสำหรับคนพิการ

3. การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางสังคม (Social Rehabilitation) จัดการบริการเพื่อให้ความช่วยเหลือคนพิการให้ได้รับการปรับวิถีชีวิตให้ดีขึ้น ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถพึ่งตนเองมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และเป็นกำลังทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้ด้วย การฟื้นฟูทางสังคม จุดมุ่งหมายสำคัญอีกประการหนึ่งของการฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคมนั้น คือ การหาทางให้สังคมยอมรับความสามารถของคนพิการ และให้สิทธิในการอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกัน ยกย่อง ยอมรับ ให้โอกาสแก่คนพิการที่จะใช้ชีวิต และได้มีโอกาสกระทำความดี ทำประโยชน์ให้กับสังคม ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือกล่าวถ้อยคำกระทบกระเทือน ล้อเลียนคนพิการ กล่าวคือ การปรับเจตคติ ค่านิยม ความเชื่อของคนในสังคมที่มีต่อคนพิการ (Mental change) ตลอดจนการจัดการสภาพแวดล้อม (Physical change) ที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตและปฏิบัติกิจวัตรประจำวันสำหรับคนพิการ และสิ่งที่สำคัญที่สุดของการฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม คือ การเตรียมกายเตรียมใจให้คนพิการยอมรับสภาพความเป็นจริงและสิ่งที่จะต้องเผชิญต่อสภาพสังคมและสภาพแวดล้อม ต้องหาแนวทางให้คนพิการมีความเข้มแข็ง อดทน พร้อมทั้งเผชิญปัญหาและอุปสรรคที่จะต้องพบเห็นในสังคม ทั้งนี้เพราะสังคมประกอบด้วยชนส่วนใหญ่ไม่สามารถบังคับหรือปรับคนในสังคมได้ทั้งหมด คนพิการจึงต้องปรับตัวเข้าหาสังคม มิใช่ปรับสังคมทั้งหมดเข้าหาคนพิการ ซึ่งสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนี้รวมอยู่ในกระบวนการจัดเกลาทางสังคม (Socialization)

แนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการจะเห็นได้ว่า ได้เปลี่ยนจากการให้ความช่วยเหลือ หรือมีเจตคติกับคนพิการในด้านต่างๆ มาเป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ คน

พิการต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางด้านการแพทย์ การศึกษา การประกอบอาชีพและทาง ด้านสังคม เพื่อให้ตัวคนพิการเองได้มีการพัฒนาตนเอง เพิ่มทักษะต่างๆ ในการดำรงชีวิตในสังคม ได้อย่างปกติเหมือนกับบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (Community - Based Rehabilitation) ก็เป็นส่วนหนึ่งของการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านสังคม โดยส่งเสริมให้ ชุมชน บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนองค์กรท้องถิ่นต่างๆ ทุกระดับทั่วประเทศร่วมกันใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนหรือภูมิปัญญาต่างๆ ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการ ฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาคนพิการให้มากที่สุด เพื่อให้ครอบครัว ชุมชน และสังคม เข้ามามีส่วน ร่วมในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ทำให้คนพิการมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขในชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้จะทำให้คนพิการสามารถได้รับ โอกาส สิทธิต่างๆ หรือความเท่าเทียมในความเป็น ทรัพยากรมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน

4. การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านอาชีพ (Vocational Rehabilitation) ประกอบด้วย

4.1 จัดบริการฝึกอาชีพให้แก่คนพิการในวัยทำงานในลักษณะของการฝึกอบรม

ในงานวิชาชีพและการเตรียมความพร้อมในงานอาชีพ ในรูปแบบของการศึกษาวิชาชีพในโรงเรียน หรือสถาบันการฝึกอาชีพในลักษณะรูปแบบการศึกษาร่วมกับคนทั่วไป และสถาบันฝึกอาชีพ เฉพาะสำหรับคนพิการ หรือศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนโดยไม่ต้อง เสียค่าใช้จ่าย เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพตามแนวคิด และ ความสามารถที่เหมาะสมกับสภาพความพิการ ตลอดจนเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่คนพิการก่อน ออกไปประกอบอาชีพในสถานประกอบการภายนอก หรือประกอบอาชีพอิสระที่เหมาะสมกับ สภาพความพิการเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเอง มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว ตลอดจนการ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างภาคภูมิใจ

4.2 สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ให้บริการฝึกอาชีพ แก่คนพิการร่วมกับผู้ฝึกปกติ เพื่อเป็นการยกระดับความรู้ความสามารถในงานอาชีพโดยไม่ต้อง เสียค่าใช้จ่าย รวม 8 สถาบันที่ให้บริการทั่วประเทศ ได้แก่ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค ตะวันออก จังหวัดชลบุรี สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคตะวันตกตอนบน จังหวัดสุพรรณบุรี สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคเหนือตอนบน จังหวัดลำปาง สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค ตะวันตก จังหวัดราชบุรี สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ตอนบน จังหวัดสุราษฎร์ธานี สถาบัน พัฒนาฝีมือแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครราชสีมา สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค เหนือตอนล่าง จังหวัดนครสวรรค์ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคกลาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งให้บริการวิชาชีพต่างๆ เช่น ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างคอมพิวเตอร์ ช่างกลเกษตร ช่างไม้ก่อสร้าง ฯลฯ เป็นต้น

4.3 การจ้างงานคนพิการ จัดหางานให้คนพิการที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพ และตนเองที่สามารถทำงานได้ในตำแหน่งที่สถานประกอบการกำหนดเข้าทำงานตามความรู้ความสามารถ ความเหมาะสมกับความพิการ และลักษณะงานที่คนพิการสามารถกระทำได้ตามตลาดแรงงาน หรือสถานประกอบการเอกชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ตามมาตรา 20 (3) การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การให้บริการที่มีมาตรฐานการคุ้มครองแรงงาน มาตรการเพื่อมีงานทำ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพ และบริการสื่อสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยี หรือความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อการทำงาน และการประกอบอาชีพของคนพิการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานประกาศกำหนด คนพิการที่ไม่สามารถเข้าทำงานในสถานประกอบการ หรือมีความประสงค์ที่จะประกอบอาชีพอิสระสามารถกู้เงินได้จากกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการได้โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย โดยปฏิบัติตามระเบียบการกู้ยืมเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2538 (ขนิษฐา เทวินทรภักดี 2540 : 23)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับการจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพคนพิการ การได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพของคนพิการเปรียบเสมือนการรวมการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งด้านต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน เพราะจะทำให้เห็นถึงผลที่คนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจนสามารถประกอบอาชีพเหมือนคนทั่วไปได้นั้น คนพิการมีความสามารถในการปรับตัวในการดำเนินชีวิตและการทำงานมากขึ้นเพียงใด ทั้งนี้เพราะการทำงานจะแสดงให้เห็นถึงผลรวมของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทั้งหมด (กิตติยา (นรามาศ) รัตนากร 2531 : 87 - 88) การมีงานทำของคนพิการนอกจากจะเป็นบทพิสูจน์ของกระบวนการการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 4 ด้านแล้ว ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และจิตวิทยา คนพิการและครอบครัวต้องการมีงานทำเพราะเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ความต้องการมีรายได้จากการมีงานทำ คนพิการและครอบครัวของคนพิการส่วนมากก็เหมือนกับครอบครัวอื่นๆ โดยทั่วไป กล่าวคือ คนพิการจะมีชีวิตอยู่ไม่ได้ถ้าขาดรายได้ประจำในการเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว
2. ความต้องการมีคุณค่าในสังคมการทำงานนับว่าเป็นคุณค่าอันสูงส่งสำหรับทุกชาติ ทุกศาสนา ทุกวัฒนธรรม เพราะเป็นส่วนที่ทำให้ชีวิตมีความสมบูรณ์ ดังนั้น เมื่อเกิดความพิการแล้วไม่สามารถทำงานได้ คนพิการก็จะถูกตัดสินใจเป็นผู้ล้มเหลวในชีวิตและไม่อาจเท่าเทียมกับผู้อื่นได้ในสังคม
3. ความต้องการมีส่วนร่วมในการใช้ชีวิตอย่างปกติในสังคม ตลอดจนในครอบครัว ในโรงเรียน สถานที่ทำงาน ซึ่งเป็นแหล่งสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ถ้าคนพิการขาด

โอกาสการมีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าวก็เท่ากับว่า คนพิการได้ถูกจัดวางอย่างรุนแรงในการอยู่ร่วมกันในสังคม

4. คุณค่าของการมีงานทำที่เหมาะสม ย่อมอยู่บนพื้นฐานของความจริงที่ว่า งานทำให้ชีวิตอยู่ในกฎเกณฑ์และเป็นรูปธรรมเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป การมีชีวิตอยู่ไปวันๆ โดยปราศจากสิ่งที่ทำหายจากการทำงานเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่ายและหงอยเหงา แม้ว่าการทำงานจะไม่ใช่อะไรที่แก้ปัญหาก็ได้ แต่ก็ยังเป็นข้อที่สำคัญมาก รัฐบาลบางประเทศเชื่อว่าควรจัดสวัสดิการให้แก่ผู้พิการรายเพื่อแสดงความเมตตาากรุณา แต่คนพิการส่วนใหญ่ไม่ต้องการทำงานเพราะสิ่งเหล่านี้ทำให้ตัวผู้พิการเองต้องอาศัยพึ่งพาผู้อื่นตลอด ในขณะที่เดียวกันเมื่อคนพิการได้มีงานทำก็จะสามารถตอบสนองด้านต่างๆ อันเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต (มัทซุอิ , อ้างถึงใน กิติพงค์ สุทธิ 2543 : 26 - 27)

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization, ILO) ได้ให้ความหมายของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านอาชีพว่า หมายถึง ความต่อเนื่องหรือส่วนหนึ่งของกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพที่เกี่ยวกับการให้บริการด้านอาชีพ ได้แก่ การแนะแนวอาชีพ และการเลือกอาชีพ ที่ได้จัดไว้ให้คนพิการใช้ในการพัฒนาตนเองสู่การจ้างงานที่เหมาะสม (สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ 2544 : 29)

ในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพคนพิการนั้น ควรแบ่งคนพิการออกเป็น 3 กลุ่มดังต่อไปนี้ (ดำรง กิจกุล , อ้างถึงใน สุพิชา ชลวานิช 2546 : 21 - 22)

1. กลุ่มคนพิการที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำงาน หรือยังไม่มีอาชีพมาก่อนเลย เช่น คนพิการตั้งแต่กำเนิด หรือคนพิการตั้งแต่ยังเด็กๆ เช่น ป่วยเป็นโรคโปลิโอ หรือประสบอุบัติเหตุทำให้ได้รับความพิการ

2. กลุ่มคนพิการที่มีอาชีพอยู่แล้ว หรือมีความชำนาญในการทำงานอย่างมากแล้ว และต้องมาพิการภายหลัง แต่ความพิการนั้นมิได้เป็นอุปสรรคที่จะกลับไปทำงานอาชีพเดิมได้

3. กลุ่มคนพิการที่คล้ายกับกลุ่มที่ 2 คือ มีอาชีพอยู่แล้วมาพิการในภายหลัง และความพิการนั้นเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน กลุ่มที่ 3 นี้ นับว่ามีปัญหาในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพมากที่สุด และอนาคตของเขาก็ขึ้นอยู่กับงานอาชีพใหม่ที่จะต้องจัดหาให้คนกลุ่มนี้

เมื่อได้ทราบถึงความหมายของการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพของคนพิการแล้ว ตลอดจนการแบ่งกลุ่มประเภทของคนพิการในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ทั้งนี้ หลักการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการก็เป็นส่วนประกอบหนึ่งที่สำคัญในการเป็นแนวทางให้คนพิการ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถดำเนินตามหลักแนวทางในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านอาชีพ

ซึ่งมีหลักที่สำคัญดังต่อไปนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , อ้างถึงใน สุพิชา ชลวานิช 2546 : 22 - 23)

1. ความเข้าใจและการยอมรับสภาพความพิการ ความสามารถที่มีอยู่และความสมัครใจของบุคคลพิการที่จะเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ

2. บุคคลที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ ควรจะได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การศึกษา และสังคมมาก่อนแล้ว

3. การให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ ไม่ควรจำกัดอายุ ประเภทความพิการ และระดับความบกพร่องหรือความผิดปกติของบุคคล

4. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพแก่บุคคลด้อยโอกาสที่มีสภาพผิดปกติหรือมีความบกพร่อง ควรนำหลักการ มาตรการ และวิธีการเสริมสร้างความสามารถในการประกอบอาชีพที่ใช้ได้ดีกับบุคคลปกติมาใช้

5. สิ่งสำคัญในการดำเนินงาน คือ ความพร้อมของทรัพยากร ซึ่งได้แก่

5.1 บุคลากรต้องเป็นผู้มีคุณวุฒิเฉพาะในสาขางานที่รับผิดชอบ หรือมีประสบการณ์มาก มีความตั้งใจปฏิบัติงานและสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 อาคาร สถานที่ ควรจัดให้มีความสะดวก และเหมาะสมแก่กิจกรรมที่กำหนดรับบริการทุกคนสามารถใช้ได้โดยสะดวก

5.3 เครื่องมือ เครื่องใช้ มีปริมาณเพียงพอและสามารถปรับปรุง หรือดัดแปลงให้ผู้ใช้บริการทุกคนสามารถใช้ได้สะดวก

5.4 อุปกรณ์ มีปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมแก่กิจกรรมและเพียงพอกับจำนวนผู้พิการ ที่ประกอบกิจการนั้น

5.5 งบประมาณ ในการดำเนินงานฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพนี้ จะต้องจ่ายจำนวนมาก จึงควรได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

6. โครงการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพเฉพาะตัว ควรจัดให้เหมาะสมแก่บุคคลด้อยโอกาสแต่ละคนด้วย หรือตามความถนัด วุฒิการศึกษา ความสามารถพิเศษ เป็นต้น

7. บุคคลที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจนจบโครงการต่างๆ แล้ว ถ้ายังไม่สามารถประกอบอาชีพ ควรได้รับการช่วยเหลืออย่างเหมาะสมจนกว่าจะได้เข้าสู่ตลาดแรงงานหรือประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งตามความเหมาะสม

หลักการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพของคนพิการ ถ้าทุกหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสำคัญกับการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพคนพิการแล้ว คนพิการก็สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองในด้านต่างๆ ที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพมาส่งผลให้คนพิการ

เข้าสู่ตลาดแรงงานและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ในการส่งเสริมการทำงานของคนพิการจะต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นลักษณะความพิการ ความสามารถ ความพร้อมที่จะเข้าไปอยู่ในตลาดแรงงานทั่วไป แต่โอกาสในการทำงานนั้นก็ขึ้นอยู่กับนายจ้างว่าจะตัดสินใจรับหรือไม่รับคนพิการเข้าทำงาน การที่นายจ้างจะรับคนพิการเข้าทำงานนั้น นอกจากนายจ้างจะมีอำนาจในการตัดสินใจแล้ว ยังขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมต่างๆ ขององค์กร การกำหนดคุณลักษณะบุคคลที่ตรงกับงานในองค์กรนั้นโดยพิจารณาในด้านต่อไปนี้ (จิราวัลย์ คงถาวร 2547 : 29)

1. ความสามารถทางด้านร่างกาย
2. ความสามารถทางการศึกษาและระดับสติปัญญา
3. ความสามารถทางด้านจิตใจ
4. ความสามารถทางด้านฝีมือและความสนใจในงาน
5. ความสามารถในการยอมรับทางสังคม

สรุปได้ว่าการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางอาชีพเป็นกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านต่างๆ รวมกัน ที่จะทำให้คนพิการที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพสามารถออกไปสู่ตลาดแรงงานหรือสามารถประกอบอาชีพอิสระได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้คนพิการสามารถเลี้ยงดูตนเอง ครอบคลุมตัวได้โดยไม่เป็นภาระของสังคม

3. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพคนพิการ

คนพิการมักจะถูกมองเป็นบุคคลที่น่าสมเพชเวทนา เป็นคนไร้ความสามารถโดยสิ้นเชิง ต้องตกเป็นภาระของครอบครัว ไม่ได้รับการยอมรับให้มีส่วนร่วมในสังคม หรือทำกิจกรรมในสังคมได้เหมือนบุคคลปกติ ทำให้คนพิการขาดการพัฒนาศักยภาพของตนเอง เพราะคนพิการส่วนใหญ่ มักจะมีภาวะทางด้านจิตใจในด้านลบอยู่แล้ว บางกรณีก็ลงเอยด้วยการเป็นขอทาน และถูกทอดทิ้งให้อยู่ในสถานสงเคราะห์เป็นจำนวนมาก เกิดจากสาเหตุเหล่านี้ ทำให้คนพิการไม่มีโอกาสได้รับพัฒนาตนเอง ซึ่งผลจากความเชื่อ เจตคติ และท่าทีที่บุคคลปกติทั่วไปที่มีต่อคนพิการ

3.1 การพัฒนาศักยภาพคนพิการ

องค์การสหประชาชาติให้แนวคิดการพัฒนาศักยภาพคนพิการไว้ดังต่อไปนี้ (จนิษฐา เทวินทรภักดี , อ้างถึงใน จิราวัลย์ คงถาวร 2547 : 2)

1. คนพิการมีสิทธิมนุษยชนสมบูรณ์เช่นคนทั่วไป จึงควรมีสิทธิได้รับมาตรการแห่งการคุ้มครองและการช่วยเหลือ ตลอดจนโอกาสในการฟื้นฟูสมรรถภาพ

2. โดยสภาพของความพิการ บุคคลเหล่านี้ย่อมได้รับความกระทบกระเทือนทางอารมณ์ และจิตใจ อันเนื่องมาจากปัญหาของเขาเองในด้านต่างๆ เขาจึงคงมีสิทธิเรียกร้องความเห็นอกเห็นใจ และการสร้างสรรค์จากสังคมเป็นพิเศษ

3. ถ้าได้รับโอกาสที่เหมาะสม คนพิการจะสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ดีขึ้นได้ และจะกลายเป็นผู้มีประโยชน์ต่อประเทศแทนที่จะเป็นภาระของสังคม

4. คนพิการย่อมมีความรับผิดชอบต่อชุมชนในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อชาติเท่าที่ผู้พิการจะสามารถทำได้

5. คนพิการต้องการมีชีวิตอยู่อย่างอิสระในชุมชนเช่นคนปกติ แทนที่จะไปอยู่ในที่พิเศษ หรือสถานสงเคราะห์ต่างๆ ที่มีไว้เฉพาะคนพิการ

6. การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการส่งผลให้การพัฒนาศักยภาพคนพิการได้ดีต้องอาศัยบุคคลต่างๆ เช่น ความร่วมมือจากสังคม ครอบครัว และเจ้าหน้าที่ต่างๆ

ขนิษฐา เทวินทรภักดี (2540 : 92 - 123) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาศักยภาพคนพิการมีองค์ประกอบหลักๆ ดังต่อไปนี้

1. คนพิการและผู้ใกล้ชิดคนพิการ

1.1 ยอมรับสภาพความพิการทั้งตัวคนพิการเอง พ่อแม่ผู้ปกครอง และครอบครัว ซึ่งการยอมรับสภาพความพิการเป็นพื้นฐานสำคัญเบื้องต้นของการช่วยเหลือคนพิการที่จะนำไปสู่ความสุขความสำเร็จในชีวิต ทั้งนี้ เพราะถ้าเกิดความพิการแล้วไม่อาจจะแก้ไขได้หรือไม่อาจจะเรียกร้องให้กลับคืนมาได้ เช่น สภาพความพิการจากโปลิโอ ตาบอด เป็นใบ้ ปัญญาอ่อน ฯลฯ สภาพเช่นนี้ หากตัวคนพิการ พ่อแม่ ผู้ปกครองยอมรับสภาพความพิการและข้อจำกัดของตนเอง ถือเป็นแนวทางที่จะนำคนพิการไปสู่การปรับตัวปรับใจที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็ง อดทน เกิดกำลังใจในการต่อสู้ชีวิตด้วยความสามารถ การยอมรับของคนในสังคม โดยอาศัยบุคคลหลายฝ่ายร่วมด้วย เพื่อให้คำแนะนำและทำความเข้าใจร่วมกับคนพิการและครอบครัวอีกด้วย

1.2 การไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาและอุปสรรคในชีวิต การปลุกปลอบให้กำลังใจ และชี้แนะแนวทางให้คนพิการเกิดกำลังใจ และปฏิบัติต่อคนพิการเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ความพิการเป็นเพียงการขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปเท่านั้น แต่ยังมีพลังความสามารถและศักยภาพที่สามารถนำมาฝึกฝนให้เกิดทักษะทดแทนกันได้

1.3 การสร้างความเชื่อมั่นในตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้คนพิการสามารถเอาชนะต่ออุปสรรคและปัญหาต่างๆ ได้ ทั้งอุปสรรคต่อความพิการของตนเอง หรือทัศนคติของคนในสังคม และบุคคลรอบตัวคนพิการรวมทั้งสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้เช่นคนตาบอดเดินทางด้วยไม้เท้าคนพิการที่ยอมรับตนเองได้ก็จะสามารถขจัดปมด้อยของตนเองได้

1.4 การพัฒนาตนเองคนพิการที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข ราบรื่นและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมนั้นจะต้องมีการพัฒนาตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และสังคม โดยฝึกฝนการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน รวมทั้งรู้จักรักษาสุขภาพของ ตนเอง และการแต่งกาย ฝึกการใช้เครื่องช่วยความพิการให้เหมาะสมกับตนเองการพัฒนาตนเอง ด้วยการศึกษาศึกษาและการฝึกอาชีพ การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์การเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม รู้จัก ใช้ความคิดในเชิงสร้างสรรค์ รู้จักตนและผู้อื่น

1.5 การรู้จักสิทธิหน้าที่ในฐานะพลเมืองที่ดีเป็นสิ่งที่ทำให้สังคมมีเจตคติ ที่ดีต่อคนพิการ หากคนพิการรู้จักใช้สิทธิในทางที่เหมาะสมในสิ่งที่ควรมีควรมิได้ ไม่เรียกร้องมาก เกินไปจนทำให้ผู้อื่นรู้สึกว่าเป็นการเห็นแก่ตัว ซึ่งการเรียกร้องสิทธิควรเป็นประโยชน์เพื่อส่วนรวม ในสังคมในส่วนที่สังคมละเลย เช่น การรณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงการบริการสาธารณะสำหรับ คนพิการในด้านต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ คนพิการควรรู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ยึดมั่น ศาสนาเสริมคุณธรรม จริยธรรม เคารพสิทธิของผู้อื่น เคารพนับถือตนเอง

2. ขบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization)

2.1 การฝึกปฏิบัติให้สามารถช่วยเหลือตนเอง การที่คนพิการจะสามารถพึ่งพา ตนเองได้ โดยใช้ศักยภาพที่ยังคงเหลืออยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพใกล้เคียงกับคนปกติ โดยอาศัยการ ยอมรับในสภาพและข้อจำกัด โดยการช่วยเหลือตนเองของคนพิการได้รับการฝึกปฏิบัติดังนี้

2.1.1 การช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน เช่น การรับประทานอาหาร การขับถ่าย การรักษานามัยส่วนบุคคลและการแต่งกาย

2.1.2 การฝึกการเคลื่อนไหว การสื่อความหมาย และการใช้ประสาทสัมผัส เนื่องจากสภาพความพิการบางอย่างทำให้เกิดการสูญเสียความสามารถทางร่างกายบางประการ เช่น คนตาบอดต้องฝึกการใช้ไม้เท้าขาวในการช่วยเดินทาง คนหูหนวกต้องการฝึกการใช้เครื่องช่วยฟัง เป็นต้น

2.1.3 การเรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสมและการควบคุมตนเอง โดยทั่วไป คนพิการมักจะมีปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ร่วมด้วยเสมอ ทั้งนี้ เกิดจากผลกระทบทางจิตใจจาก ทำที่และเจตคติของครอบครัว สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดความคับข้องใจการปรับพฤติกรรม ดังกล่าวให้เหมาะสม จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ต้องฝึกฝนตั้งแต่วัยเด็กหรือเริ่มมีความพิการควบคู่กัน ไปกับการฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านต่างๆ การอยู่ในโลกของความเป็นจริงไม่เพื่อฝันไม่มองโลกในแง่ ร้าย มีกำลังใจที่มีชีวิตอยู่ต่อไปแม้จะต้องมีความพิการ

2.1.4 การฝึกเข้าสู่สังคมคนพิการจะมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่าง ราบรื่นและเป็นปกติสุขได้ ต้องได้รับการฝึกอบรมเลี้ยงดูให้มีความเข้าใจในตนเอง ยอมรับสภาพ

ความเป็นจริงเป็นส่วนที่สำคัญให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจ มีบุคลิกภาพ พฤติกรรม และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งการฝึกเข้าสู่สังคมต้องอาศัยระยะเวลา การสร้างประสบการณ์ และความคุ้นเคย โดยการเข้าร่วมกิจกรรมนอกสถานที่ การไปพบปะญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงต่างๆ เป็นต้น

2.2 การมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกของสังคม องค์กร และชมรมคนพิการประเภทต่างๆ เป็นแนวทางหนึ่งในการช่วยส่งเสริมให้คนพิการได้รับการขัดเกลาทางสังคมการรวมตัวเป็นองค์กรชมรม คนพิการเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในลำดับแรกการแลกเปลี่ยนประสบการณ์วิธีการดำเนินชีวิต การได้แบบอย่างในการดำเนินชีวิตโดยหลายวิธีการ เช่น

2.2.1 การให้คำปรึกษาแนะแนวในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน (Self Help Group) ความพิการที่เกิดขึ้นอย่างเฉียบพลันเป็นการยากที่คนพิการจะยอมรับความขมขื่นนั้นได้หลายคนจึงคิดพยายามฆ่าตัวตาย การที่คนพิการจะปรับจิตใจเพื่อยอมรับได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในคือ บุคลิกภาพ สภาวะจิตใจที่เข้มแข็งหรืออ่อนแอ ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าวิธีการหนึ่งในการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนพิการ คือการให้คนพิการได้รับคำปรึกษาแนะแนวทางจากเพื่อนที่พิการด้วยกัน ในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน จะให้ความรู้สึกที่ดีกับคนพิการ และอาจจะเป็นแบบอย่างที่ดีในการต่อสู้ชีวิต ต่อสู้กับความพิการที่ตนเองประสบ

2.2.2 การส่งเสริมให้มีการกระจายเครือข่าย การรวมตัวของคนพิการจากส่วนกลางสู่ส่วนภูมิภาค อำเภอ ชุมชน จนถึงหมู่บ้าน เพื่อกระจายการรับรู้ถึงสิทธิและโอกาส รวมทั้งการเรียนรู้การใช้บริการต่างๆ ในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชนก็ควรจัดให้การสร้างองค์กรเครือข่ายของคนพิการเป็นปัจจัยในการส่งเสริมการฝึกปฏิบัติให้คนพิการคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งการเคารพ และยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกันของคนในสังคม

2.3 การส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม สำหรับคนพิการที่คนพิการแยกตัวอยู่แต่ในบ้าน จะทำให้ชีวิตทางสังคมของคนพิการจบสิ้นไป รวมทั้งการสร้างศักยภาพและความสามารถที่มีอยู่สูญเสียไปด้วยการใช้กิจกรรมต่างๆ เป็นสื่อกลางในการปรับตัวพัฒนาศักยภาพของคนพิการจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ทุกๆ ด้าน กิจกรรมทางสังคมที่ควรส่งเสริมมีหลายรูปแบบและหลายแนวทางขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับสภาพความพิการในแต่ละประเภท เช่น

2.3.1 การกีฬา โดยสนับสนุนให้คนพิการได้เล่นกีฬาตามความเหมาะสม การส่งเสริมการเล่นกีฬาเป็นการฝึกพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาด้วย

2.3.2 กิจกรรมนันทนาการ และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งในกิจกรรมบางประเภทหากฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ คนพิการสามารถประสบความสำเร็จเท่าเทียมกับคนปกติจนสามารถยึดเป็นอาชีพในการเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้

2.3.3 ด้านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี การยึดมั่นในหลักคำสอนของศาสนา หลักคำสอนทางศาสนาจึงจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ พร้อมทั้งเป็นตัวที่ส่งเสริมภาวะทางด้านจิตใจของคนพิการ ทำให้คนพิการสามารถพัฒนาศักยภาพตนเองและเข้าสู่สังคมอย่างคนปกติได้

3.2 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาศักยภาพคนพิการมีความสำคัญต่อบุคคลพิการเป็นอย่างมาก ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554 ที่ยังคงยึดเรื่อง “คน” เป็นสิ่งสำคัญและเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีความสมดุล เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยนำเสนอยุทธศาสตร์หลัก 5 ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ ในส่วนของผู้พิการก็จะถูกกล่าวถึงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 10 ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพคนพิการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550 - 2554 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคนพิการ ภายใต้วิสัยทัศน์ “คนพิการได้รับการคุ้มครองสิทธิ มีคุณภาพชีวิตที่ดีเต็มศักยภาพ มีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่และเสมอภาค ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค” ดังนี้ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ 2550 : 6 - 19)

1. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการระบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ แนวทางและมาตรการ
2. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริม สนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการ และเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
3. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างเสริมเจตคติที่ดีของคนพิการ ครอบครัว และสังคมที่มีต่อความพิการและคนพิการ
4. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของคนพิการ

ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550 - 2554 มีเป้าหมายเพื่อให้ระบบการจัดการบริหารคุณภาพชีวิตคนพิการมีประสิทธิภาพ สามารถทำให้คนพิการมีสิทธิและโอกาสในการพัฒนาคุณภาพตนเองได้ทุกมิติของสังคม ทำให้คนพิการสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เสมอภาคกับบุคคลปกติทั่วไป และสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับคนพิการมีความเข้มแข็งและยั่งยืน สามารถเสริมสร้างศักยภาพคนพิการ คุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิคนพิการได้

ในส่วนแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545 - 2549 ได้กำหนด ยุทธศาสตร์ซึ่งมีความสำคัญและเป็นตัวขับเคลื่อนที่ทำให้แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550 - 2554 ได้มีความต่อเนื่องในแนวทางยุทธศาสตร์ เพื่อให้คนพิการยกระดับการ มีศักยภาพที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและ สร้างสรรค์มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ การดำเนินดังกล่าวประกอบด้วยยุทธศาสตร์ ดังต่อไปนี้

1. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมความตระหนักรู้และการสร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์
2. ยุทธศาสตร์ด้านสิทธิและหน้าที่
3. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาศักยภาพคนพิการ
4. ยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยและการพัฒนา
5. ยุทธศาสตร์ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการ เทคโนโลยี และ สภาพแวดล้อม
6. ยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการ
7. ยุทธศาสตร์ด้านการมีส่วนร่วมของคนพิการ ครอบครัว และชุมชน
8. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการ

ในที่นี้ผู้ศึกษาจะขอกล่าวถึงเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 3 คือ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนา ศักยภาพคนพิการ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องการจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ โดยมีแนวทางและมาตรการดังนี้ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ 2546, อ้างถึงใน จิราวัลย์ คงถาวร 2547 : 26 - 28)

1. ส่งเสริมสุขภาวะของคนพิการ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ
2. ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพคนพิการ โดยการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการ แพทย์แบบบูรณาการ สหวิชาชีพ และการแพทย์ทางเลือก
3. ขจัดความไม่รู้หนังสือของคนพิการ พร้อมกับการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อคน พิการอย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต
4. สนับสนุนการจัดกิจกรรมทางด้านกีฬา นันทนาการสำหรับคนพิการ
5. สนับสนุนการฝึกอาชีพ และการประกอบอาชีพของคนพิการ ทั้งการประกอบ อาชีพอิสระ การทำงานในหน่วยงานเอกชน สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ และรัฐวิสาหกิจ

ในการสนับสนุนการฝึกอาชีพ และการประกอบอาชีพของคนพิการในแผนพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติได้มีมาตรการดังนี้

5.1 ปรับหลักสูตรการเรียนการสอนในการศึกษาระดับพื้นฐานทั้งในระบบและนอกระบบให้มีเนื้อหาด้านวิชาชีพ โดยเน้นการปูพื้นฐานอาชีพให้คนพิการมีความเข้าใจและสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพที่ต้องการได้ด้วยตนเอง

5.2 พัฒนาการด้านการทดสอบ การประเมินความถนัดทางอาชีพ และมีเตรียมความพร้อมในการทำงานให้เหมาะสมกับคนพิการในแต่ละประเภท

5.3 จัดให้มีการพัฒนาครูผู้สอนวิชาชีพและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการให้บริการด้านอาชีพให้มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเสริมสร้างความก้าวหน้าในการทำงานให้แก่ครูผู้สอนวิชาชีพและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการบริการด้านอาชีพ

5.4 จัดให้มีการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนวิชาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของคนพิการแต่ละประเภท โดยเน้นทักษะอาชีพคุณธรรม จริยธรรม และทักษะการดำรงชีวิตที่เหมาะสม มีการเทียบโอนหน่วยกิตหรือผลการเรียนระหว่างสถาบันการศึกษาทุกระดับ

5.5 เปิดโอกาสให้คนพิการได้รับการศึกษาด้านอาชีพจากทุกหน่วยงานภาครัฐที่ให้บริการด้านนี้ รวมทั้งบริการจากหน่วยงานภาคเอกชนอื่นๆ อย่างกว้างขวางและสนับสนุนให้สถานประกอบการรับคนพิการทุกประเภทเข้าฝึกทักษะในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับคนพิการทางสติปัญญา ทางจิตใจ หรือทางพฤติกรรม

5.6 จัดระบบบริการจัดหางาน โดยมีการทดลองสมรรถภาพทางอาชีพ การจัดหางานการติดตามและประเมินผลอย่างทั่วถึงครอบคลุมทุกประเภทความพิการ และส่งเสริมโอกาสมีงานทำของคนพิการ โดยอาศัยความร่วมมือของเครือข่ายทั้งองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งการอุดหนุนองค์กรภาคเอกชน

5.7 สนับสนุนการจัดตั้งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อและเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการฝึกและการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละบุคคล

5.8 เพิ่มประสิทธิภาพแก่สถานประกอบการที่รับคนพิการเข้าทำงานส่งเสริมการจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและจัดหาที่พักใกล้ที่ทำงาน

5.9 ให้นำหน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจรับคนพิการเข้าทำงานอย่างน้อยที่สุดในอัตราส่วนเท่ากับสถานประกอบการเอกชน

5.10 จัดให้มีการอบรมความรู้ในงานอาชีพ การพัฒนาฝีมือแรงงาน รวมทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมด้านการตลาด และความรู้ด้านการบริหารจัดการ แหล่งเงินทุนให้แก่คนพิการที่สนใจประกอบอาชีพอิสระ โดยให้ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้มีส่วนร่วม

5.11 สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระทั้งในกลุ่มคนพิการและการร่วมกลุ่มในชุมชน

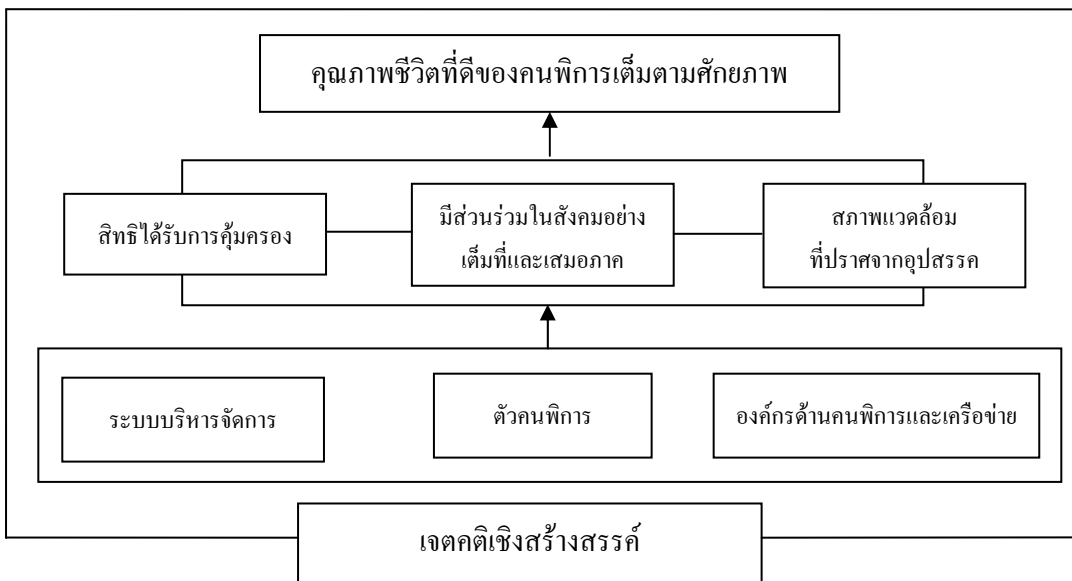
5.12 จัดให้มีบริการคุ้มครองคนพิการให้ได้รับสวัสดิการ และรายได้อย่างเป็นธรรมตลอด จนความปลอดภัยในการทำงานสำหรับคนพิการ

5.13 ยกเว้นการเก็บภาษี และการเก็บเงินอื่นใดในเวลาที่นำเข้า หรือภายหลังการนำเข้าวัสดุอุปกรณ์เฉพาะในการประกอบอาชีพ และปรับปรุงบัญชีในเรื่องการยกเว้นภาษีให้ทันสมัย

5.14 กำหนดมาตรการทางสังคม ลงโทษสถานประกอบการเอกชน หน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจที่ไม่จ้างคนพิการเข้าทำงาน รวมทั้งกำหนดมาตรการในการติดตามตรวจสอบ

5.15 ให้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันแรงงานคนพิการแห่งชาติ

จากยุทธศาสตร์แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545 - 2549 และแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2550 - 2554 จะเห็นได้ว่ามีความต่อเนื่องและสนับสนุนกันเป็นอย่างดี ทั้งนี้ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการดำเนินงานด้านคนพิการสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ คือ คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ติดตามศักยภาพ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการที่มีความสัมพันธ์กัน คือ คนพิการได้รับการคุ้มครองสิทธิ การมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่ด้วยความเสมอภาค และสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค ด้วยการปฏิรูประบบบริหารจัดการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ การสร้างความเข้มแข็งให้คนพิการ องค์กรด้านคนพิการ และเครือข่าย ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในบริบทที่คนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชน สังคม ได้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากแนวทางเวทมนิยม คือ การสงสาร เมตตา ผู้พิการอย่างไร้เหตุผลมีความเชื่อเก่าๆ ที่ติดกับเรื่องเดิมตามความเชื่อส่วนบุคคล คนพิการต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งด้านต่างๆ อย่างสมบูรณ์ สุนิธิที่ตั้งอยู่บนสิทธิของคนพิการ ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 ภาพแนวความคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ที่มา : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ 2550 : 16.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนวนลิขสิทธิ์

โดยสรุปแล้วแนวความคิดพัฒนาศักยภาพคนพิการเป็นการส่งเสริมให้คนพิการได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานในด้านต่างๆ รวมทั้งการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพ และสังคม นอกจากนี้ ยังมีพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถและได้รับรู้ถึงสิทธิและการใช้สิทธิอื่นๆ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ในการพัฒนาคนพิการสามารถทำได้โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจ เพื่อให้คนพิการตระหนักในสิทธิของคนพิการในสังคม และฝึกให้คนพิการเข้าใจตนเองและสังคมมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็รู้จักเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ปัจจุบันจึงมีการพูดถึงการพัฒนาคนพิการ เช่น การใช้ชุมชนเป็นฐานในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เพื่อฟื้นฟูและฝึกให้คนพิการ ครอบครัว ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลซึ่งกันและกัน ชุมชนสามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเข้ามาช่วยในการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ หรือการเรียกร้องของคนพิการทางการเคลื่อนไหวในการเรียกร้องสิทธิต่างๆ ของตนเอง เช่น ให้รัฐบาลสนับสนุนให้รถโดยสาร NGV รุ่นใหม่ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกบนรถโดยสารให้กับคนพิการ เพื่อที่คนพิการจะได้เข้าถึงสิทธิพื้นฐานของตนเอง เป็นต้น

4. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวในการทำงานของคนพิการ

ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข แต่ในความเป็นจริงแล้วมนุษย์ทุกคนต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ มากมาย ทั้งสภาพแวดล้อมในสังคม ส่งผลให้อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจของมนุษย์แต่ละคนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในรูปแบบต่างๆ ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเพื่อจะแก้ปัญหาเหล่านั้น เช่นเดียวกับการทำงาน มนุษย์จำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในการทำงาน จึงจะทำงานได้อย่างมีความสุข การปรับตัวของมนุษย์ที่เหมาะสมจะส่งผลให้มนุษย์สร้างสรรค์ผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ฉะนั้น การปรับตัวในการทำงานจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะจัดเป็นบุคคลปกติหรือบุคคลพิการก็ตาม

4.1 ความหมายของการปรับตัว

ลาซารัส (Lazarus 1969 , อ้างถึงใน ชวพล ลิตติพานิช 2548 : 10) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องของการปรับตัว (Adjustment) ว่ามีจุดเริ่มต้นมาจากการปรับตัวทางชีววิทยา เรียกว่า Adaptation เป็นความคิดพื้นฐานทางทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วิน ที่เชื่อว่าเผ่าพันธุ์ที่แข็งแรงเท่านั้นจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมต่างๆ และสามารถดำรงเผ่าพันธุ์อยู่ได้ นักจิตวิทยาได้ยืมเอาความคิดนี้มาใช้แล้วใช้คำว่า Adjustment แทนคำว่า Adaptation นอกจากนั้น ลาซารัสกล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาเรื่องการปรับตัวว่า เพื่อจะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมอันเป็นผลเนื่องมาจากการปรับตัวไม่ดี คือ มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้นเอง

พจนานุกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ (Worchel 1985 , อ้างถึงใน ชวพล ลิตติพานิช 2548 : 10) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวว่า

1. เป็นความสัมพันธ์ที่สอดคล้องระหว่างสภาพแวดล้อมกับความต้องการของตนเองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ
2. เป็นการปรับและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่จำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจอย่างสูงสุด โดยสร้างความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม

ไอฟวี่ง (Irving 1983 , อ้างถึงใน สุภาพร พุ่มพวง 2546 : 24) ให้ความหมายของการปรับตัว หมายถึง การปะทะสังสรรค์ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมของเขา แต่ละบุคคลพยายามที่จะบรรจุกความต้องการและไปถึงเป้าหมายของตน ในขณะที่เดียวกันบุคคลที่อยู่ภายใต้ความกดดันจากสภาพแวดล้อมเพื่อให้มีพฤติกรรมในทางที่ถูกต้อง การปรับตัวนำไปสู่ความปรองดองระหว่างความต้องการของบุคคลและสิ่งแวดล้อม

จากข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การปรับตัว หมายถึง การปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลให้สามารถเข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างกลมกลืน เพื่อจะแก้ไขปัญหา

สถานการณ์ต่างๆ โดยทั้งหมดนั้นสามารถตอบสนองความต้องการของตนเอง และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

4.2 การปรับตัวในการทำงาน

งานเป็นสิ่งที่สำคัญต่อชีวิตมนุษย์ การทำงานทำให้ชีวิตมีความหมาย สามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ และสร้างความภูมิใจให้กับตนเอง การปรับตัวที่ดีในการทำงาน (Good Vocational Adjustment) ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ดังนี้ (Arkoff 1968 a, อ้างถึงใน ชวพล ลิตติพานิช 2548 : 14)

1. ความมีวุฒิภาวะด้านอาชีพ (Terms of Vocational Maturity) ความมีวุฒิภาวะทางด้านอาชีพเป็นแนวความคิดหนึ่ง ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวของมนุษย์ในด้านอาชีพความสามารถในการปรับตัวในลักษณะนี้ คือ ระดับความสามารถและศักยภาพ (Vocational Development) ของแต่ละบุคคลที่จะสามารถพัฒนาตนเองในอาชีพนั้นๆ

บุคคลใดจะเป็นผู้มีวุฒิภาวะหรือไม่นั้น อาจพิจารณาได้จากการแสดงออกของพฤติกรรมในงานอาชีพนั้นว่าได้รับการพัฒนาในระดับที่เหมาะสมหรือไม่ เมื่อเทียบกับพฤติกรรมเกี่ยวกับอาชีพของคนทั่วไปที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน จะทำให้ทราบได้ว่าผู้นั้นมีวุฒิภาวะทางอาชีพหรือไม่ นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพแบบหนึ่ง คือ การมีวุฒิภาวะด้านอาชีพที่คาดหวัง วุฒิภาวะในลักษณะนี้ ได้แก่ ผู้ที่สามารถพัฒนาทักษะในงานอาชีพได้อย่างรวดเร็ว เกินกว่าความสามารถในอายุจริงของผู้ปฏิบัติ พัฒนาการในลักษณะนี้มักเกิดกับผู้ที่มีความสามารถและสติปัญญาเกินอายุจริง

2. ความก้าวหน้าอย่างมีแบบแผน (The Idea of Orderly Progression) ความก้าวหน้ามีแบบแผนเป็นลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการปรับตัวในการทำงานที่ดี บุคคลลักษณะนี้จะเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานอย่างมีแบบแผน และมุ่งหวังในความสำเร็จและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน รวมทั้งยังต้องการที่จะพัฒนาความสามารถของตนเองไปในจุดที่สูงสุดของตำแหน่งงานในหน่วยงานที่ตนอยู่และตรงข้ามกับผู้ที่ประสบปัญหาในการปรับตัวของบุคคล ในลักษณะนี้จะเป็นผู้ที่ทำงานอย่างไร้จุดหมายไม่มีการกำหนดแนวทางและเป้าหมายของตนเองเพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การปฏิบัติงานที่ไม่มีคุณภาพ และมักประสบปัญหาความสัมพันธ์กับหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงาน ทำให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพจิต และไม่สามารถในการปรับตัวได้ดี

3. ความพอใจในงาน (The Motion of Job Satisfaction) ผู้ที่สามารถปรับตัวในการทำงานได้ดีมักเป็นผู้ที่มีความพอใจในงานนั้นๆ เป็นพื้นฐาน หรืออาจเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวให้คุ้นเคยกับลักษณะงานจนเกิดความพอใจในงาน ความพอใจในงานเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สามารถมุ่งชี้ได้ว่าผู้ใดจะสามารถปรับตัวในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด ผู้ที่ประสบปัญหาการ

ปรับตัวในการทำงานส่วนใหญ่มักเป็นผู้ที่ขาดความพอใจในการทำงานที่ทำและมักมีความคิดเห็นว่างานที่ทำนั้นไม่เหมาะสมกับตนเอง ตนเองไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติงานนั้นให้ได้ หรือยังไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าตนเองจะยึดอาชีพใดเป็นหลักในการดำรงชีวิตต่อไป หรือตนเองมีความสามารถเหมาะสมกับอาชีพใด

บุคคลเริ่มเข้าสู่ชีวิตการทำงาน ทุกคนจะต้องมีความพยายามในการปรับตัว (Adjustment in the workplace) โดยเฉพาะผู้ที่เริ่มทำงานเป็นครั้งแรก (Rathus 1995 , อ้างถึงใน ชวพล ลิตติพานิช 2548 : 14 - 15) ลักษณะของบุคคลที่สามารถปรับตัวได้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความพยายามที่จะพัฒนาหลายๆ เรื่อง เช่น เงินเดือน สวัสดิการที่ได้รับ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นต้น เนื่องจากอาจจะเป็นไปได้มากกว่างานที่ทำนั้น เป็นงานที่ไม่เป็นตามความคาดหวังที่ตนเองได้เคยคิดไว้ทุกประการ ดังนั้น บุคคลที่สามารถปรับตัวให้ตนเองมีความสุขกับสภาพแวดล้อมในการทำงานได้ จึงมีลักษณะดังนี้

1. ความพยายามในการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากการเรียนมาสู่การทำงานให้มากที่สุด (Making the Transition from School to Workplace) อาจเป็นไปได้ว่า บุคคลที่มีผลการเรียนดี และได้รับการยกย่องชื่นชม แต่เมื่อมาทำงานแล้วอาจไม่ได้รับการชื่นชมอย่างที่เคยได้รับ เนื่องจากชีวิตจริงในการทำงานนั้นมีข้อจำกัดมากมายในเรื่องของลำดับขั้นตามหน้าที่รับผิดชอบ และสายงานบังคับบัญชาในองค์กร (Organization Hierachy) บุคคลต้องยอมรับความจริงและไม่ละความพยายามที่จะพัฒนาความรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

2. มีความพยายามในการจัดการงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จ (Learning on to carry out the job tasks) โดยต้องพยายามพัฒนาทักษะ ฝีมือ ที่เกี่ยวข้องกับงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน

3. ยอมรับและแสดงถึงความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่และงานที่เกี่ยวข้อง โดยไม่ปิดกั้นความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น (Accepting responsibility for job tasks and functions)

4. ยอมรับในสถานภาพของตนเองในองค์กร (Accepting in status withing organization) ในฐานะผู้เข้าใหม่ (Newcomer) ที่พร้อมจะเรียนรู้รายละเอียดของงาน

5. พยายามที่จะแสดงถึงความเป็นมิตรไมตรีกับเพื่อนร่วมงานและหัวหน้า (Get along with Co-workers and supervisor)

6. แสดงออกถึงความสามารถของตนเองในการพัฒนาปรับปรุงงาน และต้องการความก้าวหน้า (Making improvement and showing progress) โดยกระตือรือร้นและขยันที่จะทำงานในหน้าที่ได้เสมอเพื่อที่จะมีความก้าวหน้าจากงานที่รับผิดชอบอยู่

7. พยายามที่จะหาผู้ให้การช่วยเหลือ หรือให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับงานที่ตนเอง ทำอยู่ (Finding a sponsor or mentor) เนื่องจากเป็นธรรมชาติของผู้ที่เริ่มงานใหม่ที่จะต้องไม่เข้าใจใน ทุกๆ รายละเอียดและลักษณะงานทั้งหมด ดังนั้น เมื่อมีปัญหาจึงต้องพยายามจัดปัญหานั้นให้หมด ไป

8. มีความสามารถในการกำหนดขอบเขตให้ชัดเจน ระหว่างงานที่ทำอยู่กับเรื่องใน ชีวิตส่วนตัว (Defending the boundaries between job and other areas of life) เช่น ในขณะที่ทำงานก็ แสดงความคิดเห็นและคำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กรมากกว่าความสัมพันธ์ส่วนตัว

9. พยายามประเมินผลงานของตนเองโดยสม่ำเสมอ (Evaluation outcomes of work) ว่าตนเองได้พัฒนาตนเองให้มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้นในการพัฒนางานได้มากน้อยเพียงใด

10. พยายามที่จะจัดการหรือผ่อนคลายความเครียด หรือความหงุดหงิดใจจากการ ทำงาน (Learning to cope with daily frustration on the job)

สรุปการปรับตัวในการทำงานมีความสำคัญต่อบุคคลในการดำรงชีวิตในการทำงาน การที่บุคคลที่มีความสามารถจัดการปัญหาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อให้เกิดความกลมกลืนกับ สิ่งแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของตนเองกับสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตนเองต้องการ

4.3 การปรับตัวของคนพิการ

ความพิการที่เกิดขึ้นในลักษณะใดๆ ก็ตามย่อมมีผลกระทบต่อคนพิการทั้งทางตรง และทางอ้อม โดยเฉพาะผู้มีความพิการทางร่างกายซึ่งเกิดจากการสูญเสียอวัยวะ หรือการที่สภาพ ร่างกายไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างปกติ การสูญเสียทำให้ปฏิกริยาของคนพิการเป็นไปในลักษณะ ต่างๆ นักจิตวิทยาได้ทำการศึกษาคนพิการซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะของคนพิการและการปรับตัว ดังนี้ (ดวงกมล เวชบรรยงศ์รัตน์ , อ้างถึงใน โอภาส พิมลวิษยกิจ 2539 : 19)

1. คนพิการมักจะปรับตัวเองเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ยากกว่าบุคคลธรรมดา และ มักจะแสดงพฤติกรรมแปลกๆ เมื่ออยู่ในกลุ่มคนธรรมดา แต่ก็มีไม่น้อยที่คนพิการปรับตัวได้ดีกว่า คนธรรมดา

2. การแสดงพฤติกรรมที่ผิดแปลกนี้ คนพิการมักจะไม่ได้แสดงออกในกลุ่มคนพิการ ด้วยกัน ลักษณะกิริยาอาการที่จะสังเกตได้ คือ ขี้อาย ไม่ชอบสังสรรค์ เป็นต้น

3. คนพิการมักจะใช้ชีวิตของตนในลักษณะที่แตกต่างไปจากคนปกติ และจะต้อง ใช้ระยะเวลาที่ยาวนานทีเดียวที่จะสร้างเสริมให้คนพิการเหล่านี้มีการปรับตัวทางสังคมที่ดีได้

4. คนพิการที่พิการมาเป็นระยะเวลานาน ย่อมจะมีการปรับตัวได้ยากกว่าคนพิการ ที่พิการมาเป็นระยะเวลาสั้น ๆ

จะเห็นได้ว่าคนพิการทั้งหลายพยายามจะปรับตัวเองให้ปฏิบัติได้เช่นเดียวกับคนปกติ เขาจะไม่ยอมรับแบบแผนของคนพิการเลย และเมื่อคนพิการไม่อาจที่จะปฏิบัติได้ทั้งรูปแบบของคนปกติและก็ไม่อยากที่จะปฏิบัติตามแบบแผนของคนพิการ คนพิการจะเกิดความอึดอัดกับข้อใจไม่รู้ว่าจะปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของคนปกติทั่วไป คือ คนพิการที่มีการปรับตัวดีนั้นจะรู้สึกที่จะยอมปฏิบัติแต่เฉพาะบางสิ่งที่สามารถปฏิบัติได้ และจะหลีกเลี่ยงที่จะปฏิบัติในสิ่งที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ โดยที่เขาจะไม่ปิดแนวทางการปฏิบัติของคนปกติเป็นหลักของเขาด้วย ทั้งหมดนั้นก็ทำให้คนพิการสามารถจะอยู่ในสังคมร่วมกับคนปกติได้อย่างมีความสุข

4.4 ลักษณะและสาเหตุของการปรับตัวในการทำงานของคนพิการ

ทอร์ป และชมูลเลอร์ (Thorpe and Schmuller 1995 , อ้างถึงใน สุภาพร พุ่มพวง 2546 : 26-27) ได้จำแนกการปรับตัวของบุคคลพิการออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การปรับตัวส่วนตัว หมายถึง ความคิด ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อตนเอง
2. การปรับตัวทางสังคม หมายถึง ความคิด ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่น

ทั้งหมดนี้ให้ทัศนะว่าบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี คือ บุคคลที่สามารถทำให้การปรับตัวด้านส่วนตัวและการปรับตัวทางสังคมอยู่ในลักษณะสมดุลกัน นอกจากนี้ ยังได้มีการจำแนกการปรับตัวเป็น 3 ประเภทคือ

1. การปรับตัวทางกาย
2. การปรับตัวทางอารมณ์
3. การปรับตัวทางสังคม

ดังนั้น จึงสรุปลักษณะการปรับตัวเกี่ยวข้องกับการด้านชีววิทยา และด้านจิตวิทยา คือ

1. การปรับตัวทางชีววิทยา เป็นการปรับตัวที่เป็นไปตามสภาพความต้องการของร่างกายจากแรงผลักดันทั้งจาก ภายนอกและภายใน
2. การปรับตัวทางจิตวิทยา เป็นการปรับตัวที่เป็นไปตามสภาพความต้องการทางจิตใจของบุคคล ได้แก่ การปรับตัวด้านส่วนตัวทั้งทางกายและอารมณ์กับการปรับตัวทางสังคม

จากที่กล่าวมาเบื้องต้น ผู้ศึกษาจึงพอสรุปให้เห็นถึงตัวแปรที่เกี่ยวกับการปรับตัวในการทำงานในด้านต่างๆ ตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในที่ทำงาน ดังต่อไปนี้

1. การปรับตัวด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง การที่คนพิการสามารถปรับตัวได้เข้ากับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานประกอบการ รวมทั้งคนพิการสามารถปฏิบัติตนภายใต้กฎ

ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของที่ทำงาน และจะต้องยอมรับในระเบียบข้อกำหนดการปฏิบัติงานของที่ทำงาน และสามารถทำงานภายใต้สภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ในที่ทำงานได้

2. การปรับตัวด้านสังคม หมายถึง การที่คนพิการสามารถปรับตนเองให้มีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้างาน หรือแม้กระทั่งเพื่อนร่วมงาน โดยคนพิการต้องสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้ และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน

3. การปรับตัวด้านกรงาน หมายถึง การที่คนพิการมีความพึงพอใจในงานที่ทำความเข้าใจในลักษณะงานที่ต้องรับผิดชอบ รวมทั้งมีความกระตือรือร้นที่พัฒนาความรู้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงาน สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ต้องเผชิญขณะทำงานได้ และสามารถประเมินการพัฒนาขีดความสามารถของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

5. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย และสิทธิในการประกอบอาชีพของคนพิการ

5.1 สิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชนเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานถือเป็นสิทธิโดยกำเนิดสำหรับทุกคน ปริญญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights) โดยคำประกาศขององค์การสหประชาชาติเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2537 เพื่อให้บรรลุถึงความเชื่อมั่นในสภาพและวิถีทางดำรงอยู่ของมนุษย์

จากการศึกษาเอกสารที่แพร่หลายจะพบว่า มีแนวคิดสิทธิมนุษยชนไว้ต่างกัน ซึ่งมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง คือ (วารี ปัญจะพลินกุล 2543 : 19 - 21)

ตามความหมายสมัยใหม่ “สิทธิมนุษยชน” ได้รับการนิยามในฐานะที่เป็นพื้นฐานอันชอบธรรมนั้นสูงสุดสำหรับชุมชนมนุษย์ทั้งหลาย (สากล) กล่าวคือ เป็นสิทธิในความเป็นมนุษย์ ย่อมเป็นสิทธิทางธรรมขั้นสูงสุดในการดำรงอยู่ เช่น สิทธิในการมีชีวิตอยู่และการอยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับมนุษย์ ซึ่งไม่ใช่สัตว์ พืช หรือวัตถุสิ่งของใดๆ สิทธิเช่นนี้ย่อมมีลักษณะสากล เพราะเป็นสิทธิซึ่งประชาชนทั่วไปมีอยู่ในฐานะที่เป็นมนุษย์ โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา หรือการเป็นพลเมืองของประเทศใด ไม่ว่าจะทำงานอาชีพใด มีสถานะทางสังคม เพศ หรือรายได้ อย่างไร นอกจากนั้น สิทธินี้ยังแสดงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชนทั้งหลาย กล่าวคือ เป็นจุดเชื่อมระหว่างบุคคลกับการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาชีวิตทั้งส่วนบุคคลและส่วนร่วม

นอกจากความหมาย “สิทธิมนุษยชน” (Human Rights) จะถอดแบบและสืบทอดเจตนารมณ์ของสิทธิธรรมชาติแล้ว ยังมีการเพิ่มเติมให้มนุษย์สามารถพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อให้ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในแง่เกียรติภูมิและคุณค่าของชีวิต สิทธิมนุษยชนจึงเป็นอำนาจหรือประโยชน์ที่ชอบธรรมอันพึงได้แก่บุคคล มีลักษณะเป็นสากล และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กับสภาพบุคคล

ไม่ขึ้นอยู่กับสถานะในสังคมและล่วงละเมิดมิได้ สิทธิดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากความต้องการของมนุษยชาติ เพื่อที่จะให้ทุกๆ คนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (ชลดดา ชนะศรีรัตนกุล 2548 : 4)

สำหรับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องการจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการพบว่า มีรายละเอียดของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ มีดังนี้

ข้อ 1 มนุษย์ทั้งหลายเกิดมาอิสระเสรีและเท่าเทียมกันทั้งศักดิ์ศรีและสิทธิ ทุกคนได้รับการประสิทธิประสาทเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันอย่างฉันพี่น้อง

ข้อ 2 บุคคลที่มีสิทธิและเสรีภาพประกาศที่ระบุไว้ในปฏิญญานี้ ทั้งนี้โดยไม่มี การจำแนกแตกต่างในเรื่องใดๆ เช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่นใด ชาติหรือสังคมอันเป็นที่มาเดิม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นใด

ข้อ 7 ทุกๆ คนต่างเสมอกันในกฎหมายและชอบที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ ทุกๆ คนชอบที่จะได้รับการคุ้มครองอย่างเสมอภาคจากการเลือกปฏิบัติใดๆ อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญานี้และต่อการยุยงส่งเสริมให้เกิดการเลือกปฏิบัติเช่นนั้น

ข้อ 21(2) บุคคลมีสิทธิเข้าถึงเท่ากันในการบริการสาธารณะในประเทศของตน

ข้อ 22(1) บุคคลมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับสุขภาพและความอยู่ดีของตนเองและครอบครัว รวมทั้งอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล และบริการสังคมที่จำเป็นและสิทธิในความมั่นคง ในกรณีว่างงาน เจ็บป่วย ทูพพลภาพ เป็นหม้าย ชรา หรือการขาดปัจจัยในการเลี้ยงชีพอื่นใดในพฤติการณ์อันเกิดจากที่ตนควบคุมได้

ข้อ 26(1) บุคคลมีสิทธิในการศึกษา การศึกษาจะเป็นสิ่งที่ให้เปล่าโดยไม่คิดมูลค่าอย่างน้อยที่สุดในขั้นประถมศึกษาและขั้นพื้นฐาน ขั้นประถมศึกษาให้เป็นการศึกษาภาคบังคับ ขั้นเทคนิคและขั้นประกอบอาชีพเป็นการศึกษาที่จะต้องจัดมีขึ้น โดยทั่วๆ ไป และขั้นสูงเป็นขั้นที่จะเปิดให้ทุกคนเท่ากันตามความสามารถ

(2) การศึกษาจะมุ่งไปในทางการพัฒนาบุคคลิกภาพของมนุษย์อย่างเต็มที่ และเพื่อเสริมพลังเคารพต่อสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นมูลฐานให้แข็งแกร่ง

กล่าวโดยสรุปในสาระสำคัญ คือ บุคคลทุกคนต้องมีสิทธิเสรีภาพเท่ากันไม่แบ่งเชื้อชาติ สีผิว ศาสนา เพศ ฯลฯ เป็นต้น บุคคลทุกคนต้องได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ มีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับสุขภาพและความอยู่ดีของตนเองและครอบครัว สิทธิในความมั่นคงในกรณีการว่างงาน เจ็บป่วย ทูพพลภาพ และสิทธิในการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.2 คำประกาศขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของคนพิการ

จากที่กล่าวมาเบื้องต้น สิทธิมนุษยชนดังกล่าวได้เห็นความสำคัญในสิทธิของคนพิการ และให้การตอบสนองตอบในแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์นั้น สิทธิต่างๆ ของคนพิการตามคำประกาศขององค์การสหประชาชาติ ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนคนพิการ จำนวน 13 ข้อ เมื่อ ค.ศ. 1975 (พ.ศ. 2518) โดยยึดหลักมาตรฐานว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนทั่วไปว่า “ในฐานะที่ทุกคนเกิดมาอย่างเสรีมีสิทธิและเกียรติศักดิ์ในความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน สิทธินี้เป็นสิทธิขั้นมูลฐานประจำตัวของมนุษย์ทุกคน ซึ่งมีอาจโอนให้กันได้”

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของคนพิการ ได้ระบุสิทธิของคนพิการ ดังนี้ (ขนิษฐา เทวินทรภักดี 2540 : 33 - 35)

1. คำว่า “คนพิการ” หมายถึง ใครก็ตามที่ไม่สามารถปฏิบัติตามสิ่งที่จำเป็นที่คนปกติหรือชีวิตสังคมทั่วไปต้องทำเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือทั้งหมดด้วยตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางร่างกายหรือสมอง โดยเป็นมาแต่กำเนิดหรือไม่ก็ตาม

2. คนพิการควรได้รับสิทธิที่กล่าวถึงในประกาศนี้ สิทธิเหล่านี้จะจัดให้คนพิการโดยไม่มีข้อแม้ใดๆ และไม่มีการแบ่งแยกเนื่องจากเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ศาสนา สิทธิทางการเมือง หรือความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน สัญชาติหรือพื้นฐานทางสังคม และฐานะ ชาติกำเนิดหรือสถานการณ์อื่นใดเกี่ยวข้องกับคนพิการและครอบครัว

3. คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่ทุกคนมีมาแต่กำเนิด คนพิการไม่ว่าจะมาจากชาติกำเนิดใด หรือมีลักษณะธรรมชาติและ ความมากน้อยของความพิการ และความบกพร่องต่างกันเพียงใดมีสิทธิพื้นฐานเท่ากับเพื่อนร่วมชาติที่มีอยู่ในวัยเดียวกัน ซึ่งหมายถึงสิทธิที่จะมีชีวิตที่ดีพอสมควรและมีชีวิตสมบูรณ์เท่าที่จะเป็นไปได้เช่นเดียวกับคนปกติ

4. คนพิการมีสิทธิมนุษยชนและสิทธิทางการเมืองเช่นเดียวกับคนปกติทั่วไป

5. คนพิการมีสิทธิตามที่ประกาศไว้ที่จะได้รับการฝึกให้เป็นคนพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด

6. คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับการรักษาด้านการแพทย์ จิตวิทยา และการรักษา เพื่อให้ทำงานได้ รวมทั้งอวัยวะเทียมและกายอุปกรณ์ต่างๆ มีสิทธิที่จะได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านการแพทย์ ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านการฝึกอบรม และการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือ คำแนะนำ การบริการเกี่ยวกับการจัดหางานทำ และการบริการอื่นๆ

ที่จะช่วยให้คนพิการได้พัฒนาความสามารถ ทักษะให้ถึงขีดสุด และช่วยให้กระบวนการที่จะจัดให้คนเหล่านี้เข้าร่วมกับสังคมปกติได้เร็วขึ้น

7. คนพิการมีสิทธิได้รับความมั่นคงปลอดภัยทางเศรษฐกิจและสังคม และมีสิทธิที่จะมีชีวิตที่ดีพอสมควร คนพิการมีสิทธิซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของเขาที่จะทำงานในหน้าที่หรือเข้าร่วมในอาชีพที่มีประโยชน์มีผลดี และได้รับความพอใจ และมีสิทธิที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงาน

8. คนพิการมีสิทธิที่จะทำให้ความต้องการพิเศษของเขาได้รับการพิจารณาในทุกขั้นตอนการวางแผนเกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม

9. คนพิการมีสิทธิที่จะอาศัยกับครอบครัวของเขา หรือกับผู้ปกครองที่รับเลี้ยง และเข้าร่วมในกิจกรรมสังคม การสร้างสรรค์ หรือกิจกรรมด้านนันทนาการทั้งหมด จะไม่มีใครสามารถต่อต้านเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของคนพิการ หรือปฏิบัติต่อคนพิการแตกต่างไปจากคนปกติโดยไม่มี ความจำเป็น ถ้าคนพิการจำเป็นต้องอาศัยอยู่ในสถานที่ที่จัดให้เป็นพิเศษ สภาพแวดล้อมและความ เป็นอยู่จะต้องคล้ายกับคนปกติที่อยู่ในวัยเดียวกันมากที่สุด

10. คนพิการจะได้รับการคุ้มครองจากการปฏิบัติที่จะเป็นการกีดกันทำร้าย หรือดูถูก

11. คนพิการจะต้องทราบว่า เขามีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือ เมื่อความช่วยเหลือ นั้นจำเป็นมากต่อการที่จะช่วยป้องกันคนพิการเอง และทรัพย์สินของเขา ถ้ากระบวนการทางศาลได้ ตัดสินไม่เห็นชอบต่อการให้ความช่วยเหลือ กระบวนการทางกฎหมายที่จะนำไปใช้ตัดสินต่อไปก็ จะต้องพิจารณาถึงสภาพร่างกายและสติปัญญาของคนพิการด้วย

12. องค์กรของคนพิการต่างๆ อาจเป็นประโยชน์ในการให้คำแนะนำในเรื่องเกี่ยวกับ สิทธิของคนพิการ

13. คนพิการ ครอบครัวของคนพิการ และชุมชน จะต้องได้รับการบอกเล่าโดยใช้ วิธีการที่เหมาะสมเกี่ยวกับสิทธิที่ประกาศไว้

จากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการจะเห็นได้ว่า องค์กรสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญแก่คนพิการที่จะได้รับสิทธิและโอกาสที่เท่าเทียมกันทางด้านกฎหมายและสวัสดิการ ต่างๆ เช่นเดียวกับคนปกติทั่วไป เพื่อให้คนพิการได้เข้าถึงสิทธิของตนเอง

5.3 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Right of Persons with Disabilities, CRPD) เป็นอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่เป็นหลักประกันในสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ต่อคนพิการอย่างเสมอภาคทัดเทียมกับบุคคลทั่วไป และเป็น สนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติฉบับแรกในศตวรรษที่ 21 ความยาก

ลำบากในการดำรงชีวิตของคนพิการในรูปแบบต่างๆ มิได้เกิดจากความบกพร่องของสภาพทางกาย จิตใจ พฤติกรรม หรือสติปัญญา ซึ่งเป็นเพียงเหตุผลให้เกิดข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตระดับหนึ่ง เท่านั้น หากแต่เกิดจากอุปสรรคภายนอกซึ่งสังคมได้กำหนดขึ้น อนุสัญญาฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริม พิทักษ์ และรับรองให้คนพิการได้ใช้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างเต็มที่ และเสมอภาค และส่งเสริมการเคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาตั้งแต่กำเนิดของบุคคลพิการ เป็นต้น

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ มีสาระสำคัญที่เน้นการจัดอุปสรรคจากภายนอก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของผู้พิการ ตลอดจนการแก้ไขความ เสี่ยงเปรียบทางสังคมของคนพิการ ทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติ และขัดขวางการส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการเป็นอย่างยิ่ง ประกอบด้วยหลักการ 2 ประการ ได้แก่

1. การพัฒนาสังคมเป็นการกำหนดมาตรการที่มุ่งพัฒนาบริการในด้านต่างๆ เพื่อ ช่วยให้ผู้พิการได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป
2. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของคนพิการ ซึ่งรวมถึงการ จัดการเลือกปฏิบัติและการสร้างหลักประกันความเสมอภาค

นอกจากนี้ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการฉบับนี้ยังมีคุณลักษณะเฉพาะที่ทำให้มีความ โดดเด่นและชี้ให้เห็นจุดที่อนุสัญญาฉบับอื่นๆ ขาดไป อันได้แก่ หลักการเข้าถึงและใช้ ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ (Accessibility) มีดังนี้

1. การปรับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคารสถานที่ รวมถึงการคมนาคมขนส่ง สารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น ให้ผู้พิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียมกับ คนทั่วไปโดยการออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรมต่อกลุ่มคนทุกกลุ่ม เช่น การออกแบบและ ก่อสร้างสุขาให้คนทุกกลุ่ม รวมถึงคนพิการที่ใช้เก้าอี้เข็นสามารถใช้ได้อย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป การออกแบบบริการข้อมูลผ่านเว็บไซต์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นใดให้อยู่ในรูปแบบที่ทุกคน รวมถึงคนพิการสามารถเข้าถึงประโยชน์ได้ เป็นต้น

2. การจัดให้มีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการแต่ละประเภท เช่น เครื่องช่วยฟังสำหรับคนหูหนวก โปรแกรมอ่านจอภาพคอมพิวเตอร์สำหรับคนตาบอด หรือ ป้ายบอกทางซึ่งใช้ภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจ เป็นต้น

3. การให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมหรือสมเหตุสมผล เพื่อลดความเสียเปรียบ ทางสังคมของคนพิการแต่ละประเภท เช่น การจัดบริการล่ามภาษามือให้แก่คนหูหนวก การให้มี ผู้ช่วยคนพิการสำหรับคนพิการที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อันไม่ตอบสนองได้โดยวิธีการทั่วไป รวมถึงการขอความช่วยเหลือเพื่อให้สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

จากที่กล่าวเบื้องต้นเป็นสาระสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ซึ่งเป็นสาระสำคัญหลักจาก 50 ข้อของอนุสัญญานี้ เนื่องจากในการศึกษารั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง การจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการในข้อ 27 งานและการว่าจ้างงาน โดยมีบทบัญญัติดังต่อไปนี้

1. รัฐภาคีรับรองสิทธิของคนพิการในการทำงานได้โดยเสมอภาคกับผู้อื่น ทั้งนี้รวมถึงสิทธิในโอกาสที่จะเลี้ยงชีพโดยการทำงานที่ตนเป็นผู้ตัดสินใจเลือกโดยอิสระและได้รับการยอมรับในตลาดแรงงาน และทำงานในสภาพแวดล้อมการทำงานที่เปิดอยู่ร่วมกับผู้อื่น และให้คนพิการสามารถเข้าถึงได้ รัฐภาคีจะป้องกันและส่งเสริมความตระหนักถึงสิทธิในการทำงาน รวมถึงสำหรับผู้ซึ่งเป็นบุคคลพิการในระหว่างการทำงาน โดยการดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสม รวมถึงโดยการตรากฎหมาย ดังนี้

1.1 ห้ามการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุจากความพิการในทุกด้านที่เกี่ยวกับการจ้างงาน รวมถึงเงื่อนไขในการคัดเลือกบุคคลว่าจ้างและจ้างงาน คงไว้ซึ่งการจ้างงาน ความก้าวหน้าในอาชีพงาน

1.2 ปกป้องสิทธิของคนพิการ โดยเสมอภาคกับผู้อื่น ด้วยการปรับและทำให้เงื่อนไขการทำงานเอื้อต่อคนพิการ รวมทั้งโอกาสที่เท่าเทียมกันและค่าตอบแทนการทำงานที่เสมอภาคในจำนวนเงินที่เท่ากัน ความปลอดภัยและเงื่อนไขการทำงานที่ถูกต้องลักษณะ รวมทั้งคุ้มครองจากการก่อกวน และการขูดเซตามคำร้อง

1.3 รับรองให้คนพิการสามารถใช้สิทธิในรูปของสภาพแรงงานและการค้าโดยเสมอภาคกับผู้อื่นและเป็นไปตามกฎหมายแห่งชาติที่บังคับใช้กับประชาชนทั่วไป

1.4 ทำให้คนพิการสามารถเข้าถึงแผนงานด้านเทคนิคและแนะแนวอาชีพทั่วไป บริการจัดหางานให้ตลอดจนการฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่อง

1.5 ส่งเสริมโอกาสการจ้างงานและความก้าวหน้าในงานอาชีพสำหรับคนพิการในตลาดแรงงานรวมทั้งช่วยเหลือในการจัดหา ได้รับและคงการจ้างงานไว้ รวมทั้งการได้กลับเข้าทำงานอีกครั้ง

1.6 ส่งเสริมโอกาสในการประกอบอาชีพอิสระ การเป็นผู้ประกอบการและเริ่มธุรกิจของตนเอง

1.7 ว่าจ้างคนพิการเข้าทำงานในหน่วยงานภาครัฐ

1.8 ส่งเสริมการจ้างงานคนพิการในหน่วยงานภาคเอกชนด้วยนโยบายและมาตรการที่เหมาะสม ซึ่งอาจรวมถึงแผนให้การรับรอง แรงจูงใจ และมาตรการอื่นๆ

- 1.9 ประกันการช่วยเหลือที่สมเหตุผลแก่คนพิการในสถานที่ทำงาน
- 1.10 ส่งเสริมให้คนพิการได้รับประสบการณ์ที่ทำงานในตลาดแรงงานเปิด
- 1.11 ส่งเสริมการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ ให้สามารถมีงานทำอย่างต่อเนื่อง และแผนงานนำคนพิการให้สามารถกลับเข้าทำงานได้อีกครั้ง

2. รัฐภาคีรับรองว่าคนพิการย่อมไม่ถูกหน่วงไว้เยี่ยงทาสหรือเข้ารับใช้ และจะได้รับการคุ้มครองโดยเท่าเทียมกับผู้อื่นจากการบังคับบัญชา (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ 2552)

5.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้รองรับสิทธิเสรีภาพของคนพิการไว้อย่างกว้างขวาง และเพื่อให้รัฐธรรมนูญสามารถประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนได้อย่างแท้จริง เพื่อการคุ้มครอง ส่งเสริม และการขยายสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างเต็มที่ สำหรับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่สำคัญต่อคนพิการในสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน มีดังต่อไปนี้

มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางร่างกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน

ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 59 บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จาก
สวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

บุคคลวิกลจริตย่อมได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 นั้น ก็ได้ให้ความสำคัญ
กับสิทธิและโอกาสต่างๆ สำหรับผู้พิการเช่นกัน สิทธิดังกล่าวส่งเสริมให้คนพิการได้รับสิทธิขั้น
พื้นฐานเหมือนกับบุคคลปกติในสังคม เพื่อให้คนพิการได้เข้าถึงการบริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ
ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านอาชีพ การแพทย์ การศึกษา และสังคม ตลอดจนการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
ที่เอื้ออำนวยให้คนพิการได้ใช้ด้วยกันกับคนในสังคม ถ้าคนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพในด้าน
ต่างๆ แล้วก็จะสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับบุคคลปกติทั่วไปได้ และเพื่อเป็นการรับรองสิทธิต่างๆ
ของคนพิการ เพื่อให้คนพิการไม่ถูกละเมิดสิทธิและการถูกเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ รัฐบาลจึงออก
กฎหมายคุ้มครองสิทธิดังกล่าว ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนา
คุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย ซึ่งสนับสนุนให้คนพิการ
ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ การจัดสวัสดิการ การส่งเสริมศักยภาพ และพิทักษ์สิทธิให้คนพิการ
สามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และมีความเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป เป็นต้น
แต่เนื่องจากคนพิการมักจะเสียเปรียบคนทั่วไปในการประกอบอาชีพ และมีกฎหมายหลายอย่างที่
จำกัดสิทธิไม่ให้คนพิการได้เข้าถึงโอกาสในการจ้างงานได้ มีดังต่อไปนี้ (สุภธรรม มงคลสวัสดิ์
2544 : 47 - 49)

กฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับที่จำกัดสิทธิคนพิการในการเข้าทำงานที่มีคำว่า “ไม่
เป็นผู้ที่มีร่างกายทุพพลภาพ จนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้” ได้แก่

1. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2516
2. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535
3. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. 2518
4. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521
5. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523
6. ข้อบังคับองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยว่าด้วยการพนักงาน พ.ศ. 2536
7. ข้อบังคับการประปาส่วนภูมิภาคว่าด้วยการกำหนดตำแหน่ง อัตราเงินเดือน การ
บรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนขึ้นเงินเดือน การถอดถอน ระเบียบวินัย การลงโทษ และการอุทธรณ์การ
ลงโทษของพนักงาน พ.ศ. 2522

8. ข้อบังคับการเคหะแห่งชาติ ฉบับที่ 66 แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 1 ว่าด้วยการบรรจุ การแต่งตั้ง การคัดเลือกหรือการลดขั้นเงินเดือน การออกจากตำแหน่ง วินัย การลงโทษ และการอุทธรณ์ การลงโทษพนักงาน

9. ข้อบังคับองค์การพอกหนังว่าด้วยการพนักงาน พ.ศ. 2525

10. ข้อบังคับการสวนสัตว์ว่าด้วยระเบียบพนักงานองค์การสวนสัตว์ พ.ศ. 2536

11. ข้อบังคับของการสื่อสารแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 3 ว่าด้วยการบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน การตัดเงินเดือน การลดขั้นเงินเดือน การถอดถอน ระเบียบวินัย การลงโทษ และการอุทธรณ์ การลงโทษของพนักงานและลูกจ้าง ตลอดจนการกำหนดจำนวนอัตราตำแหน่ง อัตราเงินเดือน ค่าจ้างของพนักงานและลูกจ้าง พ.ศ. 2520

12. ข้อบังคับการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 124 ว่าด้วยพนักงาน หมวด 2 การบรรจุ การแต่งตั้ง และการพ้นจากตำแหน่ง

13. ข้อบังคับองค์การแก้ว ว่าด้วยการพนักงาน พ.ศ. 2523 หมวด 1 การจ้างและการบรรจุ

14. ข้อบังคับเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลที่สามารถทำงานกับองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย

15. ข้อบังคับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคว่าด้วยระเบียบพนักงาน พ.ศ. 2517 (ฉบับที่ 1 - 9) กฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับที่จำกัดสิทธิคนพิการในการเข้าทำงานที่มีคำว่า “พิการ ทูพพลภาพ” ได้แก่

1. ข้อบังคับการประปานครหลวง ฉบับที่ 28 ว่าด้วยการบรรจุ การแต่งตั้ง และการถอดถอนพนักงาน พ.ศ. 2517

2. ระเบียบข้อบังคับการรถไฟแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 3.1 การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอนพนักงานของการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2529

3. ข้อบังคับองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ว่าด้วยการบรรจุ การแต่งตั้ง การเรียกประกัน การเลื่อนเงินเดือน และการถอดถอนสำหรับพนักงานและคนงาน พ.ศ. 2541

4. ข้อบังคับการทำอากาศยานแห่งประเทศไทย ฉบับที่ (2) ว่าด้วยการบรรจุ การแต่งตั้ง การออกจากตำแหน่ง วินัย และการลงโทษของพนักงาน พ.ศ. 2525

5. ข้อบังคับองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 43 ว่าด้วยพนักงาน

6. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2521

กฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับที่จำกัดสิทธิคนพิการในการเข้าทำงานที่มีคำว่า “ไม่เป็นผู้มีกายหรือจิตบกพร่อง อันเป็นเหตุให้เป็นผู้หย่อนสมรรถภาพในการประกอบอาชีพ” ได้แก่

1. พระราชบัญญัติพินัยกรรม พ.ศ. 2528
2. ระเบียบว่าด้วยการสมัครงานของโรงงานยาสูบ พ.ศ. 2513
3. ข้อบังคับองค์การเภสัชกรรมว่าด้วยการบรรจุแต่งตั้ง การออกจากงาน ระเบียบวินัย การลงโทษ และการร้องทุกข์ของพนักงาน พ.ศ. 2511 หมวด 2 การบรรจุ
4. ข้อบังคับว่าด้วยระเบียบพนักงานองค์การคลังสินค้า (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2516 ลักษณะการสอบคัดเลือกและการคัดเลือก
5. ข้อบังคับว่าด้วยการแต่งตั้ง ถอดถอน เลื่อน และลดขั้นเงินเดือน และกำหนดอัตราเงินเดือนพนักงานการท่าเรือแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2498 หมวด 1 การแต่งตั้งพนักงาน
6. ข้อบังคับว่าด้วยระเบียบพนักงานและลูกจ้างสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2521 ลักษณะ 3 การสอบคัดเลือกและการคัดเลือก
7. ข้อบังคับองค์การสุราว่าด้วยระเบียบพนักงานสุราในสังกัดองค์การสุรา พ.ศ. 2507 การบรรจุ
8. ข้อบังคับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 291 ว่าด้วยบุคคล พ.ศ. 2537 หมวด I การจ้าง การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนระดับ และการย้าย
9. ระเบียบว่าด้วยเรื่องการรับสมัคร บรรจุ และให้ออกของพนักงานเจ้าหน้าที่องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) พ.ศ. 2495 การรับสมัคร
10. ข้อบังคับการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. 2539
11. พระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2479

กฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับที่จำกัดสิทธิคนพิการในการเข้าทำงานที่มีคำว่า “มีกายหรือจิตไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการ” ได้แก่ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521

ทั้งนี้ ยังมีกฎหมายต่างๆ ที่จำกัดสิทธิคนพิการ ทำให้คนพิการไม่สามารถได้มีโอกาสในการเข้าถึงการจ้างงานอย่างแท้จริง รัฐบาลเองควรจะเป็นตัวอย่างให้หน่วยงานต่างๆ ตลอดจนสนับสนุนและผลักดันให้คนพิการได้เข้าถึงโอกาสในการจ้างงาน เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ด้วยตนเอง ไม่เป็นภาระของสังคม และครอบครัว เป็นต้น

5.5 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต พุทธศักราช 2550

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้ให้ความสำคัญกับสิทธิคนพิการ ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการให้สามารถดำรงชีวิตอย่างบุคคลปกติในสังคมอย่างมีความสุข โดยมีความต่อเนื่อง และพัฒนาจากพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เพื่อให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามสถานการณ์ของโลกในปัจจุบัน

สิทธิที่สำคัญของคนพิการที่สามารถสรุปได้ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้แก่

1. การกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ มาตรการ โครงการ หรือวิธีการปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน หรือบุคคลใดในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ

2. คนพิการอาจยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวคนพิการต่อนายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด ในกรณีที่คนพิการเป็นผู้เยาว์ คนเสมือนไร้ความสามารถไปยื่นคำขอได้ด้วยตัวเอง หรือผู้ปกครอง ผู้พิทักษ์ ผู้อนุบาลหรือผู้ดูแลคนพิการ จะยื่นคำขอแทนได้

3. คนพิการมีสิทธิเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลือจากภาครัฐ เช่น การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เครื่องช่วยความพิการ และสื่อส่งเสริมพัฒนาการ ด้านการศึกษา ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ ด้านอาชีพ ด้านสังคม การยอมรับและการมีส่วนร่วมฝึกฝนกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างเต็มที่ เป็นต้น

4. ผู้ช่วยคนพิการให้มีสิทธิได้รับการลดหย่อนหรือยกเว้นค่าบริการและค่าธรรมเนียม

5. คนพิการที่ไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยและการเลี้ยงดูจากหน่วยงานของภาครัฐ ในกรณีที่มีสถานสงเคราะห์เอกชนจัดที่อยู่และสวัสดิการให้แล้ว ภาครัฐต้องจัดเงินอุดหนุนให้แก่สถานสงเคราะห์เอกชนนั้น

6. ผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับบริการให้คำปรึกษา แนะนำ ฝึกอบรมทักษะการเลี้ยงดู การจัดการศึกษา การส่งเสริมอาชีพ และการได้รับการจ้างงาน ตลอดจนได้รับการช่วยเหลืออื่นใดเพื่อให้คนพิการสามารถพึ่งพาตนเองได้

7. คนพิการและผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษี หรือยกเว้นภาษีตามที่กฎหมายกำหนดไว้

8. องค์กรเอกชนที่จัดให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ตามที่กำหนด มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษี หรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่าย

9. ให้เงินสนับสนุนแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

10. สมาคม สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยได้รับเงินสนับสนุนสำหรับค่าใช้จ่ายในการบริหาร

11. คนพิการมีสิทธิที่จะกู้เงินในการประกอบอาชีพ

12. การเข้าทำงานโดยนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของภาครัฐต้องรับคนพิการเข้าทำงาน

13. การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากการจัดให้มีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกหรือบริการในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือบริการสาธารณะอื่นๆ เป็นต้น

14. เจ้าของอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือผู้ให้บริการสาธารณะที่ได้จัดอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกหรือบริการสำหรับคนพิการมีสิทธิที่ได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนดไว้

15. นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่จ้างคนพิการเข้าทำงานมากกว่าร้อยละหกสิบของลูกจ้างในสถานประกอบการนั้น โดยมีระยะเวลาจ้างเกินกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันในปีภาษีใด มีสิทธิได้รับการยกเว้นภาษีนั้นตามที่กฎหมายกำหนดไว้ (มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย 2552)

6. ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดสมุทรปราการ และสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ

6.1 ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ

จังหวัดสมุทรปราการตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ตอนปลายสุดของแม่น้ำเจ้าพระยาและเหนืออ่าวไทย มีเนื้อที่ประมาณ 1,004,092 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 627,557 ไร่ ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 29 กิโลเมตร

จังหวัดสมุทรปราการมีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับ 2 ของภาค รองจากกรุงเทพฯ โดยมีประชากร ณ เดือนตุลาคม 2551 รวมทั้งสิ้น 1,121,322 คน แบ่งเป็นเพศชาย 544,644 คน และเป็นเพศหญิง 576,678 คน นอกจากนี้ ยังมีประชากรแฝงที่อพยพมาจากจังหวัดอื่นๆ และแรงงานต่างด้าว ได้แก่ พม่า ลาว เขมร เป็นต้น (คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. 2552 - 2554, 2552 : 2)

การปกครองของจังหวัดสมุทรปราการแบ่งออกเป็น 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสมุทรปราการ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ อำเภอพระประแดง อำเภอบางพลี อำเภอบางบ่อ และอำเภอ

บางเสาธง การปกครองแยกออกเป็น 50 ตำบล 399 หมู่บ้าน 17 เทศบาล และ 32 องค์การบริหารส่วนตำบล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนตำบล หมู่บ้าน เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละอำเภอ

อำเภอ	จำนวนตำบล (แห่ง)	จำนวนหมู่บ้าน (แห่ง)	จำนวนเทศบาล (แห่ง)	จำนวน อบต. (แห่ง)
บางบ่อ	8	74	3	8
บางพลี	6	83	1	6
บางเสาธง	3	38	1	3
พระประแดง	15	67	3	6
พระสมุทรเจดีย์	5	42	2	4
เมืองสมุทรปราการ	13	95	7	5
รวม	50	399	17	32

ที่มา : คณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. 2552 - 2554

2552-2

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

6.2 ข้อมูลพื้นฐานของสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ

สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการได้ก่อตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2525 โดยมี นายแฉล้ม อินทยากรณ์ เป็นผู้ก่อตั้ง และเป็นผู้นำที่มีหน้าที่วางระเบียบข้อบังคับของสมาคมฯ โดยใช้ชื่อว่า “สมาคมคนพิการพระประแดง” และขอยื่นจดทะเบียนสมาคมฯ ต่อคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และได้รับอนุญาตให้จดทะเบียนสมาคมฯ ได้ตามหนังสืออนุญาตทะเบียนเลขที่ ต.226/2526 เมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2526 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 - 2540 มีสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมฯ ทั้งสิ้นจำนวน 8 ท่าน ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 - 2552 นายสิงห์คำ มณีจันสุข ได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกสมาคมฯ คนที่ 9 โดยสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ และสมาชิกสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ (สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ 2552)

สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ตั้งอยู่ที่ 1/8 หมู่ 5 ซอยเพชรหิंस 20 ตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีพื้นที่ใช้สอยประมาณ 1,250 ตารางเมตร ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 แผนที่สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ

ที่มา : สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ, แผนที่สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2552 เข้าถึงได้จาก http://www.sdpa-project.org/index.php?option=com_content&task=view&id=25&Itemid=39

7. ผลงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ทำการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ในประเทศและต่างประเทศจะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทางการแพทย์และจิตวิทยาผู้ป่วย ซึ่งจะเน้นเป็นในทางการบำบัดรักษา เป็นต้น ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเลือกนำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการทำงานกลุ่มผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งสามารถเทียบเคียงกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

สิรินาถ บุญเกียรติ (2535 : 1) ได้ศึกษาเรื่อง “การเตรียมการของสถานประกอบการในการจ้างงานคนพิการ : ศึกษาเฉพาะสถานประกอบการที่เข้าร่วมการสัมมนา เรื่องพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534” มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการเตรียมการของสถานประกอบการในการรับคนพิการเข้าทำงานตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และแนวคิดของนายจ้างที่มีต่อคนพิการ โดยศึกษากลุ่มประชากรตัวอย่างจากสถานประกอบการของเอกชนที่มีพนักงานมากกว่า 200 คน ที่เข้าร่วมการฟังสัมมนา เรื่องพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 พบว่า สถานประกอบการขนาดใหญ่มีลูกจ้างตั้งแต่ 200 -

1,500 คนขึ้นไป และมีลูกจ้างพิการเพียง 1 - 5 คนเท่านั้น ด้านความคิดเห็นของนายจ้างที่มีต่อคนพิการ พบว่า สถานประกอบการได้เล็งเห็นความจำเป็นที่คนพิการควรได้รับบริการทางสังคม ควรได้รับการฝึกฝนให้เป็นคนพึ่งตนเองให้มากที่สุด เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้เช่นเดียวกับบุคคลปกติ สามารถพัฒนาทักษะในการทำงานได้เท่าเทียมกับคนปกติ ตลอดจนมีความต้องการที่จะมีงานทำเช่นเดียวกับคนปกติ แต่สถานประกอบการกลับไม่แน่ใจว่าคนพิการจะสามารถทำกิจกรรมทุกอย่างได้เหมือนคนปกติ และมีขีดความสามารถในการทำงานได้เท่าเทียมกับคนปกติ อีกทั้งไม่แน่ใจว่าการจ้างงานคนพิการจะไม่ทำให้เพิ่มภาระให้กับสถานประกอบการ ดังนั้น ประเภทของนายจ้างจะพิจารณาให้คนพิการเข้าทำงาน จึงเป็นงานสำนักงานหรืองานเบาๆ ซึ่งกระทำเช่นนี้อาจจะเกิดปัญหาที่ทำให้คนพิการขาดแรงจูงใจในการทำงาน เพราะไม่มีโอกาสก้าวหน้าเกี่ยวกับความพร้อมของสถานประกอบการในการเตรียมการจ้างงานคนพิการ พบว่า ด้านการจัดการบุคคล ด้านการจัดการสภาพแวดล้อม และบรรยากาศในการทำงาน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานมีความสำคัญต่อการทำงานของคนพิการ

วาสนา ตะเกาพงษ์ (2537 : 1) ศึกษาเรื่อง “การสร้างโอกาสมีงานทำของคนพิการ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเจตคติของนายจ้างต่อการจ้างงานคนพิการ และต่อพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ศึกษาความต้องการด้านการประกอบอาชีพของคนพิการและการสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแรงงานพิการให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงานของนายจ้าง จากการศึกษาพบว่า เจตคติของนายจ้างที่มีต่อการสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการเห็นด้วยกับการจ้างงานคนพิการ และเห็นด้วยกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และแนวทางการสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการเมื่อพิจารณาถึงความต้องการแรงงานของนายจ้าง และความต้องการด้านการมีงานทำของคนพิการพบว่า ฝ่ายนายจ้างก็ต้องการแรงงานที่มีคุณภาพ สามารถผลิตผลงานได้ในปริมาณและคุณภาพได้ตรงตามเป้าหมาย

ระกัณฑ์ วงษ์ภักดี (2542 : 1) ได้ศึกษาเรื่อง “สิทธิและโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการ : ศึกษากรณีผู้พิการทางการมองเห็น” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโอกาสในการประกอบอาชีพของผู้พิการทางการมองเห็นตามสิทธิและศักยภาพ เหตุผลในการเลือกอาชีพและอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการทางการมองเห็น จากการศึกษาพบว่า ผู้พิการทางการมองเห็นยังถูกกีดกันไม่ได้รับโอกาสในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ต้องเผชิญกับสภาวะการถูกรังเกียจ กีดกันในเรื่องของการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ซึ่งมีความขัดแย้งกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ เช่น พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 อีกทั้งผู้พิการทางการมองเห็นบางส่วนยังไม่เคยรับทราบข้อมูลที่ถูกต้องอย่างทั่วถึง ทำให้ไม่สามารถที่จะใช้สิทธิและขาดโอกาส

ในการประกอบอาชีพ ในการเลือกอาชีพของผู้พิการทางการมองเห็นแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ อาชีพอิสระ อาชีพลูกจ้างในหน่วยงานต่างๆ และอาชีพครู ส่วนผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพอันเนื่องมาจากบางคนต้องไปศึกษาต่อเพื่อให้มีวุฒิการศึกษาสูงขึ้นเพื่อที่จะได้รับโอกาสในการหางานทำ และบางคนหางานทำไม่ได้ถึงแม้จะเรียนจบสูง มีความรู้ดี การหางานทำก็ต้องขึ้นอยู่กับโอกาสของผู้พิการทางการมองเห็นว่าจะดำเนินชีวิตอย่างไร ดังนั้น องค์กรภาครัฐควรมีแนวทางและมาตรการในการส่งเสริมอาชีพให้ผู้พิการทางการมองเห็น คือ การส่งเสริมให้ทุกหน่วยงานทำการรณรงค์ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องให้สังคมเกิดความตระหนักถึงศักยภาพของผู้พิการ ส่งเสริมให้ชุมชนมีกิจกรรมที่ผู้พิการสามารถทำงานร่วมกับคนปกติได้ ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางให้สะดวกยิ่งขึ้น

กิตติพงษ์ สุทธิ (2543 : 1) ศึกษาเรื่อง “การดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534” มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาสถานการณ์ด้านแรงงานพิการในประเทศไทยในปัจจุบัน และวิเคราะห์การดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการขยายโอกาสด้านการมีงานทำของคนพิการ โดยการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการทั้งสิ้น 33 ราย พบว่า สถานการณ์ด้านแรงงานพิการของไทยในปัจจุบันยังอยู่ในขั้นวิกฤต คือ คนพิการในวัยทำงานส่วนใหญ่ว่างงาน และขาดความพร้อมในการทำงาน เนื่องจากไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษาหรือการฝึกอาชีพ มีคนพิการจำนวนน้อยที่ทำงานในสถานประกอบการเอกชน หน่วยงานภาครัฐ การดำเนินการส่งเสริมอาชีพคนพิการพบว่าการดำเนินงานของภาครัฐในระดับหลักการ ได้แก่ การออกกฎหมาย การกำหนดนโยบาย ตลอดจนการกำหนดมาตรการและแผนงานต่างๆ ภายใต้กรอบแนวคิดสิทธิของคนพิการ ดำเนินงานภายใต้กรอบแนวคิดและรูปแบบการสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการให้คนพิการ หากจะแก้ไขปัญหาด้านแรงงานคนพิการให้มีประสิทธิภาพ ควรมีการส่งเสริมอาชีพคนพิการทั้งในระดับหลักการและระดับปฏิบัติภายใต้กรอบแนวคิดด้านสิทธิคนพิการ ต้องเน้นการส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีเจตคติที่ถูกต้อง และยังจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างของหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่สนับสนุน และประสานงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ (2544 : 1) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการศึกษาแผนและนโยบาย ศึกษาทัศนคติ ปัญหาและอุปสรรคของสถานประกอบการในการรับคนพิการเข้าทำงาน และศึกษาแนวทางการบริหารจัดการและกลไกทางกฎหมายในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ จาก

การศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการคือเจตคติของครอบครัว ชุมชน และสังคมส่วนมากเป็นไปทางที่ไม่ถูกต้อง ทำให้คนพิการขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่ได้รับ การพัฒนาและขาดโอกาสในการออกสู่สังคม ถึงแม้ว่าจะมีการประกาศพระราชบัญญัติฟื้นฟู สมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 กฎกระทรวง รวมทั้งแนวทางและแผนต่างๆ ที่เป็นกลไกหลักใน การส่งเสริมและพัฒนาคนพิการ แต่ในทางปฏิบัติขาดการเอาใจใส่อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ในขณะที่ ที่ทัศนคติของสถานประกอบการส่วนใหญ่เปิดรับคนพิการที่มีความรู้ความสามารถมากขึ้น แต่ ทั้งคนพิการและสถานประกอบการยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละฝ่ายได้ เนื่องจากขาดข้อมูลข่าวสารและขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจ้างงานคนพิการ ดังนั้น ประเทศไทยจะต้องเร่งหามาตรการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ และมีกลไกบริหารจัดการที่สามารถ เชื่อมโยงและตอบสนองต่อความต้องการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพแก่คนพิการ

จิราวัลย์ คงถาวร (2547 : 1) ได้ศึกษาเรื่อง “ความเป็นไปได้ในการจ้างงานคนพิการของ บริษัท มิตรชุบิชิ มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับคนพิการ ของพนักงานต่อการจ้างงานคนพิการของ บริษัท มิตรชุบิชิ มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด เพื่อศึกษา ความคาดหวังของพนักงานต่อการทำงานของคนพิการ และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของพนักงานต่อ การดำเนินการเพื่อการจ้างงานคนพิการ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีสมาชิกใน ครอบครัวเป็นคนพิการ และไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานหรือกิจกรรมกับคนพิการ การศึกษา เรื่องเกี่ยวกับความรู้เรื่องคนพิการอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความรู้เรื่องสิทธิคนพิการส่วนใหญ่ อยู่ในระดับดี และพนักงานส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และการจ้างงานคนพิการในระดับน้อย อาจเกิดจากองค์กรหน่วยงานภาครัฐ หรือ สถานประกอบการไม่มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกฎหมายให้พนักงานทราบ การศึกษาความ คาดหวังของพนักงานต่อการทำงานของคนพิการ ด้านความชำนาญ ความตั้งใจ และการช่วยเหลือ ตนเองและการปรับตัว พนักงานส่วนใหญ่มีความคาดหวังสูงทั้ง 3 ด้าน แต่ด้านที่มากที่สุดคือด้าน การช่วยเหลือและการปรับตัว ซึ่งเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวผู้พิการต้องใช้ชีวิตในการทำงานร่วมกัน การศึกษา ความคิดเห็นเรื่องของการเหมาะสมของงานกับความบกพร่องลักษณะต่างๆ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และมาตรการ นโยบาย การสนับสนุนการจ้างงานคนพิการ พบว่าพนักงานส่วนใหญ่ คิดว่าความพิการทางการได้ยินเหมาะสมกับงานคือข้อมูลและพิมพ์ดีด ความพิการทางการมองเห็น เหมาะสมกับงานตอบรับโทรศัพท์ ความพิการทางการเคลื่อนไหวเหมาะกับงานตอบรับโทรศัพท์ และความพิการทางสติปัญญาไม่มีตำแหน่งที่เหมาะสม ในส่วนของสิ่งอำนวยความสะดวก พนักงานส่วนใหญ่เห็นว่าควรจัดห้องน้ำ ทางลาดขึ้นลงอาคาร และที่นั่งทำงาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ เบื้องต้นสำหรับคนพิการ สำหรับมาตรการและนโยบายที่พนักงานบริษัทเห็นว่า บริษัทควรมี

มาตรการ นโยบาย หรือการสนับสนุน พบว่า พนักงานส่วนใหญ่เห็นว่าบริษัทควรจะเข้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อการส่งเสริมการฝึกอาชีพให้กับคนพิการเข้ามาฝึกอาชีพ และประกาศรับสมัครเพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการได้แสดงความสามารถ

ชลลดา ชนะศรีรัตนกุล (2548 : 1) ได้ศึกษาเรื่อง “การเตรียมความพร้อมผู้พิการก่อนประกอบอาชีพ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามกระบวนการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้พิการก่อนออกไปประกอบอาชีพ และทัศนคติของนายจ้างต่อผู้พิการของศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ จากการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ ปฏิบัติงานเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับผู้พิการก่อนประกอบอาชีพ ทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา สังคม และอาชีพในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการแพทย์ และมีการปฏิบัติงานในลักษณะการเป็นทีมสหวิชาชีพในระดับมากด้วยเช่นกัน สำหรับนายจ้างซึ่งรับคนพิการจากศูนย์ฯ เข้าทำงานมีความพึงพอใจทางด้านสังคมของผู้พิการ สูงกว่าความพึงพอใจด้านอาชีพตามลำดับ อย่างไรก็ตาม นายจ้างต่างมีความคาดหวังให้ผู้พิการมีความพร้อมทั้งทางด้านสังคมและอาชีพในระดับมากเท่าๆ กัน โดยคาดหวังว่าผู้พิการจะไม่สร้างภาระให้แก่ นายจ้าง และผู้พิการจะสามารถรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายได้ ผลวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างการปฏิบัติงานเพื่อเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่กับความคาดหวังและความพึงพอใจของนายจ้าง พบว่า การเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ด้านอาชีพและสังคม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

แกรี่ และคณะ (Gary et al. 2006 : 3 - 9) ได้ศึกษาเรื่อง “การสำรวจทัศนคติของลูกจ้างต่อบริษัทที่จ้างงานคนพิการ” โดยผลการวิจัยพบว่า แกรี่ และคณะได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับทัศนคติของลูกจ้างที่มีต่อบริษัทที่จ้างงานคนพิการออกเป็น 4 ข้อ ดังนี้ ข้อ 1. ความรู้สึกของลูกจ้างต่อคนพิการ พบว่า ลูกจ้างมองคนพิการเป็นคนที่ไร้ความสามารถ หรือมีความบกพร่อง และลูกจ้างส่วนใหญ่จะนึกถึงคนพิการที่มีความพิการทางกาย และสติปัญญาเป็นอันดับแรกเมื่อนึกถึงคำว่า คนพิการ ซึ่งที่น่าสนใจ ลูกจ้างที่มีสมาชิกในครอบครัวเป็นผู้พิการ ส่วนใหญ่จะมีสมาชิกเป็นผู้พิการทางกายมากที่สุด ข้อ 2. ประสิทธิภาพของลูกจ้างที่มีต่อคนพิการ พบว่า ลูกจ้างที่มีประสิทธิภาพการทำงานกับคนพิการของลูกจ้างทั้งหมด (91%) รู้สึกว่าการปฏิบัติงานของคนพิการดีมาก และมีความรู้สึกเป็นด้านบวกกับการปฏิบัติงานของคนพิการ ข้อ 3. ความรู้สึกของลูกจ้างที่มีต่อบริษัทที่จ้างงานคนพิการ พบว่า ลูกจ้างมีความรู้สึกที่ดีต่อบริษัทที่จ้างงานคนพิการ และมองว่าบริษัทนั้นมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งลูกจ้างที่เป็นเพศหญิงมีความคิดเชิงบวกมากกว่าเพศชายต่อความรู้สึกว่าบริษัทที่จ้างงานคนพิการ ข้อ 4. ความรู้สึกของลูกจ้างต่อผลประโยชน์ของการจ้างงานคนพิการ พบว่า ลูกจ้างทั้งหมดจาก (83%) มีความเชื่อว่า บริษัทที่จ้างงานคนพิการเข้าทำงานได้ประโยชน์จากพนักงานที่มีความพิการ และพนักงานพิการไม่ได้สร้างปัญหาในเรื่องกำลังแรงงาน ในความเป็นจริงนั้นการจ้างงานคนพิการ

มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อคนพิการ จากการสำรวจทั้งหมด (96%) บริษัทที่จ้างงานคนพิการได้ช่วยให้คนพิการได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และลูกค้ายังเชื่ออีกว่าบริษัทที่จ้างงานคนพิการนั้นแสดงให้เห็นว่าบริษัทได้ให้ความสนใจพนักงานพิการเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้กับบริษัทได้ มากไปกว่านั้นลูกค้ายังมองว่าบริษัทยังช่วยให้พนักงานปกติได้เข้าใจคนพิการมากขึ้น

ริคาโด (Ricardo 2009 : 73 - 83) ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์โดยการสังเกตอิทธิพลของงานนอกเวลาต่อสตรีพิการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยการจ้างงานนอกเวลา และตรวจสอบผลกระทบของความพิการถึงความเป็นได้ที่จะทำงานนอกเวลา ผลการวิจัยพบว่า สตรีที่พิการมีความสามารถในการทำงานนอกเวลามากกว่าเมื่อเทียบกับผู้หญิงที่ปกติ ซึ่งริคาโดได้สรุปตอนท้ายว่า การจ้างงานนอกเวลาสามารถเพิ่มระดับการจ้างงานของสตรีพิการมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีพิการที่เผชิญกับอุปสรรค และความยากลำบากที่สตรีพิการต้องใช้ความพยายามเข้าสู่แรงงาน การจ้างงานนอกเวลาสามารถช่วยให้สตรีพิการได้เข้าถึงโอกาสในการจ้างงานมากขึ้น

จากผลงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าคนพิการยังขาดโอกาสในการเข้าถึงการทำงาน และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพนั้น ยังไม่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน พร้อมทั้งยังขาดอุปกรณ์ เครื่องมือเทคโนโลยีที่ทันสมัย และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ต่อการสนับสนุนให้คนพิการได้เข้าถึงโอกาสในการจ้างงานมากขึ้น ตัวผู้พิการเองก็ยังไม่ทราบถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของตนเองในเรื่องกฎหมายและนโยบายต่างๆ ที่สามารถทำให้คนพิการได้เข้าถึงโอกาสในการทำงานมากขึ้น ในส่วนหน่วยงานภาครัฐและสถานประกอบการต่างๆ เองก็ยังคงขาดการประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิของคนพิการ ตลอดจนในสังคม หน่วยงานต่างๆ หรือสถานประกอบการต่างๆ ยังมีเจตคติไปในทางลบกับคนพิการ เป็นต้น

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในบทนี้เป็นการอธิบายถึงระเบียบวิธีวิจัยในประเด็นเรื่องการจัดงานกลุ่มผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ดังนั้น เพื่อให้การได้มาซึ่งข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปด้วยความถูกต้องและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

การออกแบบงานวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คือ เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ วารสาร งานวิจัย ทั้งที่เป็นแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับคนพิการ และความพิการ ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาที่ต้องการชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนพิการ กระบวนการเข้าถึงการจ้างงาน การปรับตัวของคนพิการ การรับรู้สิทธิของคนพิการ และการจ้างแรงงานของคนพิการ ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงต้องมีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ตลอดจนเป็นโอกาสให้ผู้พิการได้สะท้อนความคิดเห็นของตนเองในการศึกษารุ่นนี้

หลักเกณฑ์การเลือกพื้นที่ในการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากจังหวัดสมุทรปราการได้เป็นจังหวัดอุตสาหกรรมต่างๆ ของประเทศไทย มีผู้ประกอบการเอกชนต่างๆ มากมายที่ประกอบกิจการ มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจระดับสูง แต่ผู้พิการในจังหวัดยังขาดการจ้างแรงงาน ที่สำคัญวัตถุประสงค์ในการศึกษารุ่นนี้ต้องการศึกษากระบวนการในการเข้าถึงโอกาสในการจ้างงาน การปรับตัวของผู้พิการ ปัญหาและอุปสรรคของผู้พิการ ตลอดจนแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้พิการได้มีโอกาสในการได้ทำงานเพิ่มขึ้น ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงกำหนดเลือกศึกษาจังหวัดสมุทรปราการเป็นพื้นที่ในการศึกษา (แผนภาพที่ 4 และแผนภาพที่ 5)

แผนภาพที่ 4 พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ที่มา : แผนที่ไทย, แผนที่จังหวัดสมุทรปราการ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 27 กันยายน 2552

เข้าถึงได้จาก <http://www.panteethai.com/1024/province.asp?id=55>

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แผนภาพที่ 5 พื้นที่และจังหวัดที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

จังหวัดสมุทรปราการมีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเพียง 2 แห่งในจังหวัดสมุทรปราการ คือ สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ และศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง ดังนั้น ผู้ศึกษาใช้การสุ่มเลือกอย่างง่ายในการเลือกศึกษาสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนผู้พิการระดับจังหวัด เป็นสมาคมคนพิการของจังหวัดสมุทรปราการที่มีสมาชิกคนพิการมากที่สุดในจังหวัดสมุทรปราการ และสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการมีการจัดบริการการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพสำหรับคนพิการอย่างต่อเนื่อง

หลักเกณฑ์ในการกำหนดลักษณะประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้เลือกศึกษาผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในจังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวมีมากที่สุดในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 6,928 คน (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพคนพิการแห่งชาติ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2537 ถึง 31 กรกฎาคม 2552) ดังนั้น เพื่อให้กลุ่มประชากรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดลักษณะของประชากร ไว้ดังนี้

1. อายุระหว่าง 18 - 60 ปี
2. ต้องเป็นผู้ที่เคยได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพ
3. ต้องเป็นผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว (เนื่องจากเป็นประเภทของผู้พิการที่มากที่สุดในจังหวัดสมุทรปราการ)
4. ต้องเป็นผู้พิการที่จดทะเบียนเป็นผู้พิการกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสมุทรปราการเท่านั้น
5. ต้องเป็นสมาชิกสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ
6. ต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ
7. ต้องสามารถสื่อสารทางวาจาได้อย่างรู้เรื่อง

หลักเกณฑ์ดังกล่าวจะนำไปสู่การสุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดประชากรที่เหมาะสมในการศึกษาครั้งนี้ ดังปรากฏในหัวข้อการสุ่มตัวอย่างและจำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา

การสุ่มตัวอย่างและจำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเริ่มจากการเลือกจังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากจังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีระดับเศรษฐกิจที่สูง มีสถานประกอบการอุตสาหกรรมหลายแห่ง เช่น นิคมอุตสาหกรรมบางพลี นิคมอุตสาหกรรม

บางปู ตลอดจนสนามบินสุวรรณภูมิ เป็นต้น และจังหวัดสมุทรปราการมีจำนวนผู้พิการที่มีสภาพความพิการทางกายและการเคลื่อนไหวมากที่สุดในจังหวัด จึงเลือกศึกษาประเภทผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนผู้พิการที่มาจดทะเบียนคนพิการ จำแนกตามเพศ และประเภทของความพิการ จังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. 2552

จังหวัด	ประเภทความพิการ													
	สายตา		การได้ยิน		ร่างกาย		จิตใจ		สติปัญญา		ซ้ำซ้อน		ไม่ระบุ	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
สมุทรปราการ	324	285	599	515	4,332	2,596	350	176	636	473	650	428	3	1
รวม	609		1,114		6,928		526		1,109		1,078		4	
รวมจำนวนผู้พิการทั้งสิ้น											11,368			

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, “สถิติคนพิการที่จดทะเบียนคนพิการ พ.ศ. 2552,” ข้อมูลวันที่ 31 กรกฎาคม 2552. (อัดสำเนา)

จากนั้น ผู้ศึกษาได้เลือกสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากสมาคมแห่งนี้ เป็นสมาคมระดับจังหวัด และมีสมาชิกผู้พิการประเภทต่างๆ มากที่สุดในจังหวัด ดังนั้น ผู้ศึกษาได้เลือกผู้พิการทางการเคลื่อนไหวที่เป็นสมาชิกจากสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ หลังจากนั้น ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายในการคัดเลือกประชากรผู้พิการทางการเคลื่อนไหวตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างเพื่อเลือกประชากรในการศึกษา

ขั้นที่	หน่วยในการเลือก	เทคนิคการสุ่ม
1	เลือกจังหวัดสมุทรปราการ	เจาะจง
2	เลือกสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ	เจาะจง
3	ประชากรคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว	เจาะจง

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการที่ประกอบอาชีพแล้ว และได้รับอนุญาตในการสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นจำนวนผู้พิการทั้งหมดที่ได้ทำงานในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ มีรายได้จากสมาคมเป็นหลักในการเลี้ยงชีพ ตรงตามหลักเกณฑ์ในการกำหนดลักษณะประชากร และเป็นประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ออกแบบคำถามในการสัมภาษณ์คนพิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ในประเด็นเรื่องกระบวนการการทำงานของคนพิการ กระบวนการปรับตัวของคนพิการ ปัญหา และอุปสรรคของคนพิการ การรับรู้สิทธิของคนพิการ ตลอดจนข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล โดยประเด็นข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ผู้ศึกษาได้กำหนดไว้ ดังนั้น ในการเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์ทุกครั้งจะมีอุปกรณ์ในการช่วยเหลือการเก็บข้อมูล คือ สมุดบันทึก และเครื่องบันทึกเสียง เพื่อช่วยเก็บรายละเอียดในการสัมภาษณ์ และก่อนมีการบันทึกเทปในแต่ละครั้ง ผู้ศึกษาจะขออนุญาตผู้พิการเพื่อให้ได้รับความยินยอมก่อนทุกครั้ง เมื่อได้ข้อมูลมาครบถ้วนแล้ว จะนำไปทำการถอดเทปเพื่อวิเคราะห์ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลให้ได้ตามวัตถุประสงค์ในงานชิ้นนี้ ผู้ศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจาก 2 แหล่ง ได้แก่

1. แหล่งปฐมภูมิ (Primary source)

การเก็บข้อมูลจากแหล่งนี้มาจากหลายวิธี ได้แก่ การสำรวจข้อมูลในพื้นที่เบื้องต้น (Reconnaissance survey) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การสำรวจข้อมูลในพื้นที่เบื้องต้น (Reconnaissance survey) เนื่องจากประเด็นผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวกับการทำงาน เป็นประเด็นที่ไม่ปรากฏงานวิจัยที่ชัดเจน อีกทั้งข้อมูลเรื่องดังกล่าวมีอยู่กระจัดกระจายทั่วไปตามส่วนราชการต่างๆ และมีได้ถูกเก็บรวบรวมเอาไว้อย่างเป็นระบบ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงจำเป็นต้องลงสำรวจข้อมูลในพื้นที่เบื้องต้นเพื่อแสวงหาข้อมูลที่เป็นต่อการกำหนดเป็นประเด็นคำถามสัมภาษณ์ต่อไป โดยข้อมูลในพื้นที่เบื้องต้นที่เกี่ยวกับการทำงานคนพิการในจังหวัดสมุทรปราการ และข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวมาจากสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลหลักมาจากผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวที่เป็นสมาชิกสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการซึ่งยินดีให้ข้อมูล และมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 15 คน โดยได้รับการประสานงานจากสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกใช้พื้นที่ ณ สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการมีระยะเวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 1 ชั่วโมง ต่อผู้พิการ 1 คน ในประเด็นเรื่องการเข้าถึงกระบวนการจ้างงานของคนพิการ การปรับตัวของคนพิการ และปัญหา อุปสรรคการเข้าถึงการจ้างงานของคนพิการ เพื่อให้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

2. แหล่งทุติยภูมิ (Secondary sources)

ข้อมูลในแหล่งนี้มาจากหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการส่งเสริมสมรรถภาพของผู้พิการ การเข้าถึงโอกาสในการจ้างงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงาน รวมไปถึงข้อมูลจากรายงานวิจัย และสถิติที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมาจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรปราการ เป็นต้น สำหรับข้อมูลและรายงานที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ตลอดจนข้อมูลและรายงานที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานผู้พิการมาจากสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ สำหรับในส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาจากมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ องค์การอนามัยโลก (World Health Organization - WHO) และองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization - ILO) รวมถึงมาจากวารสาร บทความทางวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศในด้านผู้พิการและโอกาสในการจ้างงานผู้พิการ

การออกแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะมีลักษณะคำถามแบบกว้างๆ ซึ่งเป็นการถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา ระดับความพิการ สถานภาพ สาเหตุความพิการ และการสนับสนุนในการทำงานจากครอบครัว เป็นต้น และแบบสอบถามเกี่ยวกับผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในประเด็นเรื่องกระบวนการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการ การปรับตัวของผู้พิการ ปัญหา และอุปสรรคของผู้พิการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยจะเลือกสัมภาษณ์ผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการที่สามารถให้ข้อมูลได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะนำมาวิเคราะห์กระบวนการจ้างงานของผู้พิการ การปรับตัว ปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ตลอดจนการรับรู้สิทธิของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิเคราะห์อย่างละเอียดจะนำไปส่วนประกอบเพื่อวางแผนทางในการส่งเสริมให้ผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการได้มีโอกาสในการทำงาน รวมไปถึงนำไปประกอบในการพัฒนาศักยภาพคนพิการที่ตลาดแรงงาน ต้องการในระดับองค์กร สมาคม และระดับประเทศต่อไป

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “การจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวกในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ” ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์ผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวกในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการจำนวน 15 คน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายจึงสามารถสรุป และนำเสนอผลการศึกษาดำเนินการตามวัตถุประสงค์การศึกษาได้เป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 กระบวนการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวก

ตอนที่ 2 กระบวนการปรับตัวในการทำงานของผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวก

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวก

ตอนที่ 4 เสี่ยงสะท้อนในเรื่องโอกาสการจ้างงานของผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวก

ตอนที่ 1 กระบวนการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวก

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย 15 คน พบว่า กระบวนการเข้าถึงการจ้างงานนั้นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการในการสร้างกระบวนการในการเข้าถึงการจ้างของผู้พิการ ซึ่งได้แก่ระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การพัฒนาศักยภาพคนพิการ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ตามกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ที่ได้กำหนดไว้ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวกในเรื่องของความสามารถเข้าถึงโอกาสในการทำงานในปัจจุบัน ซึ่งปรากฏดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

ระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการสามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านอาชีพ ด้านการศึกษา ด้านสังคม และด้านการแพทย์ ทุกส่วนล้วนมีความเชื่อมโยง และมีความสัมพันธ์กัน โดยจะส่งผลให้ผู้พิการสามารถเข้าสู่กระบวนการเข้าถึงการจ้างงานในตลาดแรงงานเปิดได้ หากผู้พิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่มีคุณภาพ และตอบสนองความต้องการในการฟื้นฟู

สมรรถภาพของผู้พิการเองตามสภาพความพิการ และประเภทความพิการ ดังนั้น เพื่อความชัดเจนในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงแยกประเด็นตามแนวทางในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการทั้ง 4 ด้านดังต่อไปนี้

1.1 การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพ

จากการสัมภาษณ์ผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ผลการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นถึงระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพคนพิการในปัจจุบันมีปัญหามาก เนื่องจากระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่มีอยู่นั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้พิการได้ ทั้งที่ระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นประเด็นแรกที่ทำให้ผู้พิการได้ก้าวไปสู่การเข้าถึงกระบวนการการจ้างงาน โดยเฉพาะการระบบฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพไม่เป็นที่ต้องการกับตลาดแรงงานในปัจจุบัน ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด ดังนี้

...ผมได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการฝึกอาชีพ เย็บผ้าอย่างเดียว ไม่เคยได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอื่นเลย...

(ประสิทธิ์ นามสมมติ 2553)

...ผมได้ฟื้นฟูสมรรถภาพที่ศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการพระประแดง เรียนเย็บผ้าอย่างเดียว...

(ประเสริฐ นามสมมติ 2553)

...ผมตั้งใจมาเรียนซ่อมอิเล็กทรอนิกส์ แต่จบแค่ ป.4 เขาเลย ให้ผมเรียนเย็บผ้า...

(สมคิด นามสมมติ 2553)

...ผมได้ฟื้นฟูฯ ที่จังหวัดเชียงใหม่ และฟื้นฟูฯ ที่บางไทร จังหวัดอยุธยา เรียนเกี่ยวกับการตัดเย็บเสื้อผ้า...

(นาวิน นามสมมติ 2553)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพของผู้พิการที่ทำงานในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ถูกตีกรอบ และถูกจำกัดพื้นที่ไว้แค่การเย็บผ้าเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นเสมือนการตอกย้ำว่า ผู้พิการมี

ความสามารถในการทำงานแค่เพียงการเย็บผ้าเท่านั้น ไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นได้ อีกทั้งการทำงานเย็บผ้าของผู้พิการส่วนใหญ่ที่ได้ทำอยู่ก็เป็นการทำงานแบบนอกระบบการจ้างงาน (Informal Sector) คือ ภาคส่วนของการทำงานที่ไม่มีสวัสดิการหรือประกันสังคมต่างๆ รองรับสำหรับให้ผู้พิการที่ทำงานถูกต้องตามกฎหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. แรงงาน พ.ศ. 2551 เป็นต้น และการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพของผู้พิการที่ถูกจำกัดพื้นที่ หรือถูกตีกรอบในการทำงานนั้น เป็นการกระทำที่สร้างความเชื่อว่าผู้พิการเหมาะสมกับการทำงานเย็บผ้าเท่านั้น ซึ่งรายได้ที่ได้จากการเย็บผ้าเพียงอย่างเดียวนั้น ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายของผู้พิการ ด้วยเหตุนี้เองทำให้ผู้พิการต้องส่งเสริมการจ้างงานด้วยตนเอง (Self Employment) ทำให้ผู้พิการต้องหลุดออกจากระบบการจ้างงานในตลาดแรงงานเปิด ซึ่งไม่มีประกันสังคมคุ้มครองการทำงานในลักษณะดังกล่าว จึงส่งผลต่อระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ของผู้พิการ หากผู้พิการเจ็บป่วย หรือต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด แทนที่จะได้รับประกันสังคมจากการทำงานของผู้พิการเอง ถ้าผู้พิการไม่มีประกันสังคมจากการทำงานนั้น ผู้พิการก็ต้องตกเป็นภาระของครอบครัวและทางสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการก็ต้องยื่นมือเข้ามาช่วย เนื่องจากผู้พิการไม่สามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่ตามมาจากการไม่มีสวัสดิการดังกล่าวข้างต้นได้ทั้งหมด เป็นต้น ตลอดจนสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการที่ได้รับผู้พิการเข้ามาทำงานในสมาคม โดยการทำงานหลักของสมาคมคนพิการคือให้ผู้พิการทำงานเย็บผ้าในการเลี้ยงชีพเช่นกัน ดังนั้น การฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้พิการสามารถนำไปใช้ได้จริงเพียงแค่การทำงานในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการเท่านั้น อย่างไรก็ตามผู้ศึกษาขอตั้งข้อสังเกตว่า สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการได้รับช่วงต่อจากการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการอื่น โดยที่มานั้นย้าให้ผู้พิการเชื่อว่าตนมีความสามารถในการเย็บผ้าเท่านั้น

จากที่กล่าวมาเบื้องต้น สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการควรขยายกรอบรูปแบบการทำงานของผู้พิการ และส่งเสริมให้ผู้พิการได้ทำงานในรูปแบบต่างๆ เพื่อผู้พิการได้เข้าสู่ระบบการทำงานในตลาดแรงงานเปิดในปัจจุบันมากกว่าจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้พิการได้ฟื้นฟูอาชีพในการเย็บผ้า ที่สำคัญสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการควรจะเป็นสมาคมที่รวมตัวกันเพื่อต่อรองอำนาจรัฐให้ภาครัฐได้เห็นความสำคัญ และศักยภาพของผู้พิการ เพื่อเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้พิการสามารถเข้าถึงกระบวนการจ้างงานได้

1.2 การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา หรือไม่ก็สำเร็จการศึกษาเพียงแค่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น เนื่องจากระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษาของผู้พิการนั้นยังขาดคุณภาพ ทำให้ผู้พิการไม่สามารถเข้าถึง

กระบวนการการทำงานในระบบตลาดแรงงานเปิดในปัจจุบัน และที่สำคัญกว่านั้นสถานประกอบการ หรือนายจ้างในประเทศไทยนั้นยังยึดติดกับคุณวุฒิทางการศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการพิจารณาคัดเลือกคนเข้าทำงานมากกว่าจะมองที่ความสามารถในการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้พิการไม่สามารถก้าวออกไปสู่ตลาดแรงงานเปิดเหมือนในปัจจุบันได้ เป็นต้น

ปัญหาการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการศึกษาของผู้พิการยังขาดการพัฒนาอยู่มาก ซึ่งการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้บุคลากรไม่ว่าจะเป็นบุคคลปกติ หรือบุคคลที่มีความพิการ ให้มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง และประเทศชาติ ยิ่งไปกว่านั้นหากผู้พิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษาให้ทัดเทียมกับบุคคลปกติ ก็จะเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้พิการได้เข้าถึงกระบวนการการทำงานในตลาดแรงงาน ถือเป็นแนวทางในการเปลี่ยนทัศนคติเชิงลบของนายจ้างที่มีต่อความสามารถของผู้พิการ และการถูกกีดกันจากนายจ้างในการเข้าสู่ตลาดแรงงานก็จะหมดไป อีกทั้งสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาไทยยังขาดการปลูกฝัง ความเห็นอกเห็นใจ ความเข้าใจ และการให้ความสำคัญกับผู้พิการในเรื่องสิทธิและความเท่าเทียมกันในสังคม ที่จะส่งผลให้ผู้พิการเกิดความอับอาย และเป็นการตอกย้ำความด้อยค่าในสภาพความพิการที่ผู้พิการได้รับ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

...ตอนที่เรียนชั้นประถม และมีชมที่โรงเรียนบ่อยครั้งที่โดนเพื่อนล้อเลียน ว่าไอ้

เป๋บ้าง ไอ้ตัวบ้าง เพราะผมเป็นคนเดียวที่พิการในโรงเรียน...

(อัศวิน นามสมมติ 2553)

จากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางด้านสิทธิมนุษยชน อีกทั้งยังขาดการดูแลจากครูผู้สอน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอบรม และขัดเกลาให้นักเรียนทั่วไปมีความเข้าใจและเห็นใจนักเรียนที่เป็นผู้พิการ เพื่อให้อยู่และเรียนร่วมกันได้อย่างเป็นปกติสุข ทำให้ผู้พิการเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อสถานศึกษา กล่าวคือ ไม่อยากไปเรียนร่วมกับคนปกติ จึงเป็นการปิดกั้นตนเองให้อยู่แต่ในบ้าน และหลีกเลี่ยงการเข้าสู่สังคม ถือเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของผู้พิการที่ยากจะแก้ไขอีกทั้งปัญหาการเข้าถึงการศึกษา ทั้งหมดนี้ส่งผลให้ผู้พิการในสมาคมคนพิการไม่ได้รับการศึกษาเช่นกัน อีกทั้งผู้พิการในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการไม่มีงานอื่นนอกจากงานที่ใช้แรงงาน ไม่ได้ใช้ความสามารถด้านอื่น งานภายในสมาคมจึงเป็นงานใช้แรงงานเป็นหลักเท่านั้น ถือเป็นอีกหนึ่งข้อจำกัดของการจ้างงานภายในสมาคม ดังนั้น สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการควรสนับสนุนด้านการให้การศึกษาให้กับผู้พิการ โดยการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้การศึกษาภายในสมาคมคนพิการ อาจเป็นในรูปแบบการจัดตั้งการศึกษานอกโรงเรียน หรืออาจส่งสมาชิกภายในสมาคมเข้ารับการการศึกษา เพื่อนำความรู้ที่ได้จาก

การศึกษาและพัฒนาสมาคมคนพิการให้มีศักยภาพในการขยายสายงานเพิ่มขึ้น และจะส่งผลให้เกิดการจ้างงานภายในสมาคมเพิ่มขึ้น เหมือนเป็นการเพิ่มโอกาสในการจ้างงานผู้พิการของสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการได้อีกทางหนึ่ง นอกเหนือจากการเย็บผ้า หรืองานใช้แรงงานอื่นที่สมาคมมีอยู่ในปัจจุบัน

1.3 การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์

ในรูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ผู้พิการที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักตอบเป็นทิศทางเดียวกันว่า ผู้พิการที่เป็นสมาชิกในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านทางการแพทย์เลย ทั้งๆ ที่หน่วยงานของภาครัฐก็ได้ให้การสนับสนุนคนพิการให้มีโอกาสเท่าเทียมกับคนปกติตามข้อแนะที่ 99 และข้อแนะที่ 168 และอนุสัญญาที่ 159 ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization หรือ ILO) ซึ่งได้ให้ความสำคัญต่อผู้พิการว่า คนพิการทุกคนควรได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกัน ตลอดจนการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการในทุกด้าน แต่ในความเป็นจริงผู้พิการไทยยังขาดการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านทางการแพทย์

...การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านทางการแพทย์หรือ ไม่เคยมีนะ มีแต่พวกอุปกรณ์ที่นำมาให้เท่านั้นเอง...

(สมคิด นามสมมติ 2553)

...พี่ไม่เคยได้รับการฟื้นฟูฯ บำบัดอะไรเลย พี่พิการตอนอายุ 2 ขวบนะ ก็ไม่เห็นมีหน่วยงานไหนมาสนใจเลย...

(สมพิศ นามสมมติ 2553)

จากตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลหลักแสดงให้เห็นว่า ระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ยังต้องปรับปรุงและแก้ไขในเรื่องของช่องทางการเข้าถึงระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ของผู้พิการที่ยังขาดการพัฒนา โดยเฉพาะผู้พิการที่อาศัยอยู่ในชนบทที่มีความต้องการในเรื่องของอุปกรณ์ในการช่วยเหลือคนพิการ เพื่อจะดำรงชีวิตในสังคม ก้าวสู่ชีวิตการทำงาน และก้าวสู่สังคมการทำงานได้ อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลหลักแสดงให้เห็นว่าการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านทางการแพทย์ส่วนใหญ่เป็นจะการสงเคราะห์มากกว่าได้รับการดูแลรักษาอย่างจริงจัง และผู้พิการเองยังขาดข้อมูลข่าวสารในการเข้าถึงระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ ดังคำสัมภาษณ์ของสมคิดและสมพิศ ที่ได้ให้สัมภาษณ์ไว้เบื้องต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าระบบการฟื้นฟู

สมรรถภาพผู้พิการไทยเพื่อการเข้าสู่พื้นที่ทางสังคม ส่วนใหญ่นั้นถูกกำหนดเป็น โครงสร้างของสิ่ง ที่ทำให้เชื่อว่าผู้พิการจะต้องได้รับการสงเคราะห์เป็นหลัก (Medical Model) และการฟื้นฟู สมรรถภาพคนพิการส่วนใหญ่ทำโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของคำว่า การกุศล และการสงเคราะห์ ซึ่งทำ ให้ผู้พิการถูกมองว่า ผู้พิการนั้นต้องเป็นผู้รับอย่างเดียว และเนื่องจากผู้พิการขาดสิทธิประการแรก คือ สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจึงเป็นเหตุให้ผู้พิการส่วนใหญ่พลาดโอกาสในการเข้าถึงใน กระบวนการการทำงาน รวมไปถึงการได้รับการบำบัดทางการแพทย์ที่ทันเวลา ในประเด็นของสมพิศ ที่ได้รับความพิการตอนอายุ 2 ปี หากได้รับการรักษาทางการแพทย์ที่ทันเวลาอาจจะทำให้สภาพ ความพิการที่เกิดขึ้นนั้นมีสภาพที่ดีกว่าปัจจุบัน เป็นต้น

จากเบื้องต้นจะเห็นได้ว่า ผู้พิการขาดการเข้าถึงระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคน พิการเป็นอย่างมาก ซึ่งมีความขัดแย้งกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ในมาตรา 4 ได้บัญญัติไว้ว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ หมายความว่า การเสริมสร้าง สมรรถภาพ หรือความสามารถของคนพิการให้มีสภาพที่ดีขึ้น หรือดำรงสมรรถภาพ หรือ ความสามารถที่มีอยู่เดิมไว้ โดยอาศัยกระบวนการทางการแพทย์ การศาสนา การศึกษา สังคม อาชีพ หรือกระบวนการอื่นใด เพื่อให้คนพิการ ได้มีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมอย่างเต็มศักยภาพ แต่ผู้พิการในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการกลับขาดโอกาสในการฟื้นฟูสมรรถภาพคน พิการนั้น

1.4 การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านสังคม

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคมเป็นการฟื้นฟูที่จะทำให้ผู้พิการได้เข้าไปอยู่ใน สังคมได้ โดยการจัดการบริการเพื่อให้ความช่วยเหลือคนพิการให้ได้รับการปรับวิถีชีวิตให้ดีขึ้น ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถพึ่งตนเองมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และเป็นกำลังทาง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้ด้วย การฟื้นฟูทางสังคม สิ่งที่สำคัญที่สุดของการฟื้นฟู สมรรถภาพทางสังคม คือ การเตรียมกายเตรียมใจให้คนพิการยอมรับสภาพความเป็นจริงและสิ่ง ที่จะต้องเผชิญต่อสภาพสังคมและสภาพแวดล้อม ให้คนพิการปรับตัวเข้าหาสังคมได้ ซึ่งในประเทศ ไทยการฟื้นฟูด้านนี้จัดว่ามีอยู่น้อยมากที่สุดจากการฟื้นฟูสมรรถภาพทุกรูปแบบที่กล่าวมา ดังคำ สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังต่อไปนี้

...การใช้ชีวิตหลังพิการลำบากมาก ไม่เห็นรู้จักการฟื้นฟูทางด้านสังคมเลย อยู่บ้าน
เฉยๆ พอค่อยๆ รับสภาพตัวเองได้แล้ว ก็ออกมาหางานทำ ดีกว่าอยู่เฉยๆ ...”

(สมใจ นามสมมติ 2552)

...การปรับตัวทางสังคมหรือ ที่ไม่เห็นรู้จักเลย การใช้ชีวิตกับคนอื่นก็ปรับตัวเอง
ไม่เห็นมีหน่วยงานไหนมาบอกเลย...

(สมหมาย นามสมมติ 2552)

จากตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลหลักแสดงให้เห็นว่า ระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านการสังคมไม่เป็นที่รู้จัก ส่วนใหญ่แล้วผู้พิการต้องเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมด้วยตนเอง ไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านการสังคมที่หน่วยงานได้จัดเตรียมเอาไว้ ส่วนใหญ่ผู้พิการภายในสมาคมมักใช้ชีวิตหลังจากที่ได้รับความพิการอยู่ภายในบ้านในระยะหนึ่งจนสามารถคุ้นชินกับความพิการของตนเองแล้ว จึงเริ่มเข้ามาทำงานในสมาคมคนพิการ จะเห็นได้ว่ารูปแบบหลักในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการทางด้านการสังคมภายในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการส่วนใหญ่แล้ว จะเป็นการฟื้นฟูด้วยตนเอง เข้าหาสังคมด้วยตนเอง

การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านอาชีพ ด้านการแพทย์ ด้านสังคม และด้านการศึกษา ทุกส่วนล้วนแล้วแต่เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกัน เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้พิการได้เข้าสู่กระบวนการการทำงาน แต่เนื่องจากผู้พิการมักถูกจ้างในอัตราค่าแรงขั้นต่ำของตลาดแรงงาน ทั้งยังถูกละเลยจากหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงรายได้จากการประกอบอาชีพไม่พอต่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน และยังคงต้องถูกตีกรอบจากสังคมในการเลือกประกอบอาชีพอีก เช่น ผู้พิการต้องประกอบอาชีพขายสลากกินแบ่งรัฐบาล ผู้พิการต้องเป็นขอทาน ผู้พิการต้องเป็นหมอนวดแผนโบราณ เป็นต้น ปัญหาทั้งหมดนี้ถูกสะท้อนออกมาอย่างชัดเจนทำให้ผู้พิการเลือกการทำงานด้วยตนเอง (Self employment)

จากการศึกษาในเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการพบว่า ผู้พิการขาดการเข้าถึงการทำงาน ดังนั้น สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการควรสนับสนุนการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ (Independent living : IL) โดยการมีชีวิตอยู่เช่นเดียวกับคนทั่วไป มีโอกาสในการตัดสินใจในเรื่องที่กระทบต่อชีวิตตน สามารถเลือกดำเนินกิจกรรมตามที่ต้องการ หากจะมีข้อจำกัดก็เป็นข้อจำกัดเช่นเดียวกับคนปกติทั่วไป เช่น กฎเกณฑ์ทางสังคม ดินฟ้าอากาศ เป็นต้น การดำรงชีวิตอิสระของผู้พิการ (IL) ไม่ควรถูกแปลความตรงๆ ว่าการมีชีวิตด้วยตัวของตัวเอง มีงานทำ มีรายได้เป็นของตัวเองเท่านั้น แต่หัวใจของ IL อยู่ที่การสามารถตัดสินใจชีวิตด้วยตัวเอง (Self-determination) มีสิทธิและโอกาสที่เท่าเทียม (Equal opportunities) ในการเลือกหนทางปฏิบัติเอง การดำรงชีวิตอิสระเข้ามาแก้ไขปัญหานี้ คือ ให้คนพิการลดการพึ่งพาคนอื่นให้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ในการช่วยเหลือตนเอง และเมื่อจำเป็นต้องมีผู้ช่วยเหลือ ก็จะต้องช่วยเหลืออยู่บนพื้นฐานความต้องการของคนพิการ ไม่ใช่ผู้ช่วยเหลือคิดเอาเอง อันจะทำให้คนพิการ

สามารถตัดสินใจเลือกวิถีชีวิตของตนเองได้ “นั่นคือคุณค่าของความเป็นมนุษย์ และสิทธิที่มนุษย์ควรจะได้” (กมลพรรณ พันพิ่ง 2551 : 7)

2. การพัฒนาศักยภาพคนพิการ

การพัฒนาศักยภาพคนพิการ เกิดจากระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่มีคุณภาพ จนนำไปสู่การดำเนินชีวิตของผู้พิการที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนความเชื่อมโยงในระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านการแพทย์ ทางด้านการศึกษา ทางด้านอาชีพ และทางด้านสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยให้คนพิการไม่ตกเป็นภาระของสังคม จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก แสดงให้เห็นว่ารูปแบบของการพัฒนาศักยภาพสำหรับผู้พิการในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ไม่มีรูปแบบที่แน่นอนหรือเป็นมาตรฐาน ในการพัฒนาศักยภาพ เนื่องจากผู้พิการส่วนใหญ่ถูกสังคมตีตรา กำหนดให้ผู้พิการเป็นเหมือนผู้ไร้ความสามารถ จนทำให้ผู้พิการต้องจำยอมรับสภาพจากการที่ถูกสังคมกำหนด โดยการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ เช่น การให้ความเมตตา สงสารผู้พิการจนมากเกินไป หรือการดูถูก รังเกียจ ด้วยวิธีการต่างๆ กับผู้พิการ เป็นต้น

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาพบว่าผู้พิการที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้มีวิธีการเข้าสู่กระบวนการจ้างงานของผู้พิการ โดยวิธีการตั้งกลุ่มขึ้นในรูปแบบ Self-Help Group หรือ กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งปรากฏในคำสัมภาษณ์ของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังต่อไปนี้

...การเข้ามาในสมาคมคนพิการที่นี่ ก็มาจากการแนะนำจากเพื่อน เข้ามาทางสมาคมก็ได้ให้ความช่วยเหลือ ดูแลมาตลอดจากที่นี่ รู้สึกดีและพอใจในสมาคมมาก มีเพื่อนผู้พิการที่เข้าใจเรา ค่อยแนะนำและให้การช่วยเหลือดีมาก ผมพอใจนะมีสมาคมคอยช่วยเหลือ มีเพื่อนๆ คอยช่วยเหลือ ดีกว่าต้องเผชิญอยู่ข้างนอกคนเดียว...

(สมศักดิ์ นามสมมติ 2553)

...เข้ามาเป็นสมาชิกในสมาคมคนพิการนี้ ทางสมาคมเขาก็โทรมาชวนว่ามีงานทำ หรือยัง เห็นเรายังไม่มีงานทำ ทางสมาคมเขาก็ให้งานเราทำ...

(ประสิทธิ์ นามสมมติ 2553)

...ทางสมาคมโทรมาบอกว่ามีงานให้ทำ ผมก็มาทำ พอมาทำก็รู้สึกดีที่มีคนเข้าใจ เราคนพิการช่วยคนพิการด้วยกันก็จะเข้าใจกัน...

(ประเสริฐ นามสมมติ 2553)

...มาทำงานที่นี่เพราะเพื่อนชวนมา มาถึงเขาก็รับเข้าทำงาน และก็ฝึกการทำงานกับคนพิการอื่นๆ เขามาก็ไม่รู้จักใครเลยทำอะไรก็ลำบาก พอมาทำงานที่นี่มีเพื่อนพิการด้วยกันคอยแนะนำ ก็ดีนะ ห้องน้ำ หรือทางเข้าก็สะดวก พอใจและมีความสุขที่ได้ทำงานที่นี่...

(สมพิศ นามสมมติ 2553)

จากข้อมูลตัวอย่างดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้ศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบในการพัฒนาศักยภาพของคนพิการที่จะนำไปสู่กระบวนการจ้างงาน ที่เกิดจากการก่อตั้งรวมตัวจากสมาคมคนพิการจนถึงกลุ่มผู้พิการด้วยกันในการให้ความช่วยเหลือ และที่สำคัญผู้พิการรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสมาคมหรือรู้สึกเป็นเจ้าของและอยากมีส่วนร่วมร่วมกับสมาคมคนพิการแห่งนี้ในการร่วมทำกิจกรรมต่างๆ จึงทำให้ผู้พิการที่ทำงานในสมาคมสร้างพื้นที่ของตนเองผ่านทางสมาคมในรูปแบบต่างๆ การที่ผู้พิการมีความสุขจากการทำงาน และการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพนี้เกิดจากการคำแนะนำ การให้ความช่วยเหลือจากเพื่อนผู้พิการถึงผู้พิการด้วยกันเอง ซึ่งเรียกว่า “กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน” (Self-Help Group)

กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน (Self-Help Group) ถือเป็นกลุ่มประเภทหนึ่งที่ส่งเสริมกันและกันในกลุ่มสมาชิก (support group) เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพฤติกรรมต่างๆ และเพื่อการแนะนำหรือเยียวยาจิตใจของผู้พิการ เป็นกลุ่มคนพิการที่มีความสนใจร่วมกัน และสมัครใจรวมกันแก้ไขปัญหา ให้ความช่วยเหลือ จัดระเบียบ ดูแลซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี ในสังคมของคนพิการที่พึ่งทางใจส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อนผู้พิการด้วยกันเอง (ทิพาวดี เอมะวรรณนะ 2548 : 109)

3. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

ประเทศไทยเราถือเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งการที่เป็นประเทศกำลังพัฒนานั้นเป็นเรื่องที่ทำนายสำหรับรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยในประเด็นเรื่อง “คนพิการ” ยิ่งไปกว่านั้นการเตรียมความพร้อมของผู้พิการเพื่อนำไปสู่กระบวนการจ้างงานนั้น นอกจากต้องอาศัยหลักการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่มีคุณภาพ และตอบสนองความต้องการของผู้พิการได้แล้ว การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการก็จะต้องเป็นการฟื้นฟูที่ทำให้ผู้พิการได้มีโอกาสเข้าสู่ตลาดแรงงาน ได้ และ

เป็นที่ต้องการของนายจ้าง หากกระบวนการเหล่านี้ไม่มีประสิทธิภาพ ก็จะส่งผลโดยตรงกับผู้พิการ และประเทศชาติ เป็นต้น

อีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญสำหรับผู้พิการก็คือ สิ่งอำนวยความสะดวกที่จะช่วยให้ผู้พิการ ได้ออกสู่สังคมเหมือนคนปกติทั่วไป แต่เนื่องจากคุณภาพชีวิตของผู้พิการไทยยังด้อยคุณภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สำหรับผู้พิการยังไม่มีเพียงพอตามความต้องการ เช่น ห้องน้ำ ทางลาด รถโดยสารสาธารณะ เป็นต้น จากการศึกษาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเหล่านั้น มีความเห็นว่าสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการยังต้องมีการปรับปรุง และพัฒนาอย่างจริงจัง เนื่องจากหัวข้อการศึกษานี้เป็น การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ผู้ศึกษาจึงศึกษาในประเด็นการศึกษาที่เป็น ปัจจัยภายนอกสถานที่ทำงานเท่านั้น เพื่อนำไปสู่การชี้ประเด็นให้ชัดเจนตามวัตถุประสงค์การศึกษา ตามกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งคำสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแสดงให้เห็นว่าสิ่ง อำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการยังเป็นปัญหา และอุปสรรคในการเข้าถึงกระบวนการการจ้าง งานของผู้พิการในปัจจุบัน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

...สถานที่สาธารณะทั่วไปที่มีให้ก็ไม่สะดวกไม่มีทางลาดขึ้น จะไปทำงานที่ สมาคมก็ลำบาก ก็ลำบาก อยากให้มีทางลาดหน่อยผมก็พอใจแล้ว อยากจะให้ทำอะไร ก็คิดถึงคนพิการบ้าง...

(ประสิทธิ์ นามสมมติ 2553)

...วันนั้นที่จะไปขึ้นรถเมล์ ก็เหมือนเขารังเกียจคนพิการ พอจะเรียกรถเมล์ขึ้นเขา ก็ออกรถไปเลย สิ่งอำนวยความสะดวกในอำเภอพระประแดงยังไม่มี ไปทำงานที่ สมาคมก็สาย...

(สมใจ นามสมมติ 2553)

...สภาพแวดล้อมเป็นอุปสรรคเป็นอย่างมาก ผมไปทำงานขึ้นรถเมล์ก็ต้องไป ทำงานสาย มันก็ต้องสายโดยไม่ได้ตั้งใจ ในการเดินทางก็ไม่ค่อยสะดวกตั้งแต่จะก้าว ออกจากบ้านแล้ว เวลาทำงานก็ต้องทำงานหนักกว่าคนปกติ 2-3 เท่า คนปกติเดินทางไปทำงานตอน 7 โมงเช้า ผมต้อง ตื่นตอนตี 4 เพื่อต้องไปทำงานให้เหมือนกับคนอื่น เขา ตัวผมต้องตื่นมาทำกิจส่วนตัวซึ่งจะ ต้องใช้เวลานานกว่าคนอื่น คนทั่วไปตื่นมาทำ กิจส่วนตัว 5 - 10 นาที ก็เสร็จแล้ว แต่ผมต้องใช้เวลานานกว่าคนปกติเป็นชั่วโมง...

(สมปอง นามสมมติ 2553)

...เวลาไปทำงานก็ต้องคลานขึ้นรถออกจากบ้าน จะเริ่มเข้าทำงานลำบากมาก...

(สมชาย นามสมมติ 2553)

จากการสัมภาษณ์ผู้พิการพบว่า ผู้พิการหันมาซื้อรถส่วนตัว หรือย้ายเข้ามาอยู่ในที่พัก ที่ทางสมาคมจัดไว้ให้มากกว่า เนื่องจากการไปขึ้นรถประจำทางเป็นไปด้วยความยากลำบาก ระบบ โดยสาธารณชนจะไม่เอื้ออำนวยต่อผู้พิการ อีกทั้งสมาคมก็อยู่ลึก การคมนาคมขนส่งไม่สะดวก สำหรับผู้พิการที่ไม่มีรถส่วนตัว และการเลือกจะโดยสารรถยนต์โดยสารส่วนบุคคล (แท็กซี่) ก็มี ค่าบริการที่ค่อนข้างแพงอีกด้วย เป็นการสร้างภาระค่าใช้จ่ายให้ผู้พิการเป็นอย่างมาก สิ่งนี้ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ามาทำงานในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการของผู้พิการ

ข้อความดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งอำนวยความสะดวกต่อผู้ พิการ ประเทศไทยยังคำนึงถึงผู้พิการในระดับที่น้อยมากในเรื่องการให้โอกาสผู้พิการในการ ดำรงชีวิตในสังคม ทั้งที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต พุทธศักราช 2550 กำหนดให้สร้างอาคารสถานที่สำหรับผู้พิการให้เหมาะสม อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐควรเป็น หน่วยงานที่ต้องให้การสนับสนุนให้คนพิการได้เข้าถึงสิทธิของตนเอง และควรเป็นหน่วยงาน ตัวอย่างให้กับหน่วยงานภาคเอกชนหรือสถานประกอบการต่างๆ เพื่อที่จะให้คนพิการได้เข้าสู่ กระบวนการจ้างงานอย่างแท้จริง แต่หน่วยงานภาครัฐกลับไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้ พิการ หรือมีน้อยมาก สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการเดินทางมาทำงานในสมาคมคนพิการ ของผู้พิการ

การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการในสถานที่ต่างๆ ควรคำนึงถึงผู้พิการ และเอื้อประโยชน์ให้ผู้พิการได้เข้าสู่กระบวนการจ้างงานของผู้พิการ หรือสังคมการทำงาน ซึ่ง หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขอย่างจริงจัง และ เร่งด่วนเป็นอันดับแรก เพื่อสร้าง โอกาสและสิทธิในความเท่าเทียมให้ผู้พิการได้เข้าถึงกระบวนการ จ้างงานในตลาดแรงงานเปิดในปัจจุบัน

จากข้อมูลข้างต้นทั้งหมดที่ได้กล่าวมาจะเห็นว่ากระบวนการจ้างงานของผู้พิการ ทางกายและการเคลื่อนไหวต้องอาศัยปัจจัยซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญ 3 อย่าง อันได้แก่ การฟื้นฟู สมรรถภาพคนพิการ เพื่อให้ผู้พิการสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ต้องอาศัยปัจจัย ทางด้านการพัฒนาศักยภาพคนพิการ โดยใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Self-Help Group) ในการพัฒนา คนพิการให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ เพื่อให้ผู้พิการมี สิทธิเท่าเทียมกับบุคคลปกติในสังคม และร่วมอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ปัญหาต่างๆ ที่มาจาก

การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักถือเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาระบบการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการ ปัญหาทั้งหมดนี้ถูกสะท้อนออกมาอย่างชัดเจนจึงไม่ใช่สิ่งที่ยากสำหรับสมาคมหรือรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการจะหาแนวทางในการแก้ไขต่อไปในอนาคต

ตอนที่ 2 กระบวนการปรับตัวในการทำงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว

วิธีการปรับตัวของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการจะก้าวสู่สังคมได้อย่างบุคคลปกติ นอกจากประเด็นเรื่องกระบวนการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการแล้ว ผู้ศึกษาได้ศึกษาวิธีการปรับตัวของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การปรับตัวทางด้านสังคม การปรับตัวทางด้านการทำงาน และการปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อม จากการศึกษาเรื่องการปรับตัวของผู้พิการเพื่อหาคำตอบว่าผู้พิการที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักมีแนวทาง หรือมีวิธีการปฏิบัติตนอย่างไร ในการปรับตัว จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายหลักพบว่าผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการมีวิธีการปรับตัว หรือรูปแบบในการปรับตัวของผู้พิการดังต่อไปนี้

1. การปรับตัวทางด้านสังคม

การปรับตัวทางสังคม เป็นการที่ผู้พิการสามารถปรับตนเองให้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างาน หรือแม้กระทั่งเพื่อนร่วมงาน โดยผู้พิการต้องสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้ และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น ผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้แสดงให้เห็นถึงรูปแบบของวิธีการปรับตัวทางสังคมของตนเองผ่านการศึกษาในครั้งนี้ จากการให้สัมภาษณ์พบว่า การปรับตัวทางสังคมของผู้พิการได้มีรูปแบบที่หลากหลายแล้วแต่ภูมิหลังของตัวผู้พิการแต่ละคน ตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่มีต่อวิธีการปรับตัวทางสังคม ดังนี้

...บางทีผมก็ออกไปช่วยรณรงค์กับทางสมาคมคนพิการ ช่วยเรียกร้องให้ทุกๆ หน่วยงาน ได้เห็นความสำคัญกับคนพิการ และก็เรียกร้องให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับผู้พิการ...

(สมศักดิ์ นามสมมติ 2553)

...ไม่เรียกร้องสิทธิมากเกินไป และไม่ใช้สภาพความพิการของเราในการขอความ เมตตาสงสารจากสังคม และจะพยายามร่วมกิจกรรมต่างๆ กับชุมชน เท่าที่จะทำได้...

(ประเสริฐ นามสมมติ 2553)

จากตัวอย่างของบทสัมภาษณ์ในเรื่องการปรับตัวทางสังคมของผู้พิการที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักนั้น ผู้พิการพยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคม และพยายามแสดงความสามารถของตนเองผ่านในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ของสังคม และชุมชน โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน การร่วมรณรงค์เพื่อให้เกิดการสร้างความเข้าใจระหว่างคนในสังคมกับผู้พิการ และร่วมกันจัดอุปสรรคที่สังคมภายนอกได้พยายามขจัดเหยียดให้ผู้พิการในรูปแบบต่างๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่ารูปแบบวิธีการปรับตัวทางสังคมของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ การทำงานในบริเวณโดยรอบสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการถือเป็นพื้นที่สำหรับคนพิการ ซึ่งจะทำให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักไม่มีความรู้สึกที่แตกต่างกับสังคมเลย เนื่องจากบริเวณนั้นมีจำนวนผู้พิการในรูปแบบต่างๆ มารวมตัวกัน และพักอาศัยอยู่ในชุมชน โดยรอบเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้พิการผู้ให้ข้อมูลหลักไม่มีความรู้สึกที่แตกต่าง หรือต้องปรับตัวทางด้านสังคมมากมาย อีกทั้งสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการได้ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือเพื่อนคนพิการด้วยกัน โดยการยึดแนวทางกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน (Self-Help Group) ทำให้รูปแบบหรือปัญหาของวิธีการปรับตัวทางสังคมของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน นอกจากการปรับตัวทางสังคมโดยเกิดจากตัวผู้พิการเอง หรือการที่ผู้พิการต้องเผชิญกับสังคมภายนอกที่ได้มองผู้พิการไปในเชิงลบ หรือด้วยทัศนคติต่างๆ ของคนในสังคมภายนอกที่มีต่อคนพิการ เป็นต้น

2. การปรับตัวทางด้านการทำงาน

การปรับตัวทางด้านการทำงานของผู้พิการ คือ การที่ผู้พิการมีความพึงพอใจในงานที่ทำ มีความเข้าใจในลักษณะงานที่ต้องรับผิดชอบรวมทั้งมีความกระตือรือร้นอยากที่จะพัฒนาความรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงาน สามารถแก้ไขปัญหาค้นคว้าที่ต้องเผชิญขณะทำงานได้ และสามารถประเมินการพัฒนาขีดความสามารถของตนเองได้อย่างสม่ำเสมอ ผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักได้ตอบไปในทิศทางเดียวกันกับการปรับตัวในการทำงานในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการว่า กลุ่มผู้พิการที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก เมื่อมาทำงานในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการไม่ต้องปรับตัวในการทำงานมากเท่าไร เนื่องจากในสมาคมคนพิการ คนที่ทำงานส่วนใหญ่ก็เป็นคนพิการด้วยกัน ทำให้มีความเข้าใจกัน และให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาโดยตลอด แต่ในความความเป็นจริงรายได้จากการทำงานในสมาคมไม่เพียงพอกับรายรับรายจ่ายของตนเองและครอบครัว ผู้พิการจึงต้องดิ้นรนในการหาอาชีพเสริม โดยการประกอบอาชีพอิสระ หรือหาอาชีพเสริมต่างๆ ดังนั้น ผู้พิการจึงมีวิธีการปรับตัวในการทำงานตามสายงานที่ตนเลือกปฏิบัติ พร้อมทั้งปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดจากการปรับตัวด้านการทำงาน ดังนี้

...การปรับตัวในการทำงานกับสมาคมคนพิการไม่ลำบากเท่าไร แต่กับคนทั่วไปมีความยากลำบากมาก ผมเดินไปไหน เขาก็มองว่า ทำไมต้องใช้ไม้เท้า โดยการใส่สายตา...

(สมศักดิ์ นามสมมติ 2553)

...ตอนแรกๆ ปรับตัวในสมาคมคนพิการที่ทำอยู่ก็ลำบากนะ พออยู่ๆ ไปมันก็ชิน...

(สมใจ นามสมมติ 2553)

...เท่าที่ทำงานมาเพื่อนร่วมงานในสมาคมคนพิการก็ดี...

(ประเสริฐ นามสมมติ 2553)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักครั้งนี้ส่วนใหญ่ผู้พิการที่ทำงานในสมาคมสามารถปรับตัวทางด้านการงานได้เป็นอย่างดี แต่ผู้พิการบางส่วนกับพบปัญหาเกี่ยวกับการร่วมทำงานกับคนปกติในสมาคมคนพิการ ดังตัวอย่างของ สมศักดิ์ สมใจ และประเสริฐ ซึ่งผู้พิการส่วนใหญ่กับถูกสังคมมองว่าสภาพความพิการในรูปแบบต่างๆ ของผู้พิการเป็นอุปสรรคต่อการปรับตัวทางด้านการงาน ด้วยท่าทีต่างๆ ที่ปฏิบัติต่อผู้พิการ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วสภาพความพิการเป็นเพียงความไม่สะดวกทางด้านร่างกายที่สามารถขจัดออกไปได้ โดยการสร้างความเชื่อมั่นของผู้พิการให้กับตนเอง ผ่านระบบกระบวนการการฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีคุณภาพ ซึ่งเกิดจากการจัดการของหน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่ในการรับผิดชอบในเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้พิการ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการที่เอื้อต่อผู้พิการในประเภท หรือสภาพความพิการต่างๆ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการปรับตัวในการทำงานทุกส่วนมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันอย่างขาดกันไม่ได้ ตั้งแต่ตัวผู้พิการเอง ครอบครัว บุคคลปกติที่อยู่ในสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สำคัญในการปรับตัวของผู้พิการ หากผู้พิการมีความพร้อมในด้านต่างๆ และครอบครัวให้การสนับสนุนในการทำงาน ตลอดจนสังคมมีทัศนคติหรือเจตคติที่ดีต่อผู้พิการ ก็จะทำให้ผู้พิการสามารถปรับตัวด้านการทำงานในสมาคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องตกเป็นภาระของสังคมและประเทศชาติเหมือนที่เป็นอยู่ในสังคมปัจจุบัน

3. การปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อม

การปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อมเป็นการปรับตัวที่ทำให้ผู้พิการสามารถเข้ากับสิ่งแวดล้อมอำนวยความสะดวกภายในสถานประกอบการ รวมทั้งคนพิการสามารถปฏิบัติตนภายใต้กฎ

ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของที่ทำงานและจะต้องยอมรับในกฎระเบียบข้อกำหนด ในการปฏิบัติงาน ของที่ทำงานและสามารถทำงานภายใต้สภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ในที่ทำงานได้ เป็นต้น ความพร้อม ของผู้พิการผู้การมีงานทำนั้น ต้องอาศัยความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย ความพร้อมทางด้านทักษะ อาชีพและความรู้ของผู้พิการเอง ตลอดจนความพร้อมทางด้านพฤติกรรม อารมณ์ และสังคม ความ พร้อมทั้งหมดนั้นนำไปสู่การมีศักยภาพในการทำงานที่ดีของผู้พิการ ประกอบกับลักษณะการ ปรับตัวของผู้พิการเองที่จะนำผู้พิการไปสู่กระบวนการการจ้างงานของผู้พิการในปัจจุบัน

การปรับตัวของผู้พิการทางด้านสภาพแวดล้อมถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ มากต่อผู้พิการ จากที่กล่าวมาเบื้องต้นจะเห็นได้ว่า สภาพแวดล้อมต่างๆ ในการทำงาน มีความสำคัญ มากต่อการที่ผู้พิการจะปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ เนื่องจากการศึกษาในประเด็นนี้เป็นการ ศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงขอศึกษาใน ประเด็นในสภาพแวดล้อมในการทำงานเท่านั้น ซึ่งสภาพแวดล้อมในการทำงานถือเป็นปัจจัยภายใน องค์กร หรือสมาคมคนพิการ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการศึกษาครั้งนี้ให้ตรงไปตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ จากคำสัมภาษณ์ผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวที่ เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า ผู้พิการมักจะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมในการทำงานได้ยากกว่า บุคคลธรรมดาหลายเท่า ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักต่อไปนี้

...สิ่งอำนวยความสะดวกในสมาคมคนพิการก็ดีนะ ไม่ต้องลำบากเหมือนที่อื่นๆ...

(นาวิน นามสมมติ 2553)

...การเดินทาง สิ่งอำนวยความสะดวกไม่ค่อยเอื้อต่อคนพิการ ขึ้นรถเมล์ ลงรถเมล์ ก็ไม่ค่อยสะดวก เคยมีบริษัทเขาเรียกไปทำงานนะ แต่พอไปลองดูก็ทำไม่ได้ จะทำ อะไรก็ลำบาก บริษัทไม่มีทางลาดให้เรา ไม่มีห้องน้ำให้เรา ขอทำงานอยู่ที่สมาคมคน พิการดีกว่า...

(อัศวิน นามสมมติ 2553)

คำสัมภาษณ์ได้ชี้ให้เห็นว่าการปรับตัวทางสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้พิการ ในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการที่ให้ข้อมูลหลักกลับพบว่า สมาคมคนพิการจังหวัด สมุทรปราการ ได้เตรียมพร้อมสถานที่ต่างๆ ไว้ให้ผู้พิการ โดยคำนึงถึงการดำเนินชีวิต และการ ทำงานของผู้พิการในสมาคมคนพิการ ซึ่งทางสมาคมได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ให้กับผู้พิการ ประเภทต่างๆ ทำให้การปรับตัวด้านสภาพแวดล้อมของผู้พิการที่ทำงานในสมาคมไม่มีปัญหา และ

อุปสรรคเลย อีกทั้งทางสมาคมคนพิการสมุทรปราการก่อตั้งมาจากกลุ่มผู้พิการทั้งสิ้น ทำให้สมาคมได้เข้าใจว่าผู้พิการด้วยกันต้องการอะไร และมีวิธีการใด หรือการตั้งกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ให้เหมาะสมกับผู้พิการที่ทำงานในสมาคม เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักกลับพบว่า มีอีกประเด็นหนึ่งในเรื่องของการปรับตัวทางสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้พิการที่ทำให้ผู้ศึกษาเกิดมุมมองใหม่อีกหนึ่งมุมมองเกี่ยวกับประเด็น คือ มุมมองเรื่องเพศกับความพิการที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานจากบทสัมภาษณ์เบื้องต้น โดยผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้คำสัมภาษณ์ไว้อย่างน่าสนใจว่า

...เข้าห้องน้ำก็ลำบาก พี่เป็นผู้หญิงจะทำอะไรก็ได้ได้รับความลำบากมาก อยากให้หน่วยงานของรัฐช่วยปรับปรุงสถานที่ ให้มีทางลาดสำหรับคนพิการ...

(สมศรี นามสมมติ 2553)

...พี่เป็นผู้หญิงต้องปรับตัวมากเลย แขนสั้น ขาสั้น นั่งทำงานก็ต้องต่อเก้าอี้ เวลาเข้าห้องน้ำก็ลำบากถึงแม้จะมีห้องน้ำของคนพิการ...

(สมหญิง นามสมมติ 2553)

จากคำสัมภาษณ์ข้างต้นจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าตัวผู้พิการเองก็เป็นอุปสรรคต่อวิธีการปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้พิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “เพศ” ของผู้พิการเอง จากคำสัมภาษณ์ของ สมหญิง มีความสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ สมศรี และเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่าเพศของผู้พิการนั้น มีผลกระทบต่อความสามารถที่ทำให้ผู้พิการปรับตัวในสภาพแวดล้อมในการทำงานได้ยากอย่างยิ่ง โดยเพศหญิงจะปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานได้ยากกว่าเพศชาย ซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้จากคำสัมภาษณ์ที่กล่าวมาเบื้องต้น

การศึกษาประเด็นเรื่องการปรับตัวของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการนั้น จากการศึกษาปัจจัยทั้ง 3 ด้านของรูปแบบวิธีการปรับตัวของผู้พิการ ผลการสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ทำงานในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการกลับไม่มีความแตกต่างกันมาก และส่วนใหญ่ได้ให้คำตอบไปในทิศทางเดียวกันหมด เนื่องจากรูปแบบวิธีการปรับตัวทางด้านการทำงาน การปรับตัวทางด้านสังคม และการปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อม ทางสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการได้จัดการบริการให้ผู้พิการได้เข้าถึงระบบการจ้างงาน และมีความเข้าใจในตัวผู้พิการเป็นอย่างดี ตลอดจนบริเวณพื้นที่ที่รอบๆ สมาคมใน

ส่วนใหญ่จะมีผู้พิการพักอาศัย หรือประกอบอาชีพกันเป็นจำนวนมาก ทำให้กลุ่มผู้พิการจึงมีความรู้สึกที่ไม่แตกต่างกันมาก หรือต้องมีวิธีการปรับตัวมากนัก

แต่ที่สำคัญไปกว่านั้นกลับพบว่า กลุ่มผู้พิการที่ให้ข้อมูลหลักในครั้งนี้มีปัญหาในการดำรงชีวิตในสังคมปกติ เนื่องจากสังคมคนปกติมักมองผู้พิการเป็นผู้ป่วย ต้องกลายเป็นผู้ที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือจากสังคม โดยตลอด ความพิการถูกนำเสนอผ่านออกมาสู่สังคมไม่ว่าจะเป็นเรื่องวัฒนธรรม ศาสนา ล้วนแล้วแต่วางอยู่บนพื้นฐานแห่งความไม่เท่าเทียมในสิทธิมนุษยชนทั้งสิ้น ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงนำเสนอ “การมองผู้พิการที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน” หรือที่เรียกว่า ตัวแบบความพิการทางสังคม (Social Model of Disability) ซึ่งเป็นชุดความคิดที่ตระหนักดีว่า สภาพทางร่างกายและสติปัญญาแตกต่างกันของแต่ละคนนั้น มีผลกระทบต่อความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมแตกต่างกันด้วย ซึ่งตัวแบบทางสังคมนี้ เสนอแนะว่า “ตัวสังคม” ต่างหากที่เป็นสาเหตุให้เกิดความสามารถที่แตกต่างของคนเหล่านั้น หรือพูดอีกอย่างหนึ่งคือ แต่ละคนจะไม่ใช้คนพิการจากภาวะทุพพลภาพของเขา แต่เกิดจากอุปสรรคต่างๆ ที่อยู่ในสังคมที่ไม่ใส่ใจความสามารถที่เหลือ หรือความต้องการจำเป็นของคนทุพพลภาพเหล่านั้น อุปสรรคที่กล่าวนี้ สามารถแบ่งได้เป็นสามประเภท คือ อุปสรรคที่แฝงอยู่ในความคิดทัศนคติ สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สามารถจับต้องได้ และสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ (Campbell and Oliver 1996)

ตอนที่ 3 ปัญหา และอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว

การจัดการสัมภาษณ์กลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงกระบวนการจ้างงานไว้อย่างน่าสนใจ ในประเด็นที่เกิดมาจากครอบครัวของผู้พิการ การยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเอง ทัศนคติของสถานประกอบการ และนายจ้าง ตลอดจนกฎหมาย และนโยบายที่มีความเกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์ของคนพิการ ประเด็นเหล่านี้มีความเชื่อมโยงในเรื่องกระบวนการจ้างงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว และการปรับตัวในการทำงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว ที่ผู้พิการได้สะท้อนออกมาได้อย่างชัดเจนผ่านเรื่องปัญหา และอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว ดังนี้

1. ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดมาจากครอบครัวของผู้พิการ

ครอบครัวถือเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การดูแล อบรม สั่งสอนบุคคลากรให้มีคุณภาพสามารถพัฒนาประเทศชาติ บ้านเมือง และสังคมได้ จากการสัมภาษณ์ผู้พิการที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก

พบว่า ปัญหา และอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการก็เกิดมาจากมโนทัศน์จากครอบครัวของผู้พิการเองที่มองผู้พิการในทางลบ หรือด้วยความเชื่อ และทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้พิการ ซึ่งประเด็นนี้ส่วนที่เกี่ยวข้องและสำคัญมากที่จะทำให้ผู้พิการได้ก้าวสู่สังคมการทำงาน ซึ่งกลุ่มผู้สัมภาษณ์ได้บอกถึงปัญหาที่เกิดมโนทัศน์จากครอบครัว ดังนี้

...จริงแล้วครอบครัวที่อยากให้พ่อบ้านนะ ตอนที่สมาคมคนพิการโทรมาที่บ้านก็เคยปฏิเสธไปหลายครั้ง ไม่อยากให้พ่มาทำงาน ครอบครัวที่คงกลัวพ่ลำบาก และอายมั่ง...

(ฤทัย นามสมมติ 2553)

...ปัญหาของผู้พิการในการที่จะมีงานทำ ปัญหาเกิดจากครอบครัวเป็นอันดับแรก ครอบครัวบางรายไม่ปล่อยคนพิการเข้าสู่สังคม อาจจะอับอาย ผู้พิการบางรายก็ถูกทอดทิ้ง บางรายก็เลี้ยงคนพิการอย่างเทวดาไม่ให้ทำอะไร บางคนที่เลี้ยงคนพิการเหมือนอย่างกับสัตว์เลี้ยง...

(ประเสริฐ นามสมมติ 2553)

...ญาติพี่น้องของตัวเองภายในบ้าน แทนที่จะให้กำลังใจผม เข้าใจผม กับบอกว่าคนอย่างผมทำได้ก็แค่เป็นขอทาน เดี่ยวจะซื้อขันให้ผมไปขอทาน...

(สมคิด นามสมมติ 2553)

...อยู่ในบ้านก็โดนดูถูกเหยียดหยามมาก โดยเฉพาะญาติพี่น้องไม่ยอมรับ เขาบอกว่าเราเป็นภาระของเขา ไม่อยากให้อยู่ด้วย...

(สมพิศ นามสมมติ 2553)

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก แสดงให้เห็นว่า อิทธิพลของครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการเข้าถึงการจ้างงานในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ผู้พิการเลือกออกมาทำงาน อีกทั้งครอบครัวในสังคมไทยมักจะมีเจตคติที่หลากหลายต่อผู้พิการ ด้วยความเชื่อเรื่องศาสนา วัฒนธรรม และสังคม จนทำให้ผู้พิการได้รับผลกระทบจากความเชื่อนั้น ทำให้ผู้พิการถูกกีดกัน ถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม และรังเกียจ และบางครอบครัวก็มีความรักและความเมตตา สงสารผู้พิการจนมากเกินไป จึงทำให้ผู้พิการขาดโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการจ้างงานในตลาดแรงงานปัจจุบัน ตลอดจนมโนทัศน์ของครอบครัวผู้พิการในประเทศไทยส่วน

ใหญ่เป็นเชิงลบ (Family Attitude Barrier) ดังคำสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่กล่าวมาข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวในสังคมไทยให้การปกป้องผู้พิการจนมากเกินไป (Over Protection) ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของฤทัย ในขณะที่เดียวกันบางครอบครัวก็ไม่ให้ผู้พิการออกไปข้างนอก หรือพื้นที่ข้างนอก เพราะต้องสูญเสียค่าใช้จ่าย เป็นการสร้างภาระเพิ่มในครอบครัว สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้พิการในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการต้องเลือกเข้ามาเป็นสมาชิกและทำงานในสมาคม เพื่อเป็นการปรับมโนทัศน์ในเชิงลบของครอบครัวที่มีต่อผู้พิการว่าจริงๆ แล้ว ผู้พิการก็สามารถทำงานได้ หาเลี้ยงตนเอง หารายได้ด้วยตนเองได้ ไม่ต่างจากคนปกติ

การจะสนับสนุนให้ผู้พิการได้เข้าถึงกระบวนการจ้างงานของผู้พิการนั้น ต้องอาศัยการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นอันดับแรก และมโนทัศน์ของครอบครัวที่มีต่อผู้พิการจะต้องเป็นไปในเชิงบวก ให้กำลังใจผู้พิการให้สามารถก้าวออกไปสู่สังคมของคนปกติได้ ให้ผู้พิการดูแลตนเองมากกว่ารับการดูแลจากครอบครัว ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้พิการต้องอาศัยผู้อื่นไปตลอดชีวิต ไม่สามารถพึ่งพาตนเอง และเลี้ยงชีพตนเองได้ในอนาคต ถึงแม้ครอบครัวจะมีมโนทัศน์ที่ดีต่อผู้พิการ แต่ผู้พิการบางรายก็มีมโนทัศน์ในเชิงลบต่อตนเอง โดยผู้ศึกษาจะนำเสนอผ่านประเด็นเรื่องการยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเอง

2. ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดมาจากการยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเอง

ปัญหา และอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงานอีกหนึ่งประเด็น คือ ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดจากการยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเอง ต้องยอมรับว่าผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวส่วนใหญ่ได้รับความพิการจากอุบัติเหตุมากกว่าจะได้รับคามพิการตั้งแต่กำเนิด ซึ่งผู้พิการตั้งแต่กำเนิดจะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างไม่ลำบากหนัก เนื่องจากมีการปรับตัวมาพอสมควรแล้ว ส่วนในผู้พิการที่ได้รับความพิการภายหลังอุบัติเหตุจะใช้ชีวิตยากลำบากมาก และที่สำคัญว่านั่นตัวผู้พิการเองก็เป็นปัญหา และอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงานเช่นกัน โดยกลุ่มผู้พิการที่ให้สัมภาษณ์ได้ให้บทสัมภาษณ์ ดังนี้

...ถ้าผมเป็นคนพิการมาตั้งแต่กำเนิดจะไม่มีปัญหาอะไรมาเลย แต่ผมเกิดอุบัติเหตุเลยพิการ ตอนที่พิการใหม่ๆนะ ผมคิดฆ่าตัวตายเป็นร้อยๆ ครั้งในวันหนึ่ง เวลาจะออกไปหางานทำข้างนอกผมยอมรับนะว่าผมอายุมากๆ ผมยอมรับเลย...

(สมศักดิ์ นามสมมติ 2553)

... ไม่อยากพูดเลย กลัวมาก ออกไปข้างนอกก็กลัว กลัวที่ต้องตอบคำถามให้คนอื่น ฟังว่าทำไมเราถึงพิการ...

(ประเสริฐ นามสมมติ 2553)

... ไม่กล้าออกไปข้างนอกสมาคม ไม่ไม่กล้าไปสมัครงานด้วยเพราะคิดว่าตัวเอง ทำไม่ได้...

(สมหญิง นามสมมติ 2553)

... พยายามรับนะพีเหมือนปิดกั้นตัวเองเหมือนกัน พยายามออกตลอด พยายามไม่กล้าออกไปสู่สังคม...

(สมพร นามสมมติ 2553)

จากการสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้พิการแสดงให้เห็นว่าผู้พิการเองก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นปัญหา และอุปสรรคในการเข้าถึงการทำงาน เนื่องจากความอาย ความกลัวภายในตัวผู้พิการ เป็นสาเหตุของอุปสรรคในการก้าวสู่สังคมการทำงาน เป็นต้น โดยคำสัมภาษณ์ของ ประเสริฐ จะเห็นได้ว่าเมื่อการที่สังคมถามเรื่องสภาพความพิการบ่อยๆ ด้วยทัศนคติที่สงสัย เมตตา หรือเวทนานั้นทำให้การตอบคำถามของผู้พิการเสมือนเป็นการถูกตอกย้ำในสภาพความพิการของตนเองผ่านอัตลักษณ์ที่แสดงออกมา อีกทั้งการปิดกั้นตนเองสู่สังคมของ สมศักดิ์ สมหญิง และสมพร มีความสอดคล้องกับผู้พิการทั่วไปมากที่สุด เนื่องมาจากผู้พิการส่วนใหญ่มักจะปิดกั้นตนเองออกจากสังคม เพราะรับสภาพความพิการของตนเองไม่ได้ โดยเฉพาะผู้พิการที่ไม่ได้รับสภาพความพิการตั้งแต่กำเนิด คนพิการกลุ่มนี้มักจะมีปัญหามากที่สุด เมื่อบุคคลปกติต้องได้รับสภาพความพิการ ยังเป็นการยากที่ผู้พิการจะสามารถยอมรับอัตลักษณ์ในตนเองเพื่อออกไปสู่การดำรงชีวิตในสังคมอย่างคนปกติได้

จากปัญหาต่างๆ เหล่านี้ผู้ศึกษาพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหของทางสมาคมผู้พิการจังหวัดสมุทรปราการคือ ทางสมาคมมีความใส่ใจผู้พิการที่เป็นสมาชิกในสมาคม โดยสร้างบรรยากาศให้ผู้พิการเกิดความรู้สึกวางใจ ไม่รู้สึกเป็นคนต่ำต้อย ต้อยค่า สร้างความมีคุณค่าแก่ตัวผู้พิการผ่านผลการปฏิบัติงานของผู้พิการ ผู้พิการที่ทำงานในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ จะมีความรู้สึกมีคุณค่า ที่ทำงานได้ และพอใจกับผลงานที่ออกมา ทำให้รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าไม่แตกต่างจากคนปกติ สร้างความภูมิใจในตัวเอง ขจัดปัญหาในเรื่องของการยอมรับอัตลักษณ์ในตนเองได้

3. ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดมาจากทัศนคติของสถานประกอบการ และนายจ้าง

การเข้าถึงกระบวนการจ้างงานของผู้พิการยังเป็นปัญหาอยู่อย่างมากซึ่งสามารถพบเห็นได้ในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนคติของสถานประกอบการ และนายจ้าง ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้พิการได้เข้าสู่กระบวนการการจ้างงานในตลาดแรงงานปัจจุบัน อีกทั้งการถูกกีดกันจากสถานประกอบการ และนายจ้างเป็นปัญหา และอุปสรรคที่ยากจะแก้ไขเป็นอย่างยิ่งในระบบการจ้างงานของผู้พิการไทย ดังคำสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

...ผมเคยไปสมัครงานที่โรงงาน เขาติดป้ายรับคนพิการ พอผมเข้าไปสมัครงานติดต่อเสมียน เขาก็บอกว่าจะรับไว้พิจารณา ผมก็ขอร้องให้ผมลองได้ทำงานดูก่อน แต่เขาก็ปฏิเสธ เขาไม่รับ เพราะความพิการ...

(สมศักดิ์ นามสมมติ 2553)

...ผมไปสมัครงานด้วยตัวเองเลย เขาก็บอกว่าทำไงหนอเขาก็อยากรับ แต่หัวหน้าเขาไม่รับคนพิการ ทั้งที่หน้าโรงงานติดป้ายรับคนพิการ...

(ประสิทธิ์ นามสมมติ 2553)

...ผมไปทดสอบงาน มีคนมาสมัครงาน 10 คน ผมเป็นคนพิการคนเดียวที่ไปสมัคร พอไปลองทดสอบงาน หัวหน้างานเขา ก็บอกให้ผมหยุดให้รอเพื่อนอีก 9 คน ผมเริ่มน้ำตาไหล คือ รู้อยู่แล้วว่าเราต้องผิดหวังแน่ๆ ละ...

(สมคิด นามสมมติ 2553)

...เวลาไปสมัครงานเขาก็มองว่า สมรรถภาพร่างกายเรามีความสามารถ เคลื่อนไหวได้ พอที่จะทำงานให้เขามีกำไรได้หรือไม่...

(สมชาย นามสมมติ 2553)

...โรงงานใหญ่ๆ เราก็เคยไปสมัครเขาก็ไม่รับ เขาบอกว่าคนพิการไม่รับ ไม่สามารถทำอะไรได้ก็เคยโดนกับตัวเอง...

(สมหมาย นามสมมติ 2553)

จากบทสัมภาษณ์จะเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้ต่างชี้ประเด็นให้เห็นถึงเรื่องปัญหา และอุปสรรคที่เกิดจากทัศนคติของสถานประกอบการ และนายจ้าง ซึ่งเป็นปัญหาหลักๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานประกอบการมักจะมองว่าผู้พิการไม่มีความสามารถ หรือศักยภาพพอที่จะทำงานให้ตอบสนองต่อความต้องการของสถานประกอบการได้ อีกทั้งการจะรับผู้พิการเข้าทำงานจะต้องเสียค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นการเพิ่มต้นทุน ค่าใช้จ่ายทางด้านการบริหารจัดการในสถานประกอบการ ส่งผลให้ผู้พิการไม่ได้รับการจ้างงาน ทำให้ต้องเข้ามาเป็นสมาชิกและทำงานในสมาคม สมาคมก็ต้องยื่นมือเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการให้สมาชิกได้เข้าสู่กระบวนการจ้างงานภายในสมาคม แต่งานที่สมาคมมีอยู่ไม่สามารถรองรับผู้พิการที่เป็นสมาชิกได้ทั้งหมด จึงเกิดเป็นวงจรของปัญหาของการเข้าถึงการจ้างงานอย่างไม่จบสิ้นอย่างที่พบเห็นในปัจจุบัน

แต่ในทางกลับกันภายในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการแห่งนี้ไม่มีปัญหาจากทัศนคติจากนายจ้าง เพราะเป็นองค์กรเพื่อคนพิการ โดยเฉพาะ ทัศนคติของนายจ้างในสมาคมจึงเป็นไปในแบบที่นายจ้างมีความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อความสามารถในการทำงานของผู้พิการ เข้าใจผู้พิการด้วยตนเอง สมาคมเปิดโอกาสให้ผู้พิการทุกคนได้เข้ามาทำงานในสมาคม ไม่มีการปิดกั้น หรือการกีดกันใดๆ ดังที่สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ได้มีการเสนองานให้ผู้พิการที่เป็นสมาชิกได้ทำ ด้วยการโทรศัพท์ไปตามให้มาทำงาน และตัวผู้พิการก็สามารถทำงานด้วยความสมัครใจ สมาคมคนพิการมองที่ความสามารถของตัวบุคคลมากกว่าจะถือเอาความพิการของคนนั้นๆ มาตัดสินว่าผู้พิการไม่สามารถจะทำงานได้ ถือเป็นข้อดีข้อหนึ่งที่ควรรับเอาไปปรับใช้กับสถานประกอบการอื่นหรือที่เรียกว่าตัวแบบทางสังคม (Social Model Disability) คือการมองว่าสภาพแวดล้อมทั้งหลายรอบตัวผู้พิการเป็นอุปสรรค ไม่ใช่สภาพความพิการเป็นอุปสรรคในการทำงานของผู้พิการ เป็นต้น

ดังนั้น การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้พิการ ให้สถานประกอบการ หรือ นายจ้างมีทัศนคติที่ดีต่อผู้พิการนั้น หน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการรับผิดชอบโดยตรงควรจะสร้างความเชื่อมั่นให้กับสถานประกอบการว่า ผู้พิการมีศักยภาพพอที่จะทำงานได้อย่างเต็มความสามารถไม่แพ้คนปกติ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้พิการสามารถออกไปสู่สังคม และมีงานสำหรับผู้พิการ หากสถานประกอบการ หรือนายจ้างยังมีทัศนคติที่ยังเป็นลบต่อผู้พิการอยู่ ก็เป็นการยากที่ผู้พิการไทยจะสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ต้องตกเป็นภาระของสังคม และประเทศชาติ เป็นต้น ทั้งหมดนี้จะทำให้การดำรงชีวิตของผู้พิการได้ดำเนินอย่างมีคุณค่าสมศักดิ์ศรี และที่สำคัญผู้พิการจะได้มีโอกาสได้งานทำอย่างยั่งยืนในตลาดแรงงาน

4. ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดมาจากกฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของคนพิการ

ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดมาจากกฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวกับคนพิการสำหรับประเทศไทยนั้น กฎหมายที่เอื้อต่อคนพิการ หรือนโยบายของภาครัฐที่จะช่วยให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตดียิ่งขึ้นสามารถพบเห็นอย่างชัดเจน แต่กฎหมายเพื่อคนพิการ หรือแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการต่างๆ ก็มีเพียงรูปธรรมที่กำหนดหรือเขียนบัญญัติไว้ แต่ไม่สามารถนำไปใช้ให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคมได้จริง กลุ่มผู้พิการที่ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคที่เกิดมาจากกฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของคนพิการ ดังนี้

...รู้ว่าได้เบี้ยยังชีพ 500 บาทนะ สำหรับคนพิการกว่าจะได้เงินนะยากมาก ต้องเดินทางไปติดต่อก็ลำบากมาก...

(สมใจ นามสมมติ 2553)

...พี่ไม่อยากได้เงิน 500 บาท ที่ทางรัฐบาลให้นะ แต่อยากมีงานทำมากกว่า...

(สมหญิง นามสมมติ 2553)

...การอุดหนุนช่วยเหลือจากรัฐเรายังมีน้อยอยู่ เงินที่ได้จากเบี้ยยังชีพก็เป็นแค่การบรรเทาเล็กๆ น้อยๆ จากรัฐบาล ผู้รัฐบาลเก็บเงินเป็นก้อนดีกว่า แล้วนำเงินตรงนั้นมาจัดจ้าง สร้างอาชีพให้คนพิการอย่างผมดีกว่า...

(สมชาย นามสมมติ 2553)

...พี่รู้ว่าได้เงิน 500 นะ แต่พอไปเอาเงินก็ไม่คุ้มค่ารถที่ต้องนั่งรถไปรับเงิน...

(สมพิศ นามสมมติ 2553)

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้พิการที่ให้ข้อมูลหลัก จะเห็นว่าผู้พิการที่ทำงานในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ไม่ได้รู้ว่าสิทธิของผู้พิการมีสิทธิใดนอกเหนือจากเบี้ยยังชีพสำหรับผู้พิการเท่านั้น ผลการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องสิทธิของผู้พิการอย่างทั่วถึง และขาดการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่ทำให้ผู้พิการได้รับทราบถึงสิทธิของผู้พิการมากขึ้น จากคำสัมภาษณ์ของสมใจ สมหญิง และสมพิศ จะเห็นได้ว่าผู้พิการรู้ว่าตนเองมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลเพียง 500 บาท

เท่านั้น ทำให้ผู้พิการต้องทำงานหาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง หรือที่เรียกว่า Self-Employment เป็นต้น ดังนั้น สมาคมคนพิการควรจะสนับสนุนให้ผู้พิการในสมาคมได้รับทราบรูปแบบในการรับรู้สิทธิต่างๆ ของผู้พิการเอง อีกทั้งควรจะสนับสนุนกองทุนช่วยเหลือในการประกอบอาชีพอิสระ (Independent Living) เนื่องจากผู้พิการทุกคนต้องการมีอาชีพในการเลี้ยงชีวิตของตนเองไม่ให้ตกเป็นภาระของครอบครัว หรือสังคม หรืออย่างน้อยที่สุดสมาคมก็ควรสนับสนุนให้ผู้พิการสามารถทำงานในตลาดแรงงานเปิดได้

อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐขาดการประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิของผู้พิการทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของคนพิการที่ทำให้คนพิการไม่สามารถรับทราบสิทธิของตนได้อย่างครบถ้วนและทั่วถึง ตลอดจนกฎหมายที่ว่าด้วยการให้มีการรับผู้พิการเข้าทำงานนั้นมียุติธรรม แต่กลับไม่มีบทลงโทษหรือผลบังคับใช้ใดๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งเกี่ยวกับการจ้างงานในเรื่องของกฎหมาย ดังการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้พิการที่ให้ข้อมูลหลักต่อไปนี้

...แม้จะมีกฎหมายออกมาบังคับให้สถานประกอบการที่มีคนทำงาน 200 คน ต้อง

รับคนพิการ 1 คนเข้าทำงาน แต่พอเอาเข้าจริงๆ สถานประกอบการ ก็ปฏิเสธคนพิการ

เพราะไม่รับคนพิการทำงานก็ไม่คิดอะไร แล้วเขาจะรับคนพิการก็ดูหลายอย่าง เช่น

1. คนพิการจบการศึกษาอะไร เขาเอา ปวช. - ปริญญาตรี คนพิการส่วนใหญ่ไม่ได้เรียน

กัน 2. ถามว่าหน่วยงานราชการกับเอกชนใครยอมรับคนพิการมากกว่ากันผมกล้าตอบ

ได้เลย เอกชนรับคนพิการทำงานมากกว่า...

(สมคิด นามสมมติ 2553)

จากการสัมภาษณ์ผู้พิการนี้ ทำให้ผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่า หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจะเป็นตัวอย่างในการจัดการรับผู้พิการเข้าทำงานในภาครัฐ แต่ในความเป็นจริงภาครัฐกลับวางเฉยต่อปัญหาที่เกิดขึ้น และไม่สนใจที่จะช่วยให้ผู้พิการได้เข้าถึงกระบวนการจ้างงานในปัจจุบันอย่างจริงจัง ตัวอย่างจากประกาศสำนักงานกิจการข้าราชการพลเรือน หรือ ก.พ. เรื่องการรับสมัครสอบแข่งขันเพื่อบรรจุบุคคลเข้ารับราชการ โดย ก.พ. เป็นผู้ดำเนินการสอบภาคความรู้ความสามารถทั่วไป (ภาค ก.) งบประมาณ พ.ศ. 2552 จะเห็นได้ชัดเจนว่าหน่วยงาน ก.พ. ได้มีการกีดกันผู้พิการโดยอาศัย พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 หมวด ข. (2) ได้มีการกำหนดคุณสมบัติผู้สอบแข่งขันไว้อย่างชัดเจน คือ ลักษณะต้องห้าม “เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ คนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.” เป็นต้น กฎหมายก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้พิการถูกกีดกันทั้งที่ผู้

พิการบางคนมีศักยภาพพอที่จะสอบแข่งขันได้ แต่ต้องถูกกีดกันด้วยกฎหมายบัญญัติว่าเป็นผู้ไร้ความสามารถ ทำให้ผู้พิการขาดการเข้าถึงกระบวนการจ้างงานทั้งหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนเหมือนที่เป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน

นโยบายหรือกฎหมายหนึ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้คนพิการได้เข้าทำงาน หรือที่เรียกว่า “ระบบโควต้า หรือระบบสัดส่วน” การใช้ระบบโควต้าเป็นการประกันสิทธิในการทำงานสำหรับผู้พิการ โดยองค์กรที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป จะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน 1 คน ซึ่งระบบโควตάνี้ นายจ้าง หรือสถานประกอบการก็ไม่ได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐเองก็ยังไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนด หรือแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการเป็นผู้นำให้นายจ้าง หรือสถานประกอบการทำตาม ดังตัวอย่างที่แสดงไว้ข้างต้น อีกทั้งระบบโควต้าที่หน่วยงานภาครัฐได้บัญญัติขึ้นถึงแม้ไม่มีหน่วยงานใดปฏิบัติตามก็ไม่มีผลบังคับลงโทษตามกฎหมายใดๆ ทั้งสิ้น ดังนั้น เพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างของระบบโควต้าในประเทศไทยขาดความเหมาะสม และความรับผิดชอบต่อผู้พิการ โดยผู้ศึกษาขอยกตัวอย่างประเทศที่สนับสนุนระบบโควต้า หรือระบบสัดส่วน ในทวีปเอเชีย เช่น ในประเทศเกาหลีใต้ สถานประกอบการใดที่มีลูกจ้างมากกว่า 50 คน ไม่ถึง 300 คน ต้องรับผู้พิการทำงาน 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2 และสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 300 คนขึ้นไป ต้องรับลูกจ้างผู้พิการคิดเป็นร้อยละ 5 อีกหนึ่งประเทศที่ให้ความสนใจในเรื่องระบบโควต้า หรือระบบสัดส่วน คือ ประเทศมาเลเซีย สถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 56 คน จะต้องรับผู้พิการ 1.8 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.8 เป็นต้น ทั้งหมดนี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญในการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการไทย ที่สถานประกอบการไทยที่มีลูกจ้าง 200 คน ต้องรับผู้พิการ 1 คน เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศตัวอย่างที่ยกมาเบื้องต้น จะเห็นได้อย่างชัดเจนถึงการไม่สนับสนุนผู้พิการไทยเข้าสู่ตลาดแรงงานเปิดในปัจจุบัน (สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ 2552 : 48 - 50)

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดมาจากกฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของคนพิการเกิดจากความไม่เอาใจใส่ และขาดความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ตลอดจนสังคมรอบข้างในการที่จะร่วมกันสร้างโอกาส และความเท่าเทียมกันในสังคมไทย เพื่อให้ผู้พิการสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้โดยไม่ต้องตกเป็นภาระของสังคมอย่างสิ้นเชิง ในส่วนตัวผู้พิการเองก็ยังไม่ทราบด้วยว่าในฐานะที่ตนเองเป็นบุคคลคนหนึ่ง ในสังคม มีสิทธิใดบ้าง ขาดความรู้ในสิทธิของตนเองทำให้ผู้พิการส่วนใหญ่ถูกเอาเปรียบจากสังคม และกลายเป็นคนชายขอบของสังคมไทยในที่สุด

ตอนที่ 4 เลียงสะท้อนในเรื่องโอกาสการจ้างงานของผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหว

การศึกษาเรื่องการจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ผู้ศึกษาได้กำหนดประเด็นคำถามเพื่อให้ผู้พิการได้แสดงทัศนคติของตนเองต่อโอกาสในการจ้างงานของผู้พิการ ซึ่งอยู่นอกเหนือจากหัวข้อรายงานการวิจัยครั้ง แต่เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงาน ผู้ศึกษาเห็นว่าประเด็นที่มีประโยชน์ต่อการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการ เพื่อให้ทราบว่าผู้พิการที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นต่อระบบการจ้างงานในสังคมไทยนั้นอย่างไร จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้พิการที่ให้ข้อมูลสามารถประมวลทัศนคติ และความคิดเห็นเกี่ยวกับโอกาสในการจ้างงานของผู้พิการ ได้ดังนี้

...ผู้พิการมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายเป็นอย่างมาก ก็รู้กันอยู่ว่าค่าครองชีพสมัยนี้สูงมาก อยากมีงานทำ อยากมีเงินเดือนประจำ อยากมีชีวิตครอบครัวที่ดีขึ้น และอยากให้รัฐบาลเพิ่มเบี้ยยังชีพให้คนพิการ จริงแล้วเงินที่ได้มา 500 บาท ซื้อข้าวกินต่อเดือนยังไม่พอเลย...

(สมศักดิ์ นามสมมติ 2553)

...อยากให้รัฐบาลสนับสนุนให้คนพิการมีงานทำหางานง่ายขึ้น จะได้พึ่งตนเอง...

(สมศรี นามสมมติ 2553)

...อยากให้รัฐบาลหันมาเอาใจใส่คนพิการอย่างเราบ้าง มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้ดีขึ้น เช่น ตู้โทรศัพท์ รถโดยสารสาธารณะ ให้ผมได้ออกไปทำงาน และพึ่งตนเองได้ผมก็พอใจแล้ว...

(ประสิทธิ์ นามสมมติ 2553)

...ให้รัฐมีสถานที่ทำงานให้คนพิการอย่างเรา ได้แสดงความสามารถที่เราทำได้
อย่างเต็มที่...

(ฤทัย นามสมมติ 2553)

...อยากให้มึ่สิ่งอำนวยความสะดวกให้พวกเรา เราจะได้สามารถออกไปทำงานได้ เหมือนคนอื่นเขา และโดยเฉพาะอยากให้รัฐเอาใจใส่คนพิการที่อายุน้อยๆ ที่พึ่งได้รับความพิการ เอาเขามาฝึกอาชีพให้ดี จะได้ไม่ต้องเป็นภาระสังคมอย่างพวกพี่...

(สมใจ นามสมมติ 2553)

...พื่ออยากให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทำ 3 เรื่อง คือ 1. คนพิการต้องเข้าถึงงาน 2. คนพิการต้องเข้าถึงการศึกษา 3. คนพิการต้องได้รับการรักษาพยาบาลที่ดี

(ประเสริฐ นามสมมติ 2553)

...อยากให้ผู้พิการมีกองทุนในการประกอบอาชีพ...

(สมหญิง นามสมมติ 2553)

...สถาบันครอบครัวเป็นอันดับแรกในการช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวของผู้พิการได้ และอยากให้ภาครัฐมีส่วนสนับสนุนตรงนี้ตั้งแต่การศึกษาของผู้พิการให้ผู้พิการได้เรียนหนังสือเหมือนคนปกติ มีงานให้คนพิการทำ ที่สำคัญสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการอยากให้รัฐหันมาสนับสนุนให้ทุกหน่วยงานปฏิบัติตาม...

(สมชาย นามสมมติ 2553)

...อยากให้สนับสนุนเรื่องการศึกษาของผู้พิการ ไม่ใช่ให้ไปฝึกที่สถานสงเคราะห์ อย่างเดียว พอคนพิการเข้าไปฝึกจบออกมาก็มีปัญหาเกี่ยวกับการจ้างงานอยู่ดี เพราะไม่เคยชินกับสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และสิ่งอำนวยความสะดวกก็ยังไม่ค่อยดี เป็นปัญหาสังคมอยู่ดี

(สมปอง นามสมมติ 2553)

...อยากให้ดูแลเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ เช่น การเดินทางในสถานที่ราชการต่างๆ และรถโดยสารประจำทางต่างๆ ก็อยากให้คำนึงถึงคนพิการบ้าง...

(สมหมาย นามสมมติ 2553)

...อยากให้สังคมช่วยเปิดโอกาสให้คนพิการได้ลองทำงาน คนพิการจะได้มีงานทำ สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และอยากให้ดูแลในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก ให้ดีขึ้นกว่าในปัจจุบัน...

(อัศวิน นามสมมติ 2553)

จากคำสัมภาษณ์กลุ่มผู้พิการซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้เสียงสะท้อนเกี่ยวกับโอกาสการทำงานผู้พิการ โดยสามารถสรุปแยกเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ประเด็นแรก คือ ผู้พิการต้องการรายได้ที่มั่นคงและแน่นอน เนื่องจากปัจจุบันรายได้ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพในสมาคมเป็นรายได้หลักของผู้พิการจริง แต่ค่อนข้างไม่แน่นอนและสม่ำเสมอในแต่ละเดือน การจะแก้ไขปัญหานี้สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการควรขยายกรอบการทำงานให้กว้างขึ้น นอกเหนือจากการเย็บผ้าเป็นหลัก หรืออาจจัดให้มีสวัสดิการสำหรับสมาชิกที่ทำงานในสมาคมตาม พระราชบัญญัติกฎหมายแรงงานที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงทางด้านรายได้ ให้แก่ผู้พิการ

อีกประเด็นที่เชื่อมโยงกันกับประเด็นของรายได้ที่มั่นคง คือ การประกอบอาชีพ การจะมีรายได้ที่มั่นคงและแน่นอน ก็จะต้องมาจากอาชีพที่มั่นคง ผู้พิการมองว่าโอกาสในการประกอบอาชีพของผู้พิการ เริ่มตั้งแต่การเข้าสู่การจ้างงานของผู้พิการนั้นยากลำบากมากกว่าคนปกติหลายเท่า อีกทั้งงานภายในสมาคมก็เป็นงานที่ไม่สม่ำเสมอ ส่วนใหญ่แล้วผู้พิการไม่ต้องการความช่วยเหลือทางการเงินใดๆ ในแต่ละเดือน แต่อยากหาเลี้ยงตนได้ มีรายได้จากการประกอบอาชีพด้วยตนเอง มีอาชีพที่มั่นคง ผู้พิการต้องการให้ทางรัฐสนับสนุนการประกอบอาชีพของตน อยากรัฐมอบความช่วยเหลือในเรื่องการจัดการด้านการประกอบอาชีพให้กับสมาคม หรือรัฐอาจจะเปิดโอกาสในการจ้างงานให้ผู้พิการมากกว่านี้

ต่อมาเป็นเรื่องเบี้ยยังชีพจากภาครัฐที่ให้แก่ผู้พิการ กลุ่มผู้พิการซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ส่วนแล้วคิดว่า เบี้ยยังชีพที่ทางรัฐให้ นั้น เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ยั่งยืน เบี้ยยังชีพนี้ไม่ได้ช่วยบรรเทาปัญหาของผู้พิการมากนัก ผู้พิการในสมาคมมองว่ารัฐควรนำเงิน 500 บาทที่เป็นเบี้ยยังชีพของผู้พิการนี้ มาทำเป็นกองทุนพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถแก้ปัญหาได้ในระยะยาว ในเรื่องนี้สมาคมก็ไม่มีกองทุนใดๆ ที่ช่วยเหลือสมาชิกในสมาคม หากสมาคมสามารถจัดตั้งกองทุนเพื่อผู้พิการได้ ก็จะเป็นการแก้ปัญหาได้อีกทางหนึ่ง

สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่สำคัญ ผู้พิการขาดการให้ความช่วยเหลือในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่มาก ปัญหาเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกนี้เป็นปัญหาที่เป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของผู้พิการในสมาคม เนื่องด้วยการเดินทางมาทำงานหาก

มีความยากลำบากมาก ก็จะต้องใช้เวลามากกว่าคนทั่วไปหลายเท่า ซึ่งสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการตั้งอยู่ในซอยลึก การคมนาคมขนส่งไม่สะดวก

ประเด็นของการฝึกอาชีพ กลุ่มผู้พิการซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักสะท้อนออกมาว่า การฝึกอาชีพสำหรับผู้พิการยังมีไม่มากพอ และสายอาชีพที่ทางสมาคมจัดไว้ค่อนข้างแคบ ทำให้ผู้พิการได้รับการฝึกอาชีพเพื่อไปประกอบอาชีพภายในสมาคมในสายงานที่แคบ ส่งผลทำให้ความสามารถในการจัดหางานให้ผู้พิการของทางสมาคมมีขีดจำกัดค่อนข้างสูง การพัฒนาสมาคมคนพิการจึงเป็นไปได้ยาก

ด้านการศึกษา ผู้พิการมีปัญหาในการเข้าถึงการได้รับการศึกษาอยู่มาก กลุ่มผู้พิการซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความเห็นว่า การที่ผู้พิการได้รับการศึกษามากกว่านี้ จะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต และพัฒนาศักยภาพทางการดำเนินชีวิต และการทำงานของผู้พิการได้อย่างมาก การเข้าถึงการศึกษาที่ยากลำบาก ขาดค่าใช้จ่าย ขาดการสนับสนุนจากทางสมาคม ก็เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้พิการที่ทำงานในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการต้องทำงานในลักษณะของการใช้แรงงานเท่านั้น ส่งผลให้สมาคมไม่มีศักยภาพพอที่จะช่วยเหลือสมาชิกได้

ด้านการรักษาพยาบาล กลุ่มผู้พิการซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักมีความต้องการในสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลเป็นอย่างมาก ทางสมาคมไม่มีสวัสดิการด้านนี้ให้กับผู้พิการที่ทำงานภายในสมาคม ทำให้ผู้พิการที่ทำงานในสมาคมจะต้องใช้เงินส่วนตัวในการรักษาพยาบาลที่เกิดจากสุขภาพของตนเอง และหากเจ็บป่วยไม่สามารถประกอบอาชีพได้ รายได้ที่ได้ก็จะหายไปเช่นกัน

ด้านกฎหมาย กลุ่มผู้พิการซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า กฎหมายควรเอื้อต่อผู้พิการมากกว่าจะเอื้อต่อนายจ้าง ในประเทศไทยกฎหมายที่บัญญัติไว้นั้น ส่วนใหญ่จะให้ประโยชน์ต่อนายจ้างมากกว่าประโยชน์ของผู้พิการ เช่น กฎหมายบางตัวไม่มีบทลงโทษหากไม่ปฏิบัติตาม ทำให้ผู้พิการไม่ได้รับการจ้างงานที่ยุติธรรม

จากคำสัมภาษณ์กลุ่มผู้พิการซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้เสียงสะท้อนเกี่ยวกับโอกาสการจ้างงานผู้พิการ โดยสามารถสรุปได้ว่าผู้พิการส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ เนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการเป็นเสมือนประตูให้ผู้พิการได้ก้าวสู่สังคม โดยเฉพาะผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งในสังคมคนพิการผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวจะทราบกันดีว่า การที่ผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวจะขยับตัวก็เป็นการเสียค่าใช้จ่ายไปหมด และต้องเสียค่าใช้จ่ายที่สูง เป็นต้น อีกทั้งการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้พิการ โดยเฉพาะการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา ระบบการศึกษาสำหรับคนพิการยังมีน้อยมาก ซึ่งไม่เอื้ออำนวยให้คนพิการให้ได้เข้าสู่ระบบการเรียนการสอนแบบปกติ หรือโรงเรียนเฉพาะผู้พิการ หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนการศึกษาแก่

ผู้พิการก็จะส่งผลให้ผู้พิการสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานในปัจจุบันได้ จะเห็นได้ว่าเสียงสะท้อนจากคนพิการพิการทั้งหมดนี้ส่งผลให้ผู้พิการไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการจ้างงานได้ และถูกปิดกั้นด้านสิทธิมนุษยชนที่ผู้พิการควรได้ ผู้พิการจึงต้องกลายเป็นแรงงานนอกระบบ ทำให้ผู้พิการจึงจำเป็นต้องเลือกอาชีพแค่การเย็บผ้าอยู่ในสมาคมคนพิการเท่านั้น เป็นต้น

ทั้งหมดนี้ผู้ศึกษามีความเห็น ว่า หากจะแก้ไขปัญหาด้านแรงงานคนพิการให้มีประสิทธิภาพ ควรมีการส่งเสริมอาชีพคนพิการทั้งในระดับหลักการและระดับปฏิบัติการภายใต้กรอบแนวคิดด้านสิทธิคนพิการ ต้องเน้นการส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีเจตคติที่ถูกต้อง และยังจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างของหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่สนับสนุนและประสานงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งผู้พิการก็ต้องยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเองมากขึ้น พร้อมทั้งครอบครัวของผู้พิการต้องดูแลและเอาใจใส่ผู้พิการอย่างเหมาะสม ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการก็ควรสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับผู้พิการ ให้สังคมมีความเข้าใจคนพิการ และยอมรับผู้พิการในฐานะบุคคลคนหนึ่งของเรา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการอธิบายถึงบทสรุป และอภิปรายผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ” โดยนำข้อมูลทั้งหมดจากการศึกษาครั้งนี้ มาประมวลความรู้ผ่านการนำเสนอการศึกษาในบทนี้ และคิดค้นข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อหาแนวทางในการแนะนำผู้พิการได้เข้าสู่กระบวนการจ้างงานผู้พิการอย่างแท้จริง โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษาที่ได้กำหนดไว้ ดังต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อศึกษากระบวนการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษากระบวนการปรับตัวในการทำงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงานที่มีต่อผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง การจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ผู้ศึกษาได้พบประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการซึ่งสามารถแบ่งหมวดตามวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้ กระบวนการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหว การปรับตัวในการทำงานของผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหว ปัญหา และอุปสรรคของผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหว เสี่ยงสะท้อนในเรื่องโอกาสการจ้างงานของผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหว การศึกษาวิจัยทั้งหมดเป็นไปตามกรอบการศึกษาวิจัยครั้งนี้ที่ได้กำหนดไว้

ตอนที่ 1 กระบวนการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว

กระบวนการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว ต้องอาศัยองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ ระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การพัฒนาศักยภาพคนพิการ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ซึ่งผู้ศึกษาได้สรุป และอภิปรายผลตามกรอบการศึกษาเรื่องกระบวนการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการ ดังต่อไปนี้

1. ระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแบ่งออกเป็น 4 ด้าน การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านอาชีพ ด้านการแพทย์ ด้านสังคม และด้านการศึกษา ทุกส่วนล้วนแล้วแต่เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกัน เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้พิการได้เข้าสู่กระบวนการการทำงาน ผู้ศึกษาจะขอกล่าวถึงในแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพของผู้พิการยังขาดสถานที่ให้บริการด้านการฝึกอาชีพ ทำให้ผู้พิการมีโอกาสในการฝึกอาชีพน้อย และไม่ทั่วถึง อีกทั้งข้อจำกัดในการให้บริการมีมาก เป็นต้นว่า ผู้พิการที่ทำงานในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ถูกตีกรอบ และจำกัดพื้นที่ไว้แค่การเย็บผ้าเพียงอย่างเดียว ดังนั้นการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้พิการสามารถนำไปใช้ได้จริงเพียงแค่การทำงานในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการเท่านั้น อีกทั้งการทำงานเย็บผ้าของผู้พิการส่วนใหญ่ที่ได้ทำอยู่ก็เป็นการทำงานแบบนอกระบบการจ้างงาน (Informal Sector) คือ การทำงานที่ไม่มีสวัสดิการหรือ ประกันสังคมต่างๆ รองรับสำหรับให้ผู้พิการที่ทำงานถูกต้องตามกฎหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.แรงงาน พ.ศ. 2551 เท่านั้น ซึ่งรายได้ที่ได้จากการเย็บผ้าเพียงอย่างเดียว นั้น ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายของผู้พิการ สามารถดูจากคำสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในหน้า 77 ดังนั้น ผู้พิการจึงเลือกการประกอบอาชีพด้วยตนเอง (Self Employment) เพื่อลดการพึ่งพาคนอื่นให้มากที่สุด แต่ทำให้ผู้พิการ ไม่มีประกันสังคมจากการทำงานด้วยตนเอง หากผู้พิการเจ็บป่วย หรือต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านทางการแพทย์ ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด

1.2 การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการศึกษา ของผู้พิการยังขาดการพัฒนาอยู่มาก รวมทั้งขาดการดูแลจากครูผู้สอน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอบรม และขัดเกลาให้นักเรียนทั่วไปมีความเข้าใจและเห็นใจนักเรียนที่เป็นผู้พิการ เพื่อให้อยู่และเรียนร่วมกันได้อย่างเป็นปกติสุข ทำให้ผู้พิการเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อสถานศึกษาจนไม่ยอมไปโรงเรียน หลีกเลี่ยงการเข้าสู่สังคม และปิดกั้นตนเองให้อยู่แต่ในบ้าน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักในหน้า 79 ซึ่งการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้บุคลากร ไม่ว่าจะเป็นบุคคลปกติ หรือบุคคลที่มีความพิการ ให้มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง และประเทศชาติ ยิ่งไปกว่านั้นหากผู้พิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านการศึกษาให้ทัดเทียมกับบุคคลปกติ ก็จะเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้พิการได้เข้าถึงกระบวนการการทำงานในตลาดแรงงาน ถือเป็นแนวทางในการเปลี่ยนทัศนคติเชิงลบของนายจ้างที่มีต่อความสามารถของผู้พิการ และการถูกกีดกันจากนายจ้างในการเข้าสู่ตลาดแรงงานก็จะหมดไป

1.3 การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ ผู้พิการที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักตอบเป็นทิศทางเดียวกันว่า ผู้พิการที่เป็นสมาชิกในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ จากตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลหลักในหน้า 80 แสดงให้เห็นว่า ระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ยังต้องปรับปรุงและแก้ไขในเรื่องของช่องทางการเข้าถึงระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ของผู้พิการที่ยังขาดการพัฒนา โดยเฉพาะผู้พิการที่อาศัยอยู่ในชนบทที่มีความต้องการในเรื่องของอุปกรณ์ในการช่วยเหลือคนพิการ เพื่อจะดำรงชีวิตในสังคม ก้าวสู่ชีวิตการทำงาน และก้าวสู่สังคมการทำงานได้ อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลหลักแสดงให้เห็นว่าการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ส่วนใหญ่เป็นการสงเคราะห์มากกว่าได้รับการดูแลรักษาอย่างจริงจัง ทำให้ผู้พิการถูกมองว่า ผู้พิการนั้นต้องเป็นผู้รับอย่างเดียว และผู้พิการเองยังขาดข้อมูลข่าวสารในการเข้าถึงระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ เป็นเหตุให้ผู้พิการส่วนใหญ่พลาดโอกาสในการได้รับการบำบัดทางการแพทย์ที่ทันต่อเวลาที่

1.4 การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางด้านสังคม ในส่วนระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางด้านสังคมนั้นไม่เป็นที่รู้จักในหมู่ผู้พิการ ส่วนใหญ่แล้วผู้พิการต้องเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมด้วยตนเอง ไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านสังคมที่หน่วยงานได้จัดเตรียมเอาไว้ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในหน้า 81 - 82 ซึ่งส่วนใหญ่ผู้พิการภายในสมาคมมักใช้ชีวิตหลังจากที่ได้รับความพิการอยู่ภายในบ้านในระยะหนึ่ง จนสามารถคุ้นชินกับความพิการของตนเองแล้ว จึงเริ่มเข้ามาทำงานในสมาคมคนพิการ จะเห็นได้ว่ารูปแบบหลักในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการทางด้านสังคมภายในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการส่วนใหญ่แล้ว จะเป็นการฟื้นฟูด้วยตนเอง เข้าหาสังคมด้วยตนเอง

หากผู้พิการได้รับระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่มีคุณภาพตั้งแต่ทางด้านการแพทย์ ทางด้านการศึกษา และทางด้านสังคมก็จะทำให้ผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวสามารถออกไปสู่สังคมได้ เนื่องจากทั้ง 4 การฟื้นฟูสมรรถภาพข้างต้นนี้ ถือเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกันอย่างขาดไม่ได้ ทั้งหมดนี้จะช่วยให้ผู้พิการได้เข้าสู่กระบวนการการจ้างงานในตลาดแรงงานปัจจุบัน

2. การพัฒนาศักยภาพคนพิการ

รูปแบบในการพัฒนาศักยภาพของคนพิการที่จะนำไปสู่กระบวนการจ้างงาน เกิดจากการก่อตั้งรวมตัวจากสมาคมคนพิการ จนถึงกลุ่มผู้พิการด้วยกันในการให้ความช่วยเหลือ และที่สำคัญผู้พิการรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสมาคมหรือรู้สึกเป็นเจ้าของและอยากมีส่วนร่วมร่วมกับสมาคมคนพิการแห่งนี้ในการร่วมทำกิจกรรมต่างๆ จึงทำให้ผู้พิการที่ทำงานในสมาคมสร้างพื้นที่ของตนเองผ่านทางสมาคมในรูปแบบต่างๆ การที่ผู้พิการมีความสุขจากการทำงาน และการพัฒนา

ตนเองให้มีศักยภาพนี้เกิดจากให้คำแนะนำ การให้ความช่วยเหลือจากเพื่อนผู้พิการถึงผู้พิการด้วยกันเอง ซึ่งเรียกว่า “กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน” (Self-Help Group)

3. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สำหรับผู้พิการยังไม่มีเพียงพอตามความต้องการ เช่น ห้องน้ำ ทางลาด รถโดยสารสาธารณะ เป็นต้น จากการศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักนั้น มีความเห็นว่า สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการยังต้องมีการปรับปรุง และพัฒนาอย่างจริงจัง ความสำคัญของ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ประเทศไทยยังคำนึงถึงผู้พิการในระดับที่น้อยมากในเรื่องการให้ โอกาสผู้พิการในการดำรงชีวิตในสังคม ทั้งที่ประเทศไทยมีกฎหมายกำหนดในสร้างอาคารสถานที่ สำหรับผู้พิการให้เหมาะสม อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐควรเป็นหน่วยงานที่ต้องให้การสนับสนุนให้ คนพิการ ได้เข้าถึงสิทธิของตนเอง และเป็นหน่วยงานตัวอย่างให้กับหน่วยงานภาคเอกชนหรือสถาน ประกอบการต่างๆ เพื่อที่จะให้คนพิการได้เข้าสู่กระบวนการการทำงานอย่างแท้จริง แต่หน่วยงาน ภาครัฐกลับ ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการ หรือมีน้อยมาก

กระบวนการการทำงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวต้องอาศัยปัจจัยซึ่ง เป็นตัวแปรสำคัญ 3 อย่าง อันได้แก่ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เพื่อให้ผู้พิการสามารถดำรงชีวิต ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ต้องอาศัยปัจจัยทางด้านการพัฒนาศักยภาพคนพิการ โดยใช้ระบบเพื่อน ช่วยเพื่อน (Self-Help Group) ในการพัฒนาคนพิการให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ เพื่อให้ผู้พิการมีสิทธิเท่าเทียมกับบุคคลปกติในสังคม และร่วมอยู่ใน สังคมอย่างมีความสุข

ตอนที่ 2 การปรับตัวในการทำงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว

การศึกษาเรื่อง การจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีผลการศึกษาในเรื่องการปรับตัวในการทำงานของผู้พิการทางกายและ การเคลื่อนไหวทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ การปรับตัวทางด้านสังคม การปรับตัวทางด้านการทำงาน และ การปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อม นั้นสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. การปรับตัวทางด้านสังคม

ผู้พิการพยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคม และพยายามแสดงความสามารถของตนเอง ผ่านในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ของสังคม และชุมชน โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน การ ร่วมรณรงค์เพื่อให้เกิดการสร้าง ความเข้าใจระหว่างคนในสังคมกับผู้พิการ และร่วมกันจัด อุปสรรคที่สังคมภายนอกได้พยายามขจัดเสียให้ผู้พิการในรูปแบบต่างๆ โดยในสมาคมคนพิการ จังหวัดสมุทรปราการ มีรูปแบบวิธีการปรับตัวทางสังคมของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว ใน

การทำงานโดยการยึดแนวทางกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน (Self-Help Group) ทำให้รูปแบบ หรือปัญหา ของวิธีการปรับตัวทางสังคมของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน

2. การปรับตัวทางด้านการทำงาน

ผู้พิการที่ทำงานในสมาคมสามารถปรับตัวทางด้านการทำงานได้เป็นอย่างดี แต่ผู้ พิการบางส่วนกับพบปัญหากับการร่วมทำงานกับคนปกติในสังคม เนื่องจากถูกสังคมมองว่าสภาพ ความพิการของผู้พิการเป็นอุปสรรคต่อการปรับตัวทางด้านการทำงาน ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว สภาพความพิการเป็นเพียงความไม่สะดวกทางด้านร่างกายที่สามารถจัดออกไปได้ โดยการสร้างความเชื่อมั่นของผู้พิการให้กับตนเอง ผ่านระบบกระบวนการการฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีคุณภาพ จะ เห็นได้ว่าการปรับตัวในการทำงานทุกส่วนมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันอย่างขาดกันไม่ได้ ตั้งแต่ตัวผู้พิการเอง ครอบครัว บุคคลปกติที่อยู่ในสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สำคัญในการปรับตัวของ ผู้พิการ หากผู้พิการมีความพร้อมในด้านต่างๆ และครอบครัวให้การสนับสนุนในการทำงาน ตลอดจนสังคมมีทัศนคติหรือเจตคติที่ดีต่อผู้พิการ ก็จะทำให้ผู้พิการสามารถปรับตัวด้านการงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อม

ผู้พิการมักจะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ได้ยากกว่าบุคคลธรรมดาหลาย เท่า ซึ่งการปรับตัวทางสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี ต้องเริ่มจากสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพ และ เอื้อต่อคนพิการ แต่ในความเป็นจริง สิ่งอำนวยความสะดวกในประเทศไทยยังไม่มีคุณภาพ และไม่ เอื้อต่อผู้พิการเลย อีกทั้งตัวผู้พิการเองก็เป็นอุปสรรคต่อวิธีการปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อมใน การทำงานของตัวผู้พิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “เพศ” ของผู้พิการเอง ก็มีผลทำให้ผู้พิการปรับตัวใน สภาพแวดล้อมในการทำงานได้ยาก โดยเฉพาะหญิงจะปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ได้ยากกว่าเพศชาย ซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้จากคำสัมภาษณ์ในหน้า 91

ตอนที่ 3 ปัญหา และอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกายและการ เคลื่อนไหว

จากการศึกษาเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงาน พบว่า ปัญหาและ อุปสรรคของผู้พิการเกิดมาจากครอบครัวของผู้พิการ การยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเอง ทัศนคติ ในเชิงลบของนายจ้าง อีกทั้งกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการที่เอื้อประ โยชน์ให้นายจ้างจนมากเกินไป ทั้งหมดนี้ถือเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาในสังคมไทยนั้น ซึ่งการศึกษาในผู้พิการ ในสมาคมก็ได้รับผลกระทบนั้นเช่นกัน โดยสามารถสรุปผลการศึกษาในประเด็นปัญหา และ อุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว ได้ดังนี้

1. ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดมาจากครอบครัวของผู้พิการ

ครอบครัวในสังคมไทยมักจะมีเจตคติที่หลากหลายต่อผู้พิการ ด้วยความเชื่อเรื่อง ศาสนา วัฒนธรรม และสังคม จนทำให้ผู้พิการได้รับผลกระทบจากความเชื่อนั้น ทำให้ผู้พิการถูกกีดกัน ถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม และรังเกียจ และบางครอบครัวก็มีความรักและความเมตตา สงสารผู้พิการจนมากเกินไป ตลอดจนมโนทัศน์ของครอบครัวผู้พิการในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นเชิงลบ (Family Attitude Barrier) ดังคำสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในหน้า 93 อีกทั้งครอบครัวในสังคมไทยให้การปกป้องผู้พิการจนมากเกินไป (Over Protection) รวมถึงในการที่ผู้พิการจะออกจากบ้านจะต้องมีค่าใช้จ่าย ทำให้บางครอบครัวไม่ให้ผู้พิการออกไปข้างนอกเพราะถือเป็นการสร้างภาระในครอบครัวเพิ่ม สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีผลทำให้ผู้พิการขาดโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการการจ้างงานในตลาดแรงงานปัจจุบัน ดังนั้นการจะสนับสนุนให้ผู้พิการได้เข้าถึงกระบวนการการจ้างงานของผู้พิการนั้น ต้องอาศัยการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นอันดับแรก และมโนทัศน์ของครอบครัวที่มีต่อผู้พิการจะต้องเป็นไปในเชิงบวก ให้กำลังใจผู้พิการให้สามารถก้าวออกไปสู่สังคมของคนปกติได้ ให้ผู้พิการดูแลตนเองมากกว่ารับการดูแลจากครอบครัว

2. ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดมาจากการยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเอง

ผู้พิการเองก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นปัญหา และอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงาน เนื่องจากความอาย ความกลัว ภายในตัวผู้พิการ ซึ่งก็คือปัญหาและอุปสรรคที่เกิดมาจากการยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเอง ถือเป็นสาเหตุของอุปสรรคในการก้าวสู่สังคมการทำงาน จากคำสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในหน้า 94 - 95 จะเห็นได้ว่า การที่ถูกสังคมตอกย้ำในเรื่องสภาพความพิการ หรือการให้ความเมตตา สงสาร จนมากเกินไปที่เรียกว่า เวทนานิยม ทำให้ผู้พิการไม่ยอมรับสภาพความพิการของตนเอง ปิดกั้นตนเองให้ออกจากสังคม จนนำไปสู่การปฏิเสธการยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเอง อีกทั้งในสังคมไทยเรานั้นได้สร้างความหมายของคำว่า คนพิการ ผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรม ศาสนา และวาทกรรมต่างๆ ที่สามารถเห็นได้ทั่วไป จึงทำให้สังคมได้ปิดกั้นพื้นที่ทางสังคมในรูปแบบต่างๆ ทำให้ผู้พิการกลายเป็นบุคคล “ชายขอบ” ในที่สุด

3. ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดมาจากทัศนคติของสถานประกอบการ และนายจ้าง

ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดจากทัศนคติของสถานประกอบการ และนายจ้าง เป็นปัญหาหลักๆ ซึ่งสถานประกอบการมักจะมองว่าผู้พิการไม่มีความสามารถ หรือศักยภาพพอที่จะทำงานให้ตอบสนองต่อความต้องการของสถานประกอบการได้ อีกทั้งการจะรับผู้พิการเข้าทำงานจะต้องเสียค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นการเพิ่มต้นทุน ค่าใช้จ่ายทางด้านการบริหารจัดการในสถานประกอบการ ส่งผลให้ผู้พิการไม่ได้รับการจ้างงาน ทำให้ต้องเข้ามาเป็นสมาชิกและทำงานในสมาคม ซึ่งสมาคมก็ต้องยื่นมือเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการให้สมาชิกได้เข้าสู่กระบวนการ

จ้างงานภายในสมาคม แต่งานที่สมาคมมีอยู่ไม่สามารถรองรับผู้พิการที่เป็นสมาชิกได้ทั้งหมด จึงเกิดเป็นวงจรของปัญหาของการเข้าถึงการจ้างงานอย่างไม่จบสิ้นอย่างที่พบเห็นในปัจจุบัน หากสถานประกอบการ หรือนายจ้างยังมีทัศนคติที่ยังเป็นลบต่อผู้พิการอยู่ ก็เป็นการยากที่ผู้พิการไทยจะสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ต้องตกเป็นภาระของสังคม และประเทศชาติ หน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการรับผิดชอบโดยตรงควรจะสร้างความเชื่อมั่นให้กับสถานประกอบการว่า ผู้พิการมีศักยภาพพอที่จะทำงานได้อย่างเต็มความสามารถไม่แพ้คนปกติ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่สถานประกอบการ และนายจ้าง เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้พิการสามารถออกไปสู่สังคม และมีงานทำ

4. ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดมาจากกฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของคนพิการ

ผู้พิการที่ทำงานในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการไม่ได้รู้ว่าสิทธิของผู้พิการมีสิทธิใดนอกเหนือจากเบี้ยยังชีพสำหรับผู้พิการเท่านั้น ผลการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องสิทธิของผู้พิการอย่างทั่วถึง และขาดการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่ทำให้ผู้พิการได้รับทราบถึงสิทธิของผู้พิการมากขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ในหน้า 98 - 99 ทำให้เกิดปัญหา และอุปสรรคที่สำคัญของคนพิการที่ทำให้คนพิการไม่สามารถรับทราบสิทธิของตนได้อย่างครบถ้วนและทั่วถึง กฎหมายก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้พิการถูกกีดกันทั้งที่ผู้พิการบางคนมีศักยภาพพอที่จะสอบแข่งขันได้ แต่ต้องถูกกีดกันด้วยกฎหมาย บัญญัติว่าเป็นผู้ไร้ความสามารถ ทำให้ผู้พิการขาดการเข้าถึงกระบวนการการจ้างงานทั้งหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนเหมือนที่เป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน การใช้ระบบโควต้าซึ่งเป็นการประกันสิทธิในการทำงานสำหรับผู้พิการ โดยองค์กรที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป จะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน 1 คน ระบบโควตานี้ นายจ้าง หรือสถานประกอบการก็ไม่ได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และไม่มีผลบังคับลงโทษตามกฎหมายใดๆ ทั้งสิ้น

ตอนที่ 4 เสี่ยงสะท้อนในเรื่องโอกาสการจ้างงานของผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหว

จากคำสัมภาษณ์กลุ่มผู้พิการซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้เสียงสะท้อนเกี่ยวกับโอกาสการจ้างงานผู้พิการซึ่งเป็นประเด็นใหญ่ๆ คือผู้พิการทำงานในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการมีความต้องการรายได้และอาชีพที่มั่นคงและแน่นอน ปัจจุบันรายได้ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพในสมาคมเป็นรายได้หลักของผู้พิการจริง แต่ค่อนข้างไม่แน่นอนในแต่ละเดือน เพราะการทำงานในสมาคมเป็นลักษณะงานที่ไม่สม่ำเสมอ ถึงแม้ประเด็นเรื่องโอกาสการจ้างงานของผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวไม่ได้อยู่ในวัตถุประสงค์การศึกษาครั้งนี้ แต่ก็ได้ทำให้ได้รับรู้ความต้องการอย่างแท้จริงของผู้พิการในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ดังต่อไปนี้

เบี้ยยังชีพจากภาครัฐที่ให้แก่ผู้พิการผู้พิการมองว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ยั่งยืน เบี้ยยังชีพนี้ไม่ได้ช่วยบรรเทาปัญหาของผู้พิการมากนัก ผู้พิการในสมาคมมองว่า รัฐควรนำเงิน 500 บาท ที่เป็นเบี้ยยังชีพของผู้พิการนี้ มาทำเป็นกองทุนพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถแก้ปัญหาได้ในระยะยาวจะดีกว่า

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การขาดสิ่งอำนวยความสะดวกนี้เป็นปัญหาที่เป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของผู้พิการในสมาคม เนื่องด้วยการเดินทางมาทำงานหากมีความยากลำบากมาก ก็จะต้องใช้เวลามากกว่าคนทั่วไปหลายเท่า ซึ่งสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการตั้งอยู่ในซอยลึก การคมนาคมขนส่งไม่สะดวก

ด้านการฝึกอาชีพ กลุ่มผู้พิการซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักสะท้อนออกมาว่า การฝึกอาชีพสำหรับผู้พิการยังมีไม่มากพอ และสายอาชีพที่ทางสมาคมจัดไว้ค่อนข้างแคบ ทำให้ผู้พิการได้รับการฝึกอาชีพเพื่อไปประกอบอาชีพภายในสมาคมในสายงานที่แคบ ส่งผลทำให้ความสามารถในการจัดหางานให้ผู้พิการของทางสมาคมมีขีดจำกัดค่อนข้างสูง การพัฒนาสมาคมคนพิการจึงเป็นไปได้ยาก

ด้านการศึกษา กลุ่มผู้พิการซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความเห็นว่า การที่ผู้พิการได้รับการศึกษามากกว่านี้ จะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต และพัฒนาศักยภาพทางการดำเนินชีวิต และการทำงานของผู้พิการได้อย่างมาก การเข้าถึงการศึกษาที่ยากลำบาก ขาดค่าใช้จ่าย ขาดการสนับสนุนจากทางสมาคม ก็เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้พิการที่ทำงานในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการต้องทำงานในลักษณะของการใช้แรงงานเท่านั้น สมาคมจึงควรจัดการส่งเสริมการศึกษาให้สมาชิกเพื่อนำความรู้มาพัฒนาสมาคมต่อไป

ด้านการรักษาพยาบาล กลุ่มผู้พิการซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักมีความต้องการในสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลเป็นอย่างมาก ทางสมาคมไม่มีสวัสดิการด้านนี้ให้กับผู้พิการที่ทำงานภายในสมาคม ทำให้ผู้พิการที่ทำงานในสมาคมจะต้องใช้เงินทุนส่วนตัวในการรักษาพยาบาลที่เกิดจากสุขภาพของตนเอง

ด้านกฎหมาย กลุ่มผู้พิการซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า กฎหมายควรเอื้อต่อผู้พิการมากกว่าจะเอื้อต่อนายจ้าง ในประเทศไทยกฎหมายที่บัญญัติไว้นั้น ส่วนใหญ่จะให้ประโยชน์ต่อนายจ้างมากกว่าประโยชน์ของผู้พิการ เช่น กฎหมายบางตัวไม่มีบทลงโทษหากไม่ปฏิบัติตาม ทำให้ผู้พิการไม่ได้รับการจ้างงานที่ยุติธรรม

จากเสียงสะท้อนเบื้องต้น ผู้ศึกษาขอตั้งข้อสังเกตว่าสถานการณ์ด้านแรงงานพิการของไทยในปัจจุบันยังอยู่ในขั้นวิกฤต คือ คนพิการในวัยทำงานส่วนใหญ่ว่างงานและขาดความพร้อมในการทำงาน เนื่องจากไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ การศึกษา หรือการฝึกอาชีพ มีคนพิการจำนวนมาก

น้อยที่ทำงานในสถานประกอบการเอกชน หน่วยงานภาครัฐ การดำเนินการส่งเสริมอาชีพคนพิการ พบว่าการดำเนินงานของภาครัฐในระดับหลักการ ได้แก่ การออกกฎหมาย การกำหนดนโยบาย ตลอดจนการกำหนดมาตรการและแผนงานต่างๆ ภายใต้กรอบแนวคิดสิทธิของคนพิการ ดำเนินงาน ภายใต้กรอบแนวคิดและรูปแบบการสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการให้คนพิการ หากจะแก้ไข ปัญหาด้านแรงงานคนพิการให้มีประสิทธิภาพ ควรมีการส่งเสริมอาชีพคนพิการทั้งในระดับ หลักการและระดับปฏิบัติภายใต้กรอบแนวคิดด้านสิทธิคนพิการ ต้องเน้นการส่งเสริมให้ผู้ที่ เกี่ยวข้องมีเจตคติที่ถูกต้อง และยังจำเป็นต้องปรับเปลี่ยน โครงสร้างของหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ สนับสนุน และประสานงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งครอบครัวของผู้พิการต้องดูแล และเอาใจใส่ผู้พิการอย่าง เหมาะสม ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐควรสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับผู้พิการให้สังคมมีความ เข้าอกเข้าใจคนพิการ และยอมรับผู้พิการในฐานะบุคคลคนหนึ่งของสังคมเรา

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องการจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวกวในสมาคมคน พิการจังหวัดสมุทรปราการ ผู้ศึกษาได้อภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การศึกษาที่กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการจ้างงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว กระบวนการปรับตัว ของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการ ทางกายและการเคลื่อนไหว และเสียงสะท้อนในเรื่องโอกาสในการจ้างงานของผู้พิการทางกายและ การเคลื่อนไหว ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 กระบวนการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว

กระบวนการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการนั้น ต้องอาศัยประเด็น 3 ประการ ได้แก่ ระบบ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การพัฒนาศักยภาพคนพิการ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ พิการ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงขออภิปรายผลการศึกษาตามประเด็นเรื่องกระบวนการจ้างงานของผู้พิการ ทางกายและการเคลื่อนไหว ดังนี้

1. ระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

ระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ คือ การปรับสภาพความพิการทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจด้วยวิธีการทางการแพทย์ ทั้งหมดนี้จะนำไปสู่การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การศึกษาสังคม และอาชีพ เพื่อให้คนพิการกลับคืนสู่สภาพที่สามารถดำเนินกิจกรรมประจำวันใน สังคมได้อย่างปกติ ทำให้คนพิการมีความสามารถในการปรับตัวในการดำเนินชีวิตและการ

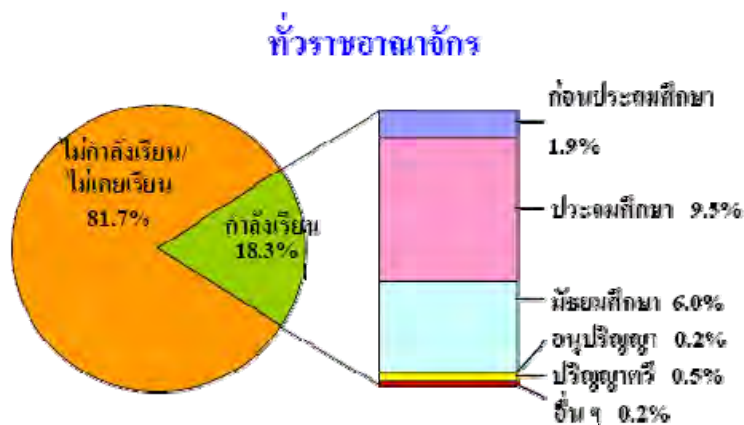
ประกอบอาชีพ และจะทำให้คนพิการสามารถพึ่งพาตนเองได้ จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งผู้ศึกษาได้อภิปรายผลการศึกษาในประเด็นเรื่องระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ดังนี้

1.1 การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพ

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพของผู้พิการที่ทำงานในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ถูกตีกรอบ และถูกจำกัดพื้นที่ไว้แค่การเย็บผ้าเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นเสมือนการตอกย้ำว่า ผู้พิการมีความสามารถในการทำงานแค่เพียงการเย็บผ้าเท่านั้น ไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นได้ อีกทั้งการทำงานเย็บผ้าของผู้พิการส่วนใหญ่ที่ได้ทำอยู่ก็เป็นการทำงานแบบนอกระบบการจ้างงาน (Informal Sector) และการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพของผู้พิการที่ถูกจำกัดพื้นที่หรือถูกตีกรอบในการทำงานนั้น เป็นการกระทำที่สร้างความเชื่อว่าผู้พิการเหมาะสมกับการทำงานเย็บผ้าเท่านั้น ซึ่งรายได้ที่ได้จากการเย็บผ้าเพียงอย่างเดียว นั้น ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายของผู้พิการ ด้วยเหตุนี้เองทำให้ผู้พิการต้องส่งเสริมการจ้างงานด้วยตนเอง (Self Employment) ทำให้ผู้พิการต้องหลุดออกจากระบบการจ้างงานในตลาดแรงงานเปิด ผู้ศึกษามีความเห็นว่เมื่อผู้พิการขาดโอกาสในการทำงานก็จะส่งผลกระทบต่อเป็นวงจรรอบๆ ไม่จบสิ้นกับระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในด้านอื่นๆ เช่น หากผู้พิการเจ็บป่วยหรือต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด แทนที่จะได้รับประกันสังคมจากการทำงานของผู้พิการเอง ถ้าผู้พิการไม่มีประกันสังคมจากการทำงานนั้น ผู้พิการก็ต้องตกเป็นภาระของครอบครัว และสังคมต่อไป

1.2 การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา

จากการศึกษาในประเด็นการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษาจะพบว่าผู้พิการที่ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ขาดการศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้องกับจำนวนผู้พิการในประเทศไทยส่วนใหญ่ที่ไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้พิการไทยยังขาดการสนับสนุน และการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษาจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก ดังแผนภาพที่แสดงถึงจำนวนผู้พิการจำแนกตามระดับการศึกษาที่กำลังเรียน พ.ศ. 2550

แผนภาพที่ 6 แสดงจำนวนผู้พิการจำแนกตามระดับการศึกษาที่กำลังเรียน พ.ศ. 2550

ที่มา : กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2550, “แสดงจำนวนผู้พิการจำแนกตามระดับการศึกษาที่กำลังเรียน พ.ศ. 2550,” เอกสารเผยแพร่ พ.ศ. 2550 (อัดสำเนา)

อีกทั้งความเหลื่อมล้ำทางด้านสิทธิมนุษยชน อีกทั้งยังขาดการดูแลจากครูผู้สอน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอบรม และจัดเวลาให้นักเรียนทั่วไปมีความเข้าใจและเห็นใจนักเรียนที่เป็นผู้พิการ เพื่อให้อยู่และเรียนร่วมกันได้อย่างเป็นปกติสุข ทำให้ผู้พิการเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อสถานศึกษา ผู้ศึกษาขอตั้งข้อสังเกตว่าระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษาเป็นเสมือนประตูบานแรกที่ทำให้ผู้พิการได้เข้าสู่โอกาสในการทำงาน แต่เนื่องจากระบบการศึกษาไทยยังขาดการจัดบริการให้ผู้พิการได้เรียนร่วมกับนักเรียนปกติ และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับผู้พิการ และที่สำคัญหน่วยงานภาครัฐยังไม่มียุทธศาสตร์สนับสนุนให้ผู้พิการได้เข้าถึงการศึกษาเลย จึงทำให้ผู้พิการไทยต้องขาดโอกาส และสิทธิในฐานะพลเมืองคนหนึ่งคนหนึ่งในสังคม

1.3 การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการแพทย์

ในระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการแพทย์ของผู้พิการผู้ให้ข้อมูลหลักครั้งนี้จะเห็นได้ว่า ถึงแม้ประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Right of Persons with Disabilities, CRPD) เป็นอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่เป็นหลักประกันในสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ต่อคนพิการอย่างเสมอภาคทัดเทียมกับบุคคลทั่วไป แต่ผู้พิการก็ยังขาดการบริการการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์อย่างจริงจัง และผู้พิการส่วนใหญ่จะได้รับการสงเคราะห์เป็นหลัก (Medical Model) ที่สำคัญผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ต้องการมีงานอย่างยั่งยืน เพื่อสามารถดำรงชีวิตในสังคม

ปกติได้อย่างมีความสุข ตลอดจนระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านการแพทย์ที่ดีเพื่อนำไปสู่การเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของชลลดา ชนะศรีรัตนกุล (2548 : 1) ได้ศึกษาเรื่อง “การเตรียมความพร้อมผู้พิการก่อนประกอบอาชีพ” จากการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ ปฏิบัติงานเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับผู้พิการก่อนประกอบอาชีพ ทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา สังคม และอาชีพในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการแพทย์

1.4 การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางด้านสังคม

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคมเป็นการฟื้นฟูที่จะทำให้ผู้พิการได้เข้าไปอยู่ในสังคมได้ โดยการจัดการบริการเพื่อให้ความช่วยเหลือคนพิการให้ได้รับการปรับวิถีชีวิตให้ดีขึ้น ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถพึ่งตนเองมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และเป็นกำลังทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้ด้วย ผู้ศึกษาขอตั้งข้อสังเกตว่าระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านสังคมไม่เป็นที่รู้จัก ส่วนใหญ่แล้วผู้พิการต้องเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมด้วยตนเอง ไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านสังคมที่หน่วยงานได้จัดเตรียมเอาไว้ ส่วนใหญ่ผู้พิการภายในสมาคมมักใช้ชีวิตหลังจากที่ได้รับคามพิการอยู่ภายในบ้านในระยะหนึ่ง จนสามารถคุ้นชินกับความพิการของตนเองแล้ว จึงเริ่มเข้ามาทำงาน ดังนั้นทุกภาคส่วนที่เกี่ยวกับผู้พิการควรจะสนับสนุนระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (Community-Based Rehabilitation) เพื่อให้ครอบครัว ชุมชนและสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทำให้คนพิการมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขในชุมชน

2. การพัฒนาศักยภาพคนพิการ

การพัฒนาศักยภาพคนพิการเกิดจากการก่อตัวรวมตัวเพื่อต่อต้านอำนาจรัฐในการเรียกร้องสิทธิของตนเองผ่านกระบวนการทางสมาคมหรือที่เรียกว่ากลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน (Self-Help Group) ดังนั้นผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่าควรจะสนับสนุนการรวมตัวของผู้พิการในสังคมไทย เพื่อให้ผู้พิการได้ก้าวออกสู่สังคมไทยในฐานะพลเมืองคนหนึ่ง และได้มีสิทธิในการเรียกร้องสิทธิขั้นพื้นฐานของตนเองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ที่ได้ให้ความสำคัญกับสิทธิ และโอกาสต่างๆ สำหรับผู้พิการเช่นกัน สิทธิดังกล่าวส่งเสริมให้คนพิการได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานเหมือนกับบุคคลปกติในสังคมเพื่อให้คนพิการได้เข้าถึงการบริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านอาชีพ การแพทย์ การศึกษา และสังคม ตลอดจนการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้ออำนวยให้คนพิการได้ใช้ด้วยกันกับคนในสังคม

3. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญสำหรับผู้พิการก็คือสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะช่วยให้ผู้พิการได้ออกสู่สังคมเหมือนคนปกติทั่วไป แต่เนื่องจากคุณภาพชีวิตของผู้พิการไทยยังด้อยคุณภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สำหรับผู้พิการยังไม่มีเพียงพอตามความต้องการ เช่น ห้องน้ำ ทางลาด รถโดยสารสาธารณะ เป็นต้น จากการศึกษาพบว่าผู้พิการยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้พิการต้องขาดโอกาสในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราวัลย์ คงถาวร (2547 : 1) ได้ศึกษาเรื่อง “ความเป็นไปได้ในการจ้างงานคนพิการของ บริษัท มิตรชุบิชิ มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด” โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ตั้งแต่การจัดห้องน้ำ ทางลาดขึ้นลงอาคาร และที่นั่งทำงาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นสำหรับคนพิการ ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นปัจจัยให้ผู้พิการได้เข้าถึงกระบวนการจ้างงานในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 การปรับตัวในการทำงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว

การปรับตัวของผู้พิการสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การปรับตัวทางด้านสังคม การปรับตัวทางด้านการทำงาน และการปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อม ตามกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงอภิปรายผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. การปรับตัวทางด้านสังคม

ในการศึกษาเรื่องการปรับตัวทางสังคมของผู้พิการที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักนั้น ผู้พิการพยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคม และพยายามแสดงความสามารถของตนเองผ่านในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ของสังคม และชุมชน โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน การร่วมรณรงค์เพื่อให้เกิดการสร้างใจระหว่งคนในสังคมกับผู้พิการ และร่วมกันจัดอุปสรรคที่สังคมภายนอกได้พยายามขัดเขี่ยคให้ผู้พิการในรูปแบบต่างๆ ดังนั้นผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่ารูปแบบวิธีการปรับตัวทางสังคมของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการควรยึดแนวทางกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน (Self-Help Group) เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนในสังคมที่มองผู้พิการไปในเชิงลบให้หมดไป

2. การปรับตัวทางด้านการทำงาน

การศึกษานี้กลับพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักครั้งนี้ส่วนใหญ่ผู้พิการที่ทำงานในสมาคมสามารถปรับตัวทางด้านการทำงาน ได้เป็นอย่างดี แต่ผู้พิการบางส่วนกับพบปัญหาเกี่ยวกับการร่วมทำงานกับคนปกติในสมาคมคนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพชรลัดดา บุญยะวันตั้ง (2545 : 1) ได้ศึกษาเรื่อง “อัทมโนทัศน์และการปรับตัวของคนพิการทางการมองเห็น ที่ศูนย์สมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ด และศูนย์ฝึกอาชีพหญิงตาบอดสามพราน” ได้ชี้ให้เห็นว่า ลักษณะกลุ่มประชากร

ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ที่มีระยะเวลาที่พิการมากกว่า 10 ปีขึ้นไปและเป็นคนตาบอดสนิท อัมมโนทัศน์ด้านครอบครัว, อัมมโนทัศน์ด้านการสร้างสัมพันธภาพ, อัมมโนทัศน์ด้านการแก้ปัญหา และอัมมโนทัศน์โดยรวมอยู่ในระดับดี ส่วนอัมมโนทัศน์ด้านการยอมรับตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการปรับตัวพบว่า การปรับตัวด้านร่างกายและการปรับตัวโดยรวมอยู่ในระดับดี ส่วนการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่และการปรับตัวด้านการพึ่งพาระหว่างกันอยู่ในระดับปานกลาง และได้ให้ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับคนพิการและบุคคลอื่นๆ ในสังคมควรจะทำให้การสนับสนุนให้โอกาสและมีเจตคติที่ดีต่อคนพิการรวมทั้ง ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มีความสำคัญต่ออัมมโนทัศน์และการปรับตัว เพราะฉะนั้นบุคคลในครอบครัวควรจะทำให้การช่วยเหลือ ให้ความรัก และให้กำลังใจกับคนพิการเพื่อช่วยให้พวกเขามีความรู้สึกรักที่ดียิ่งซึ่งจะนำไปสู่การปรับตัวที่ดีต่อไป เพื่อช่วยให้พวกเขามีความมั่นใจในตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับคนปกติได้อย่างมีความสุข

3. การปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อม

จากการศึกษาครั้งนี้ในเรื่องการปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อมพบว่าสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ได้เตรียมพร้อมสถานที่ต่างๆ ไว้ให้ผู้พิการ โดยคำนึงถึงการดำเนินชีวิตและการทำงานของผู้พิการในสมาคมคนพิการ ซึ่งทางสมาคมได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ให้กับผู้พิการประเภทต่างๆ ทำให้การปรับตัวด้านสภาพแวดล้อมของผู้พิการที่ทำงานในสมาคมไม่มีปัญหา และอุปสรรคเลย แต่ผู้ศึกษากลับพบว่ายังมีอีกประเด็นหนึ่งในเรื่องของการปรับตัวทางสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้พิการที่ทำให้ผู้ศึกษาเกิดมุมมองใหม่อีกหนึ่งมุมมองเกี่ยวกับประเด็น คือ มุมมองเรื่องเพศกับความพิการที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยเพศหญิง จะปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานได้ยากกว่าเพศชายซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโจเซ และคณะ (Mondejar-Jimenez et al. 2009) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อหญิงพิการในเรื่องการแบ่งแยกด้านแรงงาน” พบว่า ผู้พิการต้องใช้ความอดทนสูงมากต่อผลกระทบในความพิการที่ตนได้รับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้พิการที่เป็นเพศหญิงต้องทนจากการถูกแบ่งแยกในการทำงานเป็น 2 เท่า ตลอดจนสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชากรควรจะได้รับเป็นต้น ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ได้มีความสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นอย่างมาก ปัญหาของการปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อมไม่ได้เกิดจากสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ กฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ หรือเพื่อนร่วมงานในสังคมคนพิการเพียงอย่างเดียว แต่เกิดสภาพความพิการที่มีความหลากหลาย และระดับความพิการที่ผู้พิการได้รับ แต่รวมถึงเพศของผู้พิการที่ทำให้การปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อมนั้นมีความยากลำบากในการปรับตัวด้านต่างๆ ของผู้พิการเป็นต้น

ตอนที่ 3 ปัญหา และอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวน

ปัญหา และอุปสรรคในการเข้าถึงกระบวนการจ้างงานไว้อย่างน่าสนใจ ในประเด็นที่เกิดมาจากครอบครัวของผู้พิการ การยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเอง ทักษะของสถานประกอบการ และนายจ้าง ตลอดจนกฎหมาย และนโยบายที่มีความเกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์ของคนพิการ ประเด็นเหล่านี้มีความเชื่อมโยงในเรื่องกระบวนการจ้างงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวน ดังต่อไปนี้

1. ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดมาจากครอบครัวของผู้พิการ

จากการศึกษาพบว่าอิทธิพลของครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการเข้าถึงการจ้างงานในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ จนทำให้ผู้พิการได้รับผลกระทบจากความเชื่อนั้น ทำให้ผู้พิการถูกกีดกัน ถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม และรังเกียจ และบางครอบครัวก็มีความรักและความเมตตา ส่งเสริมผู้พิการจนมากเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ (2544 : 1) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการศึกษาแผนและนโยบาย ศึกษาทัศนคติ ปัญหาและอุปสรรคของสถานประกอบการในการรับคนพิการเข้าทำงาน และศึกษาแนวทางการบริหารจัดการ และกลไกทางกฎหมายในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ จากการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการคือเจตคติของครอบครัว ชุมชน และสังคมส่วนมากเป็นไปทางที่ไม่ถูกต้อง ทำให้คนพิการขาดโอกาสในการทำงาน ไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพและขาดโอกาสในการออกสู่สังคม

2. ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดมาจากการยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเอง

ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าผู้พิการเองก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นปัญหา และอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงาน เนื่องจากความอาย ความกลัว ภายในตัวผู้พิการ เป็นสาเหตุของอุปสรรคในการก้าวสู่สังคมการทำงาน เป็นต้น เนื่องมาจากผู้พิการส่วนใหญ่มักจะปิดกั้นตนเองออกจากสังคม เพราะรับสภาพความพิการของตนเองไม่ได้ โดยเฉพาะผู้พิการที่ไม่ได้รับสภาพความพิการตั้งแต่กำเนิด คนพิการกลุ่มนี้มักจะมีปัญหามากที่สุด เมื่อบุคคลปกติต้องได้รับสภาพความพิการ ยิ่งเป็นการยากที่ผู้พิการจะสามารถยอมรับอัตลักษณ์ในตนเองเพื่อออกไปสู่การดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ร.ต.อ. (หญิง) จิตติมา เจือไทย (2551 : 1) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างอัตลักษณ์แห่งตัวตนของคนพิการ” ผลการศึกษาพบว่า แท้ที่จริงแล้วการรับรู้คุณค่า ความหมายที่สังคมมีต่อคนพิการ ไม่ว่าจะเป็น “ความรู้คุณค่า” “ความน่าเวทนาสงสาร” หรือ “การไร้ความสามารถ” เป็นเพียงผลผลิตของอำนาจซึ่งมีรากเหง้าอยู่ที่การครอบงำเป็นสำคัญ

3. ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดมาจากทัศนคติของสถานประกอบการ และนายจ้าง

การศึกษาในประเด็นปัญหา และอุปสรรคที่เกิดมาจากทัศนคติของสถานประกอบการ และนายจ้างพบว่า ปัญหาหลักๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานประกอบการมักจะมองว่าผู้พิการไม่มีความสามารถ หรือศักยภาพพอที่จะทำงานให้ตอบสนองต่อความต้องการของสถานประกอบการได้ อีกทั้งการจะรับผู้พิการเข้าทำงานจะต้องเสียค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นการเพิ่มต้นทุน ค่าใช้จ่ายทางการบริหารจัดการในสถานประกอบการ ส่งผลให้ผู้พิการไม่ได้รับการจ้างงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิรินาถ บุญเกียรติ (2535 : 1) ได้ศึกษาเรื่อง การเตรียมการของสถานประกอบการในการจ้างงานคนพิการ : ศึกษาเฉพาะสถาน ประกอบการที่เข้าร่วมการสัมมนา เรื่อง พระราช บัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 พบว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่าคนพิการจะสามารถทำกิจกรรมทุกอย่างได้เหมือนคนปกติ และมีขีดความสามารถในการทำงานได้เท่าเทียมกับคนปกติ อีกทั้งไม่แน่ใจว่าการจ้างงานคนพิการจะไม่ทำให้เพิ่มภาระให้กับสถานประกอบการ ดังนั้น ประเภทของนายจ้างจะพิจารณาให้คนพิการเข้าทำงาน จึงเป็นงานสำนักงานหรืองานเบาๆ ซึ่งกระทำเช่นนี้อาจ จะเกิดปัญหาที่ทำให้คนพิการขาดแรงจูงใจในการทำงาน เพราะไม่มีโอกาสก้าวหน้า เกี่ยวกับความพร้อมของสถานประกอบการในการเตรียมการจ้างงานคนพิการ พบว่า ด้านการจัดการบุคคล ด้านการจัดการสภาพแวดล้อม และบรรยากาศในการทำงานตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานมีความสำคัญต่อการทำงานของคนพิการ ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนกฎหมายเป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต พ.ศ. 2550 ในปัจจุบันแล้วแต่รายละเอียดที่เป็นอุปสรรคของคนพิการในการประกอบอาชีพก็ยังพบเจอเหมือนเดิม และยังขึ้นอยู่กับภาระของคนพิการเช่นเคย

4. ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดมาจากกฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของคนพิการ

จากการศึกษาพบว่า ผู้พิการที่ทำงานในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ไม่ได้รู้ว่าสิทธิของผู้พิการมีสิทธิใดนอกเหนือจากเบี้ยยังชีพสำหรับผู้พิการเท่านั้น ผลการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องสิทธิของผู้พิการอย่างทั่วถึง และขาดการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่ทำให้ผู้พิการได้รับทราบถึงสิทธิของผู้พิการมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ตะเกาพงษ์ (2537 : 1) ศึกษาเรื่องการสร้างโอกาสมีงานทำของคนพิการพบว่า เจตคติของนายจ้างที่มีต่อการสร้าง โอกาสการมีงานทำของคนพิการเห็นด้วยกับการจ้างงานคนพิการ และเห็นด้วยกับการบังคับใช้ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และแนวทางการสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการเมื่อพิจารณาถึงความต้องการแรงงานของนายจ้าง และความต้องการด้านการมีงานทำของคนพิการ

พบว่าฝ่ายนายจ้างก็ต้องการแรงงานที่มีคุณภาพ สามารถผลิตผลงานได้ในปริมาณและคุณภาพได้ตรงตามเป้าหมาย

ตอนที่ 4 เสียงสะท้อนในเรื่องโอกาสการจ้างงานของผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหว

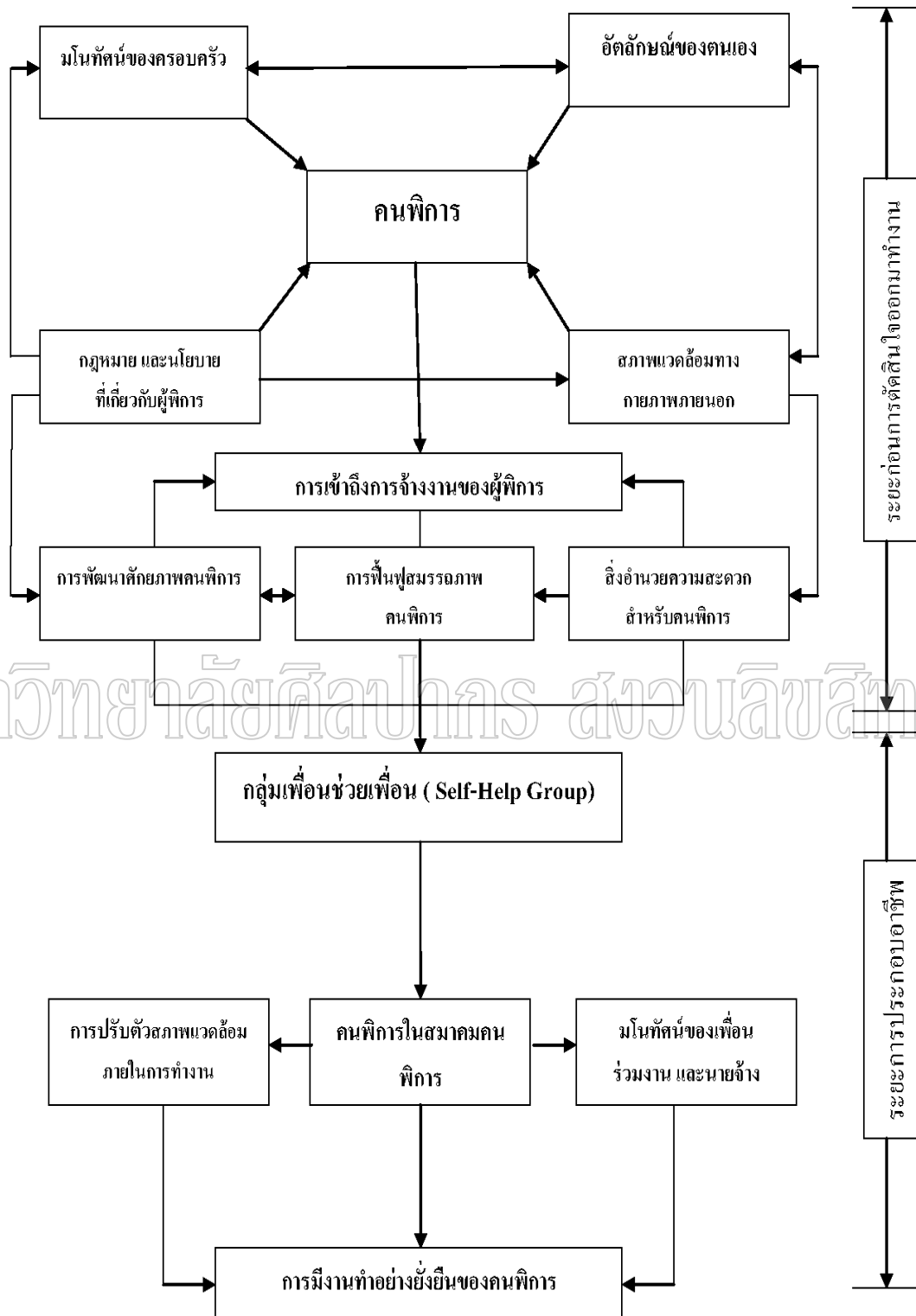
จากการศึกษาในประเด็นเรื่องเสียงสะท้อนในเรื่องโอกาสการจ้างงานของผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหว ผู้ศึกษาได้เปิดโอกาสให้ผู้พิการได้แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องโอกาสการจ้างงานของผู้พิการ เพื่อจะได้รับฟังข้อเท็จจริงที่สังคมได้กระทำต่อผู้พิการ ดังต่อไปนี้

สิ่งแรกที่ผู้พิการต้องการ คือ รายได้ที่มั่นคงและแน่นอน เนื่องจากปัจจุบันรายได้ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพในสมาคมเป็นรายได้หลักของผู้พิการจริง แต่ก่อนข้างไม่แน่นอนและสม่ำเสมอในแต่ละเดือน ต่อมาเป็นเรื่องเบี้ยยังชีพจากภาครัฐที่ให้แก่อผู้พิการ กลุ่มผู้พิการซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนแล้วคิดว่า เบี้ยยังชีพที่ทางรัฐให้ นั้น เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ยั่งยืน เบี้ยยังชีพนี้ไม่ได้ช่วยบรรเทาปัญหาของผู้พิการมากนัก ผู้พิการในสมาคมมองว่ารัฐควรนำเงิน 500 บาทที่เป็นเบี้ยยังชีพของผู้พิการนี้ มาทำเป็นกองทุนพัฒนาที่ยั่งยืน อีกทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่สำคัญ ผู้พิการขาดการให้ความช่วยเหลือในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่มาก ปัญหาเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกนี้เป็นปัญหาที่เป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของผู้พิการในสมาคม และประเด็นเรื่องการฝึกอาชีพ การศึกษา การรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพ ตลอดจนกฎหมายต่างๆ ที่เอื้อต่อผู้พิการให้มีสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการจ้างงานในปัจจุบัน ซึ่งการศึกษาของกิตติพงษ์ สุทธิ (2543 : 1) ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มีความสอดคล้องกับประเด็นเรื่องเสียงสะท้อนของผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวมากที่สุด จากการศึกษาพบว่า สถานการณ์ด้านแรงงานพิการของไทยในปัจจุบันยังอยู่ในขั้นวิกฤต คือ คนพิการในวัยทำงานส่วนใหญ่ว่างงานและขาดความพร้อมในการทำงาน เนื่องจากไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ การศึกษา หรือการฝึกอาชีพที่มีคุณภาพ และมีคนพิการจำนวนน้อยที่ทำงานในสถานประกอบการเอกชน หน่วยงานภาครัฐ

จากการศึกษาครั้งนี้จะเห็นได้ว่าการศึกษาทฤษฎีเรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคนพิการ และความพิการ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพคนพิการ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวในการทำงานของคนพิการ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย และสิทธิในการประกอบอาชีพของคนพิการ และผลงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้จะอยู่ภายใต้กรอบของตัวแบบทางการแพทย์ (Medical model of Disability) ดังนั้น ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ควรจะสนับสนุนให้หลุดออกจากตัวแบบทางการแพทย์ (Medical model of Disability) เช่น นักวิชาการทางด้านคนพิการ คือ Oliver พยายามขยายกรอบการ

ศึกษาของคนพิการให้ทะลุกรอบของตัวแบบทางการแพทย์ (Medical model of Disability) ไปสู่ตัวแบบทางสังคม (Social model of Disability) ซึ่งคนพิการนั้นไม่ได้ต้องการการดูแลทางการแพทย์เพียงอย่างเดียว โดยผู้ศึกษาจะนำเสนอในข้อเสนอแนะเชิงทฤษฎีต่อไป

การศึกษาเรื่อง “การจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ” ผู้ศึกษาได้สรุปแผนผังสรุปประเด็นการศึกษาจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ การจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการนั้นจะตัดสินใจทำงาน หรือไม่ทำงานในสมาคม เกิดมาจากมโนทัศน์ของครอบครัว อัตลักษณ์ของตนเอง สภาพแวดล้อมทางกายภาพภายนอก และกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวกับผู้พิการทั้งหมดนี้มีความเชื่อมโยงกัน และมีผลโดยตรงต่อคนพิการ ส่งผลให้ผู้พิการได้เข้าสู่กระบวนการจ้างงาน ดังนั้น ผู้พิการจึงต้องอาศัยระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การพัฒนาศักยภาพคนพิการ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ซึ่งกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวกับผู้พิการส่งผลโดยตรงกับการพัฒนาศักยภาพคนพิการ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายนอกก็ส่งผลโดยตรงกับสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ทั้งหมดนี้คือระยะก่อนตัดสินใจของผู้พิการจะออกมาทำงาน เมื่อผู้พิการเข้าสู่ระยะการประกอบอาชีพ ผู้พิการเกิดการตั้งกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน (Self-Help Group) ส่งผลต่อคนพิการในสมาคมคนพิการ ทั้งนี้คนพิการต้องยอมรับประเด็นที่ส่งผลต่อคนพิการในสมาคมคนพิการ ได้แก่ การปรับตัวสภาพแวดล้อมภายในการทำงาน และมโนทัศน์ของเพื่อนร่วมงาน และนายจ้าง ทั้งหมดนี้ส่งผลโดยตรงให้ผู้พิการมีงานทำอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถแสดงเป็นแผนภาพ ดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนนวัตศิลป์

แผนภาพที่ 7 แผนผังสรุปประเด็นการศึกษา เรื่อง การจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกาย และการเคลื่อน ไหว ในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ

ข้อเสนอแนะ

จากการสรุป และอภิปรายผลการศึกษาเรื่อง “การจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ” พบข้อเท็จจริงจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ที่มีผลต่อผู้พิการหลายด้านตามวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาเรื่องการจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อให้เกิดความเป็นรูปธรรมให้ชัดเจนมากขึ้น ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะจากผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา และกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย โดยแบ่งเป็น 4 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 กระบวนการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหว

ระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ดีควรเริ่มต้นจากการบริการการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านการแพทย์ที่มีคุณภาพและทั่วถึง ให้การรักษาหรือการพัฒนาทางกายภาพของผู้พิการในด้านต่างๆ ตามวิธีการทางการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ ควรเอาใจใส่ผู้พิการตั้งแต่ได้รับสภาพความพิการ มีการวางแผนในการรักษาผู้พิการอย่างต่อเนื่อง ให้คำปรึกษาแนะนำผู้พิการ การทำศัลยกรรมผู้พิการ และให้อุปกรณ์ หรือเครื่องมือต่างๆ ตามสภาพความพิการ อีกทั้งมีการติดตามผลการรักษา จนถึงการดูแลผู้พิการให้ก้าวออกไปสู่สังคมได้อย่างบุคคลปกติ ในส่วนระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านการศึกษา ควรจัดการระบบการศึกษา สนับสนุนให้ผู้พิการได้เข้าสู่การเรียนร่วมกับบุคคลปกติ และมีเครื่องมือที่ช่วยในการศึกษาให้ผู้พิการอย่างทั่วถึง ระบบฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพ ควรมีการจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพอาชีพในรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการของผู้พิการและตลาดแรงงาน โดยเตรียมความพร้อมผู้พิการก่อนทำงาน และเสริมทักษะทางด้านอาชีพในวิชาชีพต่างๆ พร้อมทั้งเชื่อมโยงระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านการศึกษา โดยการส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนในด้านอาชีพสำหรับผู้พิการ และยกระดับคุณภาพการศึกษาของผู้พิการให้เทียบเท่ากับ โรงเรียน หรือมหาวิทยาลัยทั่วไป

สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ หน่วยงานภาครัฐควรปรับเปลี่ยนสถานที่ราชการให้เอื้อต่อคนพิการ เพื่อแสดงตนเป็นตัวอย่างที่ดีต่อหน่วยงานอื่นๆ พร้อมทั้งให้การสนับสนุนหน่วยงานต่างๆ ได้ก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการอย่างทั่วถึง รวมถึงมีกฎหมายลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดอย่างจริงจัง

ตอนที่ 2 กระบวนการปรับตัวในการทำงานของผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวน

การปรับตัวทางสังคมต้องอาศัยหน่วยงานต่างๆ ควรเริ่มตั้งแต่สมาคมคนพิการภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสนับสนุนให้ผู้พิการออกไปแสดงทัศนคติของตนเองผ่านรูปแบบต่างๆ ในสังคม อีกทั้งให้มีการจัดนิทรรศการเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในสังคม พร้อมกับผลักดันให้ผู้พิการออกไปสู่สังคมแห่งโลกความเป็นจริง ทางด้านวิธีการปรับตัวในด้านการทำงานของผู้พิการ ควรเริ่มจากการสร้างความเชื่อว่า ผู้พิการมีความสามารถเทียบเท่ากับบุคคลปกติ สภาพความพิการนั้นเป็นแค่อุปสรรคที่สังคมกำหนดขึ้น ให้เครื่องมือ หรืออุปกรณ์แก่ผู้พิการที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้จริง และทั่วถึงทุกพื้นที่ พร้อมทั้งระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่ตอบสนองความต้องการของผู้พิการ และจัดสถานที่ทำงานให้เอื้อต่อผู้พิการ การปรับตัวทางด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ทางสมาคมคนพิการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรคำนึงถึงผู้พิการในประเภทต่างๆ และรวมถึงระดับความพิการของผู้พิการ ควรใช้กฎหมายบังคับให้สถานประกอบการปฏิบัติตามกฎหมายที่ได้กำหนดไว้

ตอนที่ 3 ปัญหา และอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวน

สร้างทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับผู้พิการ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวของผู้พิการ ตัวผู้พิการเอง และสถานประกอบการ โดยการชี้ให้เห็นข้อดี และข้อเสีย ในการเปิดโอกาสให้ผู้พิการได้เข้าสู่กระบวนการการจ้างงาน อีกทั้งให้การสนับสนุนสถานประกอบการโดยการลดหย่อนภาษีในการรับคนพิการเข้าทำงาน หรือมีการประกาศเกียรติคุณสำหรับหน่วยงานที่รับผู้พิการเข้าทำงานในทุกๆปี และสร้างมาตรฐานเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้พิการได้เข้าสู่สังคมการทำงาน มีการจัดการวางแผน ลงมือปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้ ตรวจสอบแผน และปรับปรุงแผน สนับสนุนการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ ว่าผู้พิการมีสิทธิอะไรบ้าง โดยมีการจัดทำการฝึกอบรมผู้พิการให้ความรู้ และสิทธิที่ผู้พิการพึงจะได้ตามที่กฎหมาย และนำผู้พิการเหล่านั้นกระจายสู่ชุมชนที่ตนอยู่เพื่อเป็นแกนนำในการขับเคลื่อน และกระจายข่าวในสิทธิด้านต่างๆ ของผู้พิการ

ตอนที่ 4 เสี่ยงสะท้อนในเรื่องโอกาสการจ้างงานของผู้พิการทางกาย และการเคลื่อนไหวน

หน่วยงานภาครัฐ และกระทรวงต่างๆ ควรร่วมกันหาทางออก แก้ไขปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น มีการพัฒนารูปแบบการจัดการผู้พิการ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนของผู้พิการ หรือองค์กรเพื่อคนพิการต่างๆ ในการเป็นฐานในการร่วมกันแก้ไขปัญหามาจนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการให้สามารถเข้าสู่กระบวนการการจ้างงานในตลาดแรงงานได้ กระทรวงต่างๆ ควรให้โอกาสผู้พิการ โดยต้องรับผู้พิการทำงานตามระบบโควต้า หรือระบบสัดส่วนที่กฎหมายกำหนดไว้

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาเรื่อง การจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ จะพบเห็นได้อย่างชัดเจนว่าหน่วยงานภาครัฐเองขาดการเอาใจใส่ในประเด็นของผู้พิการ ขาดรูปแบบในการบริหารจัดการอย่างชัดเจน ขาดการเชื่อมโยงในหน่วยงานต่างๆ อีกทั้งงานของหน่วยงานภาครัฐมีความซับซ้อน และใช้เวลาในการดำเนินการให้ผู้พิการเป็นเวลานาน ทำให้ผู้พิการขาดโอกาสในสิทธิของตนเอง และโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการการจ้างงาน ดังนั้นผู้ศึกษาขอเสนอแนะหน่วยงานภาครัฐ และสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการตามผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

2.1 หน่วยงานภาครัฐ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการพัฒนาหน่วยงานภาครัฐ และกระทรวงต่างๆ เพื่อให้ผู้พิการมีสิทธิ และโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการการจ้างงานมากขึ้น

2.1.1 กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรเป็นเจ้าภาพหลักในการจัดการ ประสานงานกับกระทรวงต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้พิการมากที่สุด เช่น กระทรวงสาธารณสุขดูแลเรื่องการแพทย์ กระทรวงคมนาคมดูแลเรื่องการขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวก กระทรวงแรงงานดูแลเรื่องการจัดสรรงาน และการฝึกอบรมให้คนพิการ กระทรวงศึกษาธิการดูแลเรื่องการศึกษาของคนพิการ

2.1.2 กระจายข่าวสารข้อมูลให้ผู้พิการ ได้เข้าถึงสิทธิของตนเอง พร้อมให้มีบริการ Call Center ในการรับเรื่องราวร้องทุกข์ของคนพิการ

2.1.3 สนับสนุนการบริการขนส่งสาธารณะที่เอื้อต่อผู้พิการทุกประเภท และจัดการสภาพแวดล้อมในการเดินทางของผู้พิการ พร้อมทั้งจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้พิการ เพื่อขจัดอุปสรรคในการเดินทางของผู้พิการทุกประเภท

2.1.4 จัดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการอย่างทั่วถึง และสามารถเข้าถึงได้ง่าย พร้อมทั้งจัดสวัสดิการต่างๆ หรือกองทุนในการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้พิการ

2.1.5 สนับสนุนให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนให้ผู้พิการตั้งแต่ประถมศึกษา และเปิดโอกาสให้ผู้พิการได้เรียนร่วมกับนักเรียนปกติในวิชาที่เป็นการเสริมสร้างทักษะเชิงสร้างสรรค์ให้กับผู้พิการ เช่น วิชาพลศึกษา ศิลปะศึกษา ดนตรีศึกษา เป็นต้น

2.1.6 จัดการฝึกอบรมทางด้านอาชีพ (On the job training) ให้แก่ผู้พิการอย่างเทียบเท่ากับคนปกติในทุกสายอาชีพ ไม่จำกัดสิทธิหรือแบ่งแยกการฝึกอบรมให้ผู้พิการ หรือการทำ

Training Need เพื่อเป็นการลดปัญหาด้านความสามารถในการแข่งขันในตลาดแรงงานแก่ผู้พิการ และจัดการรณรงค์สร้างความเข้าใจเรื่องคนพิการและการทำงานของผู้พิการแก่สถานประกอบการ

2.1.7 ทบทวนกฎหมายต่างๆ ที่ไม่มีบทลงโทษ และเอาจริงเอาจังกับนายจ้าง หรือสถานประกอบการที่ไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด

2.1.8 หน่วยงานภาครัฐ และกระทรวงต่างๆ ควรพิจารณาในการปฏิบัติตาม ตามระบบโควต้า หรือระบบสนับสนุนการจ้างงาน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการเปิดโอกาสให้ผู้ พิการ ได้ใช้ความสามารถของตนในการทำงานได้อย่างเต็มที่ และยังเป็น การเปิดโอกาสให้ผู้พิการ ได้มีงานทำในสายอาชีพที่ต่างๆ กัน สร้างความเท่าเทียมกัน และลดความแบ่งแยก กีดกันทางสังคม

2.2 สมาคมคนพิการ

2.2.1 สมาคมคนพิการควรเป็นศูนย์กลางในการให้ความรู้ และความเข้าใจ ให้กับผู้ประกอบการ หรือครอบครัวอย่างถูกต้อง เพื่อให้ผู้พิการ ได้กล้าออกสู่สังคม และสามารถ ช่วยเหลือตนเอง โดยไม่ต้องตกเป็นภาระของผู้อื่น

2.2.2 สนับสนุนผู้พิการให้ได้รับการศึกษามากขึ้น โดยมีกองทุนสนับสนุน หรือกองทุนกู้ยืม เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้ผู้พิการมีศักยภาพสามารถแข่งขันกับบุคคล ปกติในตลาดแรงงานเปิดได้

2.2.3 สนับสนุนการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ โดยต้อง คำนึงถึงผู้พิการตั้งแต่เพศ ระดับความพิการ และสภาพความพิการ เพื่อสร้างความเท่าเทียมในสังคม การทำงานของผู้พิการ

2.2.4 ขยายกรอบอาชีพของผู้พิการให้มีความหลากหลายมากขึ้น พร้อมทั้งมี สวัสดิการสังคมให้ผู้พิการตามที่กฎหมายกำหนด และสนับสนุนให้ผู้พิการได้ออกไปทำงานใน ตลาดแรงงานเปิดในสังคม

2.2.5 สนับสนุนให้ผู้พิการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในทุกชุมชนของ จังหวัด เพื่อสร้างการยอมรับในสังคม และสิทธิของผู้พิการอย่างเต็มตามศักยภาพอย่างมีศักดิ์ศรี

3. ข้อเสนอแนะเชิงทฤษฎี

การมองคนพิการในลักษณะที่เป็นปัญหาทางการแพทย์ของปัจเจกบุคคล (Medical model of disability) ไปสู่การมองความพิการในลักษณะของปัญหาทางสังคม (Social model of disability) ที่ความพิการมิได้เกิดและแก้ไขได้ในส่วนปัจเจกบุคคลเท่านั้น แต่จำเป็นต้องปรับปรุง แก้ไขที่เงื่อนไขทางสังคมด้วย ไม่ว่าจะเป็นระบบความเชื่อ ค่านิยม การให้ความหมายและคุณค่าต่อ ความพิการ และการจัดการสภาพแวดล้อมให้มนุษย์ทุกคนในสังคมที่แตกต่างหลากหลาย สามารถ ใช้ชีวิตทางสังคมได้อย่างเท่าเทียมกัน มีสิทธิความเป็นพลเมืองหรือการเป็นสมาชิกของสังคมที่เท่า

เทียมกัน ดังนั้น นักวิจัยควรขยายกรอบการศึกษาเกี่ยวกับ Social model of disability เพื่อขยายกรอบเนื้อหา หรือหาแนวทางในการขยายกรอบการศึกษาไปสู่ Model เพื่อคนพิการ ในประเด็นอื่นๆ นอกเหนือจาก Medical model of disability และ Social model of disability

ในการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นเรื่องคนพิการนั้น ควรใช้วิธีการศึกษาแบบการเล่าเรื่องจากประสบการณ์ (Oral history) และการวิเคราะห์ในเชิงวาทกรรม (Discourse) เพื่อให้ได้รับฟังข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้พิการ ว่าผู้พิการถูกระทำอย่างไรจากสังคม

4. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาเรื่อง “การจ้างงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ” ทำให้ผู้ศึกษาพบว่ายังมีอีกหลายประเด็นที่เกี่ยวกับผู้พิการที่ควรจะต้องศึกษา เพื่อเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้พิการได้เข้าสู่กระบวนการการจ้างงาน และเป็นการสร้างสิทธิมนุษยชนให้กับผู้พิการในฐานะที่ผู้พิการก็เป็นบุคคลคนหนึ่งในสังคม ฉะนั้น ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

4.1 การศึกษาครั้งต่อไปอาจศึกษาในเรื่องเพศสภาพของผู้พิการเชิงลึกเกี่ยวกับประเด็นการเข้าถึงกระบวนการจ้างงานของผู้พิการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปสนับสนุนข้อมูลเชิงสำรวจเกี่ยวกับประเด็นการเข้าถึงกระบวนการจ้างงานของผู้พิการที่ได้กำหนดไว้

4.2 ศึกษาวิจัยในประเภทความพิการลักษณะอื่นๆ เช่น ผู้พิการทางสายตา ผู้พิการทางสติปัญญา ผู้พิการทางการสื่อสารและการได้ยิน เป็นต้น ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเข้าถึงกระบวนการจ้างงาน

4.3 ศึกษาวิจัยเชิงสำรวจเพื่อหาความต้องการของผู้พิการอย่างแท้จริงในการสนับสนุนการทำงานของผู้พิการ เพื่อนำข้อมูลนั้นมาขยายกรอบความต้องการมีอาชีพ หรือการฝึกอาชีพจนนำไปสู่กระบวนการจ้างงานของผู้พิการในการทำการศึกษาวินิจฉัยเชิงลึก

4.4 ศึกษากฎหมาย และนโยบายของทางราชการที่มีผลต่อการเข้าถึงกระบวนการจ้างงานในตลาดแรงงานเปิดของผู้พิการ

4.5 ศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับผู้พิการในประเด็นอื่นๆ เพื่อสนับสนุนให้ผู้พิการมีสิทธิและโอกาสมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

หากสังคมไทยให้ความสำคัญกับคนพิการมากขึ้นก็จะเป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ไม่ต้องตกเป็นภาระของสังคมอย่างที่เป็นอย่างในปัจจุบัน โดยภาครัฐต้องนำภาษีมาชดเชยให้ผู้พิการเป็นเบี้ยยังชีพคนพิการ ทั้งนี้ หากผู้พิการได้รับสิทธิและโอกาสในการทำงานก็จะช่วยลดภาระต่างๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ และครอบครัวของผู้พิการเอง ถ้า

หน่วยงานภาครัฐยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของคนพิการ ไม่ร่วมกันแก้ไขอย่างจริงจัง หรือยังมองเรื่องความพิการเป็นเรื่องของเวรกรรม และโยนภาระทั้งหมดให้กลับครอบครัวของผู้พิการก็เป็นเรื่องยากที่จะแก้ไขในประเด็นเรื่องคนพิการอย่างที่พบเห็นได้ในปัจจุบัน

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีเจตนารมณ์ที่แน่วแน่ในการทำการศึกษาวิจัยเพื่อจะให้ประชาชนต่อทุกภาคส่วนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับคนพิการ พร้อมทั้งส่งเสริมให้คนพิการได้ออกสู่สังคม และได้รับสิทธิเทียบเท่ากับบุคคลทั่วไปในฐานะเป็นพลเมืองคนหนึ่งในประเทศไทย

“คนเรามีสิทธิที่จะใช้อากาศหายใจได้เท่ากัน แต่สำหรับบางคนกลับไม่ได้รับโอกาสนั้น”

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กมลพรรณ พันพิ่ง. ไอแอล การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ. นนทบุรี : โรงพิมพ์ผู้สูงอายุนิติคนพิการไทย, 2551.
- กิตติยา (นรามาศ) รัตนกร. คนพิการ: การสงเคราะห์และการฟื้นฟูสมรรถภาพ. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.
- กิติพงษ์ สุทธิ. “การดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาร่างงานและสวัสดิการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- ขนิษฐา เทวินทรภักดี. แผนผังการฟื้นฟูสมรรถภาพ : ผู้การพัฒนาที่ยั่งยืนของคนพิการ. กรุงเทพฯ : กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 2540.
- คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ. แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550 - 2554. กรุงเทพฯ : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550.
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 29 กันยายน 2552. เข้าถึงได้จาก http://www.nhrc.or.th/menu_content.php?doc_id=29
- คณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. 2552 - 2554.
“เอกสารการประชุมคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ จังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. 2552 - 2554.” (อัคราเนนา)
- จักรินทร์ กริยานนท์. “โอกาสการมีงานทำของผู้พิการทางการมองเห็น.” สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาร่างงานและสวัสดิการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.
- จิตติมา เจือไทย. “การสร้างอัตลักษณ์แห่งตัวตนของคนพิการ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.
- จิราวัลย์ คงถาวร. “ความเป็นไปได้ในการจ้างงานคนพิการ บริษัท มิตรชุบิชิ มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.
- ชวพล ลิตติพานิช. “การปรับตัวในการทำงานของบัณฑิตที่มีความพิการทางการได้ยิน ที่จบการศึกษาลัทธิศตวรรษที่ 21 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ รุ่นที่ 1 ปีการศึกษา 2546 วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2548.

- ชลลดา ชนะศรีรัตนกุล. “การเตรียมความพร้อมผู้พิการก่อนประกอบอาชีพ.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.
- ช่อทิพย์ นิยมพันธ์. “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพค้าสลากกินแบ่งรัฐบาลของคน
พิการด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพระประแดง.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชางานบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.
- ณรงค์ ปฏิบัติสรกิจ. การจ้างคนพิการเข้าทำงานในระบบโควตา, รายงานการประชุมสัมมนาเรื่อง
ความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนเพื่อคนพิการ. ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- ทิพาวดี เอมะวรรณนะ. จิตวิทยาการปรึกษาสำหรับผู้ปฏิบัติงานยาเสพติด. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ
: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.
- ผจงลักษณ์ โสคติรี. “ทัศนคติและพฤติกรรมของพนักงานต่อผู้ร่วมงานที่พิการ.” วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.
- แผนที่ไทย. แผนที่จังหวัดสมุทรปราการ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 27 กันยายน 2552. เข้าถึงได้จาก
<http://www.panteethai.com/1024/province.asp?id=55>
- พูนพิศ อมาตยกุล และคณะ. ความรู้ทั่วไปเรื่องความพิการและคนพิการ. กรุงเทพฯ :
มูลนิธิราชสุดา, 2550.
- เพชรลัดดา บุญยะวันตั้ง. “อัตรานโยบายและการปรับตัวของคนพิการทางการมองเห็นที่ศูนย์
สมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ด และศูนย์ฝึกอาชีพหญิงตาบอดสามพราน.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชางานบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ (งาน
บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ) มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545.
- มัลลคอมล์ ฮาร์เปอร์ และ วิลลี มอมม์. การประกอบอาชีพส่วนตัวของคนพิการ : ประสบการณ์จาก
แอฟริกาและเอเชีย. แปลโดย สำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.,
2537.
- มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย. พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550
[ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2552. เข้าถึงได้จาก [http://www.tddf.or.th/tddf/
laws/rsp3-1.php](http://www.tddf.or.th/tddf/laws/rsp3-1.php)
- มูลนิธิส่งเสริมและพัฒนาคนพิการ. แผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยเรื่องคนพิการ (World
Programme of Action Concerning Disabled Persons). “เอกสารประกอบการประชุม
สมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 5.” สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ. (อัด
สำเนา)

ระกีกัทร วังษ์กัคดี. “สิทธิและโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการ : ศึกษากรณีผู้พิการทางการมองเห็น.” สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยา สาขาการจัดการโครงการและสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2542.

วารีย์ ปัญจะผลินกุล. “การเข้าถึง (Access) บริการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการกรมประชาสงเคราะห์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยา สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

วาสนา ตะเกาพงษ์. “การสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยา สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

วิริยะ นามศิริพงศ์พันธ์. กฎหมายและกฎระเบียบที่จำกัดสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพ. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2545.

สถาบันพระปกเกล้า. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2550.

สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ. ข้อมูลสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2552. เข้าถึงได้จาก http://www.sdpa-project.org/index.php?option=com_content&task=view&id=25&Itemid=39

สำนักงานคณะกรรมการกระทรวงศึกษาธิการ. การส่งเสริมคนพิการเข้าทำงานด้านการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงาน ก.ค. กระทรวงศึกษาธิการ, 2543.

สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์. พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534. กรุงเทพฯ : กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการ, 2534.

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550.

_____. สถิติคนพิการที่จดทะเบียนคนพิการ พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2552. (อัดสำเนา)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สถิติคนพิการจำแนกตามระดับการศึกษาที่กำลังเรียน พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ : กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2550. (อัดสำเนา)

สิรินาถ บุญเกียรติ. “การเตรียมการของสถานประกอบการในการจ้างงานคนพิการ : ศึกษาเฉพาะสถานประกอบการที่เข้าร่วมการสัมมนา เรื่อง พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.

สุพิชา ชลวานิช. “แผนการประกอบอาชีพของคนพิการ ภายหลังสำเร็จการฝึกอาชีพจากศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์. “แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการจัดการโครงการและสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2544.

_____. ระบบสนับสนุนการจ้างงานคนพิการในตลาดแรงงานเปิด. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2552.

สุภาพร พุ่มพวง. “การปรับตัวในการทำงานของคนพิการในสถานประกอบการกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2546.

สุมาลี สว่างสุขสกุล. “ศึกษาความพึงพอใจของคนพิการทางการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสถาปัตยกรรมของโรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550.

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ. มุ่งสู่ความเสมอภาคเพื่อโอกาสในการจ้างงาน สำหรับผู้พิการโดยทางนิติบัญญัติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ, 2549.

อาร์เธอร์ โอเรลลี. สิทธิในการทำงานที่มีคุณค่าของผู้พิการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ, 2547.

โอภาส พิมลวิชายากิจ. “การปรับตัวทางสังคมของคนพิการในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ภาษาอังกฤษ

Campbell, J. ,and M Oliver. Disability Politics : understanding our past, changing our future. London : n.p., 1996.

Gary, N.Siperstein et al. A national survey of consumer attitudes towards companies that hire people with disabilities. Boston : University of Massachusetts, 2006.

- Jose, Mondejar-Jimenez et al. Impact of social factors on labour discrimination of disabled women. Spain : University of Castilla-La Mancha, 2009.
- Ken, Davis. "Paper prepared for the Derbyshire Coalition of Disabled People: February." A social barriers model of disability : Theory into practice, 1990.
- Kettle, M. Disabled people and accidents at work. Costa Green : University of Aston in Birmingham, 1984.
- Ricardo, Pagan-Rodriguez. An empirical analysis on the incidence of part-time work among women with disabilities. Spain : University of Malaga, 2009.

การสัมภาษณ์

- นาวิณ นามสมมติ [นามแฝง]. พนักงานสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ. สัมภาษณ์
1 กุมภาพันธ์ 2553.
- ประสิทธิ์ นามสมมติ [นามแฝง]. พนักงานสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ. สัมภาษณ์
18 มกราคม 2553.
- ประเสริฐ นามสมมติ [นามแฝง]. พนักงานสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ. สัมภาษณ์
22 มกราคม 2553.
- ฤทัย นามสมมติ [นามแฝง]. พนักงานสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ. สัมภาษณ์
20 มกราคม 2553.
- สมคิด นามสมมติ [นามแฝง]. พนักงานสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ. สัมภาษณ์
27 มกราคม 2553.
- สมใจ นามสมมติ [นามแฝง]. พนักงานสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ. สัมภาษณ์
21 มกราคม 2553.
- สมชาย นามสมมติ [นามแฝง]. พนักงานสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ. สัมภาษณ์
29 มกราคม 2553.
- สมปอง นามสมมติ [นามแฝง]. พนักงานสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ. สัมภาษณ์
28 มกราคม 2553.
- สมพร นามสมมติ [นามแฝง]. พนักงานสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ. สัมภาษณ์
26 มกราคม 2553.
- สมพิศ นามสมมติ [นามแฝง]. พนักงานสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ. สัมภาษณ์
1 กุมภาพันธ์ 2553.

สมศรี นามสมมติ [นามแฝง]. พนักงานสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ. สัมภาษณ์
19 มกราคม 2553.

สมศักดิ์ นามสมมติ [นามแฝง]. พนักงานสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ. สัมภาษณ์
18 มกราคม 2553.

สมหญิง นามสมมติ [นามแฝง]. พนักงานสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ. สัมภาษณ์
25 มกราคม 2553.

สมหมาย นามสมมติ [นามแฝง]. พนักงานสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ. สัมภาษณ์
29 มกราคม 2553.

อัสวิน นามสมมติ [นามแฝง]. พนักงานสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ. สัมภาษณ์
2 กุมภาพันธ์ 2553.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ก

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์

การศึกษาเรื่องการทำงานกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ผู้ศึกษาได้ทำตารางข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์

ชื่อ (นามสมมติ)	เพศ	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	ระดับ ความพิการ	สภาพความพิการ/ ลักษณะความพิการ	วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์
1. สมศักดิ์	ชาย	39	สมรส	ม.6	3	พิการขา (ใช้ไม้เท้า)	18 ม.ค. 53
2. ประสิทธิ์	ชาย	53	สมรส	ป.4	4	พิการร่างกายช่วงล่าง (ใช้วีวแชร์)	18 ม.ค. 53
3. สมศรี	หญิง	45	สมรส	ไม่ได้ศึกษา	3	พิการขา (ใช้ไม้เท้า)	19 ม.ค. 53
4. ฤทัย	หญิง	38	สมรส	ไม่ได้ศึกษา	4	พิการร่างกายช่วงล่าง (ใช้วีวแชร์)	20 ม.ค. 53
5. สมใจ	หญิง	51	หย่าร้าง	ป.4	4	พิการขา (ใช้วีวแชร์)	21 ม.ค. 53
6. ประเสริฐ	ชาย	45	สมรส	ม.6	4	พิการขา (ใช้วีวแชร์)	22 ม.ค. 53
7. สมหญิง	หญิง	42	สมรส	ป.6	3	พิการแขน	25 ม.ค. 53
8. สมพร	หญิง	48	สมรส	ไม่ได้ศึกษา	3	พิการขา	26 ม.ค. 53
9. สมคิด	ชาย	53	สมรส	ป.4	4	พิการขา และแขนซ้าย (ใช้ไม้เท้า)	27 ม.ค. 53
10. สมปอง	ชาย	50	โสด	ปริญญาตรี	4	พิการร่างกายช่วงล่าง (ใช้วีวแชร์)	28 ม.ค. 53
11. สมชาย	ชาย	49	สมรส	ไม่ได้ศึกษา	4	พิการขา (ใช้วีวแชร์)	29 ม.ค. 53
12. สมหมาย	หญิง	55	สมรส	ปวช	3	พิการขา (ใช้ไม้เท้า)	29 ม.ค. 53
13. นาวัน	ชาย	43	โสด	ป.4	4	พิการร่างกายช่วงล่าง (ใช้วีวแชร์)	1 ก.พ. 53
14. สมพิศ	หญิง	37	สมรส	ไม่ได้ศึกษา	4	พิการขา (ใช้วีวแชร์)	1 ก.พ. 53
15. อัสวิน	ชาย	31	โสด	ม.6	3	พิการขา (ใช้ไม้เท้า)	2 ก.พ. 53

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์การทำงานในกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว

ในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ

มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนนทบุรี

แบบสัมภาษณ์

การจ้างงานในกลุ่มผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหวในสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

- 1.1 เพศ.....
- 1.2 อายุ.....
- 1.3 การศึกษา.....
- 1.4 ระดับความพิการ.....
- 1.5 สถานภาพ.....
- 1.6 สาเหตุ.....
- 1.7 การสนับสนุนจากครอบครัว.....

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามผู้พิการทางกายและการเคลื่อนไหว

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

1. กระบวนการเข้าถึงการจ้างงานของคนพิการ

- 1.1 ท่านได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านใดบ้าง และนำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพอย่างไร
  - 1.2 วิธีการใดที่ทำให้ท่านได้เข้าถึงกระบวนการการจ้างงาน
  - 1.3 ท่านได้เข้ามาทำงานในสมาคมฯ ได้อย่างไร หรือรับทราบจากสื่ออะไร
  - 1.4 กระบวนการในการเข้าถึงการจ้างงานของสมาคมฯ มีความยาก หรือง่ายอย่างไร
  - 1.5 สาเหตุใดที่ทำให้ท่านมาทำงานกับสมาคมฯ และมีเหตุผลใดที่เลือกประกอบอาชีพนี้
- ##### 2. กระบวนการปรับตัวของคนพิการ
- 2.1 ท่านมีวิธีการปรับตัวในด้านการอยู่ร่วมกับสังคมอย่างไร
  - 2.2 ท่านมีวิธีการปรับตัวในด้านการทำงานอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ
  - 2.3 ท่านมีวิธีการปรับตัวในด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานอย่างไร
  - 2.4 วิธีการปรับตัวของท่านนำไปสู่วิธีการทำงาน และวิธีการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างไร ให้มีประสิทธิภาพ
  - 2.5 การปรับตัวของท่านทั้ง 3 ด้าน ทำให้ท่านได้รับการยอมรับจากสังคมหรือไม่อย่างไร

3. ปัญหาและอุปสรรคจากการทำงานของคนพิการ

3.1 ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการสมัครงาน หรือการทำงานก่อนที่จะประกอบอาชีพในปัจจุบันอย่างไร

3.2 ท่านประสบปัญหาหรืออุปสรรคในการประกอบอาชีพปัจจุบันอย่างไร

3.3 ท่านมีวิธีการแก้ไขหรือจัดปัญหา และอุปสรรคในการประกอบอาชีพในปัจจุบันได้อย่างไร

3.4 ท่านได้ตั้งเป้าหมายในการทำงานหรือไม่ อย่างไร และเป้าหมายที่ท่านตั้งไว้เป็นไปตามความต้องการของท่านหรือไม่ และมีวิธีการอย่างไรในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

3.5 ปัญหาต่างๆ ของผู้พิการในปัจจุบัน ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร และการได้รับโอกาสในการทำงานของผู้พิการในปัจจุบัน

4. การรับรู้สิทธิ กฎหมาย และนโยบายต่างๆ ของผู้พิการ

4.1 ท่านได้รับรู้สิทธิ กฎหมาย และนโยบายต่างๆ จากหน่วยงานใด หรือจากสื่อใด

4.2 ท่านได้มีวิธีการอย่างไรให้ได้รับรู้สิทธิของตนเอง

4.3 ท่านทราบหรือไม่ว่าคนพิการมีสิทธิ หรือนโยบาย กฎหมาย อะไรบ้าง

4.4 ท่านคิดว่านโยบาย หรือกฎหมายในปัจจุบันที่ควรเพิ่มเติมให้คนพิการได้เข้าถึงสิทธิของตนเองมากขึ้น

4.5 ในการประกอบอาชีพของท่าน สมาคมฯ ได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านใดบ้าง และความช่วยเหลือนั้นตอบสนองความต้องการของท่านหรือไม่ อย่างไร

ภาคผนวก ค

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

พระราชบัญญัติ
ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
พ.ศ. ๒๕๕๐

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๐
เป็นปีที่ ๖๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๑๔

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“คนพิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรค ในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประกาศกำหนด

“การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ” หมายความว่า การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือความสามารถของคนพิการให้มีสภาพที่ดีขึ้น หรือดำรงสมรรถภาพหรือความสามารถที่มีอยู่เดิมไว้ โดยอาศัยกระบวนการทางการแพทย์ การศาสนา การศึกษา สังคม อาชีพ หรือกระบวนการอื่นใด เพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมอย่างเต็มศักยภาพ

“การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต” หมายความว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การจัดสวัสดิการการส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ การสนับสนุนให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป มีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิ ภาพ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

“องค์กรคนพิการแต่ละประเภท” หมายความว่า องค์กรสมาชิกระดับชาติตามประเภทความพิการที่ได้แจ้งชื่อไว้กับสำนักงานตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ

“ผู้ดูแลคนพิการ” หมายความว่า บิดา มารดา บุตร สามี ภรรยา ญาติ พี่น้อง หรือบุคคลอื่นใดที่รับดูแลหรืออุปการะคนพิการ

“ผู้ช่วยคนพิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งให้ความช่วยเหลือคนพิการเฉพาะบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจวัตรที่สำคัญในการดำรงชีวิต ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงคมนาคม ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงแรงงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ ผู้แทนองค์กรคนพิการแต่ละประเภทจำนวนเจ็ดคน ซึ่งนายก

รัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยคำนึงถึงจำนวนสมาชิกขององค์การคนพิการนั้น และผู้ทรงคุณวุฒิอีกหกคนซึ่ง นายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นกรรมการให้เลขธิการ เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้คณะกรรมการแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๖ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอนโยบาย แผนหลัก และโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ใช้อำนาจไปดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป ทั้งนี้ นโยบายดังกล่าวต้องคำนึงถึงพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่ด้วย

(๒) ให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการออกกฎกระทรวงตามมาตรา ๒๐ (๖) มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง

(๓) เสนอความเห็นและให้คำปรึกษาต่อรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับนโยบายหรือกฎหมายอื่นใดของรัฐที่อาจมีผลกระทบต่อคนพิการ

(๔) กำหนดระเบียบและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแก่หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความช่วยเหลือทางวิชาการเงินอุดหนุน สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

(๕) วินิจฉัยและมีคำสั่งเพิกถอนการกระทำหรือห้ามมิให้กระทำการที่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ

(๖) พิจารณาให้การสนับสนุนและช่วยเหลือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐและเอกชนเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

(๗) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการบริหารกองทุน การจัดหาผลประโยชน์ และการจัดการกองทุนโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง ระเบียบเกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติการจ่ายเงินเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ระเบียบเกี่ยวกับการจัดทำรายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุนระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินกองทุน และการตัดหนี้เป็นสูญโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง และระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(๘) จัดกิจกรรมหลักระดับชาติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

(๙) อนุมัติโครงการหรือแผนงานที่จะใช้เงินกองทุน ในส่วนที่เกินกว่าอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกองทุน

(๑๐) กำหนดมาตรฐาน ให้การรับรองหรือเพิกถอนการรับรององค์กรด้านคนพิการหรือองค์กรอื่นใดที่ให้บริการแก่คนพิการ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๑๑) ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา ๗ กรรมการซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปีนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเมื่อครบกำหนดวาระคราวหนึ่ง ให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ภายในหกสิบวันในระหว่างที่ยังไม่ได้แต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๘ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำ

โดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๖) นายกรัฐมนตรีให้ออก

มาตรา ๙ ในกรณีที่กรรมการซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่าง ทั้งนี้ ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งได้เท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งไว้แล้ว

มาตรา ๑๐ การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการทำหน้าที่แทน ถ้ารองประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่แทน

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนนถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ให้มีการประชุมคณะกรรมการไม่น้อยกว่าปีละสามครั้ง

มาตรา ๑๑ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้เป็นการทั่วถึงให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการตามประเภทความพิการ คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการประจำจังหวัดในแต่ละจังหวัดและคณะกรรมการอื่น เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

องค์ประกอบ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม และการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

คณะกรรมการ แต่ละคณะตามวรรคหนึ่งให้มีคนพิการซึ่งมีบัตรประจำตัวคนพิการตามมาตรา ๑๕ อย่างน้อยหนึ่งคนเป็นอนุกรรมการ

ให้นำความในมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

มาตรา ๑๒ ให้มีสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติขึ้นเป็นส่วนราชการในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งไม่มีฐานะเป็นกรมตามมาตรา ๑๘ วรรคสี่แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยมีเลขาธิการซึ่งมีฐานะเป็นอธิบดี เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและบุคลากรของสำนักงาน

ให้เลขาธิการ เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ซึ่งการแต่งตั้งให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติ

มาตรา ๑๓ ให้สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐบาล ส่วนราชการหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศในการดำเนินงาน การทำงานร่วมกันในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านคนพิการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

(๒) สำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ รวบรวมและเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการ สถานการณ์ของคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อประโยชน์ต่อการป้องกัน การรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และจัดทำแผนงานวิเคราะห์ วิจัย ติดตาม ประเมินผลเสนอต่อคณะกรรมการ

(๓) จัดทำแผนงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ

(๔) สนับสนุนให้มีการจัดตั้ง การดำเนินงาน การสร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการเพื่อให้สามารถทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิคนพิการ ตลอดจนสนับสนุนและประสานงานให้

หน่วยงานของรัฐจัดงบประมาณให้แก่องค์กรด้านคนพิการ เพื่อดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่นหรือตามที่คณะรัฐมนตรีหรือคณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๑๔ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) มีหนังสือแจ้งให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการชี้แจงข้อเท็จจริงหรือความเห็นในการปฏิบัติงาน ส่งผู้แทนมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานอื่นมาประกอบการพิจารณา

(๒) มีหนังสือแจ้งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานอื่นมาประกอบการพิจารณา

มาตรา ๑๕ การกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ มาตรการ โครงการ หรือวิธีปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือบุคคลใดในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการจะกระทำมิได้

การกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงการกระทำหรือควมกระทำที่แม้จะมีได้มุ่งหมายให้เป็นการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการโดยตรง แต่ผลของการกระทำนั้นทำให้คนพิการต้องเสียสิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้รับเพราะเหตุแห่งความพิการด้วย

การเลือกปฏิบัติที่มีเหตุผลทางวิชาการ จารีตประเพณี หรือประโยชน์สาธารณะ สนับสนุนให้กระทำได้ตามความจำเป็นและสมควรแก่กรณี ไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง แต่ผู้กระทำการนั้นจะต้องจัดให้มีมาตรการช่วยเหลือเยียวยาหรือรักษาซึ่งสิทธิหรือประโยชน์แก่คนพิการตามความจำเป็นเท่าที่จะกระทำได้

มาตรา ๑๖ คนพิการที่ได้รับหรือจะได้รับความเสียหายจากการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการตามมาตรา ๑๕ มีสิทธิร้องขอต่อคณะกรรมการให้มีคำสั่งเพิกถอนการกระทำหรือห้ามมิให้กระทำการนั้นได้ คำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

การร้องขอตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ร้องในอันที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานละเมิดต่อศาลที่มีเขตอำนาจ โดยให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายอย่างอื่น อันมิใช่ตัวเงินให้แก่คนพิการที่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมได้ และหากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการนั้นเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ศาลจะกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษให้แก่คนพิการไม่เกินสี่เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงด้วยก็ได้

หลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอ และการวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๗ ในการใช้สิทธิตามมาตรา ๑๖ คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการอาจขอให้องค์กรด้านคนพิการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ร้องขอหรือฟ้องคดีแทนได้

การฟ้องคดีตามมาตรา ๑๖ วรรคสอง ไม่ว่าคนพิการเป็นผู้ฟ้องเองหรือองค์กรด้านคนพิการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ฟ้องแทน ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียม

มาตรา ๑๘ ให้สำนักงานเป็นสำนักงานทะเบียนกลางสำหรับคนพิการในกรุงเทพมหานคร โดยมีเลขาธิการ เป็นนายทะเบียนกลาง สำหรับจังหวัดอื่นให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดทำหน้าที่เป็นสำนักงานทะเบียนจังหวัดสำหรับคนพิการในจังหวัดของตนอีกหน้าที่หนึ่ง โดยมีพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เป็นนายทะเบียนจังหวัด

มาตรา ๑๙ เพื่อประโยชน์ในการได้รับสิทธิตามมาตรา ๒๐ คนพิการอาจยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวคนพิการต่อนายทะเบียนกลางหรือนายทะเบียนจังหวัด ณ สำนักงานทะเบียนกลาง สำนักงานทะเบียนจังหวัด หรือสถานที่อื่นตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่คนพิการเป็นผู้เยาว์ คนเสมือนไร้ความสามารถหรือคนไร้ความสามารถหรือในกรณีที่คนพิการมีสภาพความพิการถึงขั้นไม่สามารถไปยื่นคำขอด้วยตนเองได้ ผู้ปกครอง ผู้พิทักษ์ ผู้อนุบาลหรือผู้ดูแลคนพิการ แล้วแต่กรณี

จะยื่นคำขอแทนก็ได้ แต่ต้องนำหลักฐานว่าเป็นคนพิการไปแสดงต่อนายทะเบียนกลางหรือนายทะเบียนจังหวัด แล้วแต่กรณีด้วยการยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวคนพิการและการออกบัตรการกำหนดสิทธิหรือการเปลี่ยนแปลงสิทธิการขอสิทธิของคนพิการ และอายุบัตรประจำตัวคนพิการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

มาตรา ๒๐ คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ดังต่อไปนี้

(๑) การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เครื่องช่วยความพิการ และสื่อส่งเสริมพัฒนาการ เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด

(๒) การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติหรือแผนการศึกษาแห่งชาติตามความเหมาะสมในสถานศึกษาเฉพาะหรือในสถานศึกษาทั่วไป หรือการศึกษาทางเลือก หรือ

การศึกษานอกระบบโดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และ ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม

(๓) การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การให้บริการที่มีมาตรฐาน การคุ้มครองแรงงาน มาตรการเพื่อการมีงานทำ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ และบริการสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกเทคโนโลยีหรือความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อการทำงานและประกอบอาชีพของคน พิการ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานประกาศกำหนด

(๔) การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่าง เต็มที่และมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ตลอดจนได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการ

(๕) การช่วยเหลือให้เข้าถึงนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม การพัฒนาและ บริการอันเป็นสาธารณะ ผลลัพธ์ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การช่วยเหลือทางกฎหมายและ การจัดหาทนายความว่าต่างแก้ต่างคดี ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๖) ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภทตลอดจน บริการสื่อสารระยะจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ ตาม หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสาร กำหนดในกฎกระทรวง

(๗) บริการล่ามภาษามือตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๘) สิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง เครื่องมือหรืออุปกรณ์นำทาง หรือเครื่องช่วยความพิการ ใดๆ ติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง และการได้รับสิ่ง อำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ โดยได้รับการยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และค่าเช่า เพิ่มเติมสำหรับสัตว์ เครื่องมืออุปกรณ์ หรือเครื่องช่วยความพิการดังกล่าว

(๙) การจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการ กำหนดในระเบียบ

(๑๐) การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การมีผู้ช่วยคนพิการ หรือการจัดให้มี สวัสดิการอื่นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

ผู้ช่วยคนพิการ ให้มีสิทธิได้รับการลดหย่อนหรือยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียมตาม ระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

คนพิการที่ไม่มีผู้ดูแลคนพิการ มีสิทธิได้รับการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยและการ เลี้ยงดูจากหน่วยงานของรัฐ ในกรณีที่มีสถานสงเคราะห์เอกชนจัดที่อยู่อาศัยและสวัสดิการให้แล้ว

รัฐต้องจัดเงินอุดหนุนให้แก่สถานสงเคราะห์เอกชนนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

ผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับบริการให้คำปรึกษา แนะนำ ฝึกอบรมทักษะ การเลี้ยงดู การจัดการศึกษา การส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ ตลอดจนความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อให้พึ่งตนเองได้ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

คนพิการและผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษี ตามที่กฎหมายกำหนด

องค์กรเอกชนที่จัดให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ตามมาตรา นี้ มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษี หรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา ๒๑ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้ราชการ ส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ ข้อกำหนด ระเบียบหรือประกาศ แล้วแต่กรณี ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๒ ให้หน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องใดมีหน้าที่ให้การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตามอำนาจหน้าที่นั้น

มาตรา ๒๓ ให้จัดตั้งกองทุนเงินกองทุนหนึ่งในสำนักงาน เรียกว่า “กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ” เพื่อเป็นทุนสำหรับการใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการการส่งเสริมและการดำเนินงานด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือคนพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการการศึกษาและการประกอบอาชีพของคนพิการ รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ โดยจัดสรรให้อย่างเป็นทางการและทั่วถึง

มาตรา ๒๔ กองทุนประกอบด้วย

(๑) ทรัพย์สิน สิทธิ หนี้ เงินงบประมาณ และรายได้ในกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ ที่โอนมาตามมาตรา ๔๒

(๒) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล ทั้งนี้ ให้รัฐบาลจัดสรรให้เพียงพอแก่การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

(๓) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับบริจาค เพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ของกองทุน

(๔) เงินรายได้จากการออกสลากหรือที่ได้มาจากการจัดกิจกรรม

(๕) เงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการส่งเข้ากองทุนตามมาตรา ๓๔

(๖) ดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

(๗) รายได้จากการขาย การลงทุน หรือการหาประโยชน์จากทรัพย์สินของกองทุน

- (๘) เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุน หรือที่กองทุนได้รับตามกฎหมายหรือนิติกรรม
 (๙) รายได้บางส่วนจากภาษีของสินค้าและบริการที่เป็นสาเหตุแห่งความพิการตามที่

กฎหมายกำหนด

(๑๐) รายได้อื่น

เงินและทรัพย์สินของกองทุนตามวรรคหนึ่ง ไม่ต้องส่งคลังเป็นเงินรายได้แผ่นดิน

การบริจาคเงินหรือทรัพย์สินเข้ากองทุน ให้ผู้บริจาคมำไปหักลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี
 ได้ตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา ๒๕ ให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนคณะหนึ่ง ประกอบด้วย
 ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นประธานอนุกรรมการ ผู้แทน
 กระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงแรงงาน ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนกระทรวง
 สาธารณสุข ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนกรมบัญชีกลาง ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้ง
 จำนวนเก้าคน ในจำนวนนี้ต้องเป็นผู้แทนองค์การคนพิการอย่างน้อยเจ็ดคนเป็นอนุกรรมการ และ
 ให้เลขาธิการเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๒๖ ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) บริหารกองทุน รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการลงทุน การหาประโยชน์และการ
 จัดการกองทุน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด โดยความเห็นชอบของ
 กระทรวงการคลัง

(๒) พิจารณออนุมัติการจ่ายเงิน อนุมัติโครงการ กำหนดวงเงินและรายการค่าใช้จ่าย
 เพื่อสนับสนุนแผนงานหรือ โครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตามที่
 คณะอนุกรรมการตามประเภทความพิการ คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคน
 พิการประจำจังหวัดหรือคณะอนุกรรมการอื่นเสนอ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๓) รายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุนต่อคณะกรรมการตามระเบียบที่
 คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๗ ให้สมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยได้รับเงินสนับสนุน
 สำหรับค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการจากกองทุน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการ
 กำหนดในระเบียบ

มาตรา ๒๘ การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินกองทุน และการตัดหนี้เป็นสูญ
 ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๒๙ ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนจัดทำงบการเงินส่งผู้สอบบัญชี
 ตรวจสอบภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี

ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของกองทุนในรอบปี แล้วทำรายงานผลการสอบบัญชีของกองทุนเสนอต่อคณะกรรมการ

มาตรา ๓๐ ให้มีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนจำนวนเจ็ดคนประกอบด้วย ประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนห้าคน ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ด้านการเงิน การประเมินผล และการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ซึ่งในจำนวนนี้จะต้องเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการประเมินผลจำนวนสองคน และคนพิการซึ่งมีบัตรประจำตัวคนพิการตามมาตรา ๑๕ อย่างน้อยหนึ่งคน เป็นกรรมการโดยมีรองปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ

ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการตามวรรคหนึ่ง ต้องไม่เป็นผู้แทนขององค์กรที่ได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุนนี้

มาตรา ๓๑ คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน

(๒) รายงานผลการปฏิบัติงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการ

ให้คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาประเมินผลได้

มาตรา ๓๒ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๖ มาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ วรรคสามมาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และการประชุมของคณะอนุกรรมการบริหารกองทุนตามมาตรา ๒๕ และคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนตามมาตรา ๓๐ โดยอนุโลม

มาตรา ๓๓ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐรับคนพิการเข้าทำงานตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน

มาตรา ๓๔ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่มีได้รับคนพิการเข้าทำงานตามจำนวนที่กำหนดตามมาตรา ๓๓ ให้ส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา ๒๔ (๕) ทั้งนี้ ให้รัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องนำส่งเข้ากองทุน

นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่ต้องส่งเงินเข้ากองทุนตามวรรคหนึ่ง แต่มิได้ส่ง ส่งล่าช้าหรือส่งเงินไม่ครบถ้วน ให้เสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีของจำนวนเงินที่ยังไม่ได้ส่งเข้ากองทุน

นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการซึ่งรับคนพิการเข้าทำงานหรือส่งเงินเข้ากองทุนตามวรรคหนึ่งมีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าจ้างที่จ่ายให้แก่คนพิการหรือเงินที่ส่งเข้ากองทุนแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา ๓๓ หรือนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการไม่รับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา ๓๓ และไม่ประสงค์จะส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา ๓๔ หน่วยงานของรัฐ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นอาจให้สัมปทาน จัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ จัดจ้างเหมาช่วงงาน ฝึกงาน หรือให้การช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการแทนก็ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

มาตรา ๓๖ เลขานุการมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้อัยการทรัพย์สินของนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการซึ่งไม่ส่งเงินที่จะต้องส่งตามมาตรา ๓๔

การมีคำสั่งให้อัยการทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง จะกระทำได้อต่อเมื่อได้ส่งคำเตือนเป็นหนังสือโดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนำเงินส่งเข้ากองทุนหรือส่งเงินที่ค้างจ่ายภายในเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับแต่วันที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการได้รับหนังสือนั้น และนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการไม่จ่ายภายในเวลาที่กำหนด

หลักเกณฑ์และวิธีการอายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กำหนด ทั้งนี้ ให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวง เพื่อกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะบริการขนส่ง หรือบริการสาธารณะอื่น ให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

เจ้าของอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือผู้ให้บริการสาธารณะอื่น ซึ่งได้จัดอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการตามวรรคหนึ่ง มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษี หรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา ๓๘ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่จ้างคนพิการเข้าทำงานมากกว่าร้อยละหกสิบของลูกจ้างในสถานประกอบการนั้น โดยมีระยะเวลาจ้างเกินกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันในปีภาษีใดมีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ในปีภาษีนั้น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา ๓๙ ให้สำนักงานมีอำนาจประกาศโฆษณาข้อมูลการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๕ ต่อสาธารณะอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งในกรณีที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐจะพิจารณาให้สัมปทาน การส่งเสริมการลงทุน การประกาศเกียรติคุณ สินเชื่อรางวัล เครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใด แก่นายจ้างหรือสถานประกอบการใด ให้ นำข้อมูลที่ได้ประกาศตามวรรคหนึ่งมาประกอบการพิจารณาด้วย

มาตรา ๔๐ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๔ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๔๑ ให้ถือว่าบัตรประจำตัวคนพิการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นบัตรประจำตัวคนพิการตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้
มาตรา ๔๒ ให้โอนบรรดาทรัพย์สิน สิทธิ หนี้ เงินงบประมาณ และรายได้ที่ประกอบเป็นกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ ไปเป็นของกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตามพระราชบัญญัตินี้

ให้โอนงบประมาณและบุคลากรของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ สังกัดสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาไปเป็นของสำนักส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ

มาตรา ๔๓ ในระหว่างที่ยังมิได้แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับทำหน้าที่คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ ทั้งนี้ ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๔๔ ให้บรรดากฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ ยังคงใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือ

แย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีกฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราช บัญญัตินี้

มาตรา ๔๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้รัฐมนตรีแต่ละกระทรวงมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ออกกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงนั้น

กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

นายกรัฐมนตรี

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน สาระสำคัญและรายละเอียดเกี่ยวกับการสงเคราะห์และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน สมควรกำหนดแนวทางและปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองคนพิการเพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพ รวมทั้งให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ตลอดจนให้รัฐต้องสงเคราะห์คนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	ว่าที่ร้อยตรีเจษฎา จิระพรพัฒน์
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 7 ถนนสวัสดิการ 2 แยก 10 แขวงหนองแขม เขตหนองแขม กรุงเทพฯ 10160
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2550	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ โปรแกรมวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
พ.ศ. 2551	ศึกษาต่อระดับปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและ เอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์